

**ZAŠTO JE I KAKO MUSLIMANSKA
VOJSKA – A BIH NAPALA HVO I
HRVATE U BIH**

**SUKOB A BIH I HVO-A U
USKOPLJU (GORNJI VAKUF)**

KAKO JE SRUŠEN STARI MOST

**SRUŠENE I OŠTEĆENE KATOLIČKE
CRKVE I VJERSKI OBJEKTI U BIH
U RATU 1991. – 1995.
- SRUŠENO I DEVASTIRANO OD
NEKIH POSTROJBI A BIH**

**ZLOČINI KOJE SU POČINILI
NEKI PRIPADNICI A BIH NAD
HRVATIMA U BIH 1991. – 1995.**

**IZBJEGLICE I PROGNAJCI
(HRVATI I BOŠNJACI) U BOSNI
I HERCEGOVINI TIJEKOM RATA
1991. – 1995.**

**LOGORI – ZATVORI – SABIRNI
CENTRI U KOJIMA SU NEKE
POSTROJBE A BIH I DRUGE
STRUKTURE MUSLIMANSKE
VLASTI DRŽALE ZATOČENE
HRVATE**

**AGRESIJA BOSNE I HERCEGOVINE
NA REPUBLIKU HRVATSKU**

STUPNI DO

Činjenice

www.slobodanpraljak.com

Zagreb, prosinac 2014

besplatni primjerak

SADRŽAJ

I	ZAŠTO JE I KAKO MUSLIMANSKA VOJSKA - A BiH NAPALA HVO I HRVATE U BiH Dokumenti koji pokazuju političko i vojno mišljenje, stavove, postupanje muslimanske političke i vojne upravljačke strukture u BiH u ratu 1992. – 1995. Isto to za Hrvate, kako u BiH, tako i u Hrvatskoj
II	SUKOB A BiH I HVO-a U USKOPLJU (GORNJI VAKUF) Način na koji A BiH izaziva sukob s HVO-om
III	KAKO JE SRUŠEN STARI MOST Analiza rušenja Starog mosta
IV	SRUŠENE I OŠTEĆENE KATOLIČKE CRKVE I VJERSKI OBJEKTI U BiH U RATU 1991. – 1995. Srušeno i devastirano od nekih postrojbi A BiH
V	ZLOČINI KOJE SU POČINILI NEKI PRIPADNICI A BiH (MUSLIMANSKE SNAGE) NAD HRVATIMA U BiH 1991. - 1995.
VI	IZBJEGLICE I PROGNAJCI (HRVATI I BOŠNJACI) U BOSNI I HERCEGOVINI TIJEKOM RATA 1991. – 1995.
VII	LOGORI – ZATVORI – SABIRNI CENTRI U kojima su neke postrojbe A BiH i druge strukture muslimanske vlasti držale zatočene Hrvate
VIII	AGRESIJA BOSNE I HERCEGOVINE NA REPUBLIKU HRVATSKU
IX	STUPNI DO
X	SLOBODAN PRALJAK – kratka biografija
XI	INFORMACIJA O WEB STRANICI www.slobodanpraljak.com
XII	KAZALO

**ZAŠTO JE I KAKO
MUSLIMANSKA A BiH
/ARMIJA BOSNE I
HERCEGOVINE/ NAPALA
HVO /HRVATSKO VIJEĆE
OBRANE/ I HRVATE U BiH**

**Dokumenti koji pokazuju
političko i vojno mišljenje,
stavove, postupanje
muslimanske političke i vojne
upravljačke strukture u BiH u
ratu 1992. – 1995.**

**Isto to za Hrvate, kako u BiH,
tako i u Hrvatskoj**

Činjenice

Opetovanim tiskanjem nekih dokumenata (uz mnogo novih) objavljenih u prethodnoj knjizi, želim naglasiti da ratni sukobi, posebice onaj u BiH, nisu stvar pojedinaca ili nekog vođe, koji onda vodi «glupi narod», nego su utemeljeni na idejama o dominaciji čiji korijeni se nalaze u povijesti, a rastu i sazrijevaju kao povijesna zbiljska svijest o većem i posebnom pravu.

D-1

«*Islamsku deklaraciju*» pisali su ljudi koji su u zatvorima komunističke Jugoslavije boravili ne zbog borbe za demokraciju, nego zbog borbe za islamsku državu.

Cjelokupni tekst (i na engleskom jeziku) može se pročitati na www.slobodanpraljakk.com.

Tiskana je u 200.000 primjeraka u prvom izdanju i poslije je bilo još nekoliko izdanja.

Besplatno je dijeljena članovima glavne muslimanske stranke SDA.

Ta je i takva ideja u utemeljenju napada A BiH, muslimanske vojske na HVO, muslimanski su borci napadali uzvikujući ime ALLAHA dž.š. i borili su se za BiH uređenu po načelima «*Islamske deklaracije*».

D-2, D-3

U intervjuu prije izbora u BiH, 1990., Alija Izetbegović zagovara građansku državu BiH i kaže: «*ne možete biti Musliman a da niste definisani u svakom pogledu*», a to znači identitet vjere i države.

Ako takav stav povežete s programom «*Islamske deklaracije*», dobit ćete «građansku» državu po mjeri većine.

Samo treba prijeći prag od 51 % stanovništva.

Ako tako ne bude, bit će „građanski rat“ – proriče Izetbegović.

A to da se zemlja može strukturirati kao Švicarska, ne pada mu na pamet.

Zbog toga će poslije, 1992. godine, potpisati plan međunarodne zajednice, plan koji je na potpis narodima u BiH stavio veleposlanik CUTILEIRO, potpisati i mjesec dana poslije poništiti, derogirati to što je potpisao.

Tako Alija Izetbegović.

Na osnovu plana koji je vodio interese i o narodnim i o građanskim pravima, privolio je Hrvate da iziđu na referendum, BiH je priznata, Izetbegović je uzurpirao svu vlast u BiH (onom dijelu koji Srbi nisu kontrolirali), pred svijetom je izigravao predsjednika Predsjedništva A BiH i mirno je vodio muslimansku politiku iz «*Islamske deklaracije*».

D-4

«*Patriotska liga*» vojna je organizacija muslimanskog naroda, oni programom posvjedočuju «*Islamsku deklaraciju*», oni će, članovi te vojske, pripadnici vojnog krila SDA, braniti muslimanski narod, a ne građane BiH, oni se svečanom prisegom ne zaklinju u demokratsku višenacionalnu državu i njene institucije, oni se zaklinju Allahu dž.š.

A to su uzroci i razlozi vjerskog rata (uz agresiju JNA i Srbije) koji će trajati četiri godine.

I još nije prestao, samo ima druge oblike.

Opsada Sarajeva, granatiranje, zločini koje su činili Srbi, učinili su od Muslimana žrtvu i manje više nitko nije vidio, ili nije želio vidjeti što radi «žrtva», što je u osnovi njene politike i kako će tu politiku provoditi, posebno prema Hrvatima. U «SJENI SARAJEVA», nemoćni spram srpskog oružja, Muslimani su svoje planove ostvarivali napadajući Hrvate.

Kako žrtva nikako ne može biti kriva, uz Srbe, krivcima su proglašeni Hrvati i iz BiH i iz Hrvatske.

I Franjo Tuđman i Mate Boban.

To jednostavno nije istina i nije točno i zato ja objavljujem ove dokumente.

I još jedna napomena:

Prvi Korpus A BiH brojao je 70.000 vojnika (A SARAJEVSKO-ROMANIJSKI KORPUS VRS, KOJI JE DRŽAO POLOŽAJE OKO SARAJEVA, BROJAO JE 24.000 VOJNIKA) i nikada nije ozbiljno pokušao deblokirati Sarajevo.

Zašto?

D-5

Bez komentara. Toliko o «građanskoj državi».

D-6

Opet samo muslimanski narod, a govori se u Skupštini BiH.

Opet «*jedinstvena*», «*građanska*», a ne cjelovita.

Tko su nacisti?

Tko su «*unutrašnji i spoljni neprijatelji*» ?

I koje je to bitke A BiH do tada dobila i koju je to strategijsku ofanzivu prešla i gdje, to se ne kaže.

Do listopada 1992. godine vojne je uspjehe zabilježio uglavnom HVO – oslobađanje lijeve i desne obale Mostara, oslobađanje Stoca, zaustavljanje srpskog prodora kod Livna, teške borbe u Posavini.

D-7

Muslimani su se probali dogovoriti sa Srbima bez sudjelovanja Hrvata.

Istina, u «*Historijskom sporazumu*» priznaje se da su Hrvati narod, da su ravnopravan narod, da imaju svoje interese i da je najbolje da ostanu u Jugoslaviji.

To Hrvatima nije bilo najbolje, poslije agresije na Hrvatsku takva mogućnost bila je isključena.

D-8

Dokument pokazuje svu bijedu i amoralnost političkog mišljenja Alije Izetbegovića.

D-9

Ovo je jedan od desetina ovakvih dokumenata HDZ-a – Hrvati.

Da - Bosna i Hercegovina

Da - cjelovita

Da - građanska

Da - poštivanje i autonomnost narodnih interesa

Ne - Jugoslavija

I tako su Hrvati iz BiH potpisali svaki prijedlog međunarodne zajednice o unutarnjem ustroju BiH.

Potpisali i sprovođili potpisano.

Nikad nisu formirali Skupštinu, nisu pisali USTAV, nisu imali VLADU, a na svakom dokumentu stajala je BiH; zakoni i propisi koji su se pokatkad morali donijeti izrijekom su navedeni kao privremeni, dok traje ratno stanje.

I Hrvati bili su krivi.

D-10

HRVATI su izišli na REFERENDUM i slobodnom voljom u proljeće 1992. potvrdili svoju želju i volju za državom BiH, slobodnom i demokratskom, u kojoj državi će Hrvatima biti priznat status konstitutivnog i suverenog naroda.

Takvo pravo imali su i po USTAVU Socijalističke Republike BiH.

Ne samo vojno, nego i političkom voljom, omogućili su opstanak, konstituiranje i međunarodno priznanje BiH.

A poslije toga slijede beskrajni spinovi i igre kako Hrvati iz BiH i Franjo Tuđman žele podijeliti BiH.

A gdje se zagubila elementarna logika?

Poslije Referenduma, Izetbegović se domogao vlasti i nikad nije predložio uređenje BiH kao ravnopravne države tri naroda, a izigrao je svaki prijedlog koji je takvo što predlagao.

Od CUTILEIRA do DAYTONA.

Hrvati su prevareni.

D-11

Dvojbe oko REFERENDUMSKOG pitanja.

Još jedanput i uvijek iznova, pitanje Hrvata u BiH je samo pitanje ravnopravnosti.

Ni više ni manje od toga.

Ne mogu u višenacionalnoj zajednici građani biti slobodni i ravnopravni, ako nisu slobodni i ravnopravni narodi kojima ti građani pripadaju.

Koliko god se puta ovaj aksiom pokazao točnim i istinitim, još uvijek postoji veliki broj političkih opsjenara, trabunjala i neznalica koji pričaju neke drugačije priče, zamotane u celofan brige za običnog čovjeka.

D-12

Hrvati iz Zapadne Hercegovine (> 95% živi je hrvatsko) zaustavili su tenkovsku brigadu JNA (150 TENKOVA) u selu POLOG 07.05.1991. koja je iz MOSTARA KRENULA prema Kupresu i Livnu.

Tu je kolonu zaustavio narod - Hrvati.

Kolonu su propustili na molbu Alije Izetbegovića, koji je takvim postupcima htio zaustaviti rat i odobrovoljiti JNA i Srbe.

Ono što se događa u Hrvatskoj i da se s teritorija BiH napada Hrvatska, njega ne interesira. Ne interesira ga ni masakr u hrvatskom selu RAVNO u BiH.

To nije njegov rat.

A 25.02.92. Sefer Halilović, bivši oficir JNA, komunist, suradnik Kontraobavještajne službe JNA (KOS), tvrdi da su glavna uporišta dezintegracije BiH u Zapadnoj Hercegovini.

Komunistička, velikosrpska, KOS-ovska pamet i ideje. Kratko iza toga taj je narod na referendumu omogućio BiH.

Za njega su dvije brigade HVO – ekstremne snage HDZ-a.

Ostaje nejasno zašto je njegova silna vojska izgubila 70% teritorija BiH, ostaje nejasno kojim će on snagama zatvoriti prodor iz Istočne Hercegovine, ako ne ekstremnim snagama HDZ-a (jer svoje vojske nema), ostaje nejasno s kojim će to susjedima on „*sadejstvovati*».

Tako to biva kad poluobrazovani oficir, KOS-ov doušnik, komunist, postane važna osoba na važnom položaju.

To jest UTEMELJENJE BUDUĆIH NAPADA NA Hrvate i HVO.

D-13

Dokument pokazuje i potvrđuje prevaru Alije Izetbegovića oko CUTILEIROVOG PLANA.

On laže kada kaže: «*Naime, papir nije prihvaćen*». Taj plan je za Izetbegovića «*papir*», a taj «*papir*» on nije prihvatio.

«*Prihvaćeno je samo saopćenje od tri točke*».

A to je prihvaćeno da privoli Hrvate da izađu na REFERENDUM, „*da mi stavimo obručeve oko Bosne, da to sačuvamo, da otklonimo osnovnu opasnost a unutra nek' se burka šta hoće, šta ja mogu?*»

Takve «grandiozne» prevare uzrokuju rat, razaranje, krv, ..., ali, uvijek iznova začuđeni i zaprepašteni posljedicama, o uzrocima se ne pitamo.

Molim pročitati dokument pažljivo.

D-14, D-15

Na temu kako je RH i koliko je RH pomagala Muslimane u BiH, objavio sam stotine dokumenata.

Evo još dva dokumenta.

D-16

22.04.1992. u REPUBLICI BiH, SKUPŠTINA OPĆINE MOSTAR U TOČKI I. povjerava zaštitu i obranu grada HVO-u i pripadnicima Ministarstva unutarnjih poslova.

U TOČKI III. kaže se da «*Muslimani mogu formirati sopstvene oružane formacije koje se stavljaju pod jedinstvenu komandu HRVATSKOG VIJEĆA OBRANE*».

Govori se o nacionalnom sastavu, kako u vojsci, tako i u drugim organima vlasti.

Zašto je to tako?

HVO je bolje organiziran, HVO razumije i nacionalnu i građansku komponentu borbe za slobodu.

Taj dokument potpisuju i Hrvati i Muslimani.

Koliko je to suprotno od stavova Alije Izetbegovića i Sefera Halilovića?!

Malo-pomalo su ideje Alije Izetbegovića rušile ovakav dogovor, a onda je 09.05.1993. A BiH napala HVO u MOSTARU.

D-17

Isti, sličan dokument, potpisuju Hrvati i Muslimani općine Žepče, Zavidovići, Maglaj i Teslić.

A u točki 3. kaže se „*Obvezno će se nositi oznake HVO-a, kao i oznake grba Republike Bosne i Hercegovine*“.

I u mnogim drugim mjestima u BiH, HVO je bolje organiziran u OBRANI BOSNE I HERCEGOVINE.

A zašto bi je, „za ime Boga“, branio, tu BiH, ako je u planu podjela - kako to tvrde politički šarlatani.

D-18

HVO umjesto ministara (jer HVO ne pravi posebnu DRŽAVU) ima Predstojnike ureda.

Na istu temu – kako se HVO odnosi i kako doživljava BiH – pismo Jadranka Prlića jasno je kao «sunčani ljetni dan u podne».

D-19

Gdje se održava sastanak Izvršnog odbora SDA, glavne stranke muslimanskog naroda, 03., 04. i 05. 10. 1992.?

Kako i zašto u Zagrebu, glavnom gradu «Tuđmanove države» koja želi raskomadati BiH i praviti Veliku Hrvatsku.

Sve te teorije izmišljene su naknadno, da bi se sakrila i prikrla vlastita odgovornost nečinjenja, onoga što se moglo i trebalo učiniti, da bi se prikriale i sakrile vlastite nelogične i nemoralne prosudbe i djelovanje koje je iz takvih prosudbi proizlazilo.

Kako «OČEV AUTORITET» ne smije biti doveden u pitanje, treba optužiti djecu.

D-20

U BiH, pored HVO-a, samoinicijativno, bez odobrenja legalno izabраниh predstavnika hrvatskog naroda, formirala se vojska HOS-a – Hrvatske oružane snage.

Dugo i teško trajali su naponi da se ta, ne mala, skupina vojnika i jedinica rasformira.

Politički program dijelom su temeljili na ideji Nezavisne države Hrvatske – HRVATSKA DO DRINE.

Samo je neupućenima ostala zagonetka zašto je tu vojnu formaciju priznavao Alija Izetbegović i zašto je priznavao i potvrđivao njezine generale kao generale A BiH.

D-21

U Zagrebu, 24.08.1992. iz hotela „Intercontinental“, gospodin Alija Izetbegović, Predsjednik Predsjedništva BiH, ovlašćuje tri Muslimana iz BiH da razgovaraju s predstavnicima HRVATSKOG NARODA, HRVATSKOG NARODA IZ HRVATSKE - o realizaciji UGOVORA, takvog i takvog.

A što je s Hrvatima iz BiH? Predstavljaju li BiH samo Muslimani?

Nakon što je Hrvatska priznala BiH, nakon što je (i sama u ratu, s 1/3 okupiranog teritorija) primila nekoliko stotina tisuća prognanih i izbjeglih Muslimana iz BiH, nakon što je naoružala A BiH, nakon što je zbrinula ranjene borce A BiH, nakon što je

Hrvatski su predstavnici trebali tada, a i ranije, rezolutno odbiti ovakve bezobrazštine i jednom za svagda staviti gospodinu Izetbegoviću do znanja da u BiH žive Hrvati, suveren i konstitutivan narod, i da se gospodin Izetbegović ne može kao poglavar BiH ponašati kao da tih Hrvata u BiH nema i to usred Zagreba.

Da li je to bilo moguće?

Nije!

Ionako optuživani za sve što je nekome palo na pamet, zaprijetilo bi se sa sankcijama, optužilo bi se Hrvatsku za nekooperativnost, za nacionalizam, za USTAŠE, za produbljivanje sukoba i nastavak rata, a ima toga još u arsenalu lažnih humanističkih floskula.

D-21-1

Ugodno smješteni u veleposlanstvu BiH u Zagrebu (u tom veleposlanstvu nema Hrvata, a o Srbima da ne govorimo) u Hrvatskoj, pišu muslimanski čelnici Mostara Aliji Izetbegoviću da ne prihvaćaju podjelu vlasti u Mostaru 50%-50% s Hrvatima.

A nema ih više od Hrvata !!!

Alija Izetbegović mora izaći kao politički pobjednik. A kada to ne bude funkcioniralo, onda će rat (napad) na Hrvate Herceg-Bosne biti opcija.

D-22

I što, zapravo, kaže Alija Izetbegović ?

Da će se jednog dana praviti unutrašnja organizacija BiH?!

Jednoga dana.

U to je vrijeme i autor ovih redaka razgovarao s gospodinom Alijom Izetbegovićem u Mostaru, u četiri oka, u jednom stanu, skoro dva sata intimno i ljudski na istu temu.

Sažetak razgovora:

Izetbegović: Idemo zajedno napraviti kuću (BiH), pa ćemo se onda dogovoriti o pravima nad nekretninom.

PRALJAK: Pripadnici jednog naroda ginu u ratu (uglavnom kao dragovoljci) samo ako znaju što je smisao smrti, što je metafizika pogibije.

Moramo znati koja su prava Hrvata nad Zgradom (BiH) koju borbom treba napraviti. A to svakako nije pitanje ekonomskih odnosa i protoka ljudi.

Naknadnim napadom na HVO, na Hrvate, Izetbegović nije ostvarivao i pravio ekonomske odnose, nego je rješavao etnički problem Muslimana.

D-23

Za razliku od Mostara, gdje je HVO (nakon oslobođenja grada), veći broj stanova od JNA dodijelio Muslimanima nego Hrvatima, gospodin Izetbegović u Sarajevu ne spominje HVO.

D-24

Vojni ataše Republike BiH u Zagrebu, u Hrvatskoj, opunomoćuje, ovlašćuje generala Matu Šarliju da ... – molim pročitati dokument.

A gospodin Mate Šarlija je djelatni general Hrvatske vojske.

Da li ovakav dokument može nastati i biti napisan u SAD-u, Engleskoj, Francuskoj, Kini, Rusiji, Njemačkoj,?

A da li je politika Hrvatske i dalje podijeliti i pripojiti dio BiH? Svakako, usprkos logici koja vrijeđa i perzantne životinje.

D-25

Još jedan dokument.

Mirovni plan Cyrusa Vancea nisu odbili samo Srbi, nego ga nije prihvatio niti Alija Izetbegović.

D-26

Molim pročitati.

D-27

Armija od 150.000 vojnika izgubila je 70% teritorija.

Ne mogu deblokirati Sarajevo.

Ostatak je uglavnom obranio HVO.

Ali ga, HVO, Sefer Halilović ne može spomenuti, osim kao ekstremiste i ustaše.

Dugo je ta mala pamet bila indoktrinirana u komunističkoj i srpskoj JNA, a da bi se brzo mogla promijeniti.

D-28

Bez komentara.

D-29

Neuspjao pokušaj deblokade Sarajeva.

Loše planiran, loše vođen, kao da se ništa i nije željelo postići.

HVO nije uključen u tu akciju, otklonili su tu mogućnost zapovjednici akcije, a svi zapovjednici akcije su Muslimani.

Toliko o fer igri i ravnopravnosti.

D-29-1

Dakle, nakon što su Franjo Tuđman i Slobodan Milošević u Karađorđevu «dijelili» i «podijelili» BiH, Jovan Divjak, drugi ili treći čovjek u zapovjednom lancu A BiH, predlaže Načelniku Štaba Vrhovne komande Oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine da napiše Naređenje – kojim Naređenjem bi A BiH osnovala svoj Logistički centar u Rijeci.

Grad Rijeka je u Republici Hrvatskoj (drugi grad po veličini, luka), u suverenoj državi, koja nije Bosna i Hercegovina.

Predsjednik Republike Hrvatske je Dr. Franjo Tuđman, koji želi podjelu BiH – tako tvrde mudroslovni analitičari.

A Hrvati su, po mišljenju Sefera Halilovića, uglavnom ustaše ili ekstremni HDZ, koji je utemeljio i kojeg vodi Dr. Franjo Tuđman.

Pa, izvolite Vi to, dragi čitatelju, shvatiti i razumjeti.

Pitanje:

Da li su logistički centri A BiH u Hrvatskoj (Rijeka, Zagreb, Split) osnovani??

DA!! Objavio sam te dokumente.

D-30

Bez komentara.

D-31a, 31b, 31c

Kako to?

Predsjedništvo BiH kojeg čine tri člana, samo sebi bira dva člana, dakle, jedan član - Predsjednik Predsjedništva, bira sebi, po svom izboru, dva člana Predsjedništva.

Tako to radi gospodin Izetbegović.

Usput bira i Predsjednika Skupštine BiH.

Nakon što je sebi produžio mandat člana i Predsjednika Predsjedništva BiH, protivno svim Ustavnim odredbama, nakon što je konstatirao da se Skupština ne može sastati, bira sebi po izboru, s ulice, najviše funkcionare BiH.

Alija Izetbegović postaje Ustav BiH.

I svi demokrati svijeta, koji se bave BiH u to vrijeme, šute.

D-32

Tisuće je Hrvata, onih koji su živjeli i radili u Europi, pomagalo kako HV tako i HVO, kupujući za rat potrebna sredstva.

Tako i uniforme.

Bili smo pod embargom.

A crne uniforme bila su dobra prilika da nas optuže za sličnost s nekim ideologijama.

Pa se, eto, moralo zabranjivati nošenje crnih uniformi.

D-33a, D-33b

U detaljima se zrcali svijet.

Kada je HVO gradio, vanrednim naporima i privatnim novcem i privatnim strojevima dobrih ljudi, CESTU SPASA, kojom je prema Hrvatskoj otišlo nekoliko stotina tisuća Muslimana, nismo mogli dobiti niti dinamit iz tvornice u Vitezu, jer su se Muslimani protivili. Kada HVO pokušava proširiti šumski put od Fojnice do Prozora kako bi zaobišao bazu Mudžahedina na Ravnom Rostovu (a tamo su Hrvati bili stalno maltretirani), onda zapovjednik Arif Pašalić traži da takav posao odobre nadležna tijela BiH.

Iste te BiH u kojoj jedan član Predsjedništva bira sebi dva člana Predsjedništva koji nikad nisu bili na izborima za tu funkciju.

U miru, kad nema rata, u pristojnom društvu, ovakav se dokument obično nazove licemjernim.

U ratu se kaže: «*Koga on to zajebava?!*».

D-33-1

Dokument govori o tome kako Zapovjednici A BiH preuzimaju političku ulogu i donose političke odluke.

D-34a, D-34b, D-34c, D-34d

Čitatelj koji će pročitati ove dokumente, moći će se uvjeriti na koje je sve načine (po ne znam koji put) muslimanska strana izigravala međunarodno potpisane ugovore.

D-35

Jednom stvorena «lažna slika svijeta»; stvorena i s namjerom i s neznanjem o odnosu Hrvata i Muslimana u BiH (a i ponašanjem Hrvatske), onemogućavala jest i spriječavala jest da se činjenice iz ovog dokumenta provjere i razumiju.

Nastavlja se to do dana današnjeg.

D-36

Opet Predsjedništvo BiH.

Imenuje Predsjednike i članove Ratnih predsjedništava skupština općina.

A što rade Skupštine tih općina?

U multietničkoj BiH, od 104 imenovana, pet imenovanih nisu Muslimani.

Toliko o politici ravnopravnosti gospodina Alije Izetbegovića.

D-37

Zapovjednik IV. Korpusa A BiH, Arif Pašalić, zapovijeda 44. brdskoj brigadi A BiH:

„Dopustite da dio snaga UNPROFOR-a ...“

Znači, ne dozvoliti Španskom bataljunu da napusti Jablanicu bez mog odobrenja.

Bez komentara.

D-38 do D-46

Neću komentirati te dokumente jer će, nadam se, svakom analitičaru biti jasno što se događa i kako se ponašaju dvije strane u tom sukobu – HRVATSKA i MUSLIMANSKA.

D-47

Dokument kaže da muslimanska vojska – A BiH krade iz zajedničkog poduzeća tri haubice.

Nažalost, nema sumnje da će to oruđe biti raspoređeno na linije prema HVO-u u općoj ofanzivi A BiH na HVO.

D-48

Ako bi netko posumnjao, može provjeriti.

Ovo je, jedna od desetina, zapovijedi A BiH koja dokazuje da je A BiH, muslimanska vojska, već nekoliko mjeseci u ofanzivi na HVO i u Središnjoj Bosni i u Hercegovini – Mostaru.

D-49, D-49a

HVO je bio jedina vojska u BiH, čiji je sastav bio multietnički, sve do potpune izdaje Muslimana, kada su se borci HVO – Muslimani – okrenuli protiv svojih suboraca Hrvata, ubili mnoge, zarobili mnoge i zauzeli prostor koji je do tada bio zajednički branjen.

Besprijekorni čin veleizdaje, potican, dirigiran i sproveden od visokih časnika A BiH.

D-50

Nemam komentara.

D-51

Zamjenik zapovjednika A BiH piše Aliji Izetbegoviću i Zapovjedniku A BiH.

Molim, pažljivo pročitati.

D-52

Iz opisa stanja u A BiH, o kojem govori D-51, proizlaze činjenice o kojima govori D-52.

D-53

Muslimanske snage A BiH uspješno su «prodavale» svoju propagandnu «robu» - kako se HVO sprema da ih napadne.

HVO i u Bugojnu i u Gornjem Vakufu drži 70-80% obrambenih položaja spram VRS.

Ali, piše u dokumentu, i to jasno piše: «*Zauzmite Kiseljak u pogodnom trenutku...*».

D-53a

HVO – Bugojno uspješno je obranio taj grad od napada VRS i 1992. i 1993. godine.

Armija muslimanskog naroda napala je HVO u gradu i s leđa obrambene HVO linije spram VRS, u nedjelju 18. srpnja 1993., kada je većina Hrvata, i civila i vojnika koji nisu bili na položaju, bila u crkvama na misi.

Kako protjeranima i kako onima iz logora i kako rodbini ubijenih (a za 27 leševa još se traga), odgovoriti na pitanje:

«Zašto smo toliko pomagali A BiH i zašto mi njih nismo smjeli napasti i zašto ih nismo napali 1992. kada je HVO bio praktički jedina organizirana vojska i zašto smo uopće dopustili da se pored HVO-a u Bugojnu formira A BiH» ?

Takva pitanja nemaju odgovor.

D-54

Bez komentara.

D-55

Ova «državna tajna» Republike Srpske Krajine otkriva zašto je u lipnju 1993. potpisan dokument o prestanku neprijateljstva između VRS i A BiH, otkriva zašto su Srbi vojno pomagali A BiH, posebno topničkom podrškom napadnim djelovanjima prema HVO-u, posebno u operacijama u Konjicu i Mostaru i provedbi muslimanske ofenzive «*Neretva 93*», kojoj je cilj bio zauzimanje luke Ploče u RH.

U pozadini svega kuhao se plan i teritorijalnog prisvajanja RH – od Ploča do Neuma Muslimanima, od Neuma do Prevlake Srbima.

A Dubrovnik bi bio «Dubrovačka republika».

D-56, D-57

Bez komentara.

D-58

Bez komentara.

D-59

Molim pročitati točku 3.

Ako dođe do mira na principima Ženevske konferencije, što će biti?

Nastavit će se rat za teritorije.

Kristalno jasno iznose svoje stavove najviši časnici A BiH.

Kakav mir, kakva Ženeva.

Rat će se nastaviti i to za teritorij.

Treba, dakle, osvojiti što više teritorija.

A protiv koga?

Protiv fašizma, i srpsko-crnogorskog i hrvatskog.

A oružje i novac za oružje i logističke centre za opskrbu oružjem i ostalim imamo u Zagrebu, Rijeci, Splitu u Hrvatskoj, kod hrvatskih fašista.

I sve su to promatrači i analitičari međunarodne zajednice progutali i proglasili Hrvate krivima, HVO napada Muslimane, Franjo Tuđman dijeli Bosnu i Hercegovinu.

Bio sam tamo, bio sam zapovjednik HVO-a i kažem Vam svima – «gonite se», nisam ja pripadnik vrste antropoidnih majmuna.

Sila može što hoće, ali me uvjeriti nećete.

D-60

17.09.1993. A BiH prihvaća u Ženevi dogovoreno primirje i zamjenik zapovjednika A BiH Rasima Delića, Stjepan Šiber piše ZAPOVIJED o prestanku neprijateljstava između VRS i A BiH (PRIMIRJE IZMEĐU VRS I A BiH).

- a) A gdje je to A BiH od lipnja 1993. do 17.09.93. napadala VRS i oslobodila BiH?
- b) Gdje su i protiv koga su u to vrijeme bili angažirani IV. Korpus, VI. Korpus, III. Korpus i dijelovi I. Korpusa A BiH?

D-61

30.09.1993. dogovoreno je primirje između A BiH i HVO-a.

Zapovijed A BiH potpisuje Arif Pašalić.

D-62

Taj isti Arif Pašalić, zapovjednik IV. Korpusa A BiH u Mostaru, 05.10.1993. potpisuje Zapovijed «o izvođenju ofanzivnih dejstava ...», a u cilju «*nanošenja gubitaka ustaškim snagama ...*».

«*Ustaške snage*», za Arifa Pašalića, su vojnici HVO-a s kojima je pet dana ranije potpisao primirje. Bila je to stalna praksa, ponavljala se podla rabota poslije svakog primirja, uz optužbe da HVO krši primirje.

Bio bih zahvalan kada bi netko pokazao barem jedan dokument ovog tipa potpisan od nekog zapovjednika HVO-a.

D-63

Isto kao D-62.

05.10.1993. zamjenik zapovjednika IV. Korpusa A BiH, Budaković (*TETAK*) zapovijeda da se napadne HVO na VRDIMA (SJEVERNO OD MOSTARA), kod Mostara.

A «*Karadža će učiniti sve*» da topništvo VRS «*tuče artiljerijom po dubini ustaša*».

D-64

Isto kao D-62 i D-63.

Ovaj put, Arif Pašalić zapovijeda napad na HVO («*Ustaše*»), «*u širem rejonu Dubrava*» (južno od Mostara), «*sa ciljem nanošenja gubitaka ustaškim snagama u Ž/S i MTS ...*».

- a) Ž/S - ŽIVA SILA
- b) MTS - Materijalno tehnička sredstva

D-65

22.10.1993. istu zapovijed o napadu na HVO izdaje i Esad Šejtanić.

Kakvo primirje, kakvi bakrači, to je za međunarodnu zajednicu.

Za domaću upotrebu nastavljaju ofenzivu «*Neretva 93*» na putu «*ka zapadnim granicama BiH i luci Ploče (Hrvatska)*», kako je ciljeve tog napada na HVO postavio Sefer Halilović.

D-66

Alija Izetbegović cijeli je rat lagao i varao, potpisivao i poricao potpisano.

Kod Hrvata (USTAŠA) smjestio je nekoliko stotina tisuća svojih Muslimana, ženu je smjestio u Dubrovnik, logistički centri A BiH u Hrvatskoj (Rijeka, Split, Zagreb), nabavljali su mu oružje, 10.000 (desettisuća) svojih ranjenika poslao je u Hrvatsku na besplatno liječenje, ... ,

Sve skupa BIJEDNO.

I na kraju je HV i HVO spasio BiH oslobađanjem BiHaća i dolaskom do Banja Luke.

D-67

Treba samo usporediti dokumente i činjenice njegovih zapovjednika, njegove armije, da bi bila razvidna bijednost ovih stavova, politička nebuloznost njegovog mišljenja, jednom riječju - laž.

Ali u sjeni opsade Sarajeva takva «*slika svijeta*» imala je mnogo «*kupaca*».

A zašto bi, za ime Boga, netko tako i toliko i trajno pomagao narod i vojsku, ako je želi napasti?

D-68

Ovaj dokument je reakcija Hrvatske seljačke stranke u Bosni i Hercegovini.

A ta stranka bila je oporba HDZ-u – Franji Tuđmanu i Mati Bobanu i podržavala je Aliju Izetbegovića.

Niti oni ne mogu «progutati» izjave Alije Izetbegovića, koji nevoljko priznaje da ne može napraviti muslimansku državu prema načelima «*Islamske deklaracije*», ali da će Muslimana biti 80%, pa će se vidjeti, to tvrdi.

D-69

Sastanak u Grazu još je jedna «spin» priča i ovaj dokument i karta i raspored jedinica pokazuju da u Grazu ništa nije dogovoreno između Hrvata i Srba.

D-70

Nitko razuman nema ništa protiv mirenja i pomirbe, ali ako se pri takvim susretima tako i toliko laže, i to besramno laže, kao što to, po pisanju Protujereja Alekse Zubca, lažu predstavnici Muslimana u Mostaru, onda je čovjeku muka od te bijede.

VRS razorila je taj grad, sve Muslimane s istočne strane protjerala i mnoge ubila (SUTINA, UBORAK), HVO je, pod mojim zapovjedništvom, oslobodio taj grad.

Tada su nas slavili.

Nakon Manjače i Omarske, nakon i u vrijeme opsade Sarajeva, nakon Bihaća i Bijeljine, prije Srebrenice, nakon ubijanja u Mostaru od JNA i generala Perišića, nakon URBICIDA u tom gradu (v. *URBICID MOSTARA*, www.slobodanpraljak.com)¹, Safet Oručević, jedan od prvaka muslimanske politike BiH, intimus Alije Izetbegovića, „gradonačelnik“ Mostara, pun pohvala i divljenja prema oficirima i vojsci BiH Srba, moli Vladiku da posreduje da mu se vrati 270 (dvjestosedamdeset) mrtvih tijela, koje još nije našao, a mnoge je našao.

Traži to od vojske kod koje se ta tijela nalaze, jer su od te vojske ubijeni, a žali što mu dogovor s generalom Mladićem nije uspio – zakasnili su 7 dana, a bili bi na moru i otjerali bi Hrvate, Ustaše, a Srbi su 70% spasili Mostar, ...

Jadnije, bjednije, mizernije, odurnije, gnjusnije, pokvarenije, lažnije ... riječi nije moguće zamisliti.

Bijeda politička – ljudska.

Jad i bijeda.

I, molim, nastaviti optuživati Hrvate, oni su zahvalan materijal.

¹ Vidi: Slobodan Praljak: „*URBICID koji su počinile postrojbe JA pod vodstvom Momčila Perišića nad Mostarom u ljeto '92*“, Zagreb, svibanj 2007.

ISLAMSKA DEKLARACIJA

Jedan program islamizacije Muslimana
i muslimanskih naroda

NAŠ CILJ: Islamizacija Muslimana
NAŠA DEVIZA: Vjerovati i boriti se

BISMILLAHIRAHMANIRRAHIM!

Jedan program islamizacije Muslimana i
muslimanskih naroda

NAŠ CILJ: Islamizacija Muslimana

NAŠA DEVIZA: vjerovati i boriti se

BISMILLAHIRAHMANIRRAHIM!

Našu poruku osvećujemo uspomeni naših drugova koji su
pali za Islam.

Sarajevo, 1970.

Džumadel-ula, 1390.

Nema mira ni koegzistencije između «islamske vjere» i neis-
lamskih društvenih i političkih institucija.

Polažući pravo da sam uređuje svoj svijet, Islam jasno
isključuje pravo i mogućnost djelovanja bilo koje strane
ideologije na svom području. Nema, dakle, laičkog principa,
a država treba da bude izraz i da podržava moralne koncepte
religije.

Tiskano u 200.000 primjeraka

Islamski pokret treba i može prići preuzimanju vlasti čim
je moralno i brojno toliko snažan da može ne samo srušiti
postojeću neislamsku, nego izgraditi novu islamsku vlast.

VI NEĆETE MOĆI REĆI DA NISTE ZNALI!

ISLAMSKA DEKLARACIJA

Jedan program islamizacije Muslimana i muslimanskih
naroda

NAŠ CILJ: Islamizacija Muslimana

NAŠA DEVIZA: vjerovati i boriti se

BISMILLAHIRAHMANIRRAHIM!

Deklaracija koju danas predajemo javnosti nije nikakva lek-
tura, koja strancima ili onima koji sumnjaju treba dokazivati
superiornost Islama nad ovim ili onim sistemom, ovom ili
onom grupom ideja.

Ona je upućena Muslimanima koji znaju gdje pripadaju
i koji u svom srcu jasno osjećaju na kojoj strani stoje. Za
takve ova deklaracija predstavlja poziv da izvuku neophodne
konzekvence o tome na što ih ta ljubav i pripadnost ob-
vezuje.

Čitav muslimanski svijet nalazi se u stanju vrijetanja i prom-
jena. Ma kakav bude izgledao ovaj svijet pošto ove promjene
naprave prvi uzlazni krug, jedno je sigurno: on neće više
biti svijet iz prve polovice ovoga vijeka. Epoha pasivnosti i
mirovanja prošla je zauvijek.

Ovaj trenutak mijene i kretanja nastoje iskoristiti svi a
posebno moćni stranci s Istoka i Zapada. Umjesto svojih
armija oni sada ubacuju svoje ideje i svoj kapital, i ovom
novom formom utjecaja nastoje ponovo postići isti cilj:
da osiguraju svoju prisutnost i da muslimanske narode
održavaju i dalje u stanju duhovne nemoći i materijalne i
političke zavisnosti.

Kina, Rusija i zapadne zemlje prepiru se o tome kojoj od
njih i nad kojim dijelom muslimanskog svijeta pripada
patronat. Njihova svađa je bespredmetna. Islamski svijet ne
pripada njima, nego muslimanskim narodima.

Jer, jedan svijet sa 700 milijuna ljudi i ogromnim prirod-
nim izvorima i na geografskoj poziciji prvog reda, koji je
nasljednik kolosalnih kulturnih i političkih tradicija i koji je
nosilac žive islamske misli, taj svijet ne može dugo ostati u
položaju najamnika. Ne postoji sila koja bi mogla spriječiti
novu muslimansku generaciju da ne učini kraj tom nenor-
malnom stanju.

S ovim uvjerenjem mi objavljujemo prijateljima i nepri-
jateljima da su Muslimani odlučili sudbinu islamskog svijeta
uzeti u svoje ruke i taj svijet urediti po svojoj zamisli.

U ovom pogledu deklaracija ne sadrži ideje koje bi se mogle smatrati potpuno novim. Ona je sinteza ideja koje se sve češće čuju na raznim stranama i koje imaju približno opću važnost u svim dijelovima muslimanskog svijeta. Ipak, njena novost je u tome što traži da se s ideja i planova pređe na organiziranu akciju za njihovo ostvarenje.

Borba za nove ciljeve ne počinje danas. Naprotiv, povijest ove borbe već pozna svoje šehide i ispisane stranice o stradanjima i žrtvama. Ipak, to je osobno žrtvovanje izrazitih pojedinaca ili hrabrih malih grupa u sudaru s moćnim silama džahilijeta. Veličina problema i teškoća, međutim, zahtijeva organiziranu akciju milijuna.

Našu poruku posvećujemo uspomeni naših drugova koji su pali za Islam.

Sarajevo, 1970.

Džumadel-ula, 1390.

Islamski poredak je stanje društva bez ovog konflikta i sistem odnosa u kojima se Musliman nalazi u potpunom skladu sa svojom sredinom.

Na pitanje: što je muslimansko društvo, mi odgovaramo: to je zajednica sastavljena od Muslimana i smatramo da je time rečeno sve ili gotovo sve.

Smisao ove definicije je da ne postoji sistem ustanova, odnosa i zakona, koji bi se mogli odvojiti od ljudi koji su njihov subjekt i za koje bi se moglo reći: to je islamski sistem. Nijedan sistem nije islamski ili neislamski po sebi. On je to samo po ljudima koji ga čine.

Europljanin vjeruje da se društvo uređuje pomoću zakona. Još od Platonove «Države», pa preko poznatih utopija, marksizma, europski duh traga za jednim nacrtom, jednom šemom u kojoj bi se pukom izmjenom odnosa između ljudi ili skupina ljudi, konstruiralo idealno društvo.

Zato se u Kur'anu nalazi relativno malo pravih «zakona», a mnogo više «vjere» i ciljeva za praktičnim djelovanjem u skladu s ovom vjerom.

Mnoštvo zakona i složenost zakonodavstva obično je pouzdan znak da je u društvu «nešto trulo» i da treba prestati donositi zakone a početi odgajati ljude. Kada iskvarenost sredine pređe izvjesnu granicu, zakoni postaju nemoćni. Oni ili dolaze u ruke pokvarenih izvršilaca pravde, ili postaju predmet otvorenog ili prikrivenog izigravanja od strane iskvarene sredine.

Vino, kocka i vraćanje – tri vrlo rasprostranjena i ukorijenjena poroka na čitavom području Srednjeg i Bliskog istoka, uklonjena su za dugo razdoblje i na ogromnom području samo jednim jedinim ajetom Kur'ana i s jednim jedinim objašnjenjem da je to Bog zabranio. Čim je ova vjera oslabila, opijanje i praznovjerje vratili su se jednakom snagom, a neusporedivo viši kulturni stupanj sredine nije im činio nikakvu zapreku. Američki Prohibition Law (Zakon o zabrani

alkohola), proglašen u ime nauke vijeka i sproveden silom jedne od najorganiziranijih zajednica na svijetu, morao je u četvrtom deceniju ovog vijeka biti konačno povučen, nakon 13 godina uzaludnih napora, ispunjenih nasiljem i zločinima. Pokušaj uvođenja prohibicije u skandinavskim zemljama, završio se jednakim neuspjehom.

Ovaj i mnogi slični primjeri jasno govore da se društvo može popravljati samo u ime Boga i odgojem čovjeka i mi trebamo ići tim jedinim putem koji sigurno vodi do cilja.

Potvrđujući načelo duhovnog unutrašnjeg pristupa u svakoj svojoj manifestaciji, Islam ipak nije ostao na tome. On je učinio pokušaj da iz ruku đavola otme njegova sredstva. Kada Islam na relaciji čovjek – svijet ne bi polazio od čovjeka, on ne bi bio religija; kada bi ostao na tome, on bi bio samo religija i predstavljao bi jednostavno ponavljanje Isusova učenja o idealu i vječnom dijelu čovjekovog bića. Preko Muhameda a.s. i Kur'ana Islam se okrenuo stvarnom čovjeku, vanjskom svijetu, prirodi, da bi postao učenje u potpunom čovjeku i totalnom životu. Vjeri se pridružio zakon, odgoju sila. Islam je postao poredak.

... se svjesno i voljno prihvate ova dva vida života kao ljudsko određenje i smisao čovjekovog života na zemlji (Kur'an 28/77). Prevodeći ovaj zahtjev na jezik svakodnevnog života, mogli bismo reći: onaj tko vjeruje da život treba uređivati ne samo vjerom i molitvom, nego i radom i naukom, čija slika svijeta ne samo dopušta nego i traži da jedna pored druge stoje i bogomolja i tvornica, tko smatra da treba ne samo odgajati ljude nego i olakšavati i unapređivati njihov život na zemlji, i da ne postoje nikakvi razlozi da se ova dva cilja žrtvuju jedan drugome – taj pripada Islamu.

Uz vjeru u Boga u ovome je sadržana glavna poruka Kur'ana i u njoj je čitav Islam. Sve drugo je samo njena razrada i objašnjenje. Ovaj aspekt Islama, pored toga što sadrži sam princip islamskog poretka, kao jedinstva vjere i politike, vodi i drugim važnim zaključcima, čiji je načelni i praktični značaj ogroman.

Prvi, i najvažniji takav zaključak svakako je zaključak o nespojivosti Islama i neislamskih sistema. Nema mira ni koegzistencije između «islamske vjere» i neislamskih, društvenih i političkih institucija. Nefunkcioniranje ovih institucija i nestabilnost režima u muslimanskim zemljama, koje se manifestira u čestim promjenama i državnim udarima, najčešće je posljedica njihove apriorne opozicije prema Islamu, kao fundamentalnom i vodećem osjećanju naroda u ovim zemljama. Polazući pravo da sam uređuje svoj svijet, Islam jasno isključuje pravo i mogućnost djelovanja bilo koje strane ideologije na svom području. Nema, dakle, laičkog principa, a država treba da bude izraz i da podržava moralne koncepte religije.

Pred svakim vremenom i svakom generacijom stoji zadatak da novim oblicima i sredstvima ostvaruje poruke Islama.

Postoje nepromjenjivi islamski principi koji određuju odnose među ljudima, ali ne postoji nikakav nepromjenjiv islamski privredni, društveni ili politički sustav.

Ovo je samo prvi i najvažniji zaključak iz prilaza Islamu kao integralnom poretku. Ostala tri isto tako važna – ali manje isključiva – zaključka su:

Prvo, samim tim što se izjasnio za ovaj svijet, Islam se izjasnio za najbolje uređen svijet. Ništa što čini da svijet bude bolji, ne može biti a priori odbačeno kao neislamsko;

Drugo, otvorenost prema prirodi znači otvorenost prema nauci. Svako rješenje da bi bilo islamsko mora ispunjavati dva uvjeta: mora biti maksimalno efikasno i maksimalno humano. Ono mora, dakle, biti najviši izraz usaglašenih stavova vjere i nauke; i

Treće, ukazujući na jedan oblik povezanosti između vjere i nauke, morala i politike, individualnog i kolektivnog, duhovnog i materijalnog, na kojim pitanjima se duhovno podijelio današnji svijet, Islam ponovo dobiva ulogu posredničke misli a islamski svijet ulogu posredničke nacije u podijeljenom svijetu. Predstavljajući obećanje «religije bez mistike i nauke bez ateizma» Islam može podjednako interesirati sve ljude bez razlike.

Islamska vlast

Naglašavanje prioriteta vjersko-moralne obnove ne znači – niti se može tumačiti da znači – da se islamski poredak može ostvariti bez islamske vlasti. Ovaj stav znači samo da naš put ne polazi od osvajanja vlasti, nego od osvajanja ljudi, i da je islamski preporod prvo prevrat u oblasti odgoja, tek zatim u oblasti politike.

Moramo, dakle, biti prvo propovjednici, a zatim vojnici. Naša sredstva su osobni primjer, knjiga, riječ. Kada će se ovim sredstvima pridružiti i sila?

Izbor ovog trenutka uvijek je konkretno pitanje i zavisi o nizu faktora. Ipak se može postaviti jedno opće pravilo: islamski pokret treba i može prići preuzimanju vlasti čim je moralno i brojno toliko snažno da može ne samo srušiti postojeću neislamsku, nego i izgraditi novu islamsku vlast. Ovo razlikovanje je važno, jer rušenje i građenje ne zahtijeva podjednak stupanj psihološke i materijalne pripremljenosti.

Preuraniti ovdje je jednako opasno kao i zakasnuti.

Osvojiti vlast na osnovu sretnog sticaja okolnosti, bez dovoljne moralne i psihološke pripreme i bez neophodnog minimuma čvrstih i izgrađenih kadrova, znači ostvariti još jedan državni udar, a ne islamsku revoluciju (a državni udar je nastavak neislamske politike od strane druge grupe ljudi ili u ime drugih načela). Zakasnuti s preuzimanjem vlasti, znači lišiti se jednog moćnog sredstva za ostvarenje ciljeva islamskog poretka i neislamskoj vlasti pružiti mogućnost da nanese udarac pokretu i razređuje njegove kadrove. Za

ovo posljednje, nedavna povijest pruža dovoljno tragičnih i poučnih primjera.

... pretvorimo u aktivne sile. Odanost prema Kur'anu treba prerasti u odlučnost da se on primijeni; emocionalna islamska zajednica treba da se pretvori u organiziranu, svjesnu zajednicu, a narodni humanizam u jasne ideje, koje će postati moralni i socijalni sadržaj idućih zakona i institucija.

Tko i kako će izvršiti ovu transformaciju?

Svako djelovanje na događaje jest društveno djelovanje. Svaka uspješna borba jest samo zajednička, organizirana borba. Mlada generacija će moći izvršiti svoj zadatak preobražaja samo ako njene težnje i idealizam budu pretočene u organizirani pokret, u kojem će oduševljenje i osobna vrijednost pojedinaca biti udruženi s metodama koordiniranog i zajedničkog djelovanja. Stvaranje ovog pokreta s jedinstvenim osnovnim ciljem i programom, pokazuje se kao neopoziv uvjet i polazna točka preporoda u svakoj muslimanskoj zemlji.

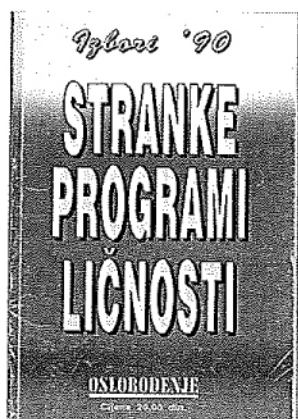
Ovaj pokret će okupljati izgrađene, odgajati neizgrađene, podizati i pozivati, definirati ciljeve i nalaziti puteve do njih. On će svugdje unositi život, misao i akciju. On će postati savjest i volja jednog svijeta nakon dugog i dubokog sna.

Upućujući ovu poruku svim Muslimanima svijeta, mi jasno ističemo da nema obećane zemlje, čudotvoraca ni mehdija. Postoji samo put rada, borbe i žrtve.

U trenucima iskušenja imajmo uvijek na umu dvije stvari: iza nas stoji blagoslov Božji i pristanak našeg naroda.

VI NEĆETE MOĆI REĆI DA NISTE ZNALI!

**VI NEĆETE MOĆI REĆI DA
NISTE ZNALI!**

ALIJA IZETBEGOVIĆ, PREDSEDNIK
STRANKE DEMOKRATSKE AKCIJE

Gradanska republika ili građanski rat

Alija Izetbegović

– Aleksandar Zinovjev, sovjetski disident, tvrdi kako će za koju deceniju sa vrha Ajfelovog tornja, učiti muzejin. On kaže kako će to biti poraz evropocentričnog hrišćanstva i sukob koji će, nakon umiranja klasnog i smrti boljševizma, obeležiti vek pred nama. Sta kažete na Zinovjeva?

– Što se samog islama tiče, obradovao bih se muzejinu sa Ajfelove kule. Međutim, nisam ubijeden u tačnost ove teorije i pored priznanja da je islam jedina religija koja doživljava ekspanziju.

– Napisali ste i knjigu »Islam između Istoka i Zapada«. Zašto je, po Vama, obod islamskog sveta, od Kašmira, preko Azerbejdžana, Bugarske, Kosova, Sandžaka pa do Zapadne Evrope u vremenima kolapsa boljševizma, potražio Kuran? Jesu li svi ti nemiri deo jedinstvenog talasa?

– Mislim da bi se mogli posmatrati kao jedinstveni talas pored ostalog i zato što islam, kao misao i filozofija, jeste u znaku preporoda. Ljudi koji pripadaju islamu, pripadaju mu u cijelosti, jer je islam takva misao da nijedno polje života ne ostavlja netaknutim; ne možete biti Musliman a da niste definisan u svakom pitanju. Narodi su po obodu islamskog svijeta bili pod dominacijom stranih sila i kada vode oslobodilačku borbu, oni to redovno čine pod zastavom islama.

– Vredi li to i za Bosnu i Hercegovinu.

– Ne! Naša se partija zauzima za stvaranje građanske republike i baš sam u Kladuši pozvao sugrađane Srbe i Hrvate da nam se pridruže u borbi za stvaranje građanske republike. Ništa nas ne može bolje povezati od građanske republike jer ne možemo od Bosne praviti nacionalnu državu. Neka Srbija i Hrvatska idu na stvaranje takvih država; mi uslova za to nemamo. Imamo samo mogućnost da ostvarimo ideal građanske republike ili građanski rat!

– Vredi li to i za Bosnu i Hercegovinu.

– Ne! Naša se partija zauzima za stvaranje građanske republike i baš sam u Kladuši pozvao sugrađane Srbe i Hrvate da nam se pridruže u borbi za stvaranje građanske republike. Ništa nas ne može bolje povezati od građanske republike jer ne možemo od Bosne praviti nacionalnu državu. Neka Srbija i Hrvatska idu na stvaranje takvih država; mi uslova za to nemamo. Imamo samo mogućnost da ostvarimo ideal građanske republike ili građanski rat!

Tajna zvana Bosna: govori, intervjui, pisma --- 1989.–1993. / Alija Izetbegović

/Priredile Nermina Šaćić, Bahrija Čehović). – Sarajevo: Stranka demokratske akcije, Centar za analitiku, dokumentaciju i komuniciranje s javnošću, 2004. – 354 str.; 25 cm/

Bosna neće biti u Velikoj Srbiji

Predizborni skup SDA

Velika Kladuša*), 15. 09. 1990. godine

Draga braćo i sestre, dragi Krajišnici, dragi prijatelji,

Počinjem ovo svoje izlaganje bismilom i molim Boga da nam pomogne i da nas uputi na pravi put.

Naš ideal je građanska republika. Bosna i Hercegovina kao građanska republika. Dakle, ne islamska republika, ali ne ni

socijalistička republika. Građanska, slobodna republika. To je definitivno opredjeljenje muslimanskog naroda. Ali to nije dovoljno. Zato je potreban pristanak i Srba i Hrvata, i mi ih ovdje pozivamo da nam se pridruže u naporu za izgradnju Bosne i Hercegovine kao građanske republike i demokratske zemlje.

Smattam da za ovo imamo pristanak ne samo muslimanskog nego i srpskog i hrvatskog naroda. Zašto imamo takav pristanak? Zato što je alternativni građanske republike, koju ovdje proglašavamo, jedino građanski rat, a nijedan razuman čovjek u Bosni ne može stajati iza takvog rješenja. Dakle, imamo dva izlaza, ili da zajednički u miru, sporazumno, gradimo građansku republiku od Bosne i Hercegovine ili da ovdje imamo građanski rat...

PATRIOTSKA LIGA

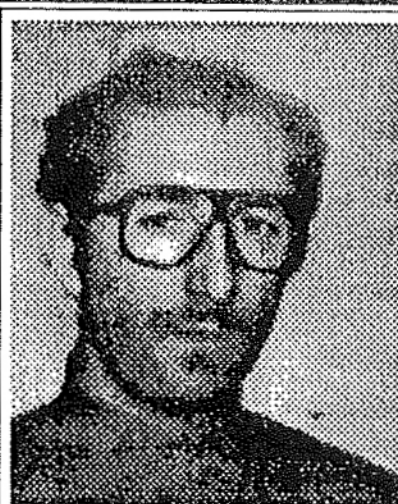
Patriotska liga imala je historijsku ulogu u organiziranju naroda na općenarodni otpor protiv srpsko-crnogorskog agresora, bivše JNA i četničkih hordi. Liga je prva, vizionarski, u praskozorje agresije na Sloveniju, Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu i nevidenog genocida nad bošnjačkim narodom, stala na čelo patriotski orijentiranih rodoljuba, organizirala i pvela sudbonosnu borbu. Duh

PL-e i danas se osjeća kod većine građana i velikog broja boraca Armije R BiH. Taj duh ne smije nestati, on se mora pohranjivati i prenositi na buduće generacije. Naši borci koji su dali živote protiv okrutnog neprijatelja, naši šehidi nam neće oprostiti, ako ne nastavimo borbu za slobodnu, nezavisnu i cjelovitu Republiku Bosnu i Hercegovinu. Mi im to obećavamo. Garantiramo im da ćemo duh PL-e njegovati i vječno čuvati.

OTAC PATRIOTSKE LIGE

Gospodin Izetbegović je, i pored tadašnjih neprilika, uspio okupiti Bošnjake, prije svega formiranjem Stranke demokratske akcije, a kroz ostale oblike mobilizirati na otpor agresoru. Nukleus prvih vojnih formacija bila je Patriotska Liga

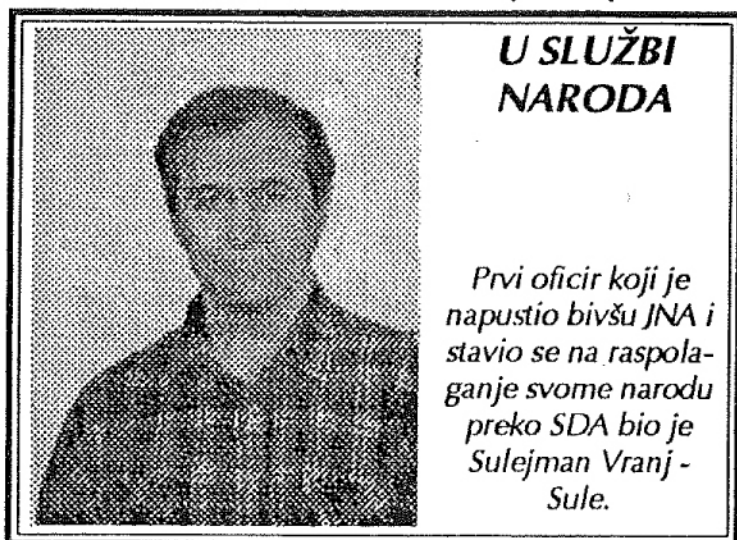

ČOVJEK OGROMNIH ZASLUGA

Sve ono što je Hasan Čengić uradio za Patriotsku ligu i državu Bosnu i Hercegovinu tek će se saznati

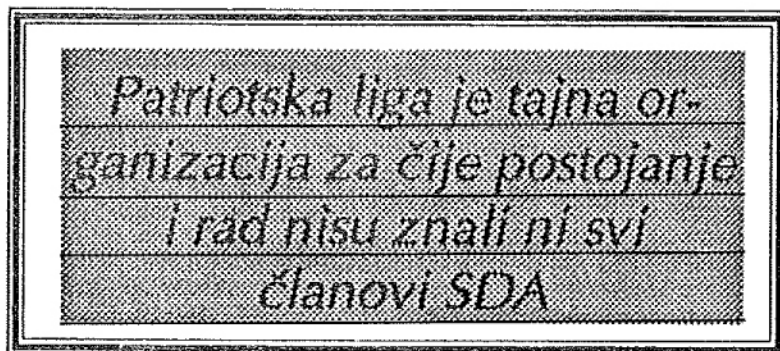
Patriotsku ligu je formirala, organizirala i naoružavala Stranka demokratske akcije. Liga je vojno krilo SDA, a nastala je iz vojno-političke organizacije formirane 31.03.1991. godine, dok njeni korjeni sežu još iz kluba SDA "Herceg-Bosna", formiranog krajem 1990. godine. Otac Patriotske lige je osnivač SDA i Predsjed-

nik Predsjedništva R BiH gospodin Alija Izetbegović. Čovjek koji ima ogromne zasluge u organiziranju i radu PL-e je gospodin Hasan Čengiđ. Nezaobilazno ime u osnivanju i radu PL-e je i rahmetli Safet Hadžić. Naziv "Patriotska liga" nastao je u okrilju SDA, u dogovoru gospode Hasana Čengiđ, dr Rusmira Mahmutćehajića, kao i drugih. Prvi oficir koji je napustio bivšu JNA i došao u centralu SDA je Sulejman Vranj - Sule.

Pobjedom SDA na izborima 1990 godine, bošnjačkom narodu prvi put je omogućeno da se, proučavajući historiju upozna sa svojom prošlošću, pretpostavi šta ga očekuje, i da se što brže organizira. Prije agresije na Sloveniju bilo je jasno da Srbija i Crna Gora imaju teritorijalnih pretenzija i prema Bosni i Hercegovini. Nacionalšovinističke

postavke "Memoranduma" SANU, izlaganje moštiju cara Lazara, podsjećanje na kosovski boj, manifestacije na Gazimestanu, prizivanje srpskih svetaca i junaka, otkopavanje zajedničkih grobnica, javne sahrane, javne liturgije, pjevanje nacionalističkih i šovinističkih pjesama, guslarske večeri i slično, upozoravale su na opasnost koja se nadvija nad BiH, a posebno nad Bošnjacima.

Bivša JNA vršila je ozbiljne pripreme za ostvarivanje plana etničkog čišćenja u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini i stvaranju uslova za "Veliku Srbiju". Između ostalog, znatno je

smanjen broj obveznika Teritorijalne obrane, s tendencijom da se ona ukine (broj obveznika TO smanjen je sa 7 na 1,8 procenata), dok je oružje stavljeno pod kontrolu i u skladišta bivše JNA. Ukida se i komanda 7. Armijske oblasti, koja je bila nadležna za jedinice na teritoriji BiH, dok se sva komanda koncentriše u vojnim centrima smještenim u Beogradu, pod plaštom formi-

FAKSIMIL ZAKLETVE SA POTPISIMA

164

ZAKLETVA

Zaklinjem se Allahom Dželešanu da ću uvijek, u svako vrijeme i na svakom mjestu, braniti sve interese muslimanskog naroda, i sve...

Također se zaklinjem da ću braniti slobodu i integritet države Bosne i Hercegovine, jedine moje domovine, čije su granice istorijske, trajne i nepovredive!

U to ime prihvatam sve obaveze koje proistaknu iz potreba organizacije za ostvarenje pomenutih ciljeva.

POTPIS:

Sarajevo, 17.04.1991.godine

Safet Hadžić
Kapidžija
Slijedi još sedam potpisa (op. IL.)

Ovo je jedno od svjedočanstava da su patriote ove zemlje pravilno ocijenili šta se sprema.

ZAKLETVA

Zaklinjem se Allahom Dželešanu da ću uvijek, u svako vrijeme i na svakom mjestu, braniti sve interese muslimanskog naroda i sve...(nečitke dvije riječi op. IL.) po cijenu vlastitog života!

Također se zaklinjem da ću braniti slobodu i integritet države Bosne i Hercegovine, jedine moje domovine, čije su granice istorijske, trajne i nepovredive!

U to ime prihvatam sve obaveze koje proistaknu iz potreba organizacije za ostvarenje pomenutih ciljeva.

POTPIS

Safet Hadžić
? Kapidžija
Slijedi još sedam potpisa(op. IL.)

Sarajevo, 17. 04. 1991. godine

NEDELJNI LIST

Vreme

EKSKLUZIVNO

ŠTA
SPREMA
ZAPAD

■ 4. FEBRUAR 1991. ■ GODINA II ■ BROJ 15

DEM 4,50 ■ CHF 4,80

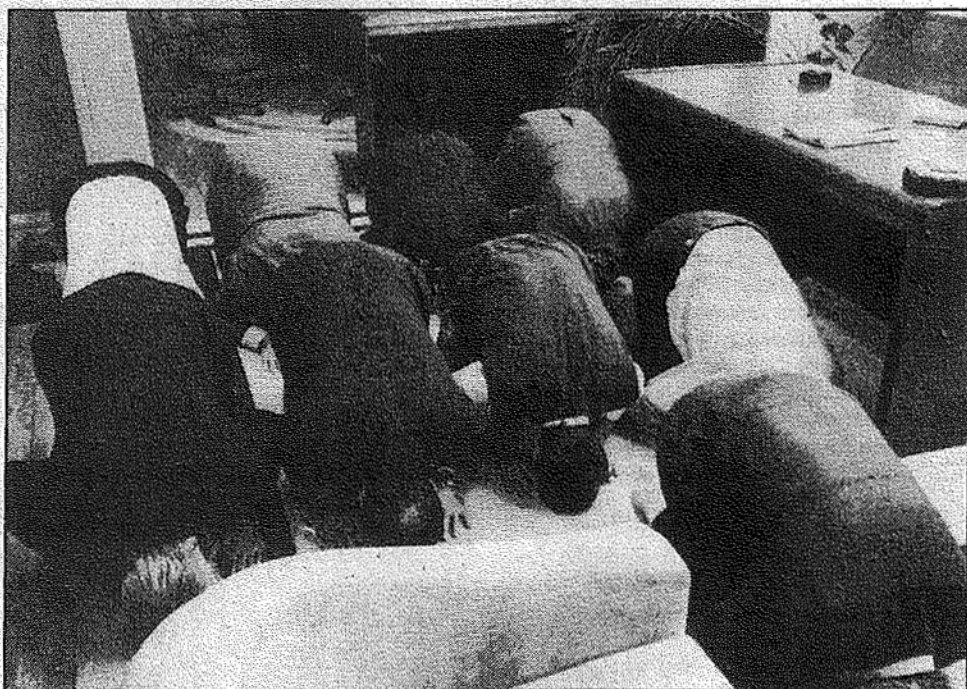
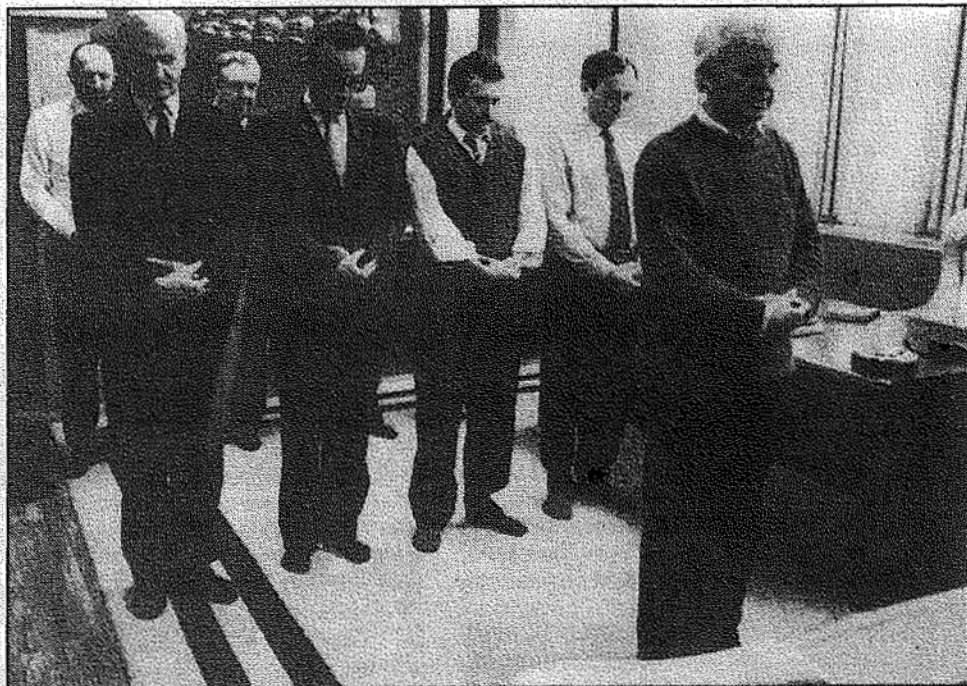
■ CENA 30 DIN. ■

Forsiranje Jugoslavije

KLANJANJE (MOLITVA) U SKUPŠTINI SR BOSNE I HERCEGOVINE U SIJEČNJU 1991.

VREME (BEOGRAD) 4.2.1991., STR.17

MILOŠ CVETKOVIC

MOLITVA U SKUPŠTINI: Poslanici SDA u pauzi

Bez Alaha nema zanata

Sednica Skupštine Bosne i Hercegovine, njenih veća i radnih tela, neće se održavati u dane verskih praznika, ni petkom, osim u izuzetnim prilikama. Ovo je odgovor na pitanje poslanika Dževada Mlače u Skupštini BiH. Svakim radnim danom kad Skupština i njena tela budu zasedali, kaže se dalje, na zahtev poslanika biće data pauza u vreme održavanja molitve i osiguraće se prevoz poslanika do jedne od džamija u

Sarajevu, kako bi nesmetano mogli da obave verski obred.

Da li je zapravo, molitva pauza u radu Skupštine, ili je skupštinska debata pauza u molitvi, to bi moglo da zavisi od situacije, od predmeta debate, od potrebe za božjom (Alahovom) pomoći i od ličnog nahodenja. Možda Bogu (Alahu) treba vremena da bi se njegovo prisustvo odrazilo na radu Skupštine, ali za svaki slučaj podsećamo na uputstvo Olivera Kromvela svojim vojnicima: „Molite se Bogu, ali barut čuvajte suvim.“

Na prvom zasjedanju Skupštine Republike Bosne i Hercegovine, osmog oktobra 1992. godine, istupio sam u ime Armije RBiH:

Dame i gospodo, uvaženi gosti,

Započeli smo odbrambeni rat sa Patriotskom ligom, MUP-om i organizovanim i neorganizovanim grupama i pojedincima i dobili najveću bitku – zaustavili strategijsko napadanje agresora, spasili RBiH i posebno spasili opstojnost i postojanje muslimanskog naroda na ovim prostorima i nakon toga prešli u strategijsku ofanzivu jer smo počeli oslobađati nove prostore i dobijati prvu veliku bitku. Mi ćemo pokoji bitku izgubiti, ali i nacistima je postalo jasno da ćemo rat dobiti, pa su u ofanzivi koja je u toku postali još bestijalniji i u svojim zločinima beskrupulozniji.

Sve je ovo bilo moguće učiniti zato što je naš građanin, naš borac, izvoriste morala i s veoma jasnim političkim ciljevima koji su od samog početka nametnutog nam rata, bili veoma jasno postavljeni:

1. Suverena, jedinstvena i nedjeljiva Republika BiH.

2. Republika BiH kao demokratska država građana koji u njoj žive. Iz ovoga, nama vojnicima slijede sasvim precizni vojni ciljevi, a to su:

– oslobodjenje cjelokupne teritorije Republike BiH i definitivan vojni poraz unutrašnjeg i spoljnog neprijatelja

Miroslav Tuđman: Istina o Bosni i Hercegovini: Dokumenti 1991.–1995.

Poglavlje 5.

Srpsko-muslimanski «Historijski sporazum»: Muhamed Filipović – Radovan Karadžić (2. 8. 1991.)

Tekst srpsko-muslimanskog sporazuma

Suočeni sa razvojem događaja koji u sebi nose sve veću opasnost konfrontacije naša dva naroda, čiji se interesi historijski ne sukobljavaju i koji nikada nisu imali sukob takve vrste, svjesni svoje odgovornosti pred narodima koje zastupamo i svim narodima Bosne i Hercegovine i Jugoslavije, odlučili smo da u cilju buduće suradnje i mira uspostavimo i potpišemo sljedeći politički Sporazum:

1. Svjesni teškoća koje su naslijedene i onih do kojih je doveo dosadašnji politički život poslije izbora, odlučili smo da se u duhu otvorenosti i uzajamnog poštovanja, založimo za ostvarenje istorijskih i političkih interesa naša dva naroda. Pri tome, ovo nije sporazum ni protiv koga, već za sve i kao takav biće otvoren svima koji podržavaju načelo zajedničkog života u slobodi i punoj ravnopravnosti.

2. Smatramo da osnovu takvog života čini međusobno priznavanje suverenosti pojedinih naroda i osiguranje punog teritorijalnog integriteta i političkog subjektiviteta naše Republike Bosne i Hercegovine i njenog istovjetnog ustavno-pravnog položaja s ostalim republikama u zajedničkoj državi Jugoslaviji.

3. Po našem mišljenju Jugoslavija ima puno istorijsko opravdanje kao zajednička država potpuno ravnopravnih republika i naroda, te ćemo se zalagati za održanje i razvoj takve zajednice.

4. Saglasni smo da Bosna i Hercegovina treba da bude pravno-politički jedinstvena i demokratski uređena federalna jedinica, sa pravnim ingerencijama na svakom dijelu svoje

teritorije, pod uslovom da su savezni ustav i zakonodavstvo osnov pravnog sistema zemlje i garant ravnopravnosti građana, naroda i republika.

5. Izražavamo svoj interes da Hrvati u Bosni i Hercegovini žive sa nama u punoj ravnopravnosti te ih pozivamo da pristupe ovom sporazumu. Bez obzira na položaj Republike Hrvatske u ili izvan Jugoslavije, Hrvati u BiH su potpuno ravnopravan narod.

6. Međusobni odnosi građana, naroda i republika u Jugoslaviji biće uređeni u zajedničkom ustavu, uz korišćenje evropskih standarda.

7. Svjesni smo da ovaj Sporazum predstavlja tek političku i historijsku osnovu za naš trajan i miran zajednički život. Međutim, ovakav politički dogovor otvara prostor za nalaženje najkonstruktivnijih i najracionalnijih rješenja na planu funkcionisanja saveznih odnosno zajedničkih organa: monetarnog sistema, jedinstvenog tržišta, jedinstvenih oružanih snaga, kao i spoljnih poslova.

8. Isto tako, smatramo da je optimalna jugoslovenska zajednica ona koja obuhvata svih šest republika i sve narode koji inicijalno konstituišu takvu zajednicu. Svako istupanje iz takve zajednice, onih naroda i republika koje to žele, podrazumijeva postizanje sporazuma o tome i pružanje garancije za realne interese svake od članica u odnosu na druge.

Sefer Halilović: Lukava strategija *

Naš prvi susret u Hrasnici, drugog decembra 1991. je zapravo bio naš prvi nesporazum.

Ohrabrio me je toga dana i Predsjednik sa završnim govorom, a inače sam bio jako zabrinut: kada je krajem oktobra Radovan Karadžić javno zaprijetio da će muslimanski narod nestati ukoliko Parlament izglasa suverenitet Republike Bosne i Hercegovine, sam predsjednik je izašao za govornicu parlamenta i rekao: „*Ja ipak želim da poručim građanima Bosne i Hercegovine da do rata neće doći. Moje su prognoze zasnovane na provjerenim činjenicama. Ne treba se bojati, jer za tuču i svađu treba dvoje*“. On je poziciju neutralnosti promovisao još ranije, nakon razaranja Dubrovnika i agresije bivše JNA na Sloveniju i Hrvatsku i ona se očitovala u nizu izjava. Septembra 1991. je rekao: „*Ovo nije naš rat*“. Ti su dani prošli i sada je, valjda, već sve jasno. Ili se meni tako činilo. Rata neće biti ukoliko nosioci velikosrpske politike procijene da će ga izgubiti. U protivnom, samo može biti krvaviji. „*Ukoliko se brzo ne budemo pripremili, ostvarit će se Karadžićeva prognoza*“, rekao sam Predsjedniku dan kasnije.

Objasnio sam sve što smo uradili na sarajevskoj regiji i istrajavao na tvrdnji da je neophodno postupak organizacije dovesti na isti nivo u svim regijama, a onda nastaviti sa još intenzivnijim radom. Predsjednik me gleda i pita: „*A, šta ako čitav posao bude uzalud urađen? Ti ćeš, čovječe, na ovaj način mobilisati preko 50.000 ljudi*“. „*Ne 50.000, Predsjedniče, već makar 250.000. A ako hoćete suverenu državu, taj posao nije uzaludan: dobit ćete okosnicu bosanske armije*“, odgovorio sam. Onda on izreče istorijsko: „*Da. Nastavite da radite na teritoriji cijele republike, kao što ste uradili u Sarajevu*“. * Malo zatim, dok se brisao peškirom nakon što je uzeo abdest, priznade: „*Sad, kad sam sve ovo čuo i vidio, osjećam se sigurnije. Do sada, kad god sam razgovarao sa Karadžićem i njegovima i kad su me pritiskali prijetnjama, imao sam osjećaj da mi, iako sjedim, i stolica i tepih klize ispod mene, kao da tle propada*“. Takvo raspoloženje držalo ga je prilično kratko. Istrajavao je na uvjerenju da rata neće biti.

Za Novu godinu, 1992. Oslobođenje je prenijelo njegovu izjavu: „*Mislim da Armija neće napasti BiH, jer je procijenila da se silom ne može ništa učiniti*“. Isti list, 10. marta 1992. Prenosi iz Brisela utiske Alije Izetbegovića date tamošnjem Soarou: „*Oparen tragičnim iskustvom prljavog rata koji je harao Hrvatskom, jugoslavenski narod se budi iz košmara*“. I tada je tvrdio da rata u BiH neće biti. Ponovio je to čak i 17. marta 1992., u intervjuu listu Danas: „*Prije svega, o čemu vi govorite? Mislimo li na istu stvar – armija nije ono što je bila prije nekoliko mjeseci. Ona nije ni bolja ni gora, ona je drugačija, po kvalitetu, po kvantitetu, po psihologiji, pa i po namjerama i ciljevima. Armija neće okupirati Bosnu, neće izvršiti državni udar.*“

U Oslobođenju sam čitao i ovakvu Izetbegovićevu izjavu, datu petog marta 1992. godine: „*Prošetajte, družite se i izađite na ulice. Ja bih htio da pozovem građane da sve ovo prime na hladnokrvan način, da ne nasjedaju na glasine i priče. Postoje snage koje žele da izazovu haos i paniku – nemojte nasjesti tome. Situacija je pod kontrolom i mirno šetajte gradom*“.

To svoje duboko uvjerenje, tu svoju zabludu i sam je Izetbegović kasnije priznao. Ništa ga nije moglo razuvjeriti da se sve pripreme za agresiju zapravo odvijaju naočigled svih. Njegovo uvjerenje da rata neće biti bilo je jače. Istina, on je na kraju pristao na pripreme za odbranu i

odobrio projekat organizacije, formacija i strategija odbrane, ali više ga nije bilo. Kao da se to njega ne tiče.

Naš drugi nesporazum izbio je oko prihvatanja Direktive za odbranu suvereniteta BiH. Kada smo je završili, i nakon nekoliko provjera podataka o brojnom stanju četničko-ustaških snaga, te razgovora o namjerama Tuđmana i Miloševića, odnosno procjene Karađorđeva, tražili smo načina da o svemu upoznamo državno rukovodstvo. „*Neće Behmen ni da čuje*“, kaže mi Karišik sav crven u licu.

Iskoristim priliku i nakon nekoliko dana upitah Behmena za mišljenje o Direktivi. Sav crven u licu lupi rukom o sto i odlučno mi odbrusi: „*Sikter iz moje kancelarije. I vi hoćete ovdje rat*“. Ostao sam priseban, uljudno se izvinuo i kazao mu da će rata svakako biti, a da je moja obaveza, a i ljudi u Štabu Patriotske lige da na to upozorimo i da predložimo način odbrane. Oni koji prihvate ili ne prihvate, preuzimaju na sebe odgovornost. Ušutio je, a ja sam onda otišao.

Treći, i to ozbiljan nesporazum je bio oko uloge bivše JNA u BiH i njenog odnosa prema BiH. Da je bila u funkciji beogradske imperijalističke i agresorske politike, kao njen najistureniji i po Bosnu najopasniji dio, bilo je jasno zadnjem čovjeku u BiH, osim Izetbegoviću. Kada je počeo rat u Hrvatskoj i kada je BiH praktično, pored Vojvodine, postala osnovica za izvođenje operacija na Hrvatsku, Izetbegović je jednostavno htio da vjeruje da JNA nije mogući okupator BiH, odnosno da je njeno prisustvo u BiH čak neophodno.

Kada su bosanski Hrvati u Lištici zaustavili tenkovsku kolonu, Izetbegović je rekao: „*Meni i Tuđmanu morate vjerovati*“. On je tako očito mislio i onda kada je otkriveno postojanje plana RAM, u kome su naznačeni svi zadaci na realizaciji Memoranduma SANU i zapravo stvaranje velike Srbije ili kako su to tadašnji generali pravdali: Jugoslavije za narode i republike koji to žele. Tadašnja JNA, četničke jedinice SDS-a i paravojne formacije iz Srbije i Crne Gore su bile sredstvo realizacije tog plana kojim je trebalo uništiti bosansku državu i Bošnjake, odnosno Muslimane kao politički faktor. Munir Alibabić – Munja i dr. Rusmir Mahmutćehajić svjedočili su u nekoliko navrata da je tadašnji bošnjački vrh do detalja o tome razgovarao, analizirao stanje i donio nedvosmislen zaključak: sprema se po Bosnu i bosanski narod opasan rat. No, i pored toga, Izetbegović se opredijelio za sklapanje dogovora sa Armijom i dalje vjerujući u njenu navodnu neutralnost i moguću transformaciju u bosansku armiju. Da bi se 26. aprila ustanovilo da je u Sarajevu već nastradalo preko 1.000 ljudi. Dakle, dvadeset dana od početka najkrvavijeg rata. Tek tada je u Skopju, sa predsjednikom nepostojećeg Predsjedništva nepostojeće SFRJ Brankom Kostićem i u prisustvu generala Blagoja Adžića, načelnika Generalštaba već fašističke armade, potpisan dogovor o odlasku JNA iz BiH.

I, prema pisanju *Oslobođenja* isti dan izjavio: „*Započeo je jedan proces koji će na kraju dovesti ili do odlaska JNA iz Bosne i Hercegovine ili do njene radikalne transformacije, s tim da se na kraju tog procesa ona pretvori u bosansku armiju, odnosno oružane snage Bosne i Hercegovine*“.

* Sefer Halilović: „*Lukava strategija*“, Maršal, Matica Sandžaka, Sarajevo, 1997.

HDZ BIH

HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE

VAŠ ZNAK

VAŠ DOPIS OD

NAŠ ZNAK 335/91

DATUM: 1. kolovoza 1991. godine

PREDMET:

Predsjedništvo Hrvatske demokratske zajednice Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj u Sarajevu 31. srpnja 1991. godine u povodu aktualne sigurnosno-političke situacije u zemlji daje slijedeće

P R I O P Ć E N J E

- a. Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine zalaže se od svoga početka za sarostalnu, suverenu i nedjeljivu Bosnu i Hercegovinu u njenim sadašnjim granicama u šestočlanoj konfederativnoj jugoslavenskoj zajednici. Ne prihvaćamo nikakvo nasilno prekrajanje bosanskohercegovačkih granica niti nasilno pripajanje Bosne i Hercegovine u neku krunju Jugofederaciju. Hrvati Bosne i Hercegovine hoće i mogu obraniti teritorije na kojima žive. Bosna i Hercegovina jest stoljetna domovina i nas Hrvata i nitko nam tu domovinu neće uzimati bez naše suglasnosti.

Pregovori pojedinaca o sklapanju tzv. "istorijskog sporazuma" između Srba i Muslimana predstavlja za nas Hrvate uvlačenje Bosne i Hercegovine u veliki ratni sukob. Mirnu Bosnu i Hercegovinu mogu očuvati samo svi njeni narodi zajedno, ali taj se mir ne može očuvati nikako na temelju dogovora dvaju naroda iza leđa trećeg, hrvatskoga naroda.

- b. Predsjedništvo HDZ BiH izričito traži od Predsjedništva BiH, Vlade BiH i Skupštine BiH da osude bestijalne i zločinačke napade četničkih odmetnika i dijelova tzv. JNA na bolnice, škole, dječje

HDZ BIH

DOPIS OD 1. kolovoza 1991. godine

STRANA: 2

vrtiće, crkve, vozila Crvenog križa kao i divljanje i ubijanje nedužnih civila na području suverene države Hrvatske.

Predsjedništvo Hrvatske demokratske zajednice Bosne i Hercegovine daje bezrezervnu podršku Vrhovništvu države Hrvatske i njenom predsjedniku, gospodinu dr. Franji Tuđmanu u obrani suvereniteta i cjelovitosti hrvatske kao i u obrani mira i demokracije.

- c. Predsjedništvo HDZ BiH ne prihvaća stacioniranje 14. vojnog korpusa na područje Bosne i Hercegovine, te će sve poduzeti da se to stacioniranje spriječi. Bosna i Hercegovina ima i previše vojnih potencijala na svome području, pa bi dolazak novih jedinica iziskivao nove troškove i pridonio stvaranju još većih napetosti.
- d. Predsjedništvo HDZ BiH izričito traži od Predsjedništva BiH, Vlade BiH i Skupštine BiH da stane u obranu i zaštiti građane Bosne i Hercegovine koji se nisu odazvali pozivu tzv. JNA da sudjeluju u mobilizacijskim vježbama za potrebe velikosrpske osvajačke politike i da učine sve kako bi se procesi, što ih je protiv ovih građana BiH pokrenula Armija, odmah prekinuli; u ovoj Republici je građanska, a ne vojna vlast.
- e. Predsjedništvo HDZ BiH osuđuje bjesomučnu antihrvatsku kampanju koja se neprestano vodi na Televiziji Sarajevo, YUTEL-u, i u "Oslobodenju" što se očituje u pristrasnom izvještavanju, neprimjerenom suvremenom neovisnom novinarstvu.

Najavljena postavljenja Hrvata u ovim novinskim kućama HDZ BiH ne priznaje kao svoje kadrove, jer o kadrovima hrvatske nacionalnosti neće više odlučivati ljudi koje je postavila bivša vlast, već predstavnici hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini, a to je danas Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine.

DOSTAVLJENO:

Predsjedništvo Republike BiH
Vlada Republike BiH
Skupština Republike BiH
Sredstvima javnog priopćavanja

HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE

SREDIŠNJI ODBOR HDZ BiH

VAŠ ZNAK:

VAŠ DOPIS OD:

VAŠ ZNAK: 38/92

DATUM: 09. veljače 1992. godine

PREDMET:

IZVOD IZ ZAPISNIKA

sa II. sjednice Središnjeg odbora Hrvatske demokratske zajednice Bosne i Hercegovine održane 09. veljače 1992. godine u hotelu "Dinara" Livno

SJEDNICA POČELA U 11:30 satiNAZOČNI: U prilogu: popis nazočnihGOSTI: Perica Jurič, dopredsjednik HDZ i Ante Beljo, zamjenik ministra za informiranje Republike HrvatskeRADNO PREDSJEDNIŠTVO: Mate Boban, I. dopredsjednik HDZ BiH; Vlado Šantić, II. dopredsjednik HDZ BiH i Ivan Markešić, generalni tajnik HDZ BiHPRESJEDAVAJUĆI: Mate BobanDNEVNI RED: Usvojen je sljedeći dnevni red:

1. Pripreme za referendum o suverenoj i neovisnoj Bosni i Hercegovini;
2. Razno.

2.
Kvorum

Konstatira se da je od 167 članova Središnjeg odbora HDZ BiH nazočno 147 članova, te da je postignut kvorum za pravovaljano odlučivanje.

3.
Referendum o
suverenoj i neovisnoj
Bosni i Hercegovini

Predsjedništvo HDZ BiH daje preporuku Središnjem odboru HDZ BiH da se usvoji slijedeće pitanje za referendum o suverenoj i neovisnoj Bosni i Hercegovini:

"Jeste li za suverenu i neovisnu Bosnu i Hercegovinu, državnu zajednicu konstitutivnih i suverenih naroda hrvatskog, muslimanskog i srpskog u njihovim nacionalnim područjima (kantonima)?"

DA

NE

Ovo pitanje će predstavljati polaznu točku za daljnje pregovore sa partnerskim strankama SDA i SDS oko referenduma koji će se održati 29. veljače i 01. ožujka 1992. godine, kao i o budućem uređenju Bosne i Hercegovine, koje će se trebati posebnim ustavnim aktom utvrditi.

Obrazloženje

Pitanje Predsjedništva HDZ BiH predstavlja minimum koji traži hrvatski narod Bosne i Hercegovine. Ovim se pitanjem želi osigurati suverenost i konstitutivnost hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, budući da je u pitanju usvojenom na skupštinskom zasjedanju 25. siječnja 1992. godine, a koje glasi

"Jeste li za suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu, državu ravnopravnih građana, naroda - Muslimana, Srba, Hrvata i ostalih naroda koji u njoj žive?"

DA

NE

sadržana suverenost države Bosne i Hercegovine, ravnopravnost građana i naroda ali ne i suverenost naroda - Hrvata, Muslimana i Srba; što je ishod razine postojećeg Ustava BiH iz 1974. godine.

Predsjedavajući je stavio obadva pitanja na glasovanje.

Za pitanje usvojeno na Skupštini BiH 25. siječnja bilo je 4 člana, 140 članova protiv, a suzdržanih je bilo 3 člana.

Zatim je predsjedavajući stavio na glasovanje prijedlog pitanja Predsjedništva BiH.

Za pitanje je bilo 140 članova, protiv 3 člana, a suzdržanih 4 člana.

Zaključeno je ukoliko SDA i SDS ne prihvate prijedlog Središnjeg odbora HDZ BiH za promjenu referendumsko pitanje, politički organi HDZ BiH će zauzeti svoj stav u svezi s izjašnjavanjem hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini na predstojećem referendumu.

5.

Sjednica je završila radom u 17.05 sati.

Zapishnik je vodila:
Anđelka Stojić
tajnica

Radno Predsjedništvo:

1. Mate Boban
I. dopredsjednik HDZ BiH
2. Vlado Šantić
II. dopredsjednik HDZ BiH

Mr. Ivan Markešić
Generalni tajnik HDZ BiH

Službena, općine Grude
Hrvatska demokratska zajednica Grude

Grude, 19. veljače 1992.

PREDSEDNIŠTVO HDZ BIH

S A R A J E V O

PREDMET: Zauzimanje stava o referendumu

Svjetski važnosti vremena u koje se naš zimo, osjećamo potrebu hitnog, definitivnog i djelotvornog izjašnjenja i zauzimanja jasnog stava povodom zakazanog referenduma o statusu BiH.

Hrvatska demokratska zajednica, politička stranka kroz koju se hrvatski narod Herceg-Bosne eksplicitno izrazio svojom voljom i iskonske težnje, mora i ovoga puta, odlučno - preko svog najvišeg organa, jasno i pravodobno iskazati konačni stav o referendumu.

Sveukupna aktivnost stranke u svizi ovog problema, dobila je svoj jasan izraz u predloženom referendurnom pitanju u Lčvnu, 9. veljače ove godine. Očito je, da sadržaj ovog predloženeog pitanja jest rezultat životnog, povijesnog iskustva hrvatskoga naroda ovih prostora bivših Jugoslavije, kao i težnje i pravedne želje za onakvim saživotom u BiH, u kojem će biti zaštićeni nacionalni interesi svih suverenih naroda. Stoga predloženo pitanje zahtjeva i predviđa konkretno i jasno definiranu poverenost, kroz kantone.

S obzirom da je ovo predloženo pitanje rezultat konfliktne političke borbe našega naroda, odnosno ujedinih legitimnih predstavnika, odstupanje od njega ujedne bi bilo i ustajanje od minimalnih zahtjeva zaštite nacionalnih interesa, među kojih se najviše ići, ovdje i sada. Isto tako, u svaku principijelnosti i digniteta stranke, ne može se dovesti u sumnju jasnoina definiran, gotovo jednoglasno usvojeni stav.

U vrijeme neumljive veće, pa je potreban odmah - radi očuvanja i razvoja nacionalnog korpusa i hrvatskog pristupa u cjelini, jasno se opredijeliti prema zakazanom referendumu.

Samo tako možemo očekivati, da će i ovim prigodom jedinstvena i jasno izražena volja našega naroda je jednog dobiti i službeno potvrdu, da čega će svakako biti i perspektiva naraštaja koji će živjeti realno neovisno i samostalno.

Predsjednik HDZ Grude
Zoran Zorić

Predsjednik SO Grude
Jozo Marić

NAPOMENA: ovaj dopis poslan je i u službene općine, općinske odbore HDZ u BiH, Središnjicu HDZ u Zagreb, kao i Predsjednika Republike Hrvatske, Izbornu komisiju BiH, Evropskim promatračima, vrhovništvu stranke SDP i ostalim poglavateljstvima.

Sefer Halilović: Lukava strategija

Poglavlje 34.

Direktiva Glavnog štaba Patriotske lige BiH za odbranu suvereniteta Republike Bosne i Hercegovine (Sarajevo, 25. 2. 1992.)*

«Neprijatelji (snage dezintegracije BiH) svojim dosadašnjim vojno-političkim djelovanjem u velikoj mjeri su uspjeli narušiti sistem vlasti i stvoriti uporišta na određenim prostorima, čime su stvorili uslove za potpunu dezintegraciju bosanskohercegovačke vlasti i cijepanje teritorija BiH.

Glavna uporišta snaga dezintegracije su u banjalučkoj regiji, istočnoj i zapadnoj Hercegovini i dobojskoj regiji, a glavni nosioci su SDS sa jugoslovenskom armijom i ekstremno krilo HDZ.

U svojim dosadašnjim aktivnostima uspjeli su: ostvariti puno političko jedinstvo SDS-a i JA, stvoriti paralelne organe vlasti na cijelom prostoru BiH, formirati komande, štabove i jedinice, uspostaviti djelimično sopstveni informativni sistem i izvršiti dislokaciju materijalnih rezervi za svoje potrebe. Reorganizacijom JA na cijeloj teritoriji BiH došlo je do velike koncentracije JA, a dolaskom Plavih šljemova ta koncentracija će biti još veća.

Ukupne snage neprijatelja su:

- JA: šest korpusa KOV (sarajevski, banjalučki, tuzlanski, bihački i dijelovi kninskog i titogradskog korpusa), vjerovatne jačine 2-3 korpusa KOV i jedan ojačani VAK
- snage SDS-a (jačine 80.000–120.000 ljudi)
- ekstremne snage HDZ-a (jačine jedna do dvije brigade)

Osnovni cilj dejstva ovih snaga je podjela teritorije BiH i priključivanje matičnim (nacionalnim državama). Ostvarivanje ovog cilja težiti će da ostvare u dvije etape: u prvoj etapi stvaranje nacionalnih konfederalnih jedinica u BiH, a u drugoj priključenje istih Velikoj Srbiji i Velikoj Hrvatskoj.

Do početka opštih dejstava očekivat je: dalje intenziviranje psihološko-propagandnih dejstava na zaoštavanje međunacionalnih odnosa, izvođenje diverzantsko-terorističkih dejstava, izazivanje socijalnih nemira, sabotaža, kidnapovanja i atentata na najistaknutije ličnosti muslimanskog naroda. Sa otpočinjanjem opštih dejstava očekivat je snažnu avio i artiljerijsko-raketnu podršku po svim rejonima.

2. Naše snage su organizovane u Patriotsku ligu BiH u formacije od voda do odreda i brigade, ukupne jačine 120.000 ljudi. Sa otpočinjanjem borbenih dejstava očekivati je veći priliv dobrovoljaca, pripadnika MUP-a BiH, pripadnika JA, kao i snaga muslimanskog naroda van teritorije BiH, što bi povećalo jačinu naših snaga na oko 150.000 ljudi. Osnovni zadatak snaga PL BiH je zaštita muslimanskog naroda, očuvanje integriteta i cjelovitosti BiH, kako bi se obezbijedio i ubuduće dalji zajednički život svih naroda i narodnosti na državnoj teritoriji BiH. Sa otpočinjanjem borbenih dejstava izvršiti zaštitu stanovništva i istovremeno zatvaranje glavnih pravaca koji vode na teritoriju BiH, uz masovnu primjenu rušenja, zaprečavanja, a unutar

Republike određenim snagama, brzim i energičnim dejstvima blokirati i zauzeti vojne objekte (skladišta naoružanja, municije i MES i kasarni), a potom što prije naoružati formirane jedinice, dalje nastaviti planirana dejstva, u cilju stvaranja što većih slobodnih teritorija i obezbjeđenje funkcionisanja legalnih organa vlasti. Posebnu pažnju pokloniti izvlačenju i obezbjeđenju stanovništva iz ugroženih područja.

3. Sa otpočinjanjem dejstava pozvati narod Sandžaka, Kosova i Makedonije da se solidarišu sa našom pravednom borbom i odmah otpočnu borbena dejstva u cilju vezivanja snaga neprijatelja i slabljenja njegove udarne moći na prostoru BiH. Istovremeno uspostaviti kontakt, saradnju i koordinaciju na zajedničkim dejstvima sa hrvatskim narodom u BiH protiv zajedničkog neprijatelja. Na međunarodnom planu pozvati progresivnu svjetsku javnost da zaštiti bosanskohercegovački suverenitet.

4. Odlučio sam, uz angažovanje svih snaga Patriotske lige BiH, u sadejstvu sa susjedima, brzim i energičnim dejstvima zatvoriti glavne pravce koji izlaze na teritoriju BiH, a posebno iz doline Drine i Sutjeske. Istovremeno po unutrašnjim pravcima, izvršiti zaprečavanje i posjedanje pogodnih položaja za odbranu naroda BiH, sa težištem na pravcima koji vode iz šireg regiona Banje Luke i istočne Hercegovine. Određenim snagama, brzim i energičnim prepadnim dejstvima zauzeti skladišta i magacine municije, MES-a i naoružanja JA, blokirati kasarne, sprečavati prodore i širenje neprijateljskih dejstava na cjelokupnom prostoru BiH. Po stvaranju povoljnih uslova preći na šira ofanzivna dejstva sa ciljem razbijanja, uništenja i protjerivanja neprijatelja sa teritorije BiH. Glavne snage imati u Centralnoj Bosni, a pomoćne u cazinsko-prijedorskom i regionu Tuzle...»

* Sefer Halilović: Lukava strategija, Sarajevo: Maršal, 1977., str. 164-169: «Sedmog i osmog februara 1992. godine, u selu Mehurići kod Travnika, održano je vojno savjetovanje koje će kasnije ponijeti epitet istorijsko, a na kome su se sastali komandanti regionalnih štabova i dio Glavnog štaba Patriotske lige BiH. Cilj savjetovanja bilo je usaglašavanje planova po regijama i podjela zadataka za naredni period. Priprema ovog skupa počela je krajem 1991. godine, kada sam svim štabovima na terenu poslao uputstvo: Zadaci RVŠ. Bio je to dokument kojim su, pored ostalog, udareni i temelji domaćoj namjenskoj industriji. Kada smo se sastali, podnio sam uvodno izlaganje o tadašnjoj vojnoj i političkoj situaciji i procjenu i ocjenu buduće strategije. Osnova ovog izlaganja na savjetovanju je prihvaćena i sažeta u prve dvije tačke najvažnijeg dokumenta PL-a: Direktive za odbranu suvereniteta Republike Bosne i Hercegovine. Izlaganje i izvještaj komandanata, neposredna razmjena mišljenja i saznanja, kompletirali su ovaj dokument koji je završen 25. februara, u Sarajevu. U pripremi i realizaciji dokumenta, kao i u vođenju skupa u Mehurićima, kao savjetnici su mi pomagali Rifat Bilajac i Zičro Suljević. No, Direktiva je moj ručni rad: u rukopisu je i umnožena, tek kasnije prekucana i dostavljena komandantima regionalnih štabova.»

Cutileirov plan

19.03.1992.

40. Cutileirov plan: Tekst izjave o načelima za novo ustrojstvo

*Bosna i Hercegovina (Sarajevo, 18. 3. 1992.)**

A. Nezavisnost

1. Bosna i Hercegovina će biti država sačinjena od tri sastavne jedinice, temeljene na nacionalnim načelima i vodeći računa o gospodarskim, zemljopisnim i drugim kriterijima.
2. Bosna i Hercegovina će zadržati svoje sadašnje granice i niti vlada Bosne i Hercegovine, niti vlade sastavnih jedinica neće poticati ni podpirati težnje prema bilo kojem dijelu njezine teritorija od strane susjednih država.
3. Suverenitet počiva u građanima muslimanskog, srpskog i hrvatskog naroda, te drugim narodima i nacionalnostima, koji ostvaruju svoja suverenost građanskim sudjelovanjem u sastavnim jedinicama i u središnjim organima republike.

B. Opća načela

1. Bosnom i Hercegovinom i njenim sastavnim jedinicama upravljati će se u skladu sa sljedećim ustavnim načelima, kako se ona razumiju i općenito provode u demokratskim državama zapadne Europe, te kako su izložena u nacrtu konvencije o kojem se raspravlja na konferenciji:
 - a. Poštovanje ljudskih prava kao najviših mjera predviđeno u nacrtu konvencije, poštovanje privatnog vlasništva, tržište privrede i slobodnog poduzetništva;
 - b. Opće i jednako pravo glasa, slobodni izbori i tajno glasanje;
 - c. Sloboda za političku i sindikalnu djelatnost;
 - d. Svjetovni državni sustav s punom slobodom vjeroispovijesti, razdvajenošću crkve od države, razdvajenošću vlasti izvršne, zakonodavne i sudske vlasti, s poštivanjem zakona i s demokratskim djelotvornim sustavom nadzora i zaštite ustavnosti i zakonitosti;
 - e. Međunarodni nadzor i jurisdikcija nad zaštitom ljudskih prava i sloboda.

... Oni nama kažu - Mi znamo šta je vaš cilj - nezavisna Bosna i Hercegovina - imate je. Njihov je cilj reorganizacija Bosne i Hercegovine, i vi to ne možete osporavati. Imajte u vidu da dva naroda to traže. Mogu vam reći da je ovo dva naroda glavni argument, jer, oni to nisu ali mi smo imali u vidu, u pitanju je bio referendum.

Ja ovdje iznosim naše motive i naš način razmišljanja, čime smo bili motivirani ono kasnije jedno saopštenje koje je bilo izdato da ga prihvatimo kao nešto s čime smo se eto usaglasili. Nevoljko, ali smo se usaglasili. Ja ću vam kasnije reći na što se to saopćenje odnosi jer ga ne treba miješati s ovim papirom. Naime, papir nije prihvaćen. Prihvaćeno je samo saopćenje od tri tačke. Ovo ostalo nismo prihvatili, rekli smo - to je stvar budućih razgovora.

Naime, ja sam imao u vidu i vi to imajte u vidu molim vas, i kod daljih ovih razgovora šta da radimo. Imajte to u vidu. Ako hrvatska zajednica ne izađe na referendum, referendum je propao. Imajte to stvar u vidu. Nemojte se nipošto s time kockati. Mi na referendumu moramo proći, ako ne prodemo ostali smo u bunaru i nema načina da se izvadimo za daljnjih trideset godina. Ko zna? Naime, vjerovatno bi nastala jedna faza, srozali bi se dosta duboko natrag, ko kad guraš onaj kamen, znaš onaj što kažu kako se zvao , gurate ga do vrha brda a onda vam se izmakne i odleti ponovo u dolinu, pa hajde za njim ponovo i guraj uz ono brdo. Referendum se ne smije izgubiti, ...

Ovakva Bosna kakva je danas u slučaju da prođe uspješno referendum, makar sa 55 posto, mi imamo već seriju priznanja u toku slijedeće sedmice, pa u toku one slijedeće seriju i mi smo definitivno učvrstili situaciju ovdje.

Naš rezon je ovakav bio - dobro, dajte da mi stavimo obručeve oko Bosne, da to sačuvamo, da otklonimo osnovnu opasnost a unutra nek se burka šta hoće, šta ja mogu? Pa neka transformacija, pa neke regije, pa neke nacionalne... Nek su obručevi oko Bosne definitivno stavljeni. To je bio naš rezon.

Dakle, imajmo u vidu kod ovog raspravljanja šta ćemo uraditi sada jednu stvar. Nemojte, jutros sam raspravljao s nekim ljudima , vrlo finim, dobranim ljudima i oni mi iznose samo spisak želja, nama treba to, mi trebamo to , muslimanski narod ima pravo na ovo i na ono i niko mi ne kaže kako da ro realiziramo. Zato vi ako imadnete neke prijedloge, recite mi na koji način to mislite postići . Imajte na umu jednu stvar da sve to mora ići pred ovu skupštinu. U Skupštini morate imati pristanak HDZ na svako rješenje, inače nemate većinu. Mjerite taj prijedlog, što kažu dva puta dva četiri . Mi smo neki dan referendum jedva izgurali. Mi smo imali tamo onu čistu formulu, jeste li za nezavisnost Bosne i Hercegovine . Odugovlačenje je bilo ne samo zbog odbijanja Srba, ali mogu vam reći i zbog HDZ-a. Oni su nam uzeli daljnja tri četiri sata raspravljanja, nisu htjeli da izađu na referendum. Onda su oni preformulisali, pa su stvorili ovo pitanje, pa su otišli u Livno pa su pobili vlastito mišljenje, nisu se složili sa samima sobom pa su ubacili ako se sjećate one kantone. Mislim da smo ovim sada gore, ovim uslovnim pristankom , mislim da smo hrvatski element dobili za referendum. Oni hoće sad da glasaju jer se nadaju da će u toj Bosni i Hercegovini dobiti nekakvu suverenost, nekakva nacionalna priznanja, nekakve regije itd. jer je to dio ove saglasnosti. A ta saglsnost se sastojala iz tri tačke. Prva tačka, Bosna i Hercegovina ostaje, garantuje se opstanak u nepromijenjenim historijskim i sadašnjim granicama. Druga tačka- da će se transformisati Bosna stvarajući regije , uzimajući kao osnov etnički sastav stanovništva, na etničkoj osnovi, kako se kaže. I treća tačka da će se sve ovo provoditi i sve dalje provoditi uz prisustvo i garancije Evropske zajednice. Prva i treća tačka nisu spome, druga jest. Druga je ona koja izaziva kontroverze i razmišljanja bi li to trebalo ovako ili onako itd.

REPUBLIKA HRVATSKA
 MINISTARSTVO OBRANE
 ZAGREB

STROGO POVJERLJIVO

GLAVNI INSPEKTOR OBRANE

Klasa: 822

Urbroj: 512-20-92-01

Zagreb, 7.04.92.

MINISTARSTVO OBRANE
 na ruke gosp. G. Šuška,
 ministra

Novonastala situacija u BiH traži od nas, osim već poduzetih mjera, još i dodatne. Srpski agresor i njegova agresivna politika na Balkanu treba konačno na bosansko-hercegovačkom prostoru biti uništena.

Obišao sam OZ Rijeka, gdje mi je predložena mogućnost pomoći u borbi Hrvata i Muslimana u BiH. Riječka OZ može izdvojiti oko 1200 svojih boraca, uglavnom Muslimana i Hrvata iz BiH, koji su spremni dobrovoljno u sastavu jedne dobrovoljačke brigade krenuti put BiH.

Suglasan sam i molim da se ta ideja omogući na način da sa svojom vojnom opremom, naoružanjem i streljivom, pod zapovjedništvom bojnika Mustafe Porobića i drugih časnika, ova skupina pogodnim putem krene u pomoć borbi Muslimana i Hrvata Bosne i Hercegovine.

Isto tako, molim da porodice ovih dobrovoljaca (oni su uglavnom stalno naseljeni u riječkoj regiji) i dalje primaju mjesečne prinadležnosti Hrvatske vojske.

Za front koji drži OZ Rijeka odlazak ovog broja vojnika-dobrovoljaca ne predstavlja posebnu teškoću, pogotovo iz razloga dolaska jedinica UNPROFOR-a.

Gosp. bojnik Mustafa Porobić je organizator ove ideje i radi u Zapovjedništvu OZ Rijeka. Vrlo je stručan i veoma odlučan časnik.

Sve je dosta hitno. Toplo preporučujem provođenje ove ideje. Spreman sam osobno pomoći.

Sa šovanjem,

GLAVNI INSPEKTOR OBRANE
 general Zbora M. Špegelj

P.s. Molim da se u razmatranje i realizaciju ove ideje uključe i drugi sektori Ministarstva obrane i Glavnog stožera.

REPUBLIKA HRVATSKA
 MINISTARSTVO OBRANE
 GLAVNI STOŽER HV

STROGO POVJERLJIVO
 ŠIFRIRANO

Klasa: 8/92-01/23
 Urbroj: 5120-08-92-9
 Zagreb, 09. travanj 1992.god.

OZ RIJEKA
 - n/r. zapovjednika -

Zahtjev Glavnog inspektora obrane, generala zbora Martina Špegelja o upućivanju dijela boraca i časnika OZ Rijeka, pretežno Hrvata i Muslimana, koji su spremni kao dobrovoljci krenuti put BiH da pomognu borbu naroda BiH, prihvaćen je od najviših vojnih organa.

Glavni stožer Hrvatske vojske je suglasan i podržava ovu ideju, uz napomenu da grupa za početak bude 300 - 400 vojnika i časnika.

Uputiti ih pod vodstvom bojnika Porobić Mustafe i drugih časnika, sa drugačijom vojnom opremom, naoružanjem i streljivom.

Svi koji odlaze i dalje zadržavaju sva prava vojnika HV uključujući i mjesečna novčana primanja. Na odorama ne mogu nositi oznake HV niti druga dokumenta kojima se koriste pripadnici HV.

Zadaća je hitna i sa izvršavanjem iste otpočnite **odmah**. Ukoliko se situacija bude povoljno odvijala, nije isključeno naknadno upućivanje i drugih grupa, odnosno ojačavanje ove grupe.

Prilog:
 - Zahtjev Glavnog
 inspektora obrane.

ČINJENIK NAČELNIKA GSHV
 ZAVORBENI SEKTOR
 General-bojnik
 P. Stipetić

Stipetić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 SKUPŠTINA OPĆINE MOSTAR

Krizni štab općine

broj: 427/92

datum: 29.04.1992. godine

ODLUKA

Na temelju Naredbe Republičkog štaba za civilnu zaštitu, kao i zaključka Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine donesenih 04.04.1992. godine i 04.1992. godine i Odluke o proglašenju neposredne ratne opasnosti na području općine Mostar broj /92 od 09.04.1992. godine, kao i Odluke o povlačenju jedinica JNA sa teritorije Republike Bosne i Hercegovine, koju je donijelo Predsjedništvo Republike BiH od 27.04.1992. godine, Krizni štab općine Mostar, dolazeći od činjenice da se općina Mostar nalazi u stanju djelimične okupacije od strane jedinica takozvane Jugoslavenske narodne armije i paravojsnih formacija koje u saradnjstvu sa njom vrše oružana dejstva po civilnim objektima, istovremeno pljačkajući privredne subekte i porodične kuće i odvođeći u zarobljeništvo stanovnike ove općine, kao i činjenicu da takozvana JNA i druge paravojsne formacije koje djeluju skupa s njom ne priznaju legitimne i legalne organe vlasti Republike Bosne i Hercegovine niti općine Mostar donosi sljedeću

ODLUKU

I

Takozvana Jugoslavenska narodna armija i druge paravojsne formacije koje djeluju skupa s njom proglašavaju se kao neprijateljske i okupatorske formacije na području općine Mostar.

II

Zaštita i odbrana grada Mostara od formacija iz člana I. povjerava se Hrvatskom vijeću obrane - Općinskom stožeru Mostar, te pripadnicima Ministarstva unutrašnjih poslova - center Mostar.

III

Hrvatsko vijeće obrane čine pripadnici muslimanskog i hrvatskog naroda, te pripadnika drugih naroda narodnosti koji priznaju legalne or-

ganizacije vlasti Republike Bosne i Hercegovine i kojima iskažu svoju lojalnost.

Muslimani mogu formirati sopstvene oružane formacije koje se stavljaju pod jedinstvenu komandu HVO Općinski stožer Mostar.

IV

Nacionalni sastav komandnog kadra Hrvatskog vijeća obrane će odgovarati nacionalnom sastavu aktivnih vojnika.

Kod formiranja novih obrambenih snaga komandni kadar će biti zastupljen na paritetnom principu. Ova odredba važi za snage koje se formiraju poslije 1. maja 1992. godine.

V

Zadatak Hrvatskog vijeća obrane - Općinskog stožera Mostar je oslobađanje cjelokupnog prostora općine. Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar će radi izvršenja zadataka iz predhodnog stava koordinirati sa ostalim obrambenim snagama susjednih općina.

Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar dužno je izvršiti ustrojstvo i organizaciju svojih oružanih snaga koje će garantirati građanima mir, slobodu i sigurnost.

Ovu funkciju obavlja vojna policija.

VI

Radi ostvarenja funkcije pravosuđa iz domena ratnog prava Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar dužno je osnovati i ustrojiti, te organizirati rad vojnog tužilaštva i vojnog suda za područje općine Mostar.

Nacionalni sastav u ovim institucijama će odgovarati nacionalnom sastavu aktivnih vojnika.

VII

Radi obrane općine Mostar Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar dužno je koordinirati sa općinskim kriznim štabom, Mini-

starstvom unutrašnjih poslova i drugim legalnim organima Republike Bosne i Hercegovine kada to okolnosti nalažu.

Na zajedničkim sjednicama Kriznog štaba Skupštine općine Mostar i Hrvatskog vijeća obrane, Općinskog stožera Mostar rješavati će se problematika od zajedničkog interesa.

Sva dokumenta za kretanje ljudi i roba izdaje Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar.

VIII

Krizni štab općine Mostar se obavezuje da u najkraćem roku formira privremeni izvršni odbor koji će obezbijediti funkcionisanje organa uprave Skupštine općine Mostar.

IX

Po prestanku ratnih dejstava odnosno oslobodenja općine Mostar i stvaranja uvjeta za normalno funkcionisanje legalnih organa vlasti regulisat će sva ostala pitanja i politička rješenja u pogledu kompetencije rješenja koja budu donesena u legalnim organima Republike Bosne i Hercegovine.

ČLANOVI KRIZNOG ŠTABA:

1. Miroslav Grgur
2. Ismet Karić
3. Zijad Đerđević
4. Borislav Pušić
5. Josip Škuter
6. Mehmed Bahmen
7. Ilija Filipović
8. Fikret Bajrović
9. Jole Misa

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 OPĆINA MAGLAJ
 KRIZNI ŠTAB OPĆINE MAGLAJ

M A G L A J

Broj: ol-98-1/92

Maglaj, 2.6.1992. godine

Na sjednici Općinskog kriznog štaba općine Maglaj održanoj dana 1.6.1992. godine, a u vezi novonastale sigurnosne situacije donesena je

O D L U K A

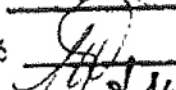
1. Obrana općine Maglaj povjerava se HVO općine Žepče, Zavidovići, Maglaj i Teslić, sa sjedištem u Žepču.
2. Formacije teritorijalne obrane stavit će se pod zapovjedništvo HVO u koje će ući potreban broj zapovjedničkog kadra iz postojećih formacija TC općine Maglaj.
3. Obavezno će se nositi oznake HVO, kao i oznake grba Republike Bosne i Hercegovine.
4. HVO se obavezuje da formacijama u Maglaju osigura potrebna materijalno-tehnička sredstva kao i opskrbu u hrani i lijekovima.
5. Ova Odluka neprejudicira nikakve političke rješenja.

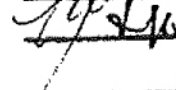
PREDJEDNIK OPĆINSKOG KRIZNOG ŠTABA

Aida Smajić

ČLANOVI:

1. Idriz Alispahić

2. Ismet Mustabasić

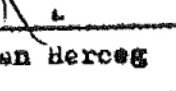
3. Mladen Šimičić

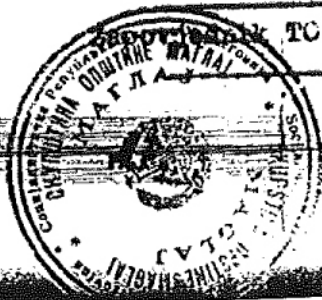
4. Pero Martinović

5. Marko Zelić

6. Sulejman Delić

Načelnik MUP-a Osman Rahmanović

TC Sulejman Herceg

Dj. broj: 01-22/02-R
 Mostar, 12. rujan 1992. g.

n/r Predsjednika Vlade Republike
 Bosne i Hercegovine

U prilogu Vam dostavljamo akte koji su donijeti od strane privremenog izvršnog i upravnog tijela vlasti, Hrvatskog vijeća obrane Hrvatske zajednice Herceg - Bosna za vrijeme neposredne ratne opasnosti i u vrijeme ratnog stanja, s ciljem normalizacije života i djelovanja pravnog sustava na oslobođenim područjima.

Uredbom Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine od 02. svibnja 1992. godine, poduzimaju se određeni pravni propisi bivše SFRJ, dok se ostali propisi stavljaju izvan snage. Stavljanjem izvan snage tih propisa stvorena je pravna praznina, pa zbog čega su kompletne oblasti, osobito gospodarske, ostale neregulirane.

Kako su potrebe života na oslobođenim područjima nalagale da se takve pravne praznine popune, Hrvatska zajednica Herceg - Bosna je bila primorana donijeti propise u tim oblastima, uz napomenu da su svi propisi donijeti kao propisi privremenog karaktera, da su ograničeni na vrijeme trajanja ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti.

U tim aktima, kao što je i vidljivo, nastojali smo biti maksimalno koegzistentni sa republičkim propisima. Suočeni sa stalnim ograničenim ratnim razaranjima, prometnoj i telekomunikacijskoj blokadi, izostankom svakog vida pomoći i podrške od strane republičkih organa, bili smo prinudeni poduzimati određene radnje i donijeti odgovarajuća akte s ciljem

prevladavanja kaotičnog stanja i totalne anarhije.

U skladu s navedenim, ocijenili smo da poduzetim radnjama i aktima nije ugrožena neovisnost Republike Bosne i Hercegovine. Što nam se često spočitava, već naprotiv, to je bio i jeste jedini način obrane, ne samo do sada slobodnih i oslobođenih područja, nego i cijele Bosne i Hercegovine.

Specifičnost uvjeta pod kojim su akti donijeti kao i hitnost postupka, odnosno kratkoća rokova, uvjetovali su potrebu za daljnju dogradnju određenih propisa.

Stoga, ako imate primjedbe i sugestije na pojedine akte, molimo Vas da nam ih dostavite, te kada se normalizira ono što je stvoreno i što se ztvara, učinimo određene korekcije.

S štovanjem!

PREDSEDNIK HVO HZ HB
Dr. JADRANKO PRLIĆ

STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE SARAJEVO

U Zagrebu je 3. 4. i 5. 10. 1992. godine, održan sastanak Izvršnog odbora Stranke demokratske akcije za Bosnu i Hercegovinu, na kome su doneseni sljedeći:

ZAKLJUČCI

Neobjavljeni dokumenti

1. Republici Bosni i Hercegovini brutalno su ugrožena elementarna ljudska prava, a muslimanski i hrvatski narod trpe bezobzirni atak na njihove etničke, religijske, kulturne i druge vrijednosti. Stoga je nužno daljnje povezivanje u zajedničkoj borbi protiv agresora.

2. Sporazum o prijateljstvu i saradnji između Republike Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske značajan je akt u uređivanju odnosa između dvije države. Sporazumom se unapređuju odnosi među pripadnicima muslimanskog i hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini i osnažuje zajednička borba protiv zajedničkog neprijatelja.

3. Dogovaranje o osnovama budućeg ustrojstva Republike Bosne i Hercegovine sastavni je dio borbe za nezavisnost, suverenu i cjelovitu Republiku Bosnu i Hercegovinu, kao demokratsku i decentraliziranu državu. Suradnja muslimanskog i hrvatskog naroda na osnovama ravnopravnosti i uzajamnog poštovanja, strateško je opredjeljenje Stranke demokratske akcije. Rješenje o ustavnom ustrojstvu Republike Bosne i Hercegovine ne može biti nametnuto silom.

4. Prijedlog zaključaka iz Međugorja predstavlja prijedlog stranačkih Komisija Stranke demokratske akcije i Hrvatske demokratske zajednice BiH u političkom

iznaženju rješenja o unutarnjem ustrojstvu Republike Bosne i Hercegovine treba ga koristiti u njegovim pozitivnim elementima.

5. Formiranje muslimanskih nacionalnih vijeća u pojednim sredinama u Bosni i Hercegovini nije prikladan odgovor na određene pritiske i jednostrane poteze HVO teškoće u funkcioniranju državne vlasti i nedovoljne aktivnosti Stranke demokratske akcije.

6. Stranka demokratske akcije se dosada u velikoj mjeri angažirala u odbrani Republike Bosne i Hercegovine i u osiguranju materijalnih i tehničkih sredstava Oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine. Obaveza je članova Stranke demokratske akcije da i dalje budu u prvim redovima borbe protiv agresora.

7. Briga o ranjenim borcima i porodicama poginulih boraca i dalje ostaje kao posebna obaveza Stranke demokratske akcije.

8. Nužno je osiguranje mogućnosti za vršenje vjerskih obreda u Oružanim snagama Republike Bosne i Hercegovine. Oružane snage Republike Bosne i Hercegovine nisu vjerska vojska, ali su vojska u kojoj vjernicima moraju biti osigurani svi uvjeti za normalno obavljanje vjerskih obreda.

9. Rad Vlade Republike

Bosne i Hercegovine zahtijeva preispitivanje i nužno je da ministri u Vladi odmah podnesu javnosti dostupne izvještaje o svom radu.

10. Najveći dio raseljenih lica i izbjeglica iz Bosne i Hercegovine nalazi se u krajnje teškom položaju, a mnogi od njih na granici su egzistencijalne izdržljivosti. Vlada Republike Bosne i Hercegovine nije izvršila svoje obaveze niti iskoristila sve mogućnosti na njihovom zbrinjavanju. Stranka demokratske akcije je do sada pružala veliki doprinos u osiguravanju pomoći za raseljena lica i izbjeglice, i to treba i dalje činiti.

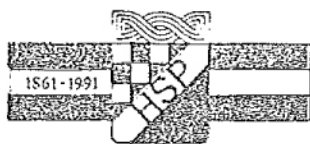
11. Radi boljeg i cjelovitijeg informiranja domaće i međunarodne javnosti o zbivanjima u Bosni i Hercegovini nužno je čvršće medijsko povezivanje informativnog prostora Republike Bosne i Hercegovine. Zvanični mediji Republike Bosne i Hercegovine nedovoljno predstavljaju ili prešućuju humanitarnu pomoć, koja se upućuje u Bosnu i Hercegovinu iz islamskog svijeta.

Sastanku su prisustvovali članovi Izvršnog odbora SDA koje ratne okolnosti u Bosni i Hercegovini nisu spriječile u dolasku.

U Zagrebu, 05.10.1992

V.D. Predsjednik
Mirsad Čeman

Q/G

HRVATSKA STRANKA PRAVA
CROATIAN PARTY OF RIGHTS

Starčevićev trg 6
41000 Zagreb - CROATIA

Brzglas: 041/431-002; 431-246; 430-324
Telefaks: 041/423-929

Žiro račun kod SDK Zagreb:
30105-678-75392

Devizni račun kod Zagrebačke banke:
25731-3468135

GLAVNI STOŽER HOS-a

Z A G R E B

n/r Bojniku Darku Kraljeviću

Zagreb, 21. 08. 1992. god.

Vaš znak:

Naš znak:

Poštovani zapovjedniče!

Primio sam izvještaj o stanju u Lašvanskoj regiji od dočasnika HOS-a g. Petra Mezeia.

Moram Vam odmah reći da mi je žao što pored svojih obveza, nisam našao priliku da vas posjetim i na taj nači steknem cjelovit uvid u rad HSP-a i HOS-a na Lašvanskom području.

Iznimno sam zadovoljan kada čujem da je HOS u Lašvanskoj regiji pored svih teškoća s kojima se suočava i, moram priznati skromne potpore iz Zagreba, postao snažan i nezaobilazan faktor sveukupne obrane toga područja, a ujedno i garant uspješnosti politike HSP-a.

Vidim da su i kod vas prisutni, što isprovocirani, što stvarni problemi odnosa između HOS-a, HVO-a i TO-a koji se često ispoljavaju u vidu oružanih sukoba, međusobnih maltretiranja i različitih incidenata. HOS u svemu tome mora sačuvati čist obraz.

Ne smijemo dozvoliti da se pogrešna Bobanova politika prebija preko naših leđa. Mi smo apsolutno za jedinstvo hrvatskog naroda i za njegovu zajedničku obranu, ali smo isto tako za jedinstvo sa muslimanskim narodom.

Mi od naše politike cjelovite Bosne i Hercegovine, odn. Hrvatske do Drine ne odustajemo. Svaka druga politika značila bi komadanje Hercegovine i stvaranje nove srpske države s ovu stranu Drine, što bi bila propast za hrvatski i muslimanski narod.

Mi kao najstabilnija vojna i politička snaga moramo do kraja istrajati u ostvarenju našega programa, no pri tom nikako ne gđiti sluh za suradnju sa onima drugima.

Mi ćemo ustrajati na zahtjevu da je HOS dio oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine, te da kao takav bude i službeno priznat.

Pri tome tražimo da se priznaju naša zapovjedništva, naši činovi, a isto i da imamo udjela u vrhovnom zapovjedništvu OS BiH.

Vjerujemo da će ova pitanja u interesu sviju biti vrlo brzo riješena. Ponavljam, vi pokazujte sa svoje strane dobru volju za suradnju sa Muslimanima i postrojbama TO-a. U tom smislu, ukoliko već niste, na zapovjedništvu stožera HOS-a uz Hrvatski stijeg stavite i službenu zastavu Republike BiH.

Važno je da ostanemo u čvršćem i češćem kontaktu da znamo što se kod vas dešava i kako da vam najbolje pomognemo.

Bilo bi dobro da se ostvari kontakt između Vas i g. Dedakovića koji se od pogiblje general-bojnika B. Kraljevića nalazi u Ljubuškom.

U međuvremenu, mi ćemo vam gledat na svaki način pomoći, pa i u vidu humanitarne pomoći za tamošnji narod, o kojoj mi je Petar Mezei dobio sugerirao.

Puno Vas pozdravljam i želim ustrajnosti u Vašem radu.

BOG I HRVATI!

ZA DOM SPREMNI!

Vrhovni zapovjednik HOS-a:

Dobroslav Paraga

HOTEL
INTER-CONTINENTAL
ZAGREB

Dana, 24. 8. 1992 god.

O V L A Š T E N J E

Kojim ja ALIJA IZETBEGOVIĆ Predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine evlašćujem sljedeću gospodu :

1. ČAMILA SALAHOVIĆA iz Mostara,
2. ISMETA Dr. HADŽIOSMANOVIĆA iz Mostara,
3. MUHAREMA CERU iz Sarajeva,

Da u moje ime mogu voditi razgovore, uraditi radne materijale te mi iste ponuditi, a sve sa evlašćenim predstavnicima HRVATSKOG NARODA, u pitanjima realizacije međudržavnog Ugovora o prijateljstvu i saradnji između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine.

Predsjednik predsjedništva :

Alija Izetbegovic

Zagreb,

DATUM 8. 92

Braći Alija!

Ovo je važno pismo iz ruke Anđelke
 Prith u Zagrebu. Poni je sam napisao
 Lavinio i napisati listu u prilozi
 Ivošević obitelji, koji socijalisti
 borci iz prve borbe lični, uz to
 svi su leviopaki intelektualci i
 odani troj politici. To su

1. dr. Ismet Hadžiosmanović
2. Samir Salihović - advokat
3. Delimović Zijad dipl. arhitekta
4. Oručević Safet (za vrijeme (on je
 Teofinov prvi nastavnik)
5. Hadžiosmanović Kerim dipl. inž.

O rođenu preprimaru gore spomenuti
 ljudi obitelji suo upoznati
 Hasana Čengića u Zagrebu prije
 to dugo. Za one koji ne poznaju
 koji rukovodimo rođeno upoznati
 suo Hasana, on nam je kao
 sigurnost u svoje ime.

Ja sam suo obavio razgovor a
 imo je odgovore sastavio s
 Harifilom Čerčićem, Alijom Delimovićem
 čim, Zagreb čim Jasminom a
 moraću o jačavašama Partićem
 mandatarima uvek Herceg Bosne
 i koji suo i lični prijatelji.
 Njegov uhtar je demokracija no Bosna.

2.
Posebno su obojili ROK govore,
s prof. Trivković i Muratorićem.
Oni su nam izložili stavove
konceptu. Za konferenciju u Londonu
koju će biti ova obojica saču
je izložio koncepta predloženo
ti i molim te da ga prihvatiti
jer je ova ~~realna~~ ^{realna} i mnogobrojna
po mojoj ocjeni.

Tržišno do. se stavom HITNO
vratimo ili eventualno cijeno.
Mi imamo telefone i to

088 22-203 - Kmet Kmet
22-204 - SDH - fax.

Na spisku se može čita nova
imena koje misli imao politike
upoznat. Vjeruj mi to su prava
borci za našu stvar. Oni imaju
veliki miraz kod Hrvata u
Hercog-Bosni koje stavlja u ruku
na volju do. Zajedno izredeno
poučeni laodovski koncept.
Vjeruj mi do. smo sve završili

da ti kao ³ čovjek Leonis kao
 politički pojedini
 najviše kao miroljubi koji su
 izborili u prošoru, spram
 samo ga samo tebi pokloniti
 i nikome više.

~~Prilikom~~ prikroiti pomoteni koncept
 (Munehović - Trako) je La nos
 u prošoru ključ spasa. +
 Malim te litus nam predati
 upute što dalje. Mi ne
 želimo ukinuti olo vlož
 koji nam Hrvati nude u
 prošoru (50% : 50%) a no miroljubi
 Hrvati - Bogue proporcionalno
 (30% sukaja u vlasti)
 čekamo instrukcije - HITNO je
 i primu puno maksuz sebum
 vol trojih soboraca iz prošora.

Zagreb.

Petko
 Hrvati

BiH zadaća za Nobelovu nagradu

Gospodine Izetbegoviću, jučer ste razgovarali sa gospodinom Bobanom u Grudama, jučer i danas sa dr Prlićem u Mostaru. Komentirajte malo te razgovore i kako doći do bolje suradnje između Muslimana i Hrvata na tlu Bosne i Hercegovine (Marinko Čavar HTV)

Mislim da ću trebati napraviti jedan mali krug da bih mogao definitivno da odgovorim na to pitanje. Naime, ja ću malo proći Bosnom ovdje, iako to nije baš preporučljivo, tako me upozoravaju moji, da govorim kakve su mi namjere, ja konačno imam namjeru obići Bosnu da bih sebi dao, prije svega, odgovor na pitanje koje su mi postavili, mada jedan dio odgovora se može već dati. Naime, naše strateško opredjeljenje je saradnja Muslimana i Hrvata na izgradnji budućnosti Bosne i Hercegovine, naravno, i Srba. Sa četnicima smo završili razgovor, ja mislim, zauvijek. Sa Srbima ćemo saradivati u onolikoj mjeri i gradićemo državu u onolikoj mjeri ukoliko tu nema četnika. Srbi će morati, naravno, odgovoriti sami na pitanje koji je procenat među njima četnika. Sa četnicima nemamo ništa osim borbe, mi ili oni. Ne mislim da su svi Srbi četnici, naravno, hvala Bogu da nisu, ali ovaj puta cilj mog putovanja je da sprovedemo, da nađemo način da sprovedemo nešto što je naše strateško opredjeljenje, a to je saradnja Hrvata i Muslimana u Bosni i Hercegovini da se izgradi jedna država na principu jednakopravnosti. Muslimani trebaju da priznaju Hrvatima sva prava koja oni imaju, i obrnuto. To je princip na kojem bi trebalo graditi Bosnu i Hercegovinu. Mislim da to načelo nije sporno. Ako to načelo nije sporno onda se to pitanje počinje polako pretvarati u jedno pravno pitanje, kako, na koji način, kakvi su to mehanizmi i kakvo je to uređenje Bosne i Hercegovine da bi zadovoljili ovaj princip. Mislim da je saradnja Muslimana i Hrvata nešto što nije sporno ni na kom nivou, pogotovo ne na nekom, da kažem, pučkom nivou, narodnom nivou. Narod zahtijeva takvu saradnju, zahtijeva da se nađe rješenje. Problemi sigurno postoje, ne treba ih kriti, jer nema ništa od toga da se problemi kriju. Da bi se nešto rješilo treba imati tačnu dijagnozu.

U čemu je stvar. Mi mislimo da malo postoji... Problemi potiču od što se, iz nečega što je bilo potpuno, na koncu, legitimno, a to je organizacija odbrane Hrvatskog naroda, otišlo korak dalje pa se počelo stvarati nešto što počinje biti država, to je ono što počinje da smeta. Sve do te granice, do te tačke, nije uopšte sporno. Nama je jasno da se u situaciji kada je država bila napadnuta, onaj dan kada je faktički rođena, jer neki računaju da je rat počeo petog, šestog aprila, u vas čini mi se da je počeo trećeg aprila, to je sve par dana gore ili dolje. Šestog aprila je Bosna i Hercegovina, kao što znate, međunarodno priznata država. Dakle, rat je tačno star onoliko koliko je stara država. Jasno, ne treba ignorirati da je prije toga bilo napada na Brod, napada na Kupresu i tako dalje, ali frontalno, masovno, agresija na Bosnu i Hercegovinu je počela, od prilike, u tim prvim danima aprila, negdje par dana ranije, negdje par dana kasnije. Država u takvoj situaciji nije mogla dati adekvatan odgovor. Mi smo bili faktički okupirani, osim malih dijelova koji su bili slobodni. Jedno

vrijeme se govorilo da je to najveća kasarna na svijetu. Okupirani od strane armije koja nije imala prijateljske namjere i koja se pretvorila u stroj za razaranje, rušenje gradova, ubijanje ljudi. U takvoj situaciji bilo je normalno da će Hrvatski narod i svako da se brani najbolje što može i na najbolji način kako može. Jer, država Bosna i Hercegovina to nije mogla da organizira u jednom kratkom vremenu. Treba primiti kao legitimno sve što je HVO ovdje uradio i bilo gdje na odbrani. Nama je smetalo što se kasnije ide korak dalje i što se iz toga pokušava napraviti država. Ukoliko to nije država i ukoliko to ostaje u granicama Bosne i Hercegovine, sva rješenja su moguća i neće biti nikakvih problema. Takve izjave imamo, i ako me pitate o razgovorima koje sam imao sa gospodinom Bobanom i danas sa gospodinom Prlićem i sa njihovim saradnicima, imamo jasne izjave da sve što se čini u tom pogledu ne dovodi u pitanje suverenost, nezavisnost i cjelovitost Bosne i Hercegovine. Ako je to tako, problema nema i ne može biti, a ako ih ima, onda su ljudi krivi, i treba uklanjati ljude koji prave smetnje da se ostvari jedno strateško savezništvo ova dva naroda, pogotovo na ovim prostorima gdje skupa žive Muslimani i Hrvati.

To su pitanja vojne saradnje i koordinacije vojne djelatnosti, da sae neke stvari preduprijede, da nam se ne dešavaju stvari kao što su se dogodile u Brodu. Tek kada sam došao u Zagreb, ja sam čuo za alarmantnu situaciju u Brodu. Otputovao sam u Brod, ne bih li u jednom otvorenom pokušaju da se nešto uradi, takav razvoj stvari zaustavio. Ugovorio sam sastanak sa gospodinom Tuđmanom i putovao čitavu noć za Zagreb. Vidjeli smo se sutra ujutro, dogovorili neke stvari, ali već je bilo kasno. Više se nije moglo ništa uraditi. Dakle pokušavali smo nešto, to je prvi slučaj da smo nešto probali da učinimo zajedno, ali na žalost nismo uspjeli, jer je vijest kasno stigla. Nadam se da se slične stvari više neće dešavati, sada je Gradačac ponovo u kritičnoj situaciji, pokušaćemo ovaj put da neke stvari uradimo sa više uspjeha, da se Gradačac spasi, da se spasi Jajce, i naravno Orašje i Brčko.

Jednog dana će se morati praviti unutrašnja organizacija BiH. Mnogi od nas misle da etnički princip nije onaj koji bi trebao da bude odlučujući, ali bi trebao da bude uključen kao jedan od kriterija. Mi ćemo nastupiti sa stanovišta da treba dati veliku važnost i težište staviti na budućnost i ekonomske odnose, mogućnost komunikacije, da se osigura neometan protok ljudi i dobara. Da ne dolazi do toga da se kaže kako se u jednoj od tih budućih regija pravi nepravda Muslimanima, hajde da mi gdje smo u većini njima to vratimo, itd. Mislimo da to treba izvesti za budućnost. Kako, to je stvar mudrih ljudi. To malo poteško ide.

I ove evropske komisije, mislim konkretno na Kutiljerovu, pala je na ispit, očigledno stvari nisu išle. Sada u Ženevi, po sporosti sudeći, vidi se da ima mnogo poteškoća da se nađe pravo rješenje, što i ne čudi, jer Bosna je jedna komplikovana cjelina. Ko nađe rješenje za Bosnu, treba da dobije Nobelovu nagradu. Ali, ljudi će naći neko rješenje koje vjerovatno nije u našoj pameti, znanju i iskustvu.

Član 5.

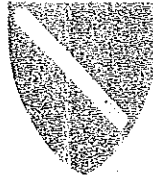
U članu 7. stav 3. mijenja se i glasi: "Kriterijima iz stava 2. ovog člana utvrđuje se da napuštene stanove bivše JNA iz člana 4. st. 2. i 3. ove uredbe, načelnik štaba Vrhovne komande dodjeljuje na privremeno korišćenje pripadnicima Armije Republike i članovima porodica poginulih boraca u borbi protiv agresora na Republiku."

Član 9.

Ova uredba stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu RBiH".

PR. broj 1321/92 11. septembra 1992. godine Sarajevo

Predsjednik Predsjedništva RBiH, **Alija Izetbegović**, s. r.

Zagreb, 12.10.1992.god.

Naš broj: 572/92

Our No.:

Vaš broj:

Your No.:

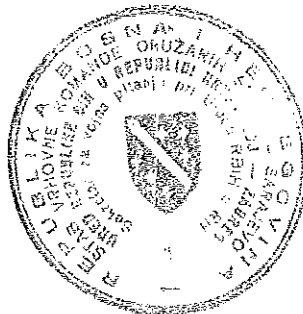
ŠTAB Vrhovne Komande Armije BiH
URED R BiH U R HRVATSKA
SEKTOR ZA VOJNA PITANJA PRI
UREDU R BiH U R HRVATSKOJ

O V L A Š Ć E N J E

Se kojim se ovlašćuje g. General Mato Šarlija - DAIBŽA... da vrši skladištenje i obezbjeđenje kao i prevoz naoružanja i vojne opreme u logističke centre u Republici Bosni i Hercegovini.

Skladištenje i transport MTS-a vršiti prema rasporedu Vrhovnog Štaba Oružanih Snaga Republike Bosne i Hercegovine i Vojnog Atašea pri Uredu Republike Bosne i Hercegovine u Republici Hrvatskoj.

Oprema se može transportovati i kretati od mjesta uskladištenja do logističkih centara isključivo sa ovlašćenjima potpisanim od Ministra odbrane Republike Hrvatske ili Vojnog Atašea pri Uredu R BiH u RH.

Vojni Atašea Republike BiH

Mehmed Efendić, puk.

Predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegovic i Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tudjman, polazeci od Sporazuma o prijateljstvu i suradnji između Republike Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske od 21. srpnja, a nakon razgovora delegacija Republike Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske koji su održani 21. rujna 1992. godine u New Yorku tijekom 47. zasjedanja Generalne skupštine Ujedinjenih naroda,

Svjesni važnosti zajedničkih interesa njihovih zemalja u zaštiti njihove neovisnosti, suverenosti i teritorijalne cjelovitosti, ozbiljno zabrinuti zbog nastavka agresije ostatka Jugoslavenske narodne armije bivše SFRJ i srpskih i crnogorskih vojnih regularnih i neregularnih snaga na Republiku Bosnu i Hercegovinu, te vođeci računa da ostaci tzv. JNA bivše Jugoslavije još drže pod okupacijom teritorij Republike Hrvatske južno od Dubrovnika, da srpske snage napadaju teritorij Republike Hrvatske s teritorija Republike Bosne i Hercegovine, te da dio srpskih iregularnih odreda u Hrvatskoj, preruseni u lokalnu miliciju, pruža otpor UNPROFOR-u u provedbi mirovnog plana Cyrusa Vancea;

Polazeci od temeljnih načela članka 51 Povelje Ujedinjenih Naroda koji jamci legitimno pravo suverenih država na samoobranu;

Pozdravljajući mirovnu akciju i humanitarne napore Ujedinjenih Naroda;

Pozdravljajući Rezoluciju 777 Vijeća Sigurnosti Ujedinjenih Naroda i Rezoluciju 47/1 Generalne skupštine Ujedinjenih Naroda o delegitimizaciji Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije;

Spremni i dalje provoditi zaključke Londonske konferencije i odnosne rezolucije Vijeća Sigurnosti Ujedinjenih Naroda, te aktivno promicati Zenevske mirovne procese:

suglasili su se da potpisu:

DODATAK SPORAZUMU

O PRIJATELJSTVU I SURADNJI IZMEDU
REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE I REPUBLIKE HRVATSKE

1. Dosadašnji diplomatski, politički i humanitarni naponi međunarodne zajednice nisu zaustavili agresiju na Republiku Bosnu i Hercegovinu i Republiku Hrvatsku, suverene članice Ujedinjenih Naroda, niti su bitno ublazili stradanja civilnog pučanstva. Stoga Republika Bosna i Hercegovina i Republika Hrvatska zahtijevaju energičnu akciju međunarodne zajednice u zaštiti od strane agresije, u skladu sa odredbama Sedmog poglavlja Povelje Ujedinjenih Naroda.
2. Iznova se istice potreba jačanja napora na iznalazenju političkog rjesenja za prestanak rata i provedbu nacela o ustrojstvu Republike Bosne i Hercegovine kao ravnopravne i cjelovite zajednice triju konstitutivnih naroda.
3. U skladu s pravom na samoobranu i zajedničku obranu od agresije, osnovat će se zajednički Odbor radi uskladjivanja obrambenih napora, sve dok agresija u potpunosti ne prestane.
4. Republike Bosna i Hercegovina i Republika Hrvatska zajednički će zatražiti ukidanje embarga na izvoz oruzja u Republiku Bosnu i Hercegovinu i Republiku Hrvatsku, propisan Rezolucijom 713 Vijeca Sigurnosti Ujedinjenih Naroda.
5. Ustrajno će se i dosljedno, u skladu sa obicajnim i kodificiranim međunarodnim pravom, promicati politika zaštite ljudskih prava, progoniti i kaznjavati ratni zlocinci, poglavito pocinitelji zlocina genocida.

U New Yorku, 23. rujna 1992.

PREDSJEDNIK
REPUBLIKE HRVATSKE

dr. Franjo Tuđman

PREDSJEDNIK PREDsjedništva
REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Alija Izetbegović

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

VLADA

KABINET POTPREDSJEDNIKA

Strogo pov.broj:47- 25/92
Sarajevo, 26.rujna 1992.godine

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ministarstvo obrane
Z A G R E B
Republika Hrvatska

Cijenjena gospodo,

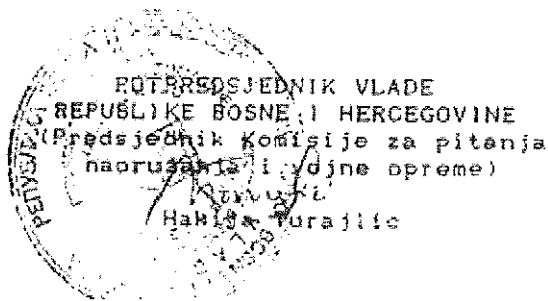
Sporazumom o prijateljstvu i suradnji sa Republikom Hrvatskom od 21. srpnja 1992.godine (točka 8. i 10.) ustvrđeno je da će naše države uspostaviti i razvijati suradnju u proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme. Budući da je ta suradnja i moguća i hitna, predlažemo da razmotrite naš podstičajni prijedlog, kako bismo na skorom sastanku, koji predlažemo, mogli napraviti precizan sporazum o toj suradnji.

Predstavnici Vlade Republike Bosne i Hercegovine se preporučuju za hitan sastanak u Zagrebu na kojemu bismo zajednički razmotrili priložene prijedloge i one koje očekujemo sa Vaše strane.

Molimo Vas da nas hitno obavijestite o svom stavu.

S poštovanjem,

PRILOG: Kao u tekstu.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ŠTAB VRHOVNE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
SARAJEVO

Str.pov. broj: 02/340-1907

Sarajevo, 06.10.1992. godine

VOJNA TAJNA
Strogo povjerljivo

U Štabu Vrhovne komande Oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine, 30.09. 1992. godine, nakon šestomjesečnog rata, održano je prvo ratno Savjetovanje, na temu: "Organizacijsko-formacijske promjene OS u funkciji jačanja borbene gotovosti".

Učesnici:

- član Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine i član Vrhovne komande OS RBiH, gospodin Ejup Ganić,
- ministar u Vladi RBiH, gospodin Rusmir Mahmutćehajić,
- načelnik Štaba Vrhovne komande OS, gospodin Sefer Halilović,
- zamjenik načelnika Štaba Vrhovne komande OS, gospodin Stjepan Šibar,
- članovi užeg Štaba Vrhovne komande OS,
- komandant, zamjenik komandanta i načelnik Štaba Sarajevskog korpusa,
- komandant Okružnog štaba odbrane Sarajevo,
- komandanti brigada,
- komandanti opštinskih štabova odbrane Sarajeva,
- komandant Specijalnih jedinica Armije BiH,
- komandant Vojne policije, i
- načelnici rodova i službi.

Savjetovanje je otvorio načelnik Štaba Vrhovne komande, gospodin Sefer Halilović, pozdravio sve prisutne, a potom podnio kraće uvodno izlaganje.

Nakon uvodnog izlaganja, kroz diskusiju 22 učesnika dala su svoje viđenje tretirane problematike, na bazi čega su utvrđeni sljedeći

ZAKLJUČCI

1. Rat protiv nezavisne, nedjeljive i slobodne demokratske države - Republike Bosne i Hercegovine - vode srpsko-crnogorske nacistički indoktrinirane snage, obilato potpomognute bivšom JNA. Cilj rata je nestanak Muslimana kao naroda sa ovih prostora, uništenje svega što nije srpsko i u krajnjem priključenje Bosne i Hercegovine "Velikoj Srbiji". Opdor ovom nečuvenom nasliju pružila je jedina organizovana snaga "Patriotska liqa" koja je, donekle, probudila učmailu svijest muslimanskih masa, da im na vrijeme ukaže na sve opasnosti i da ih organizuje za oružanu borbu.

Tako su oružane snage Republike Bosne i Hercegovine veoma brzo narastale od brojnih grupa patriotski orijentisanih građana, kroz šestomjesečno ratovanje, izrasle u respektivnu oružanu silu oko 150.000 boraca, naoružanih uglavnom lakim pješadijskim naoružanjem. Klasičan genocid nad muslimanskim narodom bitno je

uticao na sastav boračkog i starješinskog kadra naše armije, tako da su u njoj Muslimani zastupljeni sa 80%.

Rat je sve više poprimao prave pogrome nad nedužnim muslimanskim i hrvatskim stanovništvom.

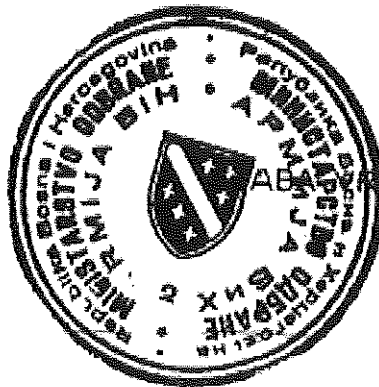
Starješinski sastav dosadašnjih okružnih štabova treba da čini okosnicu za formiranje komandi korpusa. Time će operativna funkcija okružnog štaba prestati, a komandovanje svim brigadama prelazi u nadležnost komande korpusa.

4. Formirane vazduhoplovne grupe u cijelosti se oslanjaju na pozadinsko obezbjeđenje korpusa, sem po vazduhoplovno-tehničkoj grani. Upotreba avijacije je u nadležnosti Štaba VK.

Samo disciplinovana armija, nadahnuta patriotizmom i visokim borbenim moralom, uvjerena u pravednost ciljeva našeg oslobodilačkog rata, svojim ponašanjem, pravilnim međusobnim vojničkim odnosima, kulturnim i jednakiim odnosom prema svim narodima, može biti garant njihove sigurnosti i povjerenja građana u njenu konačnu pobjedu nad agresorom.

Sa ovim zaključcima upoznati sve starješine naše armije, a za njihovo sprovođenje u život odgovorne su komande korpusa (okružnih štabova) i uprave Štaba Vrhovne komande OS RBiH.

MV/SČ

NAČELNIK
VRHOVNE KOMANDE OS RBiH
Sefer Halilović

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEGOBOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

GLAVNI STOŽER

Broj: 01-7331/92

Datum: 12.10.1992. god.

Izvješće o razgovorima
 u Sarajevu,

Osobno gosp. Mati Bobanu
 Predsjedniku HZ H-B

Od Zapovjedništva snaga UMPROFORA u Sarajevu dobili smo poziv za trojni sastanak u Sarajevu. Na ovom sastanku trebali su biti zapovjednici HVO, Armije B i H. i Srpskih snaga.

Našu delegaciju predvodili su:

Milivoj Petković - Načelnik GS HVO
 Tihomir Blaškić - Zapovjednik OZ Srednja Bosna
 Žarko Keža - član Glavnog Stožera
 Ignac Koštroman - Glavni tajnik HVO HZ H-B
 Ivan Bandić - član Glavnog Stožera

Prema obavijesti iz sjedišta UMPROFOR u Sarajevu naš prihvati u vojarni Kiseljak izvršit će snage Francuskog bataljuna i uz potpunu garanciju za našu sigurnost prevesti na mjesto sastanka triju strana a to je Zapovjedništvo UMPROFOR na Sarajevskom aerodromu.

Pridržavajući se datog vremena u 07,30 sati 07.10.1992. god. ispred vojarne Kiseljak sastao sam se sa pukovnikom Sartr Zapovjednikom Francuskog bataljuna i izvjestio o našoj spremnosti da krenemo za Sarajevo.

Pukovnik Sartr obavjestio me je da prije polaska moramo razgovarati jer su nastupile nove okolnosti vezane za razgovore.

Medjuostalim predočeno mi je:

-- Kad su Muslimani (Vlada BiH i Zapovjedništvo ABiH) saznali da smo i mi pozvani bili su iznenadjeni pozivom upućenim nama (HVO) te zbog naše prisutnosti tražili su izmjenu toka sastanka, koja se ogleda u sljedećem:

1. U zgradi predsjedništva BiH najprije da se sastanu Hrvati i Muslimani.
2. Zajednički sastanak na aerodromu Hrvata, Srba i Muslimana.

Iako je ova promjena (pogotovo u točki 1.) za nas izgledala kao poniženje; odlučili smo prihvatiti promjenjene uslove i krenuti za Sarajevo. Razlog za ovakvu odluku je Vaš stav da za zaustavljanje rata treba razgovarati sa svima (pa i sa "crnim vragom").

Isto tako znali smo da je Zapovjednik UMPROFOR gen. Morion uložio dosta truda u organizaciju ovog sastanka, da je sastanak u ovakvom sazivu sigurno od značaja kao doprinos rješenu krize u B i H i naposljetku ovo je skup na koji je prvi put pozivan vojni dio HVO, a time vjerojatno stavljeno do znanja drugim strankama da je HVO ravnopravan i značajan čimbenik bez koga nema pravog rješenu krize (rata) u B i H.

Vjerojatno će Vas gosp. predsjedniče interesovati moje mišljenje vezano za njihovu uznemirenost, a ja bih rekao veliku nelagodnost našim prisustvom i gledanjem oči u oči.

Oni dobro znaju da su Hrvati golim tijelima zaustavili tenkove Jugovojške koji su krenuli u Zapadnu Hercegovinu (Kupres) i Hrvatsku, ali i znaju koje sjeo na čelo tenkofske kolone i sproveo preko naših barikada, znaju oni i za naše spaljeno i porušeno Ravno i njegove žrtve ali ih to nije uznemirilo, znaju oni koje prvi s puškom krenuo da brani Hrvate i Muslimane, znaju oni za Kupres. i raketirana Hercegovačka mjesta (prije drugih mjesta), znaju oni gdje je HVO slobodan je Hrvat i Musliman, znaju oni za HVO i mene, ali im je draži bio HOS i njegov bivši zapovjednik njihov general, znaju oni za snagu HVO i koliko im smeta, dugo znaju za nas i zato nas dugo nisu htjeli priznati, a kad su to i uradili bili su jako "stidljivi".

Da ne nabrajam dalje šta sve oni "znaju" a pravili su se da neznaju ili nisu željeli znati, a još manje priznati.

Ipak na kraju moram reći - ZNAJU ONI ŠTA ZNAČI RAZGOVOR U DVOJE. (bog da pomogne trećem) i zbog svega ovoga što oni znaju, a ne priznaju ja sam odlučio da se pogledamo u oči, a potom krenemo na razgovor u troje.

Vi prosudite dali sam u pravu ili ne.

Dolaskom u Sarajevo na kratko smo se sreli sa generalom Moriom koji nam je nakon pozdrava priopćio:

1. Da gosp. Ganić želi razgovarati sa nama prije zajedničkog razgovora te da se odlučimo dali pristajemo ili ne. (mi smo prihvatili).
2. Dat nam je sadržaj razgovora:
 - a) Stvaranje uvjeta za život u Sarajevu - osiguranje struje i vode (traži zaštitu za civilne radnike koji rade na normalizaciji stanja; traži njihovu slobodu kretanja pod zaštitom UMPROFOR, o demilitarizaciji Sarajeva)

- da su nas čak smatrali paravojnom formacijom iako smo nastali prije Armije BiH.
- da su nas do sad mogli pomenuti bar preko sredstava priopćavanja,
- da nam uzimaju Muslimane iz postrojbi i sa položaja te formiraju neke svoje brigade.

Točno u 11,00 sati u salu za sastanke ušao je general Morion, pa smo potom prešli na realizaciju njegovog plana.

Delegacija HVO dala je svoj pristanak i garanciju da će poštivati sve sporazume UMPROFOR.

Podržali smo zahtjeve da se Sarajevu osigura voda, struja i plin.

Tražio sam od generala Moriona da se pomogne Jajcu koje je 140 dana bez vode i struje.

Dali smo garanciju za nesmetan i siguran let avionima sa humanitarnom pomoći. General Morion je imao i primjer naših dokumenata koje smo uputili u Ženevu. Što se tiče kopnenih koridora generala Moriona smo upoznali da nemamo ovlasti da te koridore određujemo, ali imati će našu punu suradnju i garanciju za nesmetan prolaz na onim pravcima koji budu određeni. Zbog sigurnosti humanitarne pomoći predložili smo mu sadašnji put kojim se pomoć u Srednju Bosnu dotura.

Zaključak: Što se tiče zahtjeva UMPROFORA sa naše strane imaju punu garanciju, sve naše obaveze ćemo ispoštovati i bit ćemo im po svim pitanjima uslužni. General Morion se pohvalno izrazio na račun HVO-a u dosadašnjoj humanitarnoj pomoći i našoj spremnošću na suradnju.

U 12,00 sati završen je sastanak i poslije kraće izjave za TV Sarajevo (koju do danas nisu objavili - vjerojatno zbog moje izjave) vratili smo se na aerodrom Sarajevo.

Prestavnici UMPROFORA su nas pozvali na ručak što smo mi prihvatili.

Medutim tamo nas je čekala Srpska delegacija na čelu sa gospodinom Koljevićem.

Poslije predstavljanja dviju delegacija zamolio sam generala Moriona da se ispoštuje stav o razini delegacije, a to znači ako se pozivaju zapovjednici onda oni moraju biti prisutni u protivnom uzimam sebi za pravo da ne prisustvujem sastanku. General Morion je uvažio moj zahtjev.

Gospodine Predsjedniče ovo sažeti izvještaj sa našeg prvog sastanka u Sarajevu

NAČELNIK OS HVO

brigadir Milivoj Petković

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
Kabinet Predsjednika

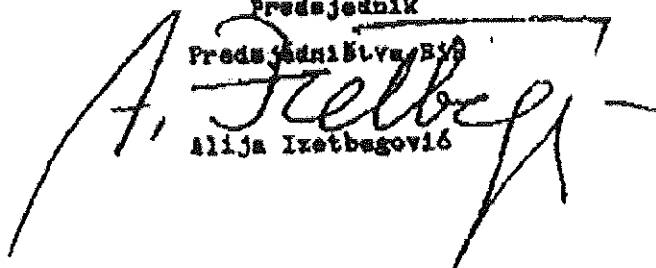
Po ukazanoj potrebi, a na osnovu odgovornosti i ovlaštenja koja imam kao predsjednik Savjeta za narodnu odbranu i predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine, donosim

N I N E D B U

1. Oružane snage Bosne i Hercegovine (Armija BiH i HVO) pristupiće odmah pripremanju akcije za deblokadu grada Sarajeva vojnim sredstvima (u svim daljnjim akcijama: sarajevska akcija, skraćeno: operacija "SG"). Akciju pripremiti i izvršiti u najkraćem mogućem roku.
2. Za zapovjednika akcije, sa punim ovlaštenjima, imenuje se JASHIN JACANJAC, a za njegovog zamjenika Mirsad Čatić. Ostali članovi štaba akcije su: Zejnil Delalić i Ferid Buljubašić.
3. Ljudstvo i materijalno-tehnička sredstva za izvršenje akcije, kao i sone ovlaštenja i odgovornosti, utvrdiće se posebnom naredbom. Prijedlog naredbe pripremiće zapovjednik akcije u roku od sedam dana.
4. Sve radnje za izvršenje ove akcije smatraju se hitnim i prioritetskim, te se nalaze svim komandama i štabovima O3 Bosne i Hercegovine da ovu akciju pomognu u zahtjevanom obimu.

Konjic, 16. oktobra 1992.

Predsjednik
Predsjedništva BiH
Alija Izetbegović

11 item potvrđen 12.11.92.

4 19.30

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
STAB VK OS R BiH
DATUM: 12.11.1992. GODINE

VOJNA TAJNA
POVJERLJIVO

A B I H

D-29a

GOSPODINU SEFERU HALILOVICU
S A R A J E V O

SEFERE,
PREDLAZEM DA SE NAPISE SLEDECE NAREDJENJE

JOVAN DIVJAK

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
STAB VRHOVNE KOMANDE
ORUZANIH SNAGA R BiH
BROJ:
SARAJEVO:

FORMIRANJE PRIVREMENOG LOGISTICKOG CENTRA=
ARMIJE BiH U RIJECI

N A R E D J E N J E

NA OSNOVU ZAUZETIH STAVOVA PREDSJEDNISTVA I VLADE REPUBLIKE BiH U VEZI SA POTREBOM FORMIRANJA LOGISTICKOG CENTRA ZA OBEZBJEDJENJE BORBENIH I NEBORBENIH POTREBA ZA REPUBLIKU BiH I NARASLIH POTREBA ZA OBEZBJEDJENJE BORBENIH I NEBORBENIH MATERIJALNIH SREDSTAVA ZA ARMIJU REPUBLIKE BiH; A U CILJU STO KVALITETNIJEG OBEZBJEDJENJA SREDSTAVA ARMIJE BiH;

N A R E D J U J E M :

1. OBRAZOVATI PRIVREMENI LOGISTICKI (POZADINSKI) CENTAR ZA PODRSKU ARMIJE R BiH (U DALJEM TEKSTU PLC) - RIJEKA.

ZADACI PLC DA, U SARADNJI SA HASANOM EFENDICEM, VOJNIM ATASEOM ARMIJE BiH U REPUBLICI HRVATSKOJ, HASANOM CENGICEM, GLAVNIM NABAVLJACEM MTS ZA ARMIJU BiH, U IME PREDSJEDNISTVA BiH I LAGUMDZIJA ZLATKOM, POTPREDSJEDNIKOM VLADE BiH I PREDSJEDNIKOM ODBORA ZA HUMANITARNU POMOC REPUBLICI BOSNI I HERCEGOVINI, REALIZUJE SLEDECE ZADATKE:

-PLANIRA I ORGANIZUJE NABAVKU NAORUZANJA, VOJNE OPREME I HRANE ZA POTREBE ARMIJE BiH, A NA OSNOVU PLANA OPREMANJA KOJE DOBIJE OD GLAVNOG STABA VRHOVNE KOMANDE ORUZANIH SNAGA REPUBLIKE BiH

-VRSI PRIHVAT I DISTRIBUCIJU NAORUZANJA, VOJNE OPREME I HRANE PO STABOVIMA I JEDINICAMA ARMIJE BiH, PREMA PLANOVIMA I NAREDJENJU GLAVNOG STABA VRHOVNE KOMANDE ORUZANIH SNAGA REPUBLIKE BiH

-ORGANIZIRA PRIHVAT, ZBRINJAVANJE I LIJECENJE U VISEM STEPENU POVRIJEDJENIH I OBOLJELIH PRIPADNIKA ARMIJE BiH, PREMA PLANOVIMA I NAREDJENJU GLAVNOG STABA ORUZANIH SNAGA REPUBLIKE BiH

-ORGANIZIRA PRIHVAT, OPREMANJE I UPUCIVANJE DOBROVOLJACA PORIJEKLOM IZ REPUBLIKE BiH, NA TERITORIJU REPUBLIKE BiH, U SASTAV ARMIJE BiH, A NA OSNOVU NAREDJENJA GLAVNOG STABA VRHOVNE KOMANDE ORUZANIH SNAGA BiH

-VODI FINANSIJSKO-KNJIGOVODSTVENE POSLOVE, PRAVNE I OPCE POSLOVE, A NA OSNOVU VAZECIH PROPISA REPUBLIKE BiH U RATNIM UVJETIMA

-VODI INFORMATICKU EVIDENCIJU O PRIJEMU I DISTRIBUCIJI NAORUZANJA I VOJNE OPREME PO STABOVIMA I JEDINICAMA ARMIJE BiH, POVRIJEDJENIM I OBOLJELIM PRIPADNICIMA ARMIJE BiH PRIMLJENIM PREKO PLC I PRIHVACENIM I UPUCENIM DOBROVOLJICIMA U JEDINICE ARMIJE BiH

-VRSI POLUMJESECNO I MJESECNO IZVJESTAVANJE GS VK OS REPU-

NIZACIJU:

- NACELNIK LC
- REFERENT ZA PLAN I ANALITIKU, UJEDNO I ZAMJENIK NACELNIKA
- REFERENT ZA TMS
- REFERENT ZA NABAVKU INMS, SNMS, VTMS I DR.
- REFERENT ZA OPCE I PRAVNE POSLOVE
- REFERENZ ZA MATERIJALNO-FINANSIJSKE POSLOVE
- REFERENT ZA EVIDENCIJE I INFORMATICKE POSLOVE
- ADMINISTRATIVNI RADNIK I DAKTILOGRAF PRVE A KLASA

NACELNIK CENTRA JE VINKO TONDINI
ZAMJENIK NACELNIKA JE RASIM IHAMOVIC

U CILJU STO USPJESNIJEG FUNKCIONISANJA LOGISTIKE ZA POTREBE
ARMIJE REPUBLIKE BIH, IZVAN TERITORIJE REPUBLIKE BIH, FORMIRATI
ODJELJENJA U LJUBLJANI I SPLITU. SASTAV ODJELJENJA NE SNIJE DA
PREDJE VISE OD 4 LICA.

NACELNIK PLC DUZAN JE DA U ROKU OD 5(PET) DANA NAPISE UPUSTVO
O RADU PLC I OPIS POSLOVA I ZADATAKA REFERENATA.

3. PLC RAZMJESTIT CE SE U PROSRORIJAMA FIRME 'VITARI TRADE'
IZ RIJEKE SA SJEDISTEM U ULICI CERNIK, BR. 202 (CAVLE), KOJE OVA
FIRMA DAJE BESPLATNO NA KORISTENJE.
SKLADISTE NAORUZANJA I VOJNE OPREME NALAZIT CE SE U PROSTORIJAMA
PREDSTAVNISTVA 'AGROKOMERC' RIJEKA, UL. DJURE STRUGARA 10.

4. DOSADASNJA AKTIVNOST GLAVNOG STABA ZA PODRSKU BIH -
ODJELJENJE 'O' RIJEKA U PERIODU OD 01.08.1992.G. DO DANAS PRIZNATI
UZ PREDOCAVANJE UREDNO MATERIJALNO-FINANSIJSKE DOKUMENTACIJE,
A U OKVIRU ODREDJENIH ZADATAKA PLC. NE PRIZNAJU SE TROSKOVI KOJI
SU OSTVARENI IZVAN ZADATAKA ODREDJENIH OVIM NAREDJENJEM.

NACELNIK PLC RIJEKA SACINIT CE I DOSTAVITI S VK OS RBIH
SARAJEVO KOMPLETAN IZVJESTAJ O DOSADASNJIM AKTIVNOSTIMA GLAVNOG
STABA ZA PODRSKU BIH - ODJELJENJE 'O' RIJEKA, SA MATERIJALNO-
FINANSIJSKIM IZVJESTAJEM.

5. STATUS LICA NA RADU U PLC RIJEKA I ODJELJENJIMA LJUBLJANA I
SPLIT (RADNI ODNOS, PRAVA OSIGURANJA, LICNI DOHODAK I OSTALA LICNA
PRINANJA) RAZRIJESIT CE S VK OS RBIH, PREMA VAZECIM PROPISIMA
U REPUBLICI BIH. NACELNIK PLC DOSTAVIT CE POTREBNU DOKUMENTACIJU
UPRAVI ZA PERSONALNE I MOBILIZACIJSKE POSLOVE GS VK OS RBIH
SARAJEVOU STO KRACEM PERIODU, KAKO BI SE REGULISAO STATUS LICA
NA RADU U PLC ARMIJE BIH U RIJECI.

6. PLANIRATI, ORGANIZOVATI I NEPREKIDNO SPROVODITI MJERE
BEZBJEDNOSTI I ZASTITE POSLOVA KOJE OBAVLJAJU PLC I NJEGOVI ODJELJCI,
LICA KOJE RADE U PLC, NAORUZANJA, VOJNE OPREME I HRANE OD MOMENTA
PRIJENA PA DO MOMENTA URUCENJA KORISNIKU (ODNOSNOM STABU ILI KOMANDI
JEDINICE ARMIJE BIH) U SARADNJI SA KOMANDAMA VOJNE POLICIJE I
ZAPOVJEDNICIMA MUP-A, POSEBNO KROZ TERITORIJU GDJE SE PREVOZI NVO
I HRANA ZA PRIPADNIKE ARMIJE RBIH.

U UPUSTVU O RADU PLC DETALJISATI ZADATKE BEZBJEDNOSTI I ZASTITI
LICA NA RADU U PLC I ODJELJICIMA, KAO I NACIN KONTAKTIRANJA SA
VOJNIM I CIVILNIM ORGANIMA BEZBJEDNOSTI NA PROSTORU DJELATNOSTI PLC I
XXYXX NJEGOVIH ODJELJAKA.

7. ZA IZVRSENJE OVOGA NAREDJENJA NEPOSREDNO JE ODGOVORAN
NACELNIK PLC, KOJI SE OBAVEZUJE DA NEPREKIDNO USAVRSAVA RAD PLC
I OBEZBJEDI PLANSKO POTPUNO KVALITETNO SNABDJEVANJE JEDINICA,
KOMANDI STABOVA ARMIJE RBIH, VOJNOM OPREMOM I HRANOM NA OSNOVU
VAZECIH PROPISA REPUBLIKE BIH I U SKLADU SA PLANOVIMA I NAREDJENJIMA'
VS VK OS RBIH

NACELNIK S VK OS RBIH
SEFER HALILOVIC

Vojna delegacija Islamske
Republike Irana u BiH

Datum: 25. 11. 1992.

ARH. BR. 31-2-03-302-7/4-44/92

44

ŠTAB VK OS RBiH, odsjek Visoko
(za Komandanta Rasima Delića)

V I S O K O

Predmet: Molba

Poštovani gospodine Deliću,

Salam alykom.

Volio bih da posjetim region Mostara i obidjem prvu liniju fronta što je prije moguće kako bih stekao kompletan uvid u situaciju na tom regionu, a posebno situaciju u vezi posljednjih operacija OS RBiH pod nazivom "OLUJA".

Molimo da nam omogućite svu potrebnu pomoć koja će nam biti potrebna za realizaciju ovog zadatka (neophodne dozvole, propusnice, eventualna pratnja itd).

Vojna delegacija Islamske
Republike Iran u BiH

Krem Rezaji

ازمرد
کرم رزایی

Ponedjeljak, 28. decembar 1992. Sarajevo

569

Na osnovu Amandmana LI tačka 5. stav 3. na Ustav Republike Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, na sjednici od 24. decembra 1992. godine, donosi

ODLUKU

O IZBORU ČLANA PREDSJEDNIŠTVA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za člana Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine izabrana je dr TATJANA LJUJIĆ - MIJATOVIĆ.

II

Ovu odluku objaviti u "Službenom listu RBiH".

Broj 02-111-921/92 24. decembra 1992. godine Sarajevo

Predsjednik Predsjedništva RBiH, Alija Izetbegović, s. r.

Ponedjeljak, 28. decembar 1992. Sarajevo

568

Na osnovu Amandmana LI tačka 5. stav 3. na Ustav Republike Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, na sjednici od 24. decembra 1992. godine, donosi

ODLUKU

O IZBORU ČLANA PREDSJEDNIŠTVA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za člana Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine izabran je MIRO LASIĆ.

II

Ovu odluku objaviti u "Službenom listu RBiH".

Broj 02-111-920/92 24. decembra 1992. godine Sarajevo

Predsjednik Predsjedništva RBiH, Alija Izetbegović, s. r.

Ponedjeljak, 28. decembar 1992. Sarajevo

570

Na osnovu Amandmana L1 tačka 5. stav 3. na Ustav Republike Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, na sjednici od 24. decembra 1992. godine, donosi

ODLUKU

O IZBORU PREDSJEDNIKA SKUPŠTINE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

I

Za predsjednika Skupštine Republike Bosne i Hercegovine izabran je MIRO LAZOVIĆ, poslanik Skupštine Republike Bosne i Hercegovine.

II

Ovu odluku objaviti u "Službenom listu RBiH".

Broj 02-111-922/92 24. decembra 1992. godine Sarajevo

Predsjednik Predsjedništva RBiH, Alija Izetbegović, s. r.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ODJEL OBRANE

106. ORAŠKA BRIGADA

ORAŠJE

Broj: 02-10/8 77/93-2

Dana: 30. 01. 1993.god.

SVIM POSTROJBAMA

ZAPOVIJED za zabranu
nošenja crne uniforme,
dostavlja.&

Temeljem zapovijedi 4. OZ "Posavina"
br. 01-01/93-843 od 30. 01. 1993. g.,

Z A P O V I J E D A M

1. Da u zoni odgovornosti 106. Oraske brigade
HVO zabranjuje nošenje "CRNIH UNIFORMI", a sa istima se
ne može prijeći u REPUBLIKU HRVATSKU.

2. Zapovijed stupa na snagu ODMAH.

3. Za izvršenje zapovijedi odgovorni su mi
zapovjednici postrojbi.

Z A P O V J E D N I K

Oršolić
Ivo Oršolić

BOSNA I HERCEGOVINA
 HZ "HERCEG BOSNA"

Dana, 16.10.1992.godine

Republika Bosna i Hercegovina
 HRVATSKA REPUBLIKA
 HRVATSKA REPUBLIKA

16.10.92

01-I	9/92	
------	------	--

VLADA BOSNE I HERCEGOVINE
 - Predsjednik JURE PELIVAN -

PREDMET: "PUT SPASA", dionica "PAVLOVICA" - naknada
 troškova za eksploziv, štapin i kapisle RK-8

Smatramo da je suvišno obrazlagati značaj izgradnje tzv.
 "PUTA SPASA" koji jedini sigurno povezuje BOSNU sa HERCEGOVINOM, te
 omogućava dalji izlaz u svijet. Za izvođenje radova na zaista veoma
 teškoj dionici Novi Travnik - G.Vakuf preko PAVLOVICE potrebno je:

- 122 t plastičnog eksploziva /4200 DM/t/
- 32000 m štapina /0,85 DM/M/
- 5000 kom kapisli RK-8 /1,2 DM/kom/

Najveći dio ovih materijala je već upotrebljen, ali nije
 plaćen proizvođaču DP "VITEZIT".

Od predstavnika Općine vitez smo informirani da je predsjednik
 JURE PELIVAN prilikom posjete ovoj općini obećao da će VLADA BiH platiti
 eksploziv potreban za dionicu puta preko PAVLOVICE.

Budući da smo za ovaj skupi projekt zaista iscrpili sve moguć-
 nosti finansiranja dostavljamo Vam fakturu za eksploziv nadajući se da
 ćete i Vi u skladu sa datim obećanjem dati doprinos za izgradnju "PUTA
 SPASA". Napominjemo da bi DP "VITEZIT" odgovaralo i plaćanje u robama,
 pogotovo u gorivu i hrani.

Uvjereni da ćete postupiti prema datim obećanjima pozdravljamo
 Vas sa osobitim poštovanjem.

PREDSJEDNIK VLADE
 HZ "HERCEG BOSNA"
 Dr. Pr. Kojić Jadranko

KOMANDA IV. KORPUSA

Str.pov. broj:

05-764-1/93

01.02.1993

U vezi akta Vrhovne komande str. pov. br. 02/187-1 od 31.01.1993. god.
a u vezi gradnje puta Fojnica-Prozor,

N A R E Đ U J E M

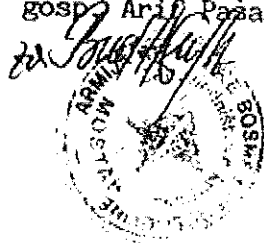
1. Zabraniti gradnju komunikacije puta Fojnica-Prozor.
2. Izvođaču radova skrenuti pažnju da se vrši zabrana do pribavljanja potrebne dokumentacije, te ih uputite da istu pribave od nadležnih organa R BiH.
3. U slučaju nasilnog ponašanja ili otpora, izvjestiti ovu Komandu.
4. Za izvršenje ovog naređenja, odgovoran mi je Komandant brigade "Neretvica". *KONJIC (PREKOVIĆI)*

AH/AR

OC

KOMANDANT:

gosp. Arif Pašalić

**STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE BIH
REGIONALNI ODBOR ZA HERCEGOVINU**

S u o p š t e n j e

Mostar, 23. februara 1993. godine

U povodu sve učestalije prakse da se zapovjednici vojnih jedinica upliću u politički život i proces donošenja političkih odluka, predsjednik Regionalnog odbora SDA za Hercegovinu Zijad Demirović ukazao je na neprihvatljivost i nelegitimnost takvog ponašanja čelnih ljudi odbrambenih jedinica.

Bez obzira na stanje rata ili mira, u svakoj demokratski ustrojenoj državi vlast i političke odluke nalaze se u rukama političkih organa, u skladu sa ustavom i izbornom verifikacijom, dok su pitanja odbrane zemlje povjerena zapovjedništvima vojske, također u skladu sa ustavom i političkim odlukama nadležnih političkih organa. Tako mora biti i u Republici Bosni i Hercegovini i u regiji Hercegovini, bez obzira na ustavno-političku krizu i agresiju koju naša zemlja preživljava.

Pojedini zapovjednici vojske kod nas se, međutim, sve više bave politikom, a sve manje vojskom. Postaju kreatori, eksponenti ili realizatori partikularnih političkih opcija, daju recepte za organizaciju vlasti i privrednog života, koristeći se pri tome obilno i javnim glasilima. Što više postaju političari, sve manje su dobri zapovjednici. Za sve će biti najbolje da se vojnici - političari od najnižih do najviših komandi vrate svom osnovnom zadatku i jedinom ovlaštenju - jačanju odbrambenih sposobnosti svojih jedinica za definitivno protjerivanje srbočetničkog agresora sa teritorije nezavisne, suverene Republike Bosne i Hercegovine, kaže se u saopštenju predsjednika Regionalnog odbora SDA za Hercegovinu Zijada Demirovića.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO ODBRANE - MINISTARSTVO OBRANE

Br: 13-42-14/93

Sarajevo, 25. 02. 1993. godine

VLADA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PREDMET: Stavljanje u funkciju okruga Mostar i Livno. -

Prema odredbama člana 19. Uredbe sa zakonskom snagom o obrazovanju i radu okruga ("Službeni list RBiH", br: 12/92, 14/92, 18/92 i 21/92), skupština okruga obrazuje predsjedništvo okruga. Istovremeno, članom 60. ove uredbe regulisano je da Predsjedništvo RBiH imenuje republička povjereništva za okruge čiji je osnovni zadatak da izvrše pripreme i organizuju konstituisanje skupštine okruga.

U skladu sa navedenim odredbama Predsjedništvo RBiH je donijelo Rješenje o obrazovanju republičkih povjereništva za okruge ("Službeni list RBiH", br: 16/92 i 19/92), u kojem je, između ostalog, naznačeno da republičko povjereništvo za okrug vrši funkciju predsjedništva okruga do konstituisanja predsjedništva okruga.

Prema posljednjim informacijama iz okruga, dobijenih do 25.02.1993. godine, formirani su okružni organi u okruzima: Bihać, Goražde, Tuzla i Zenica, s tim da u okruzima Banja Luka, Doboј, Sarajevo i Travnik imenovana republička povjereništva za ove okruge vrše funkciju predsjedništava tih okruga.

Okrug Mostar za područja opština: Bileća, Čapljina, Čitluk, Gacko, Grude, Jablanica, Konjic, Široki Brijeg, Ljubinje, Ljubuški, Mostar, Neum, Nevesinje, Posušje, Stolac i Trebinje, te Okrug Livno za područje opština: Glamoč, Kupres, Livno, Prozor i Tomislavgrad, još uvijek nisu stavljeni u funkciju.

Zbog poznatih razloga, prije svega, političke prirode koje se odnose na uspostavu vlasti tzv. "Herceg-Bosna" nije odmah pristupljeno konstituisanju okruga Mostar i Livno u skladu sa pozitivnim propisima Republike Bosne i Hercegovine.

Ipak, u cilju stavljanja u funkciju ovih okruga Vlada Republike Bosne i Hercegovine uputila je pismo g. Mati Bobanu 27.09.1992. godine u kome se po pitanju stavljanja u funkciju ovih okruga, između ostalog kaže: "...Početkom rata, u vrlo složenim uvjetima u mostarskoj i livanjskoj regiji formirani su privremeni organi vlasti Herceg-Bosne.

Sporazumom između Republike Hrvatske i Republike BiH od 21.07.1992. godine utvrđeno je da će se privremena vlast Herceg-Bosne uskladiti sa zakonodavstvom RBiH. Stoga predlažemo da u cilju ujednačavanja prakse organiziranja ratnih organa na cijeloj teritoriji RBiH pokrenete postupak preimenovanja privremenih organa vlasti Herceg-Bosne za regije Mostar i Livno u okružne organe okruga Mostar i Livno, u skladu sa pomenutom uredbom." Istovremeno, ovim pismom se traži od g. Bobana da predloži kandidate za najodgovornije funkcije u organima i tijelima tih okruga.

Prema saznanjima ovog ministarstva zvaničnog odgovora ili stava po ovom pitanju nisu dobijena od g. Mate Bobana. Iz tih razloga Ministarstvo odbrane, ponovo pokreće inicijativu, da se okruzi Mostar i Livno stave u funkciju i predlaže Vladi RBiH da, u skladu sa članom 56. i 60. Uredbe, uputi Predsjedništvu RBiH prijedlog donošenja

o d i u k e

1. Okruzi Mostar i Livno stavljaju se u funkciju sa 01.03.1993. godine;
2. U cilju konstituisanja skupštine okruga Mostar i Livno i drugih organa, Predsjedništvo RBiH imenuje republička povjereništva za navedene okruge, od tri člana, iz reda poslanika Skupštine RBiH sa područja ovih okruga.

ZAMJENIK MINISTRA

Munib Bisić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

*Vlada**Ministarstvo energetike, rudarstva i industrije*

Sarajevo, 3.3.1993.g.

g. Zijad Demirović

M O S T A R

Cijenjeni g. Demiroviću,

Šaljemo Vam pismo koje smo danas uputili g. Pašaliću, g. Masleši i g. Prliću. O stavljanju u funkciju okruga Mostar i Livno. Uvjereni smo da su ti dokumenti zanimljivi i za vas s

obzirom na politički angažman koji imate. Molimo Vas da priložene materijale prosljedite g. Prliću, nakon što za Vaše potrebe napravite kopiju svih materijala.

S najboljim željama i poštovanjem Vama, g. Oručeviću i svim ostalim.

MINISTAR

prof.dr. Rusmir Mahmutćehajić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

Vlada

Sarajevo, 3.3.1993.godine
Broj:

ARMIJIA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
ZAPOVJEDNIŠTVO 4. KORPUSA
G. Arif Pašalić, zapovjednik
M O S T A R

G. Pašaliću,

Šaljemo Vam Zaključak Vlade Republike Bosne i Hercegovine o hitnoj provedbi radnji radi stavljanja u funkciju okruga Mostar i Livno. Molimo Vas da, u suradnji Centrom službi bezbjednosti Mostar i drugim političkim činiocima na tome području, obavite kontakte i dogovore o izboru po tri povjerenika iz redova zastupnika u Skupštini Republike Bosne i Hercegovine (spisak u prilogu), kako bi ti povjerenici proveli potrebne aktivnosti radi aktiviranja okruga Mostar i Livno.

Pored navedenog zaključka i spiska, šaljem Vam Instrukciju o primjeni propisa o organiziranju i funkcioniranju Vlasti Republike Bosne i Hercegovine u ratnim uslovima.

S poštovanjem,

Kopija dostavljena:

- CSB Mostar
(g.Ramo Masleša, načelnik)
- g.Jadranko Prlić
(opunomoćenik Vlade R BiH)

OTPREDSJEDNIK VLADE R BiH
Dr. Zlatko Lagumdžija

E A P I S N I K

sa XXX sjednice HVO HZ H-B, održane dana 13. ožujka 1993. godine
s početkom u 10,00 sati

Sjednica je održana u zgradi HVO HZ H-B, u Mostaru.

Sjednici su nazočni: dr. J. Prlić, predsjednik koji i
rukovodi sjednicom te: V. Šoljić, M. Tomić, I. Žuljević, I. Šarac,
S. Božić, K. Šesar, Z. Perković, M. Bukvić, D. Tučić, S. Nussbaum,
D. Marić i M. Džidić.

za sjednicu predložen je slijedeći

D E N I Ž N I R E D

1. Razmatranje izvršenja postavljenih zadataka na sjednicama i
radnim dogovorima HVO HZ H-B;
2. Razmatranje zaključaka Vlade BiH ;

AD.2

Nakon razmatranja zaključaka Vlade R BiH o provedbi radnji s ciljem stavljanja u funkciju tzv. okruga i na područjima Mostara i Livna, prosuđeno je da utemeljenje okruga, kao posebnih društveno-političkih zajednica koje bi trebale funkcionirati za vrijeme ratnog stanja nije predviđeno ni važećim Ustavom R BiH, niti je sukladno Vens-Ovenovom mirovnom planu, kao ni sporazumu koji su na pregovorima u Njujorku potpisala muslimanska i hrvatska izaslanstva.

Sama činjenica da se za sprovedbu odluke o okruzima zadužuju Zapovjedništvo tzv. 4. korpusa Armije BiH i Centar službi bezbjednosti MUP BiH u Mostaru, te da instrukciju za sprovedbu odluke potpisuje zamjenik ministra obrane u Vladi BiH g. Munib Bisić, a ne ministar obrane g. Božo Rajić ili Vlade u naslovu, upućuje na nelegitimnost i opravdava sumnju nije li u pitanju još jedan pokušaj uspostavljanja teritorijalne podjele BiH sa stanovišta interesa koje, barem deklarativno, ne zastupa muslimanska strana u mirovnim pregovorima, a kojeg uopće ne prihvata ni hrvatsko izaslanstvo, niti podržavaju su predsjedatelja Konferencije g. Vens i g. Owen.

Pored toga što je nelegitima i neprihvatljiva odluka o okruzima je praktično neostvarljiva. Primjera radi, okrug Mostar obuhvaća, po toj odluci, i općina Bileća, Gacko, Ljubinje, Nevesinje i Trahinje, a one su već gotovo godinu dana u cijelosti pod okupacijom agresora. S druge strane, iz gopisa zadaća i ovlasti upravnih tijela okruga, prepoznaje se podjela BiH na unitarističkoj osnovi preko koje bi jačala centralna republička vlast, obavljajući - samo u drugoj formi - koncept, sličan bivšoj Jugoslaviji. To Hrvatski narod i njegova izaslanstva ne mogu nikada prihvatiti .

U odluci o instaliranju tzv. okruga Mostar i Livno, očevidno se ignorira postojanje HVO NZ H-B.

Ignoriraju se i ogromni rezultati u organiziranju obrane i već ostvarenom funkcioniranju privremena izvršne vlasti na području HZ H-B. A neosporna su činjenice da je HVO HZ H-B organizirao vrlo učinkovit otpor srpskom agresoru na značajnom dijelu prostora BiH i da je jedino na području HZ H-B funkcioniraju svi važni segmenti izvršne vlasti: oružane snage, policija, sudstvo, PTF, platni promet, većim dijelom školstvo i gospodarstvo i dr. Na kraju je zaključeno da ne postoji ustavni osnov za pomenutu odluku, te da će naredne aktivnosti HVO HZ H-B biti utemeljene na konceptu i praktičnim rješenjima Vana - Ovanova plana a što se uopće ne prepoznaje u odlukama i inicijativama tijela centralne republičke vlasti. Zbog svega iznesenog, HVO HZ H-B o naknadi utemeljenja tzv. okruga od strane Vlade R BiH, će svaki pokušaj sprovedbe pomenute odluke smatrati nelegalnim, protiv čega će poduzeti najenergičnije mjere.

Zapisnik vodio

Miroslav Đidić, v.r.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

HRVATSKO VJEĆE ZA OBRANU

Mostar, 27. veljače

PRIOPĆENJE SA IZVANREDNE SJEDNICE HVO HZ H-B

Hrvatsko vijeće obrane Hrvatske zajednice Herceg-Bosne na izvanrednoj sjednici, održanoj 27. veljače 1993. godine razmatralo je sigurnosno-vojnu situaciju, stvorenu novim incidentima pripadnika Armije BiH na području srednje Bosne, a koji mogu biti razlogom novih oružanih sukoba između Hrvata i Muslimana kao i pogoršanje ukupne situacije u Republici BiH.

Ostajući na svojoj dosljednoj liniji borbe protiv srbočetničkog agresora, HVO HZ H-B prosudilo je da muslimanske snage incidente izazivaju na prostorima gdje one nemaju borbenog kontakta sa agresivnim postrojbama. To se, simptomatično je događja upravo na područjima, gdje se koncentriraju njihove velike snage u ljudstvu i materijalno-tehničkim sredstvima. Tako na području srednje Bosne muslimanske postrojbe broje oko 25 tisuća vojnika, dok, istodobno, manjka branitelja Sarajeva i čitave istočne Bosne, a nisu osigurani ni gradovi u dolini rijeka Bosne, koje su srpske snage već osvojile ili uporno napadaju.

Prosudjujući ukupnu situaciju HVO HZ H-B konstatira:

1. Usporedno s incidentima Armije BiH, pojedini ministri iz Vlade R BiH, samostalno ili u udruzi s djelom vojnog zapovjedništva Armije BiH samovoljno preuzimaju kompetencije legalnih organa vlasti i čine poteze, koji, objektivno, predstavljaju elemente klasičnoga državnog udara. U tom cilju koriste se niže razine zapovjedanja u Armiji BiH, ali i neobavještenost građana s nakanom instaliranja paralelnih i apsolutno nelegitimnih organa civilne vlasti u pojedinim djelovima BiH. U okviru tih nastojanja čine se

pokušaji uspostavljanje paralelnih organa vlasti i na prostorima , gdje već funkcioniraju privremeni organi vlasti kao što je to slučaj na prostoru HZ Herceg-Bosna. Pri tome nositelji takvih nastojanja zaoblaze i rukovodstva stranke SDA na terenu, pogotovo tamo gdje su ta rukovodstva osavjerali potrebitu razinu suradnje s predstavnicima hrvatskog naroda, i s već uspostavljenim oblicima privremene izvršne vlasti što je slučaj u Mostaru i u više drugih mjesta na području HZ H-B. To se čini i pored evidentne činjenice da je takva suradnja rezultirala uspješnim otporom agresoru.

2. HVO HZ H-B upozorava ukupnu javnost, muslimanski narod i njegovo političko rukovodstvo da se takvi pokušaji pučistički snaga unutra legalnoga rukovodstva R BiH, u pravilu, javljaju kada predsjednik Predsjedništva BiH i lider muslimanskoga naroda gospodin Alija Izetbegović nije u zemlji, odnosno kada sudjeluju u pregovorima, pod međunarodnim nadzorom, za mirno rješenje krize u BiH. Ta činjenica govori veoma mnogo.

Imajući u vidu zajednički cilj muslimanskoga i hrvatskoga naroda u BiH, glede slobode i suverenosti Republike BiH, HVO HZ H-B smatra da se, prvenstveno nositelji legalne vlasti u R BiH, a zatim svi subjekti političkog utjecaja unutar muslimanskog naroda i gosp. Alija Izetbegović osobno moraju očitovati o slijedećem:

-je li u tijeku državni udar kojega, u više pokušaja, nastoje izvršiti pojedinci iz vrha Armije BiH i njihovi istomišljenici iz pojedinih organa vlasti.

-mogu li se spriječiti incidenti i ponašanja pripadnika pojedinih postrojba Armije BiH, koji očividno razbijaju zajedničku borbu Hrvata i Muslimana i izazivaju ozbiljnu napetost između ova dva naroda (Posljednji takav incident dogodio se 26. ovoga mjeseca kod Bugojna kada su pripadnici Armije BiH i pored mješovite hrvatsko-muslimanske pratnje transporta nasilno oduzeli veću količinu hrvatske, skupocjene opreme, naoružanja i 80 milijuna HRD

u gotovu novcu, što je, inače, bilo namjenjeno za branitelje srednje Bosne)?

-Do kada će mediji iz Sarajeva, prvenstveno, RTV BiH, ignorirati plodove zajedničke borbe Hrvata i Muslimana, kao i svaki uspješan potez na približavanju stajališta nacionalnih stranaka i političkih rukovodstva ova dva naroda?

3. HVO HZ H-B smatra bitnim za poboljšanje efikasnosti zajedničke borbe protiv agresora, i za daljnji razvoj hrvatsko-muslimanski odnosa da dodje do promjena u Glavnom štabu OS R BiH. U tom cilju predlaže se ministru obrane u Vladi R BiH da suspendira načelnika Glavnog štaba gosp. Šefera Halilovića.

4. HVO HZ H-B konstatira da se već dulje vrijeme u Vladi R BiH donose nelegitimne odluke, jer kod njihovog donošenja ne sudjeluju predsjednik Vlade ni ministri hrvatske nacionalnosti. Zbog toga, HVO i hrvatski narod ne priznaju odluke nepotpune Vlade BiH. Jedan od povoda za takav stav HVO je i nedavno obraćanje ministra za energetiku, rudarstvo i industriju u Vladi R BiH g. Rasmira Mahmutćehajića sa supotpisima ministre unutrašnjih poslova g. Jusufa Pušine i načelnika Glavnog štaba OS BiH g. Šefera Halilovića, naslovljeno na zapovjednika 4. korpusa Armije BiH u Mostaru. Upravo u tom pismu vidljivi su elementi klasičnog državnog udara jer se od vojnih postrojba-a sa bezazlenoga (gospodarskog) naslova - traži čak formiranje novih organa civilne vlasti i postavljanje rukovodećih ljudi u poduzećima.

5. HVO HZ H-B prosudjuje izuzetno štetnim i opasnim nastojanja takvih snaga da ^{Hrvate} okrive, ili u krivici izjednače srpsko, agresorski faktor i Hrvate iako je svima poznat doprinos Hrvata i HVO, ne samo u zajedničkim oslobodilačkim akcijama nego i u pomoći muslimanskim postrojbama u pojedinim djelovima Republike. Tome u prilog zorne bi moglo svjedočiti zapovjedništvo tuzlanskog

10
korpusa Armije BiH komu je i proteklih dana u uvjetima otežane prehodnosti kroz srednju Bosnu dostavljena vrlo značajna pomoć za obranu.

6. Sukladno novim dogadjanjima, HVO HZ H-B je odlučio zatvoriti granične prijelaze na svom području prema Republici Hrvatskoj za sve terete i osobe koji su u funkciji potreba Armije BiH. Ova odluka se donosi u dogovoru s rukovodstvom Regionalnog odbora SDA Mostar sa kojim će u dogovori i biti opozvana.

7. Zbog stalno prisutne medijske blokade prema izvješćima HZ H-B i pozitivnim rezultatima suradnje Hrvata i Muslimana s područja Tuzle, Mostara i Usore u sarajevskim medijima HVO HZ H-B zahtjeva od republičkih sredstava priopćavanja profesionalan odnos prema takvim izvješćima, te također zahtjeva da ovo priopćenje bude objavljano u cijelosti.

8. Ovi stavovi i mjere HVO HZ H-B usmjereni su na posticanje onih snaga unutar muslimanskog a naroda koje su za suradnju s Hrvatima. Istodobno njima se žele onemogućiti nositelji razдора i zastupnici isključivih političkih opcija, koje, sigurni smo, međunarodni faktor neće nikad prihvatiti niti podržati.

HVO HZ H-B i u ovoj prilici ističe punu spremnost za svestranu suradnju i dogovorno rješavanje svih spornih pitanja. U tom cilju pozivaju se humanitarne i druge organizacije oba naroda da svojim djelovanjem postiču mirotvorače aktivnosti i vraćanju povjerenja.

Dr. Jadranko Prlić

145

Na osnovu Amandmana LI tačka 5, stav 3. na Ustav Republike Bosne i Hercegovine i člana 1. Uredbe sa zakonskom snagom o dopunama Uredbe sa zakonskom snagom o obrazovanju i radu okruga, Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, na sjednici od 13. marta 1993. godine, donijelo je

**ODLUKU
O RAZRIJEŠENJU I IZBORU PREDSEDNIKA I
ČLANOVA RATNIH PREDSEDNIŠTAVA SKUPŠTINA
OPŠTINA**

I

Razrješavaju se predsjednici i članovi ratnih predsjedništava skupština opština Prijedor, Banja Luka, Ključ, Mrkonjić Grad, Sanski Most, Skender Vakuf, Šipovo, Kotor Varoš, Bosanski Novi, Čajniče, Rudo, Srbac, Gacko i predsjednici Ratnog predsjedništva Skupštine opštine Jablanice i Skupštine opštine Konjic.

II

Za predsjednika i članove Ratnog predsjedništva Skupštine opštine PRIJEDOR, biraju se:

1. MEDUNJANIN ANES - predsjednik,
2. BEŠIĆ MUHAMED - potpredsjednik,
3. MAKIĆ HASAN - sekretar,
4. ČUSKIĆ FIKRET - komandant Opštinskog štaba odbrane,
5. MUJAGIĆ HUSEIN - komandant Štaba civilne zaštite,
6. POPOVIĆ DRAŠKO - član,
7. SEJMENOVIĆ HAYA - član,
8. CRLJENKOVIĆ FERID - član,
9. BJELANOVIĆ ANTO - član.

III

Za predsjednika i članove Ratnog predsjedništva Skupštine opštine BANJA LUKA, biraju se:

1. HUSEINBAŠIĆ ATKO - predsjednik,
2. MAGLAJLIĆ ŠENAD - potpredsjednik,
3. OSMANČEVIĆ dr AMILA - član,
4. TRTO dr DENIS - član,
5. BILIĆ ZIJAD - član.

IV

Za predsjednika i članove Ratnog predsjedništva Skupštine opštine KLJUČ, biraju se:

1. HADŽIĆ, predsjednik,
2. SALIHOVIĆ MUSTAFA - potpredsjednik,
3. OMANOVIĆ EMIR - član,
4. MARUNČIĆ GROZDANA - član,
5. AVDIĆ AMIR - član,
6. PANIĆ MILENKO - član,
7. BAHTIJARAGIĆ DEDO - član,
8. DEDIĆ KEMAL - član,
9. HRNČIĆ ISMET - član.

V

Za predsjednika i članove Ratnog predsjedništva Skupštine opštine MRKONJIĆ GRAD, biraju se:

1. CERIĆ SULEJMAN - predsjednik,
2. ZAHIROVIĆ DŽEVAD - potpredsjednik,
3. KUNIĆ RAMIZ - sekretar,
4. HAGAROVIĆ RAŠIM - komandant Opštinskog štaba,
5. PEHLIVANOVIĆ MIRSAD - komandant Civilne zaštite,
6. SORO MUJO - član,
7. SARAJLIĆ OMER - član,
8. PRAŠALIĆ REZEK - član,
9. HEGANOVIĆ ASIM - član.

VI

Za predsjednika i članove Ratnog predsjedništva Skupštine opštine SANSKI MOST, biraju se:

1. HRNČIĆ AZEMIR - predsjednik,

2. KARABEG MIRZET - dopredsjednik,
3. ALAGIĆ MEHMED - član,
4. NALIĆ FARUK - član,
5. KARABEGOVIĆ NISVETA - član,
6. KARIĆ ENES - član,
7. BEČIREVIĆ MESUD - član,
8. KURBEGOVIĆ ESAD - član,
9. AGANOVIĆ AJDA - član,
10. FERHATOVIĆ MUSTAFA - član,
11. VRANIĆ MIRKO - član,
12. KURBEGOVIĆ SUAD - član,
13. KURSPAHIĆ KEMAL - član.

VII

Za predsjednika i članove Ratnog predsjedništva Skupštine opštine SKENDER VAKUF, biraju se:

1. ŠUŠIĆ SULEJMAN - predsjednik,
2. KRKIĆ NAZIF - potpredsjednik,
3. ČORBIĆ OSMAN - sekretar,
4. IMAMOVIĆ HIMZO - član,
5. ŠUŠIĆ ZIJAD - član,
6. REVLIĆ IRFAN - član,
7. BAJRAKTAREVIĆ SALKO - član.

VIII

Za predsjednika i članove Ratnog predsjedništva Skupštine opštine ŠIPOVO, biraju se:

1. RIBIĆ SAKIB - predsjednik,
2. VELIĆ ERMIN - sekretar,
3. ŠABIĆ RIJAD - član,
4. MEDILOVIĆ HUSEIN - član,
5. ČUNJELO ISMET - član,
6. SEFER SALEM - član,
7. BAHTIĆ MEDIHA - član.

IX

Za predsjednika i članove Ratnog predsjedništva Skupštine opštine KOTOR VAROŠ, biraju se:

1. MUMINOVIĆ NEDŽAD - predsjednik,
2. ARSENOVIĆ NIKOLA - potpredsjednik,
3. HADŽISELIMOVIĆ MURIS - sekretar,
4. SADIKOVIĆ MUHAMED - komandant Opštinskog štaba odbrane,
5. PAŠIĆ SAID - komandant Štaba civilne zaštite,
6. PLANINČIĆ RIFET - član,
7. KOVAČEVIĆ ZIJAD - član,
8. SKOPLJAK HAZIM - član.

X

Za predsjednika i članove Ratnog predsjedništva BOSANSKI NOVI, biraju se:

1. MIRZA MUFTIĆ - predsjednik,
2. IZET MUHAMEDAGIĆ - član,
3. MUSTAFA TANKOVIĆ - član,
4. EMIN PURIĆ - član,
5. ANTE MILINOVIĆ - član,
6. HASAN MURATAGIĆ - član,
7. HAJRUDIN CERIĆ - član.

XI

Za predsjednika i članove Ratnog predsjedništva ČAJNIČE, biraju se:

1. MOČEVIĆ JUSUF - predsjednik,
2. HURIĆ HAMED - dopredsjednik,
3. NURIĆ MUNEVER - član,
4. ČOLAK DŽEVAD - član,
5. MEŠEVIĆ EKREM - član,
6. ČEHATA JAKUB - član,
7. ALIHODŽIĆ IZET - član.

XII

Za predsjednika i članove Ratnog predsjedništva RUDO, biraju se:

1. BRAJANAC ABDEL - predsjednik,
2. PLJETO DŽEVAD - član.

3. LAGUMDŽIJA HAJRUDIN - član,
4. MEHANOVIĆ AHMED - član,
5. MURATOVIĆ SABIT - član,
6. ZUKO NEDŽAD - član,
7. DŽIHANIĆ ŠAČIR - član.

XIII

Za predsjednika Ratnog predsjedništva Skupštine opštine SRBAC, biraju se:

1. ABU SAFIJA dr ATIF - predsjednik,
2. ČAUŠEVIĆ SENAD - član,
3. HADŽIĆ ADEM - član.

XIV

Za predsjednika i članove Ratnog predsjedništva Skupštine opštine GAČKO, biraju se:

1. DŽEVAD MEMIĆ - predsjednik,
2. IZET ŠKOBALJ - član,
3. SEJDO DŽAKO - član,
4. SAFET GREBOVIĆ - član,
5. SULJO FAZLAGIĆ - član,
6. DŽEMIL SARIĆ - član,
7. FARUK FAZLAGIĆ - član,
8. DERVIŠ BAŠIĆ - član,
9. MIRALEM ČAMPARA - član,
10. FAZLAGIĆ ISMET - član,
11. GREBOVIĆ AHMO - član,
12. ŠAKOVIĆ ŠUČRIJA - član,
13. DIZDAREVIĆ EDHEM, član.

XV

Za predsjednika Ratnog predsjedništva Skupštine opštine JABLANICA, bira se:
dr SAFET ČIBO.

XVI

Za predsjednika Ratnog predsjedništva Skupštine opštine KONJIC, bira se:
dr SAFET ČIBO.

XVII

U cilju obezbjeđenja nacionalne zastupljenosti ratnih predsjedništava skupština opština, Ratno predsjedništvo predložice izbor potrebnog broja članova Predsjedništva iz reda srpskog i hrvatskog naroda.

XVIII

Ratna predsjedništva skupština opština vršice funkciju u smislu odredaba člana 273. Ustava Republike BiH sve dotle dok se ne steknu uslovi za izbor predsjedništva od strane legalnih organa skupština opština.

XIX

Ratno predsjedništvo skupštine opštine je dužno u što kraćem roku da svoje funkcije obavlja na području slobodnog dijela svoje opštine i obezbijedi rad ostalih državnih organa, organizacija i ustanova.

XX

Stupanjem na snagu ove odluke prestaju da važe odluke o izboru predsjednika i članova ratnih predsjedništava skupština opština iz tačke I ove odluke.

XXI

Ovu odluku objavit u "Službenom listu RBiH".

Broj 02-111-130/93

13. marta 1993. godine
Sarajevo

Predsjednik
Predsjedništva RBiH,
Alija Izetbegović, s. r.

146

Na osnovu čl. 1. i 4. Uredbe sa zakonskom snagom o preuzimanju i primjenjivanju saveznih zakona koji se u Bosni i Hercegovini primjenjuju kao republički zakoni ("Službeni list RBiH", broj 2/92), i člana 42. stav 2. zakona o zaštiti životinja

od zaraznih bolesti koje ugrožavaju cijelu zemlju ("Službeni list SFRJ", br. 43/86 i 53/91), koji je preuzet kao republički zakon, Vlada Republike Bosne i Hercegovine, donosi

ODLUKU

O OSNIVANJU GRANIČNE VETERINARSKO STANICE
"AERODROM TUZLA" U TUZLI

I

Za obavljanje veterinarsko-sanitarnih pregleda i kontrole pošiljaka životinja, životinjskih proizvoda, životinjskih sirovina, životinjskih otpadaka, sjemena za vještačko osjemenjavanje životinja, oplodnih jajnih ćelija za oplodavanje životinja i drugih predmeta kojima se može prenositi zarazna bolest, koje se uvoze, izvoze i provoze, osniva se Granična veterinarska stanica "Aerodrom Tuzla" u Tuzli.

II

Granična veterinarska stanica iz tačke I ove odluke je područna organizaciona jedinica Ministarstva poljoprivrede, prehrambene industrije i vodoprivrede.

III

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu RBiH".

V broj 59/93

18. marta 1993. godine
Sarajevo

Potpredsjednik

Vlade RBiH,

dr Miodrag Simović, s. r.

147

Na osnovu člana 2. stav 1. Uredbe o načinu formiranja cijena određenih proizvoda i usluga ("Službeni list SRBiH", br. 4/92, 5/92 i 7/92 i "Službeni list RBiH", broj 1/92), Vlada Republike Bosne i Hercegovine, donosi

RJEŠENJE

O DAVANJU SAGLASNOSTI NA CIJENE OSNOVNIH
USLUGA U UNUTRAŠNJIEM POŠTANSKOM,
TELEGRAFSKOM I TELEFONSKOM SAOBRAĆAJU

1. Daje se saglasnost Javnom preduzeću PTT saobraćaja Bosne i Hercegovine - Sarajevo da cijene osnovnih usluga u unutrašnjem poštanskom, telegrafskom i telefonskom saobraćaju, poveću u prosjeku za 449%.

2. Cijene PTT usluga iz tačke 1. ovog rješenja primjenjivat će se od 1. aprila 1993. godine.

3. Obavezuje se Javno preduzeće PTT saobraćaja BiH - Sarajevo da cjenovnik, usaglašen sa ovim rješenjem, dostavi Ministarstvu robnog prometa, poduzetništva i turizma, u roku od tri dana od dana početka primjene cijena utvrđenih ovim rješenjem.

4. Ovo rješenje objaviti u "Službenom listu RBiH".

V broj 58/93

18. marta 1993. godine
Sarajevo

Potpredsjednik

Vlade RBiH,

dr Miodrag Simović, s. r.

148

Na osnovu člana 22. stav 3. Uredbe sa zakonskom snagom o proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme ("Službeni list RBiH", broj 11/92), Vlada Republike Bosne i Hercegovine, donosi

RJEŠENJE

O DAVANJU SAGLASNOSTI NA STATUT JAVNOG
PREDUZEĆA ZA PROIZVODNJU I PROMET
PROIZVODA S POSEBNOM NAMJENOM UNIS
"PRETIS" SARAJEVO

1. Daje se saglasnost na Statut Javnog preduzeća za proizvodnju i promet proizvoda s posebnom namjenom UNIS "PRETIS" Sarajevo, broj 280/93, od februara 1993. godine.

2. Ovo rješenje objaviti u "Službenom listu RBiH".

V broj 64/93

18. marta 1993. godine
Sarajevo

Potpredsjednik

Vlade RBiH,

dr Miodrag Simović, s. r.

Republika Bosna i Hercegovina
Armija Rep. BiH
Komanda 4. Korpusa
Djel. broj 02/1-966-132/93
Mostar, 16.04.1993.g.

VOJNA TAJNA
STROGO POUZLIIVO
URGENT

MR CAG UC

Komandi 44. brdske brigade

U vezi vašeg akta Strogo pouz. br. 02/70-1-72/93 od 16.04.1993. godine postupite po sljedećem:

1. Dopustite da dio snaga UNPROFOR-a koji je iz Goružeg Vakufa ide ka Mostaru.
2. Španski bataljon mora ostati u Jablanići. Takvo vjerenje sam dobio sinoć od pukovnika ZORZO i MURALESA.
Znači, ne dozvoliti španskom bataljonu da napusti Jablaniću bez moć odobrenja.

Komandant
Arif Pašalić

Članovi Predsjedništva BiH, predsjednik i članovi Vlade RBiH iz redova hrvatskog naroda: Izjava (Mostar, 21. 4. 1993.)^{*}

Izjava članova Predsjedništva BiH Franje Borasa i Mire Lasića, te predsjednika Vlade BiH Mile Akmadžića

Na sastanku članova Predsjedništva, predsjednika Vlade i članova Vlade RBiH iz redova hrvatskog naroda, održanom jučer u Mostaru, a u povodu agresije muslimanskih postrojbi – Armije BiH na hrvatski narod u Bosni i Hercegovini prihvaćena je izjava, koju objavljujemo u cijelosti:

"1. Izvješćujemo hrvatski narod u Republici Bosni i Hercegovini, čiji smo legitimni predstavnici u organima vlasti, kao i sve relevantne međunarodne čimbenike, da smo ponašanjem muslimanske strane onemogućeni i spriječeni u jednakopravnom sudjelovanju u državnoj vlasti, čime se negira naše pravo na domovinu i državu BiH u kojoj je hrvatski narod konstitutivan.

2. Pod demagoškom propagandom šokulom o takozvanoj jedinstvenosti, cjelovitoj i građanskoj BiH, realizira se plan o BiH kao isključivo muslimanskoj državi, čime se negiraju prava sva tri konstitutivna naroda na tu državu. Bez sudjelovanja, konzuliranja pa čak i informiranja legitimnih predstavnika hrvatskog naroda u organima vlasti BiH, muslimanska strana donosi odluke koje proglašava državnim, a koje su često izravno protivne interesima Hrvata kao konstitutivnog dijela države, kao što je na primjer slučaj sa otvorenom agresijom muslimanskih postrojbi na HVO i civilno pučanstvo na hrvatskim prostorima. Izjednačavanjem Hrvata sa srpskim agresorima te kontinuiranim medijskim diskreditiranjem legalnih hrvatskih dužnosnika, izravno se potvrđuje ideja o BiH kao ekskluzivno muslimanskoj državi.

3. Sužavanjem ustavno-pravnog okvira posve se diskreditira proklamirana jednakopravnost hrvatskog naroda, u Republici BiH, čime se taj

^{*} IZVOR: *Večernji list*, 23. 4. 1993.

okvir praktički stavlja u funkciju interesa samo muslimanskog naroda. Koliki je stupanj negiranja prava hrvatskog naroda u Predsjedništvu Republike BiH, pokazuje i činjenica da je predsjednik Predsjedništva Alija Izetbegović po istoku drugog mandata 20. prosinca 1992. godine uzurpirao tu funkciju protivno Ustavu i bez održane sjednice Predsjedništva na kojoj bi se tražila suglasnost sva tri konstitutivna naroda na takav presedan.

4. Hrvatskim dužnosnicima u vlasti muslimanska je strana zaprijetila uvid i u financijske tijekove čime se pomoć međunarodne zajednice za čitavu BiH nekontrolirano rezervira isključivo za Muslimane. Bez sudjelovanja hrvatskih predstavnika u Predsjedništvu Republike koje je i u funkciji Skupštine BiH, formiraju se paradržavne tvorevine u vidu čisto muslimanske vlasti – takozvani okruzi na prostoru cijele BiH, i konačno izvodi vojna agresija na Hrvate u BiH, uz devastiranje civilnih, kulturnih i vjerskih objekata, te pokolj, hapšenja i progon hrvatskog civilnog pučanstva, čime je nedvojbeno izraženo odbacivanje Vance-Owenova plana za mirno rješavanje sukoba u BiH.

5. Hrvatski narod čiji smo mi predstavnici u vlasti ne smatra legitimnim sve diplomatsko-konzularne dužnosnike Republike BiH, jer su imenovani bez suglasnosti i sudjelovanja hrvatske strane, čime je još jednom narušena jednakopravnost Hrvata u BiH.

6. Mi dužnosnici hrvatskog naroda u organima vlasti RBiH nitu smo napustili niti se odričemo sudjelovanja u državnoj vlasti, ali zbog svega navedenog tražimo da se jednakopravnost Hrvata kao konstitutivnog naroda koji čini Republiku BiH zajamči i omogućiti ako je potrebno i uz arbitražu međunarodnih čimbenika", kaže se u Izjavi koju su u Mostaru potpisali članovi Predsjedništva BiH Franjo Boras i Miro Lasić, te predsjednik Vlade BiH Mile Akmadžić.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 KOMANDA 3. KORPUSA
 Str. pov. br. 02/33-957
 Zenica, 22.04.1993. god.

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Preduzimanje aktivnosti
 pri narušavanju
 sporazuma od strane
 HVO - Naredjenje

U slučaju narušavanja dogovorenog prekida sukoba između jedinica A R BiH i HVO i otvorenog napada na jedinice A R BiH ili stanovništva, a u cilju blagovremenih priprema jedinica, sprečavanja iznenadjenja kao i zaštite stanovništva od progona i masakriranja, a na osnovu direktive i naredjenja Staba VK OS R BiH;

N A R E D J U J E M :

1. Odmah na svim nivoima RIK-a preduzeti potrebne mjere na organizacijskim, moralnim i materijalnim pripremama sa ciljem povećanja b/g te energeicnog odlucnog sprečavanja napada i provokacija od strane postrojbi HVO.
2. Na dostignutim linijama preduzeti mjere potpunog inzinjerijskog uredjenja odbrambenih položaja. U potpunosti organizovati vatreni sistem u odbrani sa preciznim odredjivanjem položaja jacih vatrenih sredstava i zaprecavanje međuprostora i tenkoprohodnih pravaca.

3.VARIJANTE ANGAZOVANJA SNAGA

3. 1. VARIJANTA:

U slučaju izazivanja sukoba u pojedinim rejonima sa dostignutih linija, koristeći povoljne zemljišne objekte precizno u energičan napad sa zadatkom razbiti i razoruzati neprijatelja na uzem prostoru ugroženog rejona na kome je izazvan sukob i omogućiti rad i djelovanje legalnih državnih vlasti.

3.1. ZADACI JEDINICAMA

3.1.1. OG "LASVA" sa: 1 ojačanom četom 314. mtbr, četom iz OG "BOSNA", četom sačinjenom od 1. bataljona, 1 bataljon iz 7.M. bbr, 303 bbr, bataljon 305. bbr sa dostignute linije uz potrebno pregrupisavanje izvoditi napad na snage HVO u navedenim rejonu Busovaca i Vitez sa ciljem razbiti i razoruzati snage HVO u navedenim rejonima.

Po izvršenom zadatku pregrupisati snage i u sadejstvu sa OG "ISTOK" razbiti snage HVO u rejonu Kiseljak.

3.1.2. OG "ISTOK" uz potpuno obezbjedjenje linije odbrane prema četnicima pregrupisavanjem raspoloživih sopstvenih snaga blokirati snage HVO Kiseljaka sa ciljem sprečavanja intervencije a Busovaci a zatim u sadejstvu OG "LASVA" razbiti i razoruzati snage HVO u rejonu Kiseljaka. Dijelom snaga biti u gotovosti za intervenciju u slučaju jednovremenog i kordiniranog napada četnika i HVO.

3.1.3. OG "BOSNA" bez ojačane cete dijelom snaga organizuje odbranu i zaštitu stanovništva a dijelom snaga blokira puteve ka Zenici i Kaknju sa ciljem sprečavanja intervencije prema Zenici i Kaknju.

Dijelom snaga biti u spremnosti za intervenciju u slučaju jednovremenog i kordiniranog napada četnika i pripadnika HVO.

3.1.4. OG "ZAPAD" ima zadatak da dijelom snaga organizuje odbranu i zaštitu stanovništva a dijelom snaga blokira puteve Bugojno - Ravno Rostovo --- N.Tra--vnik kao i sve putne pravce koji izvode iz Hercegovine ka Srednjoj Bosni.

snaga blokira putni pravac Travnik - Vitez i N.Travnik - Vitez sa ciljem spre-
cavanja intervencije snaga HVO ka Vitezu i Busovaci.

4. 2.VARIJANTA

Odlucio sam dijelom snaga odsutnom odbranom odrzati linije odbrane prema cetnicima, a raspolozivim snagama izvrstiti energican napad na postrojbe HVO u Busovaci, Vitezu, Kiseljaku, Kaknju, Travniku i N.Travniku, blokadom spriječiti dovodjenje snaga HVO iz Varesa, Zepca, Zavidovica, Bugojna i upornom odbranom spriječiti ovladavanje postrojbi HVO G.Vakufom s ciljem razbijanja i razoruzavanja postrojbi HVO u zoni odgovornosti 3.Korpusa.

Glavnim snagama angazovati na odrzavanju linija odbrane prema cetnicima i razbijanju snaga HVO, a p/s angazovati na blokadi i odbrani slobodne teritorije. Gotovost i po mom naredjenju.

1. OG "LASVA" sa snagama 7.M.bbr bez jednog bataljona, OpSO Zenica, Samost. div. bataljon, 1/303 bbr, 1/306/ bbr, 1/305 bbr drzati linije prema cetnicima i izvrstiti energican napad na postrojbe HVO sa zadatkom : razbiti i razoruzati snage HVO u rejonu Busovaca, Vitez i Kakanj, a zatim u sadejstvu sa snagama OG "ISTOK" , OG "IGMAN" razbiti i sazoruzati postrojbe HVO u Kiseljaku i biti u gotovosti za dejstva u pravcu Travnika, Varesa i Zepca.

2. OG "BOSNA" g/s odsutnom odbranom odrzati linije prema cetnicima, a p/s spriječiti i intervenciju postrojbi HVO prema Zenici, Busovaci, Vitezu i Kiseljaku. a po sticanju uslova u sadejstvu sa snagama OG "LASVA" precii u ofanzivna dejstva, razbiti i razoruzati snage HVO u rejonu Zepce i Zavidovici.

3. OG "ISTOK" g/s organizovati odbranu slobodne teritorije i izvrstiti presijećanje komunikacije Kiseljak - Busovaca i intervenciji snaga HVO iz Kiseljaka u pravcu Busovace, a dijelom snaga izvrstiti blokadu snaga HVO u Varesu, a po sticanju uslova sa snagama OG "LASVA" 303 bbr, 314 mtbr razbiti i razoruzati snage HVO na opstini Vares.

4. OG "BOS.KRAJINA" p/s odrzati linije odbrane prema cetnicima, a g/s precii u energican napad, razbiti i razoruzati postrojbe HVO Travnik, produziti dejstvo i izvrstiti spajanje sa snagama OG "ZAPAD" i u sadejstvu sa 308. bbr razbiti postrojbe HVO u N.Travniku.

7. M. bbr bez jednog bataljona predpocinjava se OG "LASVA".

5. OG "ZAPAD" organizuje odbranuslobodne teritorije djelom snaga u sadejstvu sa snagama OG "BOS. KRAJINA" izvrstiti napad, razbiti i razoruzati postrojbe HVO u N.Travniku , a po sticanju uslova razbiti snage HVO u opstini Bugojno i Vakuf

Dio snaga imati u rejonu Ravno Rostovo u gotovosti za cvrsto drzanje sireg rejonu R.Rostova.

6. 314 mtbr, 301 meh. br .u rezervi i sadasnjem rejonu razmjestaja u gotovosti za upotrebu po mom naredjenju.

5. 3 VARIJANTA "

U slucaju manjih provokacija i sporadicnih sukoba jednovremeno sa izvodenjem odbramb. dejstava sa manjim jedinicama, kordinirano na nivou OG izvoditi napad na pojedine neprijateljske objekte, vatrene tacke sa ciljem ovladati objektima u cilju poboljsanja taktickog polozaia i zarobljavanja naoruzanja, MTS i vojne opreme.

6. Logisticko obezbjedjenje vrsiti osloncem na logisticku bazu Korpusa kao i na sopstvene snage i izvore.

JV/AA

MANDANT

Edin Hasanovic

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

ZAPOVJEDNIŠTVO OZ SREDNJA BOSNA
 I Z M V I T E Z

BR0J: 08-4-541 /93
 Dana : 23.04.1993. godine
 Vrijeme : 21:40 sati

Incidenti A BiH naspram
 HVO prije sukoba

4. siječnja 1993. godine u Zenici od strane pripadnika A BiH ubijen Dario Jurešić .
- 24. siječnja 1993. godine u Busovači od strane pripadnika A BiH ubijen jedan pripadnik vojne policije i jedan civil.
 - 27. veljače 1993. godine na punktu Vjetrenica općina Zenica oduzeta roba konvoj Caritasa .
 - 28. veljače 1993. godine na cesti Visoko - Kakanj , na punktu A BiH oduzeta cisterna HVO sa gorivom.
 - 7. ožujka 1993. godine u Vitezu iz sela Ahmića nastanjenog Muslimanima pucalo se na zgradu u kojoj je smješten AT vod Vojne policije HVO-a.
 - 9. ožujka 1993. godine u Zenici u mjestu Višnjica pet pripadnika Armije BiH upali u kuću Milke Krišto , maltretirali ga , pretukli i opljačkali .
 - 16. ožujka 1993. godine u Docu općina Travnik mudžehadini ubili Žarana Matoševića i Ivu Jurića pripadnici HVO- a Travnik.
17. ožujka 1993. godine provaljene i opljačkane kuće Milorada Poletan i Vlatka Turtkovića .
- 17. ožujka u Kakanju ranjena djevojčica Gordana Radoš na koju je pucao sa položaja A BiH.
 - 17. ožujka 1993. godine u Kakanju ubijen zapovjednik HDZ-a Kakanj Ivo Vuletić od pripadnika A BiH.
 - 17. ožujka 1993. godine na prostoriju Vojne policije Travnika pripadnici A BiH bacili ručnu bombu .
 - 16. ožujka 1993. godine pripadnik A BiH bacio ručnu bombu na ulaz u komandu HVO -a Donja Vešeraka .
 - 22. ožujka 1993. godine na ovim punktovima u Zenici pripadnici MUP-a A BiH ekidali req. tablice sa vozila sa oznakom HZ HB.
 - 23. ožujka u mjestu Kašuni općina Busovača pripadnici A BiH oduzeli humanitarnu pomoć za Brestovsko .

23. ožujka 1993. godine u Kaknju na punktu Bilješkovo pripadnici A BiH skinuli dvije zasetave hrvatskog naroda te ih pocijepali i zapalili .
- 24. ožujka 1993. godine pripadnici A BiH uhitili i pritvorili dve vojne policajce HVO-a -
 - 24. ožujka 1993. godine u Donjoj Vežerskoj općini Vitez pripadnici A BiH pucali po hrvatskim kućama iz PZO.
 - 24. ožujka 1993. godine pripadnici A BiH bacili ručnu bombu na ulaz u crkvu svetoga Ilije općini Susovača .
 - 26. ožujka 1993. godine pripadnici A BiH pucali su iz vatrenog oružja po školi u Čajdrašu općina Zenica gdje pričinjena veća materijalna šteta.
 - 28. ožujka 1993. godine od strane pripadnika A BiH ubijena dva vojna policajca HVO-a ,
 - 5. travnja 1993. godine mučšahedini u Travniku pretukli dvije civilne osobe hrvatske nacionalnosti .
 - 6. travnja 1993. godine u Travniku pripadnici A BiH ubili Daria Meljančić , pripadnika HVO-a.
 - 8. travnja 1993. godine u Travniku pripadnici A BiH skinuli i zapalili 10 zasetava hrvatskog naroda , a istu večer u Travnik je stiglo 6 autobusa i pet kamiona pripadnika A BiH , mučšahedina , zelene legije .
 - 10. travnja 1993. godine u Vitezu u blizini komande A BiH maltretirani i pretučeni Ivo Sučić i Slavko Marić , članovi zapovjedništva "Viteške " brigade koji su bili u civilnom odijelu i vraćali se iz crkve .
 - 10. travnja 1993. godine na putu Bugojno- Novi Travnik u mjestu Zlednica pronađene dva leša pripadnika HVO Kakanj, istregom utvrđeno , ubijeni od strane pripadnika A . BiH .
 - 11. travnja 1993. godine u Travniku na dva vozila sa oznakom HVO -a otvorena vatra iz pješачkog naoružanja .
 - 12. travnja 1993. godine u Travniku na zgradu smještaja brigade Vojne policije HVO-a , od strane pripadnika A BiH ispaljena granata iz ručnog bacača .
 - 13. travnja 1993. godine u mjestu Krušćica općina Vitez od strane pripadnika A BiH izvršen pokušaj ubojstva zapovjednika jedinice PPN " Vitezovi " i njegove pratnje .
 - 26. ožujka 1993. godine u Zenici maltretiran fra. Stjepan Radić šupnik crkve Sv. Ilija u Zenici .
 - 17. 01. 1993. godine u Travniku ubijen Srećko Veber vojni policajac od pripadnika A BiH .
 - 13. 04. 1993. godine u Novom Travniku od strane pripadnika A BiH kidnapirana tri kamiona vozač brigade "Stjepan Tomašević" . imenovani još nisu pronađeni.

- 15. travnja 1993. godine u Zenici izvršena je otmica zapovjednika HVO Zenica, gospodina Živka Totića, a četiri njegova pratioca su ubijena.

Od 1. siječnja 1993. godine do 15. travnja 1993. godine uhićeno i maltretirano i pušteno 280 pripadnika postrojbi HVO-a (u općinama Srednje Bosne).

- od 1. siječnja 1993. godine opljačkano 41 konvoj vlasništvo HVO-a (većina robe nikada nije vraćena).

NOVI TRAVNIK - u sukobima sa A BiH poginulo je devet borovnika teške ranjenih (invalida) devet, ranjenih 41 borovnik HVO.
- Potpuno uništene i izgorane tri stambene zgrade zgrade Zapovjedništva općinskog stožera, center veze i oprema radio postaje.

BUSDVAČA - uništeno i zapaljeno 746 objekata i
a) spaljenih 139,
b) ošteđenih i neuseljivih 56
c) ošteđenih a useljivih 271,
d) opljačkanih 314,
e) spaljenih štala 56.

KISELJAK a) zapaljenih 73 objekta
b) opljačkanih 96,

SUKOBI U TIJEKU SA ARMIJOM BiH (od 16. travnja 1993. godine)

- poginulih borovnika HVO-a 145,
- poginulih civila 270

Napominjemo: podaci nisu konačni pošto su sukobi još uvijek u tijeku.

Općina ZENICA (hrvatska sela) prema izvješćima Međunarodnog crvenog križa uništena su:

a) potpuno sela Kozaroi, Dobriljeno i Janjac, Žalja,

b) u ostalim selima spaljeno 47 obiteljskih kuća,

c) opljačkano 459 obiteljskih kuća

NAPOMENA: Podaci nisu potpuni.

Tijek zbivanja (agresija muslimanskih snaga na HVO od 16. travnja 1993 godine.

16. TRAVANJ :

- 05:45 h muslimanske snage iz ovog raspoloživog oružja napale uže gradsko područje općine Vitez , pogodjene : zgrada Zapovjedništva OZ 5B , zgrada Općine, pošta , i mnoge stambene zgrade . Iz Požulica , Krčevina , Nadioka odvođe se hrvatske obitelji , žene i djeca se maltretiraju i odvođe u nepoznatom pravcu . Iz pravca Zenice , Kaknja i Visokog nadiru muslimanske snage . U gradu se vođe ogorčena borba . Transporter UNPROFOR-a u 09:00 sati prevalio u dvorište crkve u Vitezu i gadjao hrvatske kuće , sa obrazloženjem da su u crkvi smješteni muslimani koji se streljaju (P.S. u prilog dostavljamo prijopće nje župnika crkve o iznešenoj klaveti). Istoga dana UNPROFOR odbio prevoziti ranjenika HVO-a .

17. TRAVANJ :

- napad na Vitez se nastavlja . Snajperka gnijezda razmještena po cijelom gradu. Od njihovih hitaca poginulo pet civila .
- U ranim jutarnjim satima izvršen jak topničko- pješićki napad na općinu Busovača . U napadu učestvuje šest muslimanskih brigada , iz Zenice i Kaknja . U Kuberu i Putišu masakrirano 60 civila Hrvata .
- U Zenici napadnuti Čajdraš i Podbrežje . U Gornjoj Zenici pala se i ruše hrvatske kuće . Hrvati se hapse i odvođe . Na ulicama Zenice izišli su tenkovi , pod koji se baaaju uhišeni Hrvati .
- U Novoj Biloj održan sastanak između predstavnika A BiH i HVO-a. Na povratku sa sastanka muslimanski snajperisti ranili oba člana pregovaračke delegacije , članovi zapovjedništva OZ 5-B.

18. TRAVANJ :

- U Vitezu muslimanske snage u okruženju UNPROFOR ih izvlači transporterima .
- U zenici u 06:30 sati počeo opći napad na sjedište brigade " Jure Francetić " , a nad hrvatskim pučanstvom masakr .
- Zenica blokirana od strane A BiH .
- 19:00 sati počelo granatiranje općine Kiseljak iz Visokog . Gadja se crkva , pošta , zgrada općine . Od posljedica granatiranja poginulo sedam civila . U ostalim općinama stanje pogoršano , najviše u Travniku , Novom Travniku i Kaknju .

19. TRAVANJ :

- Granatira se uže područje grada Viteza . Ponovno pogodjeni zgrada općine i zgrada Zapovjedništva OZ 5-B.

....

- U napadu muslimanske snage se koristi tenkom T-34 . Iz Grbavice odvedeni žene i djeca .
- U Zenici streljaju se civili i vojnici ispred crkve u Šajdrašu .
- Uhićeno 426 bojovnika HVO-a , zatočeni u KPD i sudniku .
- Cijeloga dana granatirana Busovača .

20. TRAVANJ :

Vitez se granatira . Ispaljeno 10-ak granata . Planinarski dom na Zabrdju zapaljen .

- Održan sastanak između vojnog i civilnog dijela HVO -a i Armije BiH općine Vitez .
- U Travniku puca se na zgradu zapovjedništva " Travničke " brigade i po objektima u kojima su smještene postrojbe HVO-a .
- Muslimanske snage upadaju u hrvatske stanove , pljačkaju i istjeruju Hrvate .
- Ubijene dvije žene hrvatice u svojim stanovima .
- u Kaknju muslimanske snage demolirale zgradu predjedništva HVO-a , poginuo jedan pripadnik HVO-a .
- U 16:00 sati u Zenici održan sastanak između gosp. Milivoja Petkovića i Sefera Halilovića .
- Za vrijeme pregovora muslimanske snage granatiraju Zapovjedništvo i uže središte Viteza a u samoj Zenici bez razloga sviraju opću opasnost .

21. TRAVANJ :

- U 10:30 h muslimanske snage napale sve orte obrane u Busovači .
- Granatira se uže područje grada .
- Napada se Vitez i Kiseljak .
- U Travniku se uhićuju dva liječnika kirurga hrvatske nacionalnosti .
- U Retnoj bolnici u Biloj primljeno 110 ranjenika .

22. TRAVANJ :

- U 10:00 sati počeo je sa radom koordinacioni tim .
- Napadi na Kiseljak i Busovaču i Vitez ne prestaju . Najaktivniji su enajperisti .

.....

23. TRAVNIO :

- U selu Orahovo , općina Kiseljak nadjena tijela zaklanih Kate i Ive Bošnjak.
- U Kiseljaku i Vitezu jaki pješićki napadi .
- u Fejnici točnije u Jeeeniku muslimanske snage napale postrojbe ZVO-a.
- U Travniku od enajperskog hica poginuo frano Pilićkić. Pogodjen dum- dum metkom.
- Na Vitez ispaljeno 13 granata .
- U Kiseljaku u 18:10 h počelo granatiranje haubicama 152 mm iz Visokog.

NAPOMENA : Mješovite komisija ni pripadnici HVO-a nemaju pristupa baziama naseljenim hrvatskim pučanstvom u općini Zenica, te podaci još uvijek nisu konačni.

U ostalim općinama napadi muslimanskih snaga još uvijek traju te zbirne informacije nemamo.

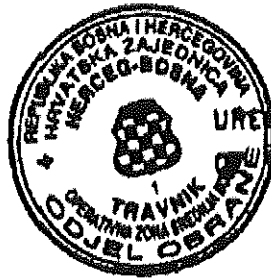
- U Zenici u KPD nalazi se 506 hrvata muškaraca koji se maltretiraju , tuku . Od takovog maltretiranja danas je preminuo Slavko Miletić, prvi predjednik HDŽ-a za Zenicu.
- U Zenici do sada ubijeno 113 Hrvata (masakrirano).

MT/AV

Kucano u tri primjerka.

Dostaviti :

- Načelniku GS HVO Mostar
- Predjedniku HZ HB
- Odjel obrane , IPD

ZAKLJUČCI ČITLUČKOG SASTANKA

(Priopćenje za javnost sa zajedničkog sastanka svih tijela Hrvata u BiH, održanog u Čitluku 29. travnja 1993.)

Na zajedničkoj sjednici najviših političkih tijela hrvatskog naroda u BiH: Predsjedništvo HDZ BiH, Predsjedništva HZ H-B, članova HVO HZ H-B i predstavnika hrvatskog naroda u Predsjedništvu i Vladi RBiH, održanom u Čitluku 29. travnja 1993. razmatrani su Zajednička izjava gg. Mate Bobana i Alije Izetbegovića od 25. travnja 1993. i aktualna političko-vojna situacija. Sjednici je predsjedavao mr. Mate Boban, predsjednik HDZ BiH i Hrvatske zajednice Herceg-Bosne.

U svezi s razmatranim temama javnosti se priopćava:

1. Zajednička izjava od 25. travnja 1993. i načela iznesena u njoj sukladna su dosadašnjoj politici HDZ BiH i HZ H-B, kao i interesima hrvatskog naroda. Podržano je ukupno djelovanje izaslanstva hrvatskog naroda, s g. Bobanom na čelu, u dosadašnjem tijeku mirovnih pregovora o budućem ustroju RBiH, a nazočni dužnosnici preuzeli su obvezu dosljedne sprovedbe Zajedničke izjave kao i temeljnog dokumenta, Vence-Ovenova plana (Vance-Owen), od razine općine pa naviše.

2. Izražena je spremnost za što skorijom sjednicom Koordinacijskog tijela ustanovljenog spomenutom izjavom. Obvezuju se predstavnici hrvatskog naroda u tom tijelu da odmah muslimanskoj strani predlože sva aktualna pitanja međusobnih odnosa za raspravu i dogovor.

3. Na temelju izvješća iz napadnutih prostora Konjica, Jablanice, Zenice, Travnika, Busovače i Viteza, izražena je krajnja zabrinutost radi nastavka agresije muslimanskih postrojba na hrvatsko civilno pučanstvo. Takvo njihovo ponašanje protuslovno je potpisanoj izjavi i prihvaćenom Mirovnom planu.

Upućuje se poziv muslimanskom narodu, njegovom rukovodstvu, i posebice muslimanskim vojnim postrojbama da odmah obustave agresiju. U protivnom, poduzimat će se sve raspoložive mjere u cilju suzbijanja muslimanskih napadaja.

Glede toga, obvezuju se sve obrambene strukture da osiguraju punu zaštitu hrvatskog naroda i njegovih životnih prostora, što su i do sada djelotvorno činili.

Odaje se puno priznanje vojnim postrojbama HVO na do sada postignutim rezultatima u obrani i oslobađanju dijelova RBiH.

4. Sukladno točki 5. Izjave, kojom su obje strane odgovorne za kršenje međunarodnog humanitarnog prava, određena je komisija sa zadaćom da bez odlaganja i neovisno od dogovorene međunarodne komisije utvrdi činjenično stanje.

Duboko zabrinuti izvješćima o ubojstvima i zločinima u centralnoj Bosni i sjevernoj Hercegovini, a koje su počinile obje strane, imenovana komisija odlučno će pristupiti otkrivanju počinitelja s naše strane i oni će biti beskompromisno privedeni odgovornosti.

Neprihvatljivi su razlozi za zločine iz osвете pa se svim pripadnicima postrojba HVO-a zapovjeda obavezan human odnos prema civilima. Sukladno tome, prihvaćanje zapovjedi za izvršenje takvih djela neće biti opravdanje pred sudom.

5. S utvrđenim primjerima kršenja međunarodnog humanitarnog prva od strane muslimanskih postrojba treba upoznavati svjetsku javnost. Zahtjevamo od UNPROFOR-a, Međunarodnog Crvenog križa i drugih međunarodnih organizacija da osiguraju nesmetan pristup inozemnim i domaćim novinarima u hrvatska naselja na području Konjica, Zenice, Busovače, Viteza i drugih područja, i to odmah.

6. Traži se aktivna nazočnost snaga UN na prostorima za koja se već zna da bi mogli postati ciljem novih muslimanskih napadaja.

Od snaga UN također se traži učinkovito osiguranje prekida vatre i nadzor primirja na lokacijama sadašnjih sukoba (Kiseljak, Busovača, Vitez, Konjic i Jablanica).

7. Ne smatraju se legalnim odluke Predsjedništva i Vlade RBiH donesene bez sudjelovanja izabranih predstavnika hrvatskog naroda.

Isto tako, ne priznaju se diplomatsko-konzularni predstavnici RBiH u svijetu jer nisu imenovani i od drugih predstavnika, i jer rade suprotno interesima Hrvata.

O ovom će biti poznate nadležne institucije zemalja u kojima ta izaslanstva djeluju.

Ne smatraju se valjanim postavljanje dužnosnika iz reda hrvatskog naroda u organe republičke vlasti za koje nema suglasnosti Predsjedništva HDZ BiH.

8. Predstavljanje i legitimiranje g. Alije Izetbegovića u funkciji Predsjednika Predsjedništva RBiH nelegalno je, a hrvatski narod g. Izetbegovića smatra samo zvaničnim predstavnikom Muslimana u BiH.

Isto tako, Armija BiH može biti legitimirana jedino kao oružana snaga muslimanskog naroda.

9. Pozivaju se civilni i vojni predstavnici Muslimana na korektan i častan odnos, sukladan međunarodnom humanitarnom pravu, prema pripadnicima hrvatskog naroda. To podrazumijeva i naš istovjetan odnos spram Muslimana.

U svezi s tim, podsjeća se muslimanski narod da je na području, koje je od srpskog agresora obranio HVO, do sada skrbljeno više od 150.000 izbjeglih i prognanih Muslimana iz okupiranih područja BiH, da su obranjeni životi i imovina više od 180.000 domicilnih te osiguran tranzit za sve izbjegle Muslimane u Republiku Hrvatsku i druge zapadne zemlje.

10. Obvezuju se svi dužnosnici hrvatskog naroda RBiH na nesebično i bespogovorno izvršavanje svojih zadaća. Poziva se čitav hrvatski narod da zadrži postignuto jedinstvo.

Pozivamo Hrvate diljem svijeta, te političke stranke i udruge da se neposredno upoznaju sa stvarnom i povjesnom borbom hrvatskog naroda u BiH za slobodu i, tek nakon toga, da daju ocjene, prosudbe i primjedbe.

Svaki drugi pristup suprotan je zbiljnosti trenutka u kome se našao hrvatski narod BiH.

11. Sugerira se medijima objektivno, točno, pravovremeno i profesionalno izvješćivanje o događajima u BiH a novinari se pozivaju da ne potiču medijski rat.

Čitluk, 29. travnja 1993. godine

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA

URED PREDSJEDNIKA

Gospodin
 Alija Izetbegović
 SARAJEVO

10. svibnja 1993. godine

Moj pozitivan odgovor na Vas dopis od 10. svibnja 1993. godine u kome predlazete pristupanje provođenju Vance-Owen plana u mjeri u kojoj je to ovoga trenutka moguće, obveza je iz zajedničke Izjave potpisane 25. travnja 1993. godine. Svi predsjednici općinskih odbora HDZ u BiH dobili su ovlast da stupe u pregovore s legalnim predstavnicima Vašeg naroda o uspostavi privremene vlasti u općinama na proporcijalnoj osnovi i sukladno sustavu provincijske vlasti.

Nazalost povratne informacije su negativne, jer to Vasi ljudi ne prihvaćaju. Osobno sam uvjeren da morate dati iste takve ovlasti svim legalnim političkim osobama Vašeg naroda, posto se oni u negiranju ponuđenih dogovora uglavnom pozivaju na nepostojanje ovlasti.

Također Vam predlažem da odmah odredite datum sastanka Koordinacijskog tijela utemeljenog zajedničkom Izjavom, a mi slijedom mogućnosti Vase komunikacije sa svijetom predlažemo da to bude u Splitu ili Zagrebu. Postoji mnogo problema uspostave zajedničke vlasti oko kojih to tijelo treba dati upute izvršiteljima. U tom smislu smo pripremili najhitnije o kojima treba raspraviti i donijeti odluke.

Koristim prigodu još jednom Vam sugerirati iskrenost naspram Izjave, a uvjeravam Vas da je ona sa hrvatske strane apsolutna.

S osobitim štovanjem

DOSTAVITI:

GG: OWENU
 : STOLTENBERGU

PREDSJEDNIK
 HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNA

mr. Mate Boban

Republika Bosna i Hercegovina
Hrvatska zajednica HERCEG-BOSNA
TRAVNIČKA BRIGADA

broj 01-360/93

dana 10. Svibnja 1993. godine

**PRO MEMORIA =
STANJE, OKOLNOSTI I ODNOSI HVO I A BiH TE MUSLIMANSKOG
I HRVATSKOG NARODA U ZONI ODGOVORNOSTI BRIGADE
HVO TRAVNIČKA**

U dobroj namjeri da olakšamo Vašu misiju, te da svaki put ne opterećujemo naše radne kontakte dubljim odnosima, odlučili smo Vas uputiti ovu Pro memoriju s našim osnovnim gledanjima na okolnosti u kojima se nalazimo. To će, nadamo se, omogućiti našu djelotvorniju suradnju i spriječiti nesporazume oko ključnih stvari iz našeg domena.

I - ZASTO U TRAVNIKU NIJE BILO VEĆIH SUKOBA HVO - A BiH

1. HVO u cjelosti, a posebno Brigada "Travnička" izbjegavala je ustrajno sve moguće povode, incidentne situacije, tekuće probleme i nesporazume, koji bi vodili nanjem ili većem sukobu.

PRIMJERI:

a) 20.10.1992.g. muški ubijen PRVI ZAPOVJEDNIK HVO gospodin IVICA STOJAK koji je u mirovnoj misiji krenuo sprečavati sukobe u Novom Travniku. Tom prilikom ranjen je i jedan član Zapovjedništva HVO. Pouzdano se znaju počinioci i formacija kojoj pripadaju (VII muslimanska brigada mudžahedinsko-fundamentalističke provenijencije) no skoro će 7 mjeseci a da A BiH i muslimanske institucije nisu niti pokušale ubojice prvesti sudu pravde. Od bilo koga s te strane nikad nije iskazana čak ni protokolarna sućut. Vrlo je interesantno da je ovo ubojstvo učinjeno 10 dana prije pada Jajca i izvjesno je da je utjecalo na međusobno povjerenje i čvrstinu obrane od zajedničkog agresora i na Travničkoj bojišnici.

Tada je HVO učinio sve da ne dođe ni do kakvih oružanih ili osvetničkih akcija spram A BiH i muslimanske strane u cijelosti. U tom je apsolutno uspio.

Dakle za ubojstvo Zapovjednika HVO nikom nije utišla ni vlas sa glave;

b) Od tog dana HVO je praktično u stalnoj defanzivi i popuštanju pred sve silovitijim nastojanjima posebno VII muslimanske i mudžahedinskih formacija. Ništa manje i privatnih policija kriminalne provenijencije ("Mećetove bebe" i Nanetova grupa) kao i zvanične civilne policije muslimanske strane, prepune višekratno suđenim i zatvaranim kriminalcima. Serije dinamičkih napada na privatne objekte Hrvata (trgovine, zanatske radnje, kavane i sl.) serije provala, vozila i imovine HVO i Hrvata - potiskivali su HVO i civile Hrvate iz Grada;

c) Trajno provociranje postavljanjem tzv. "letećih" kontrolnih punktova na oba istočna izlaza iz grada (Šarena džamija i Malta) pretresanje, fizičko maltretiranje vojnika, a i članova Zapovjedništva, te nerijetko snimanje (VHS kamerama) svih Hrvata koji uopće ulaze ili izlaze iz grada;

d) Popuštajući od prilike do prilike iz dana u dan, a sve u cilju

izbjegavanja sukoba i održanje zajedničke obrane prema četnicima - HVO se nasao u sasvim podređenoj situaciji, praktično potisnut u mali broj svojih objekata u Gradu. Civilna i VP, a posebno postrojbe Brigade praktično se nisu mogle pojavljivati na uluci i drugim gradskim prostorima, da bi, istodobno, naročito nakon pada Jajca, Grad postao bukvalno zatrpan vojnicima A BiH.

e) Nakon maskra pratnje, je zarobljavanja gospodina Totića (zapovjednika Brigade HVO Zenica) i potom ofanzive na HVO i hrvatska sela Zenice - teror u Gradu Travniku se pojačava.

Pred veliki kršćanski blagdan USKRSA HVO postavlja nacionalne zastave Hrvata BiH na gradske ulice, a uz zastave BiH (Liljane). Prije Uskrsa trajao je veliki islamski blagdan Ramazan, koji završava Bajramom. Cijeli mjesec gradom su se vijorile islamske vjerske zastave i nad ulicama i nad objektima svjetovnog karaktera - dakle izvan bogomolja gdje im je mjesto.

Nitko ih od Hrvata NIJE NIJE TAERNO! No, 13 hrvatskih nacionalnih zastava je spaljeno neposredno nakon postavljenja. Ni do dana današnjeg, usprkos obećanju muslimanske strane i g-dina Thebaulta nisu vraćene na mjestu gdje su stajale. Bila je to i ostaje trajna uvreda i poniženje kao HVO tako i hrvatskom pučanstvu.

f) Nakon paljenja zastava počinju trajni napadi (pješačkim oružjem i ručnim raketnim sredstvima), na objekte VP (hotel, glazbena škola), na specijalne postrojbe HVO (ISUSOVACKA GIMNAZIJA), a također i Zapovjedništvo Brigade (zgrade uz tranzitnu cestu) i to iz kruga od jedne od travničkih bolnica. Istodobno se umnožavaju maltretiranja pripadnika HVO i civila Hrvata. Neposredno iza Uskrsa uhićena su u sred Grada i pretučena četiri člana Zapovjedništva Brigade.

2. Nakon svega ovoga, a uz refleksije krvavih sukoba sa područja Zenice, Busovače i osobito Viteza, te uz neposredne prijetnje općeg napada na postrojbe HVO u gradu i informacije o namjeri zarobljavanja Zapovjedništva Brigade - ZAPOVJEDNIŠTVO JE DONIJELO ODLUKU (19.04.1993.g.) O HITNOM IZMJESTANJU SVIH POSTROJBI VOJNE I CIVILNE POLICIJE I VEĆEG DIJELA ZAPOVJEDNIŠTVA IZ GRADA NA SIGURNIJE MJESTO.

Ova odluka smatrano ključnom za izbjegavanje napada i sukoba HVO i A BiH Travnik. Izmještanjem smo onemogućili svaki alibi (ispriku) agresivnim muslimanskim ekstremistima da izazovu sukob. Ovaj se faktor nedovoljno cijeni i uvažava od međunarodnih faktora. No to je, istodobno, još jedan korak u nizu popuštanja prema oružanim postrojbama muslimanske strane.

Cijena izbjegavanja sukoba bila je međutim: uhićenje i zatvaranje oko 30 uglednih Hrvata civila i članova Zapovjedništva Brigade provala u pedesetak hrvatskih stanova u Gradu (odkud su vlasnici protjerani, stanovi zaposjednuti, imovina pokradena, oduzeta) te ubojstvo supruge člana Zapovjedništva Brigade (jer se mislilo da je isti u stanu). Istodobno su zaposjednuti svi objekti HVO. O njihovom demoliranju, krađi opreme i uništavanju tek treba izvršiti analizu. Ovdje, istine radi, valja istaknuti korektno držanje A BiH za Travnik, no sve priljave i ekstremističke poslove i akcije vodile su postrojbe koje, na prvi pogled, nisu pod kontrolom rečenog Zapovjedništva Armije, no bez njihove prešutne saglasnosti ili "miga" objektivno nisu mogli činiti kriminal i zločine u kontinuitetu.

Niti danas (druga dekada svibnja) izuzev zajedničkih patrola i punktovanju nisu realizirani mnogi zajednički zaključci Zapovjedništava: povratak stanova Hrvata, povratak opljačkane robe i imovine Hrvata, povratak imovine, robe i oružja zaplijenjenog ili otetog od brigade "Travničke". Na kraju, i ako ne manje važno, u gradu nije poželjno niti je sigurno prisustvo ili kretanje vojnika s oznakama HVO, a posebno ne oružanih postrojbi HVO. Istodobno grad je prepun postrojbama (bez i sa oružjem) A BiH, a VII muslimanska i mudžahedina također.

To se, eto, događa HVO-u u Gradu i na Općini u kojima se vojno organizirao prije 15 mjeseci, kad A BiH nije bilo traga, kada je praktično sam branio sve prostore od četničke agresije, kad je inicirano, ubjeđivao, molio muslimansku stranu da se organizira, kad joj je pribavljao i ubjeđivao da se uzme oružje itd. itd. Doživio je da ga se na svom prostoru, u svom gradu tretira nepoželjnim strancima.

NAPOSLIJETKU, kako god bilo, IZMJESTANJE HVO, DOGOVORI OBAJU

ZAPOVJEDNISTAVA (a napose praktično ponašanje HVO) OMOGUĆILI SU KONTAKT CIVILNIH VLASTI I ATMOSFERU U KOJOJ SE NE PUCA I U KOJOJ SE MOGU U MIRU PRIPREMATI PRVI KORACI NA OSTVARIVANJU V-O PLANU. (Veno: Dren 4/89)

II - OKOLNOSTI I KLJUČNI UZROCI KOJI MOGU DOVESTI DO SUKOBA HVO I A BiH U TRAVNIKU

1. a) I pored potpisanog V-O plana (što predstavlja strategijsko približavanje HVO i muslimanske strane) u praksi muslimanska strana vrlo otvoreno drži unitarnu opciju - od nivoa BiH kao država do Općine.

Dakle, još uvijek su u praksi dvije suprotne politike. Hrvatska strana očekuje što bržu pripremu za namjeravani prihvatiti V-O plan, a muslimanska strana želi uspostavljanje tzv. "legalne" vlasti i njezino što dulje trajanje. U cijelosti gledano V-O plan se niti u muslimanskom pučanstvu niti u njegovom vrhovništvu ne uzima za ozbiljan dokument UN koji nosi i odgovornost i obvezo.

b) u koliko su, dakle, politike dvaju naroda - saveznika u borbi protiv agresora - suprotne (jedna prihvaća V-O plan de iure i de facto, a druga sno de iure) onda su i njihove vojne postrojbe kao provodioci ovih politika logično suprotstavljene. Ta suprotstavljenost ide do teških i krvavih sukoba i to BEZ IZUZETKA U 8. i 10. PROVINCIJI KOJE IMAJU SOLIDNU HRVATSKU VEĆINU PO POPISU 1991.g.

c) Tko izaziva sukobe i poduzima agresivne vojne akcije? Od prvih naznaka V-O plana Hrvati BiH su prihvatili, a i prvi potpisali njegove dokumente. To govori da u V-O planu vide uvjete za ostvarenje svojih nacionalnih interesa u okviru BiH kao države. Zato HVO (civilna i vojna struktura) nema nikakvih razloga (političkih, vojnih, ili drugih) (1) da pravi probleme, (2) da ispoljava političku ili vojničku nervozu, (3) te da planira ili započinje vojno agresivne akcije užeg ili šireg razmjera prema muslimanskoj strani, JER JE OSTVARIO ZA ŠTO SE IZBORIO U VOJNOJ A PRIJE SVEGA POLITIČKOM SMISLU.

2. a) Etničkim čišćenjem muslimansko-hrvatskih prostora pod četničkom okupacijom - u Srednjoj Bosni, a u Travniku posebno-etničko demografska struktura pučanstva je znatno narušena na štetu Hrvata.

U pravilu prognani Hrvati su našli smještaj u dijelovima BiH bliže Hrvatskoj ili u samoj Hrvatskoj, a veliki broj izbjeglih Muslimana se polovio. Jedni su išli u Hrvatsku, a drugi ostaju na ovom prostoru. Mnoge su indicije (iskazi izbjeglica npr.) da su od svojih SDA lidera nagovoreni da krenu i ostanu u ovom kraju kao "obećanoj zemlji". Budući opći prekid borbi, opći mir nisu na dohvat ruke i ne predstavljaju realnost - mase muslimanskih izbjeglica ostaju ovdje. I pod uvjetom da se agresija brzo završi i zavlada mir - njihov povratak na svoju zemlju je stvar godine. (izbjegli Kambodžanci su se tek počeli vraćati u svoje domove - nakon 15 godina).

I sad i u budućim danima, a možda i godinama, muslimanske obitelji će trebati kuću, komad zemljišta, posao, školu, dio ovog zraka i životni prostor uopće. Ako tu kuću, taj komad zemljišta taj posao u tvornici ili drugdje, taj životni prostor uopće ima i koristi Hrvat - neizbježni su nesporazumi, a izvjesni su sukobi. Trajni i krvavi.

KAD IZBJEGLICE POČNU OSVAJATI PROSTOR NA KOJI SU IZBJEGLE ONDA VIŠE NEMA GOVORA O IZBJEGLICAMA VEĆ O UZURPATORIMA I AGRESORIMA.

Zato primjena V-O plana (što prije i u cijeloj BiH), a koji predviđa i povratak izbjeglica i prognanih u njihove domove, predstavlja prvi i najbitniji uvjet da se prekine tekući, te izbjegnu budući sukobi Muslimana i Hrvata u Srednjoj Bosni, a u Travniku posebno.

b) S izbjeglim i prognanim Muslimanima u Travnik se slila sva sila muslimanskih oružanih formacija različitih orijentacija - od iskrenih donoljuba do frustriranih fundamentalista koji, po "Vijetnanskom sindromu", od mučenika pod Srbima u Bosanskoj Krajini i drugdje, postaju mučitelji Hrvata u Srednjoj Bosni i drugdje.

Valja istaći da - s jedne strane - niti jedna formacija HVO iz okupiranih područja nije ostala u Travniku, već je, bez oružja i u statusu stvarnih izbjeglica, završila u graničnim oblastima uz ili u samoj Hrvatskoj, a s druge

strane, veliki broj muslimanskih vojnih formacija je u povlačenju ostao u Travniku. Iako je međunarodnim regulama o izbjeglicama zabranjeno - velik je broj civila, za oružje neposobnih Muslimana ovdje napučen (u pravilu oružjem HVO) i organiziran u postrojbe muslimanske vojske.

Dakle, u Travniku su četiri muslimanske brigade, koje sebe zovu A BiH: 7. muslimanska, 306. brdska, 17. krajiška i 312. motorizirana. Jedino su dijelovi 306-te i ove zadnje organizirane u Travniku, uz bataljon Travničana u 7. muslimanskoj. Tri četvrtine ove ogromne mase vojnika A BiH dakle nisu Travničani. Logično je da u situaciji postojanja jedne, formacijski nepotpune brigade HVO "Travnička" (formiranje brigade "Frankopan" traje i čini se praktično od ljudstva "Travničke") ovolika masa muslimanskih postrojbi stacioniranih pretežno u Gradu čini izuzetnu neravnotežu i trajni psihološki, politički, te faktički vojni pritisak na hrvatsko pučanstvo i vojsku HVO. Ta koncentracija u Travniku i Srednjoj Bosni, te aktivnosti koje uz to idu, traje u situaciji kad jedan za drugim padaju muslimanski gradovi i područja npr. u Istočnoj Bosni.

Neodgodivo je i ključno: izmještanje svih netravničkih formacija muslimanske vojske iz Travnika. (ili u provincije s muslimanskom većinom ili na front ka četnicima u cilju oslobađanja njihovih domaćila - po vlastitom izboru). Posebno je važno iz Travnika izmjestiti postrojbe 7. muslimanske, koja svojom proiransko-fundamentalističkom opcijom i praksom predstavlja trajnu prijetnju HVO-u, Hrvatima, a i provedbi V-O plana. Naravno, s područja Travnika i cijele BiH moraju hitno otići strani državljani (mudžahedini) iz arapskih i drugih islamskih zemalja što su zapravo zapalili ovdje iskru i raspirili plamen kulture i civilizacije nespojive s europskim tradicijama i koncepcijama.

III - UZROCI NIŽEG RANGA KOJI MOGU VODITI SUKOBIMA HVO I A BiH

Već smo u poglavlju pod II naznačili moguće ključne uzroke.

1. Neki štovani članovi ili šefovi misija svjetskih organizacija ovdje - smatraju da su ključni uzroci kontrolni punktovi, grupe kriminalaca itd. Na primjer za stanje u Srednjoj Bosni šef ECMM gosp. Thebault. proglašava ključnim uzrokom jedan kontrolni punkt (onaj na raskrižju Travnik - Novi Travnik - Vitez, kojeg drži HVO). Uvažavajući izuzetan ugled i simpatije koje gospodin Thebault uživa svijetu i ovdje, te uvažavajući i njegovo osobno loše iskustvo na ovom punktu - jednostavno nije realan jedan kontrolni punkt proglašiti ključnim uzrokom nesporazuma i mogućih sukoba Muslimana i Hrvata. Uostalom, kada bi tako i bilo (a nije) onda je opasnije po ljude (vojnike i civile) i robu onaj kontrolni punkt na Rostovu (put Novi Travnik - Bugojno) kojeg drži jedna od ekstremnih muslimanskih postrojbi. Na toj dionici nestalo je već desetine ljudi i tisuće tona robe i opreme. Najsvježije: trajno je nedavno maltretiran i opljačkan prvi po rangu hrvatski časnik u zajedničkom stožeru HVO i A BiH - pukovnik Andrić!!! No, o tome se ne govori!!! Dakle, i usprkos svemu, kontrolni punktovi su samo posljedice dubljih uzroka. Ne i uzroka-pogotovo ne ključni.

2. Prijeteći (ali ne i ključni) mogući uzrok sukobima su i bande kriminalaca i razbojnika što pod maskom A BiH ili HVO već više mjeseci čine otimačine, pljačku pa i ubojstva. HVO nije imun od takovih pojedinaca i grupa. Oni su uostalom kao rep vuku svim ratnim situacijama.

Kad je riječ o brigadi HVO "Travnička" svakom tko ina dobru namjeru vidljivo je da takove grupacije Brigade počinje kontrolirati ili pak izolirati i onemogućavati. Tu će Brigade uvesti reda. Razmatrajući i ovu prateću okolnost rata uopće i sukoba A BiH - HVO posebno, brigada "Travnička" je spremna javno i otvoreno se suočiti s A BiH i oko prepoznavanja i stvarne uloge, te sprečavanja kriminala i razbojništva u Travniku - Gradu i Općini.

IV - ULOGA SVJETSKIH ORGANIZACIJA, MISIJA, VOJNIH POSTROJBI U SVEZI SUKOBA A BiH i HVO

1. Od prvih prošlogodisnjih sukoba A BiH i HVO u dijelovima Hercegovine i Srednje Bosne, pa do najnovijih - različite misije (ECMM, UNPROFOR, UNMO i dr.) rukovode zajedničkim komisijama HVO i A BiH, s jednim od zadataka utvrđivanja uzroka ili uzročnika krvavih sukoba.

Skoro će godina od prvih lakših ili težih incidenata ili sukoba, a da nije na vidjelo izašao niti jedan dokument ovih komisija pod vodstvom ECMM i dr. u kojem bi se argumentirano i eksplicite utvrdili uzroci ili pokretači sukoba dvaju saveznika spram četnika.

Logično je da u takvoj situaciji svaka strana forsira svoju istinu, a pučanstvo i vojska ostaju zatočenicima svojih izvora informiranja. (tisk, radio i TV);

Logično je da u takvoj situaciji HVO dramatično gubi jer, za razliku od druga dva naroda i vojske, nema svog tiska, nema svog radija, nema svoje TV - ne u državnom smislu.

Logično je da je izostanak nepristrasne informacije unio toliko nepovjerenja pa čak i mržnje koliko ne mogu učiniti ni oružani sukobi.

PRODUZENJE OVOG STANJA JE NEPODSILJIVO. UVJERENI SMO DA JE HVO SPREMAN NA OBJEKTIVNU ANALIZU I NJENO PUBLICIRANJE PO CIJENU DA SE U SVAKOM OD DOSADASNHJH SUKOBA (na osnovi argumenata) JAVNO IMENUJE KRIVCEM.

Uostalom sigurni smo u to kad je u pitanju HVO i brigada "Travnička".

Spremi smo na uporednu analizu svih incidenata - od sporadičnih oružanih, preko kriminalnih i zločinačkih radnji do primjera etničkog čišćenja na općini Travnik.

2. Inozemna sredstva informiranja često zanemaruju složenost odnosa, uzroke i posljedice, pa vrlo površno, često nebulozno i pristrasno izvješćuju svjetsku javnost o sukobima Hrvata i Muslimana. Znamo da se na osnovi ovoga uglavnom i formira javno svjetsko njenje. No, na to objektivno ne možemo utjecati.

No - bar se NE BI SMJELO DOGODITI DA UZ PRATNJU UNPROFORA INOZEMNE EKIPJE VELIKIH TV KUĆA IDU SKORO ISKLJUČIVO U MUSLIMANSKA PODRUČJA NASTRADALA U SUKOBIMA, A HRVATSKE ŽRIVKE TRETIRAJU OVLAS I USPUTNO. NEK UNPROFOR OMOGUĆI CJELOVIT UVID AKO JE VEĆ POSREDNIK MEDIJSKIM POSLOVIMA.

3. Ili ne bi se nikako smjelo dogoditi da uzvraćeni zapovjednik (Lt. c. STEWART) jedne odlične postrojbe (Cheshirska regimenta) izravno u kameru čuvana svjetske TV kuće vikne: "BLUDY HVO". Ovakovo nešto nitko nikad za dvogodišnju episku zločinačku agresiju na Hrvatsku i BiH nije izjavio. Pogotovu ne u kameru.

Ovaj uzvik "BLUDY HVO" za tren je obišao zemaljsku kuglu i sjeo u uho milijunima širom Europe i Amerike i, logično, autoritetom uglednog britanskog časnika prouzročio neprocjenjive štete ne samo HVO-u već i cijelom hrvatskom narodu.

U svijetu se tako stvara dojam, a u muslimanskom pučanstvu čvrsto uvjerenje da je:

- HVO, bez izuzetka, provocirao, prikriveno ili otvoreno napadao muslimanske vojne postrojbe i prostor pod njihovom kontrolom;
- HVO, bez izuzetka vršio kriminalne i zločinačke radnje - od pljačke, ubojstava, rušenja, paljenja, do masakra i genocida nad muslimanskim narodom.

A TO JEDNOSTAVNO NIJE I NE MOŽE BITI TOČNO!!!

U brigadi HVO "Travnička" možemo razumjeti emotivni naboj štovanog zapovjednika Stewarta, nakon onoga što je vidio u Ahmićima (Vitez). U brigadi "Travnička", a sigurni smo u HVO u cjelini, nitko neće opravdavati zločine na hrvatskoj strani no, ne možemo prihvatiti da jedan časnik takvog ugleda izrekne takvu psovku i bespogovornu osudu HVO u cjelini i hrvatskog naroda, a da niti jednom rjeđju ne osudi: masakre, palež, i etničko čišćenje Zenice i hrvatskih sela oko Zenice (a bilo je to prije Ahnica); sudbinu pretežnog dijela dviju zeničkih brigada HVO, poduklo. obezglavljenih (teroristički akt nad zapovjednikom Totićem) pa

iznenadno napadnutih i tko zna gdje pogubljenih ili, u najboljem slučaju, zatočenih (a događalo se prije Ahmića); masakre, palež, i etničko čišćenje u Busovači (a bilo je to davno prije Ahmića); masakre i palež u drugim dijelovima Viteza (a dešavali se prije ili istodobno sa Ahmićima); masakre i etničko čišćenje u hrvatskim selima Travničke općine, npr. Miletići od strane mudžahedina (a dešavalo se uporedo ili prije Ahmića) itd. itd.

Ne znamo je li lt.c. STEWART (svjestan posljedica svog javnog istupa pred svijetom) izrekao u lice tog svijeta istu pa čak mnogo blažu psovku koja bi se odnosila na zlodjela muslimanskih formacija. A znamo, a i on zna, imao je argumenta i prilika. Nebrojeno argumentata i prilika - na žalost. Valjalo je to učiniti zbog potrebe objektivnosti, zbog istine i, na kraju, zbog dobrog odgoja i fer odnosa. Inače ovu izjavu i neka druga praktična ponašanja HVO i Hrvati smatraju pristrasnošću "Non plus ultra". To ne mora biti tako, no ljudi se hvataju i za indicije, a one postoje.

V - ODNOSI: BRIGADA HVO "TRAVNIČKA" - MEĐUNARODNI FAKTORI

1. Naša je greška što svoje odnose s UNPROFOR-om i drugim međunarodnim misijama nismo nametljivije forsirali. Cijenili smo nepristojnim zvati i opteređivati za svaku pojedinačnu priliku ili incident. Nismo htjeli remetiti red i plan Zapovjednika UNPROFORA, ECOMM i drugih - nekim našim zahtjevima. Dajući na znanje da svim ovim uvaženim organizacijama stojimo na raspolaganju 24 sata - bili smo uvjereni i u ravnopravan tretman HVO i A BiH u svakom prostoru i vremenu.

To često nije bilo tako i tu smo i sami griješili. Čekali smo red i prave prilike, a trebali smo biti inicijativniji i izravniji u našim pritužbama, primjedbama, prijedlozima. Trebali smo i na druge načine kultivirati naše međusobne odnose.

2. Često se događalo da npr. UNPROFOR zajedničke sastanke i teme razgovora dogovara isključivo s A BiH, a onda naše Zapovjedništvo to saznaje od A BiH, što ne smatramo korektnim. Na ovo se u Brigadi reagira s ljutnjom i ljudi vele da se na HVO gleda kao na neobaveznog partnera. Uz to znalo se desiti da se obavijest o mjestu i vremenu sastanka dobije samo pola sata prije - kad se nema vremena za pripremu, kad se mora gurnuti u stranu neki planirani brigadni posao ili se, kao zadnji put (sastanak na Robnoj kući) dogodi da tad nema Zapovjednika, koji također ima utvrđene termine, planove, obaveze.

3. Sugeriramo: bitne sastanke predlagati najmanje 24 sata prije, a rok i teme razgovora utvrđivati izravno sa Zapovjednikom Brigade odnosno njegovim časnikom za vezu, ili uporedo s gospodinom iz A BiH.

Također sugeriramo: svaku protokolarnu posjetu najaviti bar neki sat ranije, tako da delegaciju može primiti Zapovjednik, Dozapovjednik ili pak časnik za vezu, pa da u tom slučaju mogu odgoditi neke druge planirane poslove.

4. Lijepo je i imponira u misijama UN, EC, ili u UNPROFORU imati prijatelje, koji se emotivno vežu za ovaj kraj ili ljude ili ispoljavaju simpatije za ovu ili onu političku opciju. No, ako je to jednostrano - gubi se objektivnost ovih svjetskih misija u vrlo delikatnim odnosima u BiH, a sad evo i u Srednjoj Bosni, posebno u odnosima Muslimana i Hrvata.

Smatramo npr. nesmotrenim organizirati ili prisustvovati prijemima i sl. u privatnom aranžmanu i u privatnim prostorima. Smatramo nesmotrenim često, čak i dnevno praviti posjete samo jednoj (bilo kojoj) strani. Tako se lako gube kriteriji i objektivnost. A ljudi su ovdje (bilo koje nacionalnosti) hipersenzibilni. Vide i osjete sve, a naročito ono što smatraju (s pravom ili ne) pristrasnošću na štetu svog naroda, svoje civilne ili vojne organizacije.

5. Sugeriramo: Vašu oijenjenu gospodu i gospođice prevodičice pokušajte osvježiti najboljim znalcima engleskog jezika ovdje, te, što ne mora biti bez značaja, pokušajte izbalansirati njihov nacionalni sastav sukladno prilikama ovdje.

SAŽETAK PRO MEMORIJAR

1. U Travniku: - Sukobi A BiH i HVO izbjegnute trajnim popuštanjem HVO i prelaskom preko teških incidenata i napada na HVO,

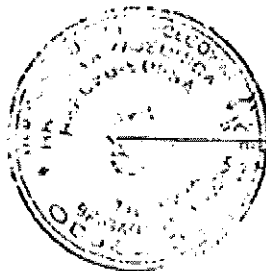
- Ključni razlog izbjegavanja zadnjeg sukoba je izmještanje postrojbi i Zapovjedništva Brigade HVO iz Travnika.
2. Ključni uzroci za moguće sukobe:
- neprihvatanje V-O. plana od muslimanske strane u praksi,
 - etničko - demografski debalans na štetu Hrvata i borba izbjeglica za život i prostor ovdje. Nužan povratak izbjeglica u svoje domove.
 - koncentracija muslimanske vojne sile u Travniku (četiri brigade). Tri četvrtine su netravničani, a mnoge izbjeglice organizirane kao vojska, što je međunarodnim regulama nedozvoljivo. Nužno izmještanje netravničkih vojnih formacija, a posebno VII muslimanske, te udaljšavanje stranih državljana (sudžehedina iz BiH.
3. Neodgodivo: - da zajedničke komisije pod nadzorom EC i dr. argumentirano i cjelovito upoznaju domaću i svjetsku javnost o uzrocima i uzročnicima svih do sadašnjih sukoba A BiH i HVO.
4. Ukoliko: UNPROFOR omogućuje novinskim i TV kućama rad na terenu nek to čini podjednako na svakom području sukoba, da se svijetu objektivno prikažu obje strane događanja.
5. Sugeriramo: Zvaničnici svjetskih misija ne bi trebali iznositi osobne, a pogotovu ne izrazito emocionalne, pa i pristrasne ocjene i osude učesnika sukoba.
6. Brigada HVO "Travnička": Sprema na objektivnu analizu drugog reda faktora koji mogu voditi sukobima (kontrolni punktovi, kriminalci, razbojnici) i na iznošenje fakata u javnost.
7. Sugerirano: - Zajedničke sastanke HVO i A BiH Travnik s međunarodnim misijama dogovarati uporedo s jednom i drugom stranom i najavlјivati najmanje 24 sata unaprijed.
- protokolarnе posjete i obilaske najavlјivati bar 2 - 3 sata ranije,
 - izbjegavati privatne aranžmane i forsiranje jedne strane u kontaktima,
 - osvježiti ekipu cjenjenih prevodilaca najbolјim znalcima engleskog jezika ovdje, a njihov nacionalni sastav izbalansirati sukladno prilikama ovdje.

Uz štovanje i najbolје želje

IS/HL

DOSTAVLJENO:

1. UNPROFOR, zapovjednik Alister Duncan
2. ECHM, gospodin Thebalt
3. UNMO
4. OZ HVO SB, puk. Tihomir Blaškić
5. HZ HB, dopredsjednik Dario Kordić
6. a/a

ZAPOVJEDNIK

Jozo Leutar

Subota, 15. svibanj 1993.

254

Na osnovu člana 201. stav 1. tač. 29. i 207. stav 1. tačka 22. i stav 2. Ustava Republike Bosne i Hercegovine - Prečišćeni tekst ("Službeni list RBiH", broj 5/93) i čl. 113. i 157. Poslovnika Skupštine Republike Bosne i Hercegovine, na zajedničkom zasjedanju Skupštine održanom 11. maja 1993. godine u Sarajevu, Zenici i Bihaću usvajajući Odluku o prihvatanju dokumenata Vens-Ovenovog mirovnog plana za Bosnu i Hercegovinu, donosi

ZAKLJUČKE

O PROVOĐENJU DOKUMENATA VENS-OVENOVOG MIROVNOG PLANA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

I

Skupština Republike Bosne i Hercegovine snažno izražavajući i čvrsto stojeći na pozicijama mira prihvatila je Odlukom dokumente Vens-Ovenovog mirovnog plana za Bosnu i Hercegovinu, uvažavajući pri tome volju građana Bosne i Hercegovine o mirnom i zajedničkom životu svih njenih građana i naroda u demokratskoj, nezavisnoj i suverenoj Republici Bosni i Hercegovini koja je izražena na republičkom referendumu od 29. februara i 1. marta 1992. godine. Republika Bosna i Hercegovina je odlučna da se dokumenti Vens-Ovenovog mirovnog plana za Bosnu i Hercegovinu provedu dosljedno, efikasno i u utvrđenim rokovima.

Skupština Republike Bosne i Hercegovine, kao najviši organ vlasti u Republici Bosni i Hercegovini ističe da je zaustavljanje agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, očuvanje njene nezavisnosti, samostalnosti i teritorijalnog integriteta i cjelokupnosti, kao i zaustavljanje stradanja njenog stanovništva i razaranja materijalnih dobara prevashodan zadatak državnih organa i građana Republike Bosne i Hercegovine, kao i obaveza organa i tijela Ujedinjenih nacija i najšire međunarodne zajednice da zaštite od agresije Republiku Bosnu i Hercegovinu kao međunarodno priznatu državu i članicu Organizacije ujedinjenih nacija.

II

1. Skupština Republike Bosne i Hercegovine traži od organa Organizacije ujedinjenih nacija i najšire međunarodne zajednice da hitno i efikasno pristupe sprovođenju svih dokumenata Vens-Ovenovog mirovnog plana za Bosnu i Hercegovinu, posebno Sporazuma o miru u Bosni i Hercegovini.

Skupština naročito zahtijeva od Organizacije ujedinjenih nacija da se do kraja i dosljedno provedu sve rezolucije koje je Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija usvojio u sprečavanju agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu.

Skupština ističe da je dosadašnje nesprovođenje rezolucija Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija u velikoj mjeri doprinijelo nastavku agresije praćene najtežim zločinima i genocidom. Neodlučan i neefikasan odnos međunarodne zajednice doveo je do katastrofalnih posljedica u Republici Bosni i Hercegovini čijih je više od 200.000 građana poginulo i nestalo, još više ranjeno i preko 2 miliona raseljenih i izbjeglih lica.

2. Skupština Republike Bosne i Hercegovine ukazuje Organizaciji ujedinjenih nacija i najširoj međunarodnoj zajednici da odlučno i efikasno provedu Vens-Ovenov mirovni plan za Bosnu i Hercegovinu i da svim raspoloživim sredstvima, uključujući i vojnu intervenciju i ukidanje embarga na uvoz oružja u Bosnu i Hercegovinu zaustave agresiju na Republiku Bosnu i Hercegovinu.

III

Skupština Republike Bosne i Hercegovine zadužuje Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, Vladu Republike Bosne i Hercegovine i druge državne organe u Republici da, u skladu sa svojim pravima i obavezama, odmah preduzmu aktivnosti i donesu potrebne mjere u provođenju dokumenata Vens-Ovenovog plana o Bosni i Hercegovini. Skupština posebno ističe da se u prelaznom periodu, do donošenja novog ustava Republike Bosne i Hercegovine i narednih parlamentarnih demokratskih izbora moraju maksimalno uvažavati kontinuitet legalnih organa vlasti i dostignuti stepen parlamentarnog i demokratskog života u Bosni i Hercegovini, u skladu sa Ustavom Republike Bosne i Hercegovine i dokumentima Vens-Ovenovog mirovnog plana o Bosni i Hercegovini.

O programima, inicijativama poslanika i aktivnostima na realizaciji ovih dokumenata i zaključaka Skupštine Republike Bosne i Hercegovine sa ovog zasjedanja, zaduženi državni organi podnosiće redovno izvještaje Skupštini Republike Bosne i Hercegovine.

IV

Ove zaključke objaviti u "Službenom listu RBiH", sredstvima javnog informisanja i dostaviti Savjetu bezbjednosti organizacije Ujedinjenih nacija i Evropskom parlamentu.

S. broj 169 11. maja 1993. godine Sarajevo

Predsjednik Skupštine RBiH, Miro Lazović, s. r.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 MINISTARSTVO OBRANE
 URED ZA INFORMIRANJE III OPERATIVNE ZONE

BRNJA: OP-5-283 /93
 Dana: 17.05.1993. godine
 Vrijeme: 11:20 h

Stojic 79

- Odjel obrane Mostar (comp. Vaso Vopar)
- Svim Pom. zap. za IPO OZ SR
- Svim press službama OZ SR
- Svim javnim glasilima HZ HB
- RTV BiH
- Večernji novine
- ZETEL
- Radio Zenica
- UNHCR
- HINA /HTV

INFORMACIJA ZA JAVNOST

Tijekom večeri muslimanske snage su provocirale na skoro evim crtama obrane.

U općini Vitez muslimanske snage otvarale su vatru iz MB.

Oko 20:00 sati djelovali su u rejonu Krčevina i Grabka minobacačima 92 mm, ispalivši nekoliko granata.

U 23:00 sati iz rejona Grbavica muslimanske snage pokušale su pješački proboj koji je odbijen.

Djelovanjem i provociranjem iz pješačkog naoružanja ranjen je Mirko Petraž u rejonu Zabilja a vatra je otvorena iz Kljaka, općine Travnik. I sinoć su zapaljene dvije hrvatske kuće.

U Kiseljaku snage MDS-a pokušale su dva pješačka napada, jedan u rejonu Badoje a drugi u rejonu Kazagića. Dostrojba HVO-a uspješno su odbile oba napada. Tom prilikom poginuo je jedan branitelj a jedan je ranjen.

U općini Travnik predstavnici muslimanskih snaga ispalili su nekoliko hitaca na položaje PZO-a i pripadnike "Travničke" brigade. A u Čučoj Gori provocirali su iz pješačkog naoružanja iz rejona Umova po Čuklama. Srećom, bez posljedica.

U Ruzovači "BRUJING" je i sinoć djelovao iz sela Mandani po Stranama, a pješačka vatra otvorena je duž cijele crte obrane.

....

Na crtama obrane naspram srpske vojske nije bilo većih borbenih djelovanja. U zoni odgovornosti "111 Xp" brigade zabilježena je sporadična pucnjava, a na travničko-turhetskof bojisanici nije bilo borbenih djelovanja.

Leži i kampanja muslimanske vojske i muslimanskih predstavnika na Hrvate i HVN se nastavlja.

Dok gosp. Alija Izetbegović poziva Hrvate i gosp. Matu Bobana da se što prije provode Jene-Bvenov plan, onaj isti koji su hrvatski predstavnici potpisali prvi, pokazujući avijetu i Muslimanima da su za mirno rješenje i uvijek spremni za dogovor, dotle njihov vojska provodi i krši sporazum u skoro svim općinama SB i HZ HB.

Muslimanska politika i njeni predstavnici tijekom rata pokazali su svu svoju dvostranost, svoju duplu igru, u koju su sada uveli muslimanski narod, davajući mu stradanje, pogibelj, smrt.

I dok oube jedan po jedan grad u istočnoj Bosni, dok pazeju Šepa, Goražde, Srebrenica, dotle hrvatski elahuenberovci koju i masakriraju Hrvate.

Hrvata koji su ih nasružali, preko dijih prostora su dovozili i dovoze hranu, dovozili i dovoze oružje.

Juđer su se zgražavali na etničko čišćenje, a sada se zanima čisti od svih naroda, osim " temeljnog ".

Bit će da su temeljni i mudžahedini iz Iraka, Egipta, Sirije Možda i oni Muslimani iz Sandžaka, Srbije... ..

Juđer su razmjenjena tijela trojice nestalih vojnika HVN u Risovača, koji su nestali u zoni Kula, 25.04.1993. godine i to Željko Akrap, Ante Lovrić i Marko Tomšić.

Tijela mrtvih branitelja masakrirana su. Jedan broj njih odsječena glava, zaklani su i bez ušiju.

U ime koje borba, u ime koje istina, u ime kojeg Boga se čine takove stvari?

Muslimanski naroda, možda li bar ti, ako tvoje vodje ne znaju dati odgovor na ovo pitanje.

MT /VU

Kucano u tri primjarka.

Dostaviti :

- 1 x Naslovu
- 1 x Ured za inf. 07 SB
- 1 x a/a

Dana 25. svibnja 1993. godine. u Mostaru je Predsjedništvo HDZ-a BiH održalo sjednicu, pod predsjedanjem gosp. Mate mr. Bobana.

Tim povodom dajemo:

P R I O P C E N J E Z A J A V N O S T

Razmatrana su aktualna događanja, no posebice, obveze temeljem Zajednicke izjave gosp. Bobana i gosp. Izetbegovića, potpisane u Zrebu dana 25. travnja 1993. godine, te konkretnoj provedbi Vance-Owen plana zaključenoj u Medugorju dana 18. svibnja 1993. godine.

Predsjedništvo je, sukladno ovlastima izvršilo imenovanja osoba iz reda hrvatskog naroda, koje će obnašati poslanja u prijelaznoj provincijalnoj vladi.

Također je Predsjedništvo raspravljalo o imenovanju osoba iz reda hrvatskog naroda za Centralnu vladu.

Temeljem Sporazuma, o prijelaznom ustroju Privremene provincijske vlade, (dodatak IV, točka D) izvršena su imenovanja za
Privremene provincijske vlade
u provincijama broj 8, 9 i 10.

A.) Provincija broj 8.

gosp. Pero Marković, dipl. ing. - guverner

članovi Privremene vlade su:

gosp. Jozo Marić, prof.
gosp. Vlado Soljić, dipl. ing.
gosp. Valentin Čorić, dipl. ing.
gosp. Mijo Jozić, prof.
gosp. Karlo Sesar, dipl. jur.

B.) Provincija broj 9.

gosp. Perica Jukić, dipl. ing. - vice-guverner

članovi Privremene vlade su:

gosp. Ivo ing. Ložančić
gosp. Franjo Bratić, dipl. oec.

2.) Provnicija broj 10.

gosp. Vlado Soljic, dipl.oec.- guverner

Clanovi Privremene vlade su:

gosp. prof. Anto Valenta, dipl. ing.
gosp. Pero mr. Skopljak
gosp. Dario Kordic, dipl. jur.
gosp. Ivan dr. Sarac
gosp. Zoran Perkovic, dipl. jur.

D.) Temeljem odredbe tocke H iz Sporazuma za pucckog pravobranitelja predlozen je supredsjedateljima,

gosp. Ivan Tomic, dipl. jur. - odvjetnik iz Mostara

Ovim imenovanjima, izvršene su obveze s hrvatske strane, a imenovanjem djelatnika iz reda muslimanskog naroda. provincije broj 8, 9 i 10. mogu započeti život mira i zaštićenih ljudskih prava, te odlučnije i snažnije obrane od agresora.

Mostar. 25. svibnja 1993.

PREDSJEDNIK

LO HZ BiH

Srećko Vučina
Srećko Vučina

T. Jumbov
15/10 1997.

51

395

~~ONO~~
g/a

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
KOMANDA 3. KORPUSA
Str. pov. br. 02/33-1340
Zenica, 03.06.1993. godine

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Izuzimanje haubica
iz BMT-a,

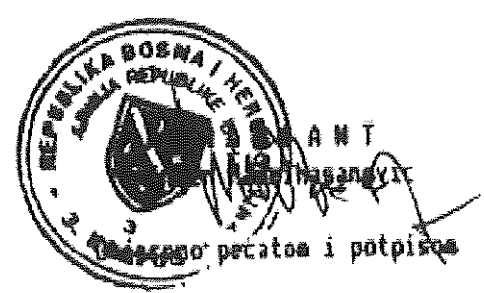
Komandantu 300. bbr

Trebate odmah preduzeti aktivnosti u cilju stvaranja uslova za izvlacenje
3 komada haubica koje se nalaze u fabrici "BMT".

Nastojte, koristeći se svim sredstvima da neopazeno po drugu stranu izvu-
cete orudja i rasporedite na vatrene položaje prema vasoj odluci.

O preduzetom i uradjenom redovno nas izvjestavajte.

MM/VA

KOMANDA "TG"

17.00^h, 05.06.1993

Zenica

7. MUSLIMANSKA
BRIGADA

STR. POV. 720/93

05.06.1993

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLJIVO

ZAPOVIJEST ZA NAPAD

Skala 1:25000 list Zenica 2-3 i Zenica 4-1 izdanje 1978 godine

1. Na pravcu napada "TG" brani se neprijatelj jačine dvije bojne (cca 400 borbovnika) u sljedećem rasporedu:

- jedna četa u rejonu Čukle
- jedna četa u rejonu Novo selo
- jedna četa u rejonu Grahovčići-Strnac
- jedna četa u rezervi u rejonu Grahovčići i ČNB 120 mm Grahovčići (površinski kop)
- MB 82 mm sa VP u Čuklana (izvor Studenzac)
- Haubica kod škole u Grahovčićima.

Sa vjerovatnim ciljem da uporno odbrana spriječi prodor naših snaga na pravcu Stranjani-Rebrovac-N.Selo-H.Bila i stvori uslove za protivnapad njegove rezerve.

Užurbano izvodi radove na uređenju fortifikacijskih objekata, a osjeća se i uznemirenost stanovništva u rejonu Ovnaka.

2. "TG" sastava: - 3 odreda 7.bbr
- odred 314 atbr
 - četa odreda "Manevar"
 - četa 2.PDO OŠO Zaslave i
 - BRAG-314.

napada u zoni: desno C.Vrh-Čukle-H.Bila, a lijevo Stranjani-G.Osojnica-Kljaci, sa zadatkom:

Jednovremenom napadom sa fronta i obuhvatom sa lijeva razbiti snage neprijatelja na pravcima C.Vrh-Ušice-N.Selo, Kljaci-Strnac-Grahovčići i na pravcu Konjevići-Milike-Grahovčići, te što prije ovladati rejonom Ovnaka, odbiti protivnapade neprijatelja sa pravca H.Bila-N.Selo i Vrbice-Grahovčići-Milike, te stvoriti povoljne uslove za ovladavanje komunikacijom N.Selo-H.Bila-N.Bila.

3. Susjedi: Desno, pravcem Zaselje-Jezerci je 1/306.bbr, lijevo u rejonu Pecarice je dio snaga 325.bbr.

4. Odlučio sam izvršiti napad glavnim snagama pravcem Vrselje-
-G.Vrh-Ušice-Čukle-Brajkovići, a pomoćnom snagama pravcem Klja-
ci-Zadanj (t.878)-Strnac (t.940)-Grahovčići, sa ciljem:

U bližem zadatku ovladati linijom Čukle-N.Selo-Milika-Strnac, a
u sljedećem zadatku ovladati linijom: Brajkovići-Plavčići-Vi-
nište-Grahovčići-Vrbice.

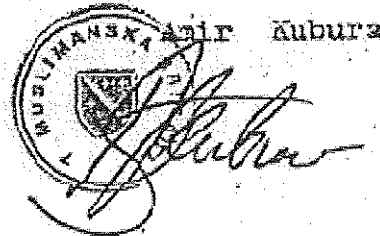
Borbeni raspored u dva ešalona, snage za art. podršku, snage PO
borbu, snage za logističko obezbjeđenje, snage za komandovanje
i vezu.

Umoženo u 7 primjeraka

K O M A N D A N T "TG"

Dostavljeno:

- 1 x Komanda 3.Korpusa
- 1 x K-dant "TG"
- 1 x K-dant 2/7.Mbbr
- 1 x K-dant odreda 314.mbr
- 1 x K-dant odreda "Manevar"
- 1 x K-dant 2.PDO OSO Zenica
- 1 x ONO 7.Mbbr

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
 HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
 ODJEL OBRANE

OBRANA
 SROČNO
 SROČNO DOV.

PERSONALNA UPRAVA

Broj: 02-3/1-.....44...../93
 Mostar, 09.06. 1993. god.

URED PREDSEDNIKA HZ H-B

PREDMET: Pregled nacionalne strukture
 pripadnika HVO -dostavlja -

Na Vaše traženje, u prilogu dopisa dostavljamo Vam "Pregled nacionalne strukture pripadnika HVO".

(Prilog br. 1)

Podaci su radeni na osnovu stanja sa danom 08.06.1993.god. za postrojbe pod rednim brojevima: 14, 15, 16, 17, 30, 31, 32, 33 i 34 a za ostale postrojbe na osnovi novozbrađenih vojnih iskaznica.

Napomena: Za dio postrojbi iz OZ "Srednja Bosna" zbog poznatih razloga tražene podatke nismo u mogućnosti dostaviti.

NAČELNIK

Jure Džeko

ZAPOVJEDNIŠTVO OZ S/2 H
 Broj: 01-5-260/93
 Tomislavgrad, 6.6.1993.godine

OBRANA
 VOJNA TAJNA
 STROGO POV.

Izvršeno o popuni
 brigade, dostavlja

ODJEL OBRANE HZ HB
 Personalna uprava
 Mostar

Na osmeni zahtjev načelnika personalne uprave Odjela obrane dostavljamo vam sljedeće popune i nacionalnu strukturu brigada:

1. Brigada "RAMA" Prozor
 Ukupno popunjeno..... 2023
 od toga Hrvata..... 1552 ili 76,7 %
 Muslimana..... 471 ili 23,3 %
2. Brigada "KRALJA TOMISLAVA" Tomislavgrad
 Ukupno popunjeno..... 3054
 od toga Hrvata 2745 ili 89,89 %
 Muslimana..... 294 9,69 %
 Srba 2 0,06 %
 ostali..... 11 0,36 %

U popunu brigade uračunate su i bojne:

Kopres
 Ukupno peunjeno 249
 od toga Hrvata 244 ili 97,99 %
 Muslimana 5 ili 2,01 %

Fosuseje
 Ukupno popunjeno..... 266
 Od toga 266 ili 100 %

3. Brigada "PETAR KRESSINIR IV" Livno
 Ukupno popunjeno 3086
 od toga Hrvata 2312 74,92 %
 Muslimana 767 24,85 %
 Ostalih 7 0,23 %

Na teritoriji općine Livno nema postrojbi formiranih iz više općina ili ima vojnika iz općine Jajce koji su uključeni u postrojbe brigade i njih je ukupno 125 vojnika.

Dostavljeno:
 - odjel obrane
 - OMK
 - Arhiva

ZAPOVJEDNIK
 pukovnik
 Zeljko Štalić

ECV, Naziv organa	GS #VO
Prigeto-primljeno teleg. br.	5527
Dana	06. 06. 19. 93. u. 19.58
TLP, TGR, TLF	RRV, ZV, @
Obradio:	Kanečić
	(potpis)

SARAJEVO

Datum i vrijeme :

24.06.1993, Četvrtak 06:13

Akt primio i obradio

gosp. S. Žičić

Republika Bosna i Hercegovina
SSTAB VRHOVNE KOMANDE - I K M

(22)

Str. pov. 104/39-1
Zenica, 23.06.1993. godineODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVOInformacija o razmjeni civila
u rejonu Travnik, dostavlja-SSTABU VRHOVNE KOMANDE - SARAJEVO
na znanje PREDSJEDNIKU PREDSJEDNIŠTVA REPUBLIKE BiH

Komisija za oslobađanje zatocjenih na bazi Sporazuma od 10.06.1993. je danas posjetila selo Skradno (općina Busovaca) i selo Mehurici (općina Travnik). Tamo je utvrđeno sljedeće :

1. U selu Skradno nalazi se oko 45 domaćih plus oko 70 izbjeglica iz sela V. Bukovice - svi muslimanske nacionalnosti. Na prvi pogled imaju sve uslove za normalan zivot, ali su svi odreda krajnje uplašeni za svoj zivot. Prakticno zivje u getu, ne mogu nabavljati potrebštine za zivot, nemaju ljekarske pomoci i uvjereni su da ce skoro biti likvidirani ako se odmah ne premjeste na neko sigurnije mjesto. Occajniccki mole da im pomognemo.

2. U selu Mehurici nalazi se 247 civila hrvatske nacionalnosti smještenih u fiskalturnoj sali jedne škole. Pod zaštitom su vojne policije 306. brigade, ali su izloženi smrtnoj opasnosti od strane tzv. "Brigade Smrti" sastavljene pretežno od mudzahedina - stranaca lociranih u neposrednoj blizini. Od gospodina Salke Rebe iz OG ZAPAD, koji je bio u nasej pratnji, obavješteni smo da su dan prije naseg dolaska ovi mudzahedini ubili oko 50 civila u obliznjem selu. Jedan civil je uspio prazivjeti ovu egzekuciju i sada se nalazi medju onih 247 civila u Mehuricima. Jedan pripadnik 306. brigade u Mehuricima nam je u razgovoru rekao da mudzahedini maltretiraju i lokalno muslimansko stanovništvo, placckaju i ubijaju. Grupa mudzahedina je u toku naseg boravka tamo uperila protivoklopno i piessadijsko oruzje u snage UNPROFOR-a i jedva je odvaccena od pruzanog incidenta.

Mislijenja smo da problem mudzahedina u tolikoj mjeri uslozjnjava ionako slozene odnose izmedju muslimanskog i hrvatskog naroda u zoni odgovornosti 3. korpusa, da bi Predsjednik Predsjedništva Republike BiH, zajedno sa Komandantom Armije BiH trebao doći u Zenicu ili pozvati Komandanta 3. korpusa na hitne konsultacije u Sarajevo radi rješavanja ovog problema.

Izmedju g. Salke Rebe i g. Petra Skopljaka, predstavnika HVO dogovoreno je da se sutra, 24.06.1993. izvrši razmjena civila iz sela Skradno sa civilima smještenim u selu Mehurici. Iako svjesni da je ovde rijecc o klasicnom etnicckom cciscenju, ali u nemogućnosti da na drugi nacin omoguccimo zaštitu ovim civilima od neposrednog unisštenja, mi cclanovi komisije smo se slozili da se ova razmjena izvrši, iako je to izvan mandata koji nam je određen Sporazumom.
Hitno trazimo Vaszu saglasnost.

Clanovi Komisije za oslobađanje zatocjenih
Ivan Negovetic
Fadil Alibedzic

VEZE SVK - Odjeljenje za Kripto Zastitu
 Datum i vrijeme: 25.06.1993, Petak 23:23

Izvorni fajl: FAGFSLIC
 Akt primio i obradio

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 STAB VRHOVNE KOMANDE OB - IKM
 Str. pov. broj: 102/03-67

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POUKLIJIVO
 VRILO HITNO

Zenica, dana 25.06.1993. godine

- PREDsjedNIKU PREDsjedništVA RBiH - Na ličnost
- KOMANDANTU CVK ARMIJE RBiH - Na ličnost

Vežano za dopis str. pov. br. 102/03-67 kojeg sam Vam uputio 15.06.1993. godine slobodan sam, ponovo da insistiram, na Vašem dolasku u Zenicu. Navodim još neke razloge, koji nisu navedeni u dopisu od 15.06.1993. godine.

23.06.1993. godine Načelnik CVK Sefer Halilović, je pred Delijem i Karijem, a prije odlaska u Sarajevo, saopćio da je naredio:

- 3. K za 24 sata mora pronaći i postaviti u svoju komandu nekolicu Hrvata;
- da je Republika za 48 sati grupice nelegalnih sastava (zna se ko su) moraju napustiti Zenicu pravcem Igmana. (Izvršioc Delij, saradnik Mahmudović);
- da 3. K domobilice jedinice;
- da 3. K ima uvesti 24. časovni rad, kao što je to u CVK i ostalim korpusima.

Do danas ništa nije urađeno.

2. 26.06.1993. godine predsjednik općinske vlade (vaferović) Ramiz (red Liberović) Karijem i Vranjom kazao:

kao građanin razgovaran sam u 3. K, a vrh korpusa umjetan je u pljačke i kriminal,

- ima starijina koji vrše likvidaciju ljudi poslije pljačke,
- "Ja u ime vlade neću ništa uraditi za vojsku dok se ne uspostavi red i disciplina u gradu."

1. 23.06.1993. godine, Hadžić predsjednik Okruga i Haradžić predsjednik okružne vlade kazao:

- Merdan je glavni organizator vjerskih jedinica: (Civalićeve, Purićeve, Z. mhb i dr.);

- Hadži Hasanović nekoliko puta pozivan na sjednicu okružne skupštine, a ni jednom nije htio doći,

- Zenicom i vojskom 3. K vladaju komandanti koji su teški kriminalci, koji ne žele, jer im ne odgovara pobjeda nad Jedinicama, a istovremeno im odgovaraju sukobi sa HVO.

20.06.1993. godine u razgovoru u Jelicu pka sa Hadži Hasanovićem postavio sam mu pitanja:

- da li je Merdan...

da li znaš da se dijelovi nekih jedinica spremaju da se odjefe i formiraju 8. muslimansku brigadu?

Odgovor: Da, ali neje iji!

da li znaš da se priprema formiranje muslimanskog korpusa, i da je ukoliko se tome usprtlivi hiti likvidirana komanda 3.K?

Odgovor: Da, ali su to nejeje zelje. Neje iji!

Je li u vremenu:

- 08.06.1993. godine streljano je 35 Hrvata u selu Bikoči, a 4 svjedoka su ranjena i ostali su živi, a streljali su ih muja-hedini.
- 10.06.1993. godine streljano je preko 30 Hrvata u selu Lučani kod Ovnaka od strane "neke vojske".
- 22.06.1993. godine članovi Komisije za puštanje zarobljenika Alihojić i Nagovetić od Salka Bebe iz OO "Zarad" saznaju da su mu muhadini dan ranije u blizini sela Mehuriti pod Viti-jem streljali oko 80 civila. Jedinica Salka Bebe u tom selu juva 247 civila od tzv. "brigade smrti" koji maltretiraju i lokalno muslimansko stanovništvo, pljačkaju i ubijaju. Istoga dana umalo ti muhadini iz "brigade smrti" koji za novac pri-dobijaju nate berce, nisu sa zoljama i osama pucali na vozila UNPROFOR-a koja su prevozila Komisiju.

otencirana pljačka i kriminal caruju. Borei sa "polozaja" kroz Zenicu nose pune torbe, a dobio sam podatak da pojedini odbijaju li na polozaje ukoliko nema (ta da se pljačka (309. bbr). Polici-je nekih brigada i dalje hapse i u područima tuku civile. MUP ti. 38 i služba bezbjednosti 3.K uopće ne sarajuju u (ta se uvjerio gospodin Gani) prilikom sastanka u 3.K 15.06.1993. godine.

Na osnovu iznesenog, ponovo molim da hitno reagujete, jer su neop-rodne kadrovske promjene u Vrbi 3.K. Za to imam konkretne prijedloge od komandanta 3.K. tražio sam savjetu pomoćnika za moral, bezbjednost i org.- mob. i kadrovske poslove, ali on ne reaguje.

Moim Vas da u Zajedničku komandu sa Karibom i Eiberom umjesto de. Jana postavite vojnika profila Karifik, Vranj, Najetović, i toga (to je Merdan član 3.K, a i zbog naprijed navedenog Merdanu).

Dravlja Vas,

BL/A

ZAMJENIK KOMANDANTA

Eiber mr. Stjepan, dipl.ing.

BOSNA I HERCEGOVINA
 HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA
 GLAVNI SANITETSKI STOŽER
 ODJEL ZA INFORMIRANJE I ISTRAZIVANJE
 Broj: 02-5/A-CP/93
 Mostar, 26.06.93.

HELSINKI WATCH
 n/r gdj. Ivana Nizich

STRADAVANJE HRVATA NA PODRUČJU OPĆINE ZENICA

OSNOVNI PODACI

Prema popisu stanovništva iz 1991 godine na području općine živjelo je ukupno 145 577 stanovnika. Hrvata je bilo 22 651 (15,6 %), Muslimana 80 377 (55,2 %), Srba 22 592 (15,5 %), Jugoslavena 15 651 (10,8 %) i ostalih 4 306 (2,9 %). Prilazimo kartu nacionalne strukture općine Zenica po naseljima, podijeljene prema popisu iz 1981 godine, te odgovarajući ispis stanovništva.

KRONOLOGIJA DOGAĐANJA

Na području općine Zenica nije bilo većih sukoba sa Srbima. Zbog toga je Zenica, kao relativno sigurna zona postala stjecište muslimanskih izbjeglica iz Sarajeva, Istočne Bosne, Kotor Varoši, Doboja, Luke, Jajca i ostalih dijelova "Bosanske Krajine".

Istovremeno u Zenici djeluje jaka fundamentalistička struja SDA koja uvidjevši da se ne može boriti protiv Srba jer su prejakim uzimanjem općina Srednje Bosne koje su pretežno naseljene Hrvatima (Travnik, Novi Travnik, Vitez, Busovaca, Kiseljak, Kresevo, Dobrinica, Gornji Vakuf, Bugojno, Prozor, Kakanj, Vareš) i protjerivanjem Hrvata iz njih, kao i protjerivanjem Hrvata iz onih općina u kojima ih ima u značajnijem broju (Konjic, Jablanica, Zenica, Zepče, Maglaj, Zavidovići, Tuzla, Zivinice, Banovci), oni pokušavaju stvoriti prostor na kojem bi živjeli Muslimani, odnosno gdje bi mogli stvoriti muslimansku državu.

SIJEČARJ-VELJACA 1993 godine

U siječnju 1993 godine muslimanske snage su pokušale ovladati prometnicom Zenica-Vitez-Busovaca i na taj način prekinuti komunikaciju između Viteza i Busovaca. Tom prilikom su popalile hrvatske kuće u selima Lasva i Dusina i učinile pokolj nad Hrvatima.

04.01.93. u Zenici od strane pripadnika A BiH ubijen civil Dario Jurisic.

27.02.93. na punktu Vjetrenica oduzeta je roba od konvoja "Caritasa".

UZUJAK 1993 godine

09.03.93. u Zenici u mjestu Vješnjice pet pripadnika

A BiH upali su u kuću Milka Kriste, maltretirali su ga, a zatim pretukli i opljačkali.

22.03.93. na svim punktovima pripadnici A BiH skidali su registarske tablice sa vozila sa oznakom HZ HB.

25.03.93. maltretiran je fra Stipan Radić, župnik Crkve Sv. Marije u Zenici.

26.03.93. pripadnici A BiH pucali su pred osnovnoj školi u Cajdrasu, i tom prilikom je pricinjena znatna materijalna šteta.

28.03.93. od strane pripadnika A BiH ubijena su 2 pripadnika vojne policije HVO.

TRAVANJ 1993 g. dne

Sredinom travnja počinje velika sinhronizirana ofenziva muslimanskih snaga na hrvatska naselja Srednje Bosne i Konjica: Jablanice.

15.04.93. u Zenici je izvršena otmica zapovjednika HVO Zenica, Zivka Totica. Tom prilikom su ubijena njegova 4 pratilaca. Jedan civil, slučajni prolaznik.

16.04.93. iz sela Poculice, Nadici i Krcevine (hrvatska sela koja pripadaju općini Vitez, a nalaze se na granici prema općini Zenici, na prometnici Zenica-Vitez-Busovaca), muslimanske snage odvođe hrvatske obitelji, maltretiraju žene i djecu i odvođu u nepoznatom pravcu.

Istovremeno iz pravca Visokoga, Kaknja i Zenice prema Zagorjapadu, gdje se nalaze Hrvati nadiru jake muslimanske snage.

17.04.93. napadnuta su hrvatska sela Cajdras i Podbrezje. U Gornjoj Zenici pale se i ruše hrvatske kuće, a Hrvate hapse i odvođe. Po ulicama Zenice isasli su tenkovi A BiH.

U selima Kuber i Potis (selo na granici općina Zenica i Busovaca) maskirano je 60 civila Hrvata.

18.04.93. ujutro počeo je opći napad na sjedište brigade HVO Zenica "Jure Francetić", a nad hrvatskim pučanstvom masakr. Zenica je potpuno blokirana od strane A BiH.

19.04.93. muslimanske snage i mudzahedini streljaju zarobljene Hrvate, vojnike i civile ispred Crkve u Cajdrasu.

Zarobljeno je 426 pripadnika HVO i odvedeno KPD, razbenu školu i rudnik. Ove logore drže mudzahedini, koji nepatama tuku ljude i tjeraju ih da viku "Alahu uegber". Među zarobljenicima se nalaze i starci, ali ni oni nisu postedjeni maltretiranja.

Veliki broj pripadnika HVO se morao predati jer su muslimanske snage tjerale žene i djecu ispred sebe, koristeći ih da svi stit i na taj način primorale vojnike da se predaju.

Muslimanske snage nisu dozvoljavale sanitetskim vozilima da ranjene Hrvate prevoze u zenicku bolnicu.

23.04.93. prema prikupljenim podacima u ovim sukobima u Zenici je ubijeno 113 Hrvata (vojnika i civila).

Ovaj broj nije konačan, jer u mnoga naselja muslimanske snage ne daju pristup čak ni međunarodnim organizacijama.

Prema izvješću Komisije MKCK potpuno su iseljeni Hrvati iz sela Janjac, Dobriljeno, Stranjani. U selu Zeljanu spaljeno je 25 kuća, a nadjena su tijela 12 mrtvih Hrvata.

Samo u KPD Zenica zatčeno je 506 Hrvata. Tuku ih i maltretiraju.

25.04.93. u 14:00 sati, ubijena je gdj-a Danica Gaso, majka članice sahovske reprezentacije, u svom stanu.

Iz zenicke bolnice je izbacena Elizabeta Strbac. Zbog nepaznje liječnika umrlo joj je tek rođeno dijete.

Na kontrolnom punktu Poculica ubijeni su civili: Ivo Siric, Florijan Siric, Antun Siric, Vinko Marić i casna sestra Ljiljana Marić. Opljačkani su, oduzeto im je vozilo, nakon toga su ih pretukli (nisu postedili ni casnu sestru) a nakon toga

su ih pustili.

Prema dosada prikupljenim podacima na području općine Zenica još uvijek živi oko 18 000 Hrvata, praktično zatocnika bez prava slobodnog kretanja. Svi izlazi iz Zenice su blokirani od strane A BiH.

LOGORI

Najveći broj zatocnika se nalazi u Kazneno popravnom domu u Zenici, Glazbenoj školi, a oko 450 zatocnika radi u Rudniku u Zenici, kao robovi.

MASAKRI

Najveće zločine nad civilnim hrvatskim pučanstvom i zarobljeni vojnicima Hrvatima, učinile su muslimanske snage i mudžahedini u slijedecim naseljima: Dusina, Lasva, Kuber, Putiš, Cajdras, Podbrezje, Dobriljeno, Stranjani.

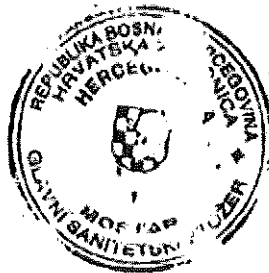
Preživjeli svjedoci nalaze se u Srednjoj Bosni i mi ne možemo stupiti u kontakt s njima.

SPALJENA SELA

Prema nama dostupnim podacima djelomično ili potpuno su spaljena slijedeca hrvatska sela: Janjac, Podbrezje, Cajdras, Ladjice, Miklici, Raspotocje, Miklici, Vjetrenice, Dobriljeno, Visnjica. Nije nam poznata sudbina ostalih hrvatskih sela.

Popaljene su hrvatske obiteljske kuće u kojima su muslimani činili većinu, a Hrvati manjinu: Stranjani, Kozarci, Lasva, Dusina, G. Visnjica.

U prilogu etničko-topografska karta općine Zenica sa označenim mjestima masakra, uništenih sela i logora, prema podacima prikupljenim u Odjelu za informiranje i istraživanje Glavnoga Sanitetskoga stožera.

voditelj odjela
dr. Marija Brajko Brncić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
STAB VRHOVNE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
S A R A J E V O

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
Strogo povjerljivo

Str.pob.broj: 02/810-1
Sarajevo, 28.06.1993.godine

- KOMANDI 3. KORPUSA

Neprekidan trend pogoršanja odnosa Armije RBiH i ekstremnih dijelova HVO na širem prostoru Kiseljaka, te njihova sve šira saradnja sa četnicima u napadima na snage Armije BiH upozorava na mogućnost izvođenja širih ofanzivnih dejstava na pravcu Kiseljak - Visoko i Lepenica - D.Košćan.

Situacija na prostoru Gornjeg Vakufa i Bugojna je takođe u znaku pogoršanja sukoba i priprema snaga HVO koje već posjeduju dominantne objekte radi izvođenja napada na naše snage.

U vezi gore navedenih procjena

N A R E Đ U J E M

1. Planirati izvođenje aktivnih borbenih dejstava na pravcu Kralupci - Kiseljak, radi popravljavanja sopstvenog taktičkog položaja. Razraditi plan za zauzimanje Kiseljaka u pogodnom trenutku ako se za to ukaže prilika.

2. Izvršiti posjedanje ključnih položaja na prostoru G.Vakufa i Bugojna naspram snaga HVO, spriječiti moguća iznenađenja, biti u stalnoj gotovosti za odbijanje napada u cilju zaštite stanovništva i odbrane slobodne teritorije.

3. O preduzetim mjerama izvjestiti ovaj štab, rok 01.07.1993.godine.

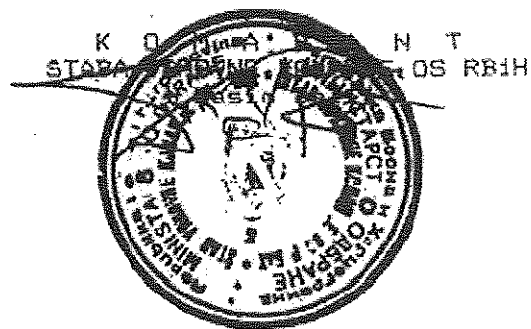
MV/JA

CV ŠVK OS RBiH

odjel za kž

Poslato: 28/06/1993 u 22:20

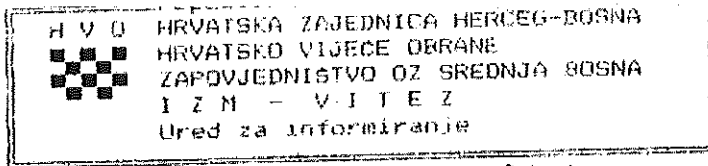
Hari

Sukob za Bugojno između HVO-a i Armije BiH trajao je kratko. Opći napad Armije BiH počeo je 18. srpnja 1993., a sve je dovršeno 28. srpnja 1993. godine. U teškim borbama pripadnici Armije BiH su zauzimali dio po dio grada. U tome ratnom sukobu poginulo je oko 90 pripadnika HVO-a, mnogo je hrvatskih vojnika zarobljeno i odvedeno u logore. Iz Bugojna i s cijelog teritorija bugojanske općine počinje nezapamćeni egzodus oko 13 tisuća hrvatskih civila. Oni bježe ispred bošnjačkih postrojbi preko područja pod srpskim nadzorom na teritorij pod nadzorom HVO-a. Izbjeglance se probijaju kroz minska polja pa ima mrtvih i ranjenih. U Bugojnu ostaje oko tri tisuće Hrvata. Pripadnici Armije BiH zarobili su oko 350 Hrvata koje su na svirep način mučili, neke likvidirali. Armija BiH je osnovala logore i mučilišta po gradu.

Ovo je tekst s Wikipedije, a **18. srpnja 1993. bila je nedjelja.**

http://hr.wikipedia.org/wiki/Bo%C5%A1nja%C4%8Dko-hrvatski_sukob:_Prozor-Rama,_Uskoplje_i_Bugojno

U21-4
U21-5
U4

Ur.broj: 08-7-401/1/93
Dana: 23. srpnja 1993
Vrijeme: 14.00 sati

66 HVO MOSTAR, Odjel IPD-a
Gosp.Veso Vegar,
Ured za informiranje **K2 4B**

385

INFORMACIJA

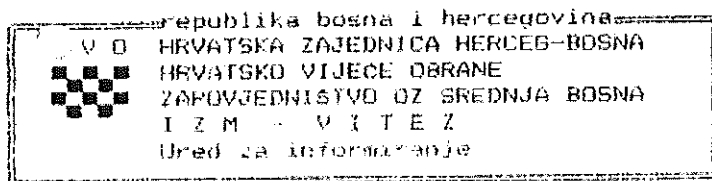
TIJEKOM AGRESIJE MUSLIMANSKE VOJSKE NA FOJNICU UBIJENA SU 33 HRVATA:

- U GRADU JE ZATOCENO 212 HRVATA;
- U SPECIJALNOJ BOLNICI U FOJNICI NALAZI SE 80 BOLESNIKA OBOLJELIH OD MIOPTIJE.
- POTPUNO JE ISELJENO I OPLJACKANO 22 HRVATSKA SELA;
- 22.07.1993.G. SNAGE MUS-A PRESJEKLE SU VODOVOD KOJI NAPAJA SELA BAKOVIĆE I GOJEVIĆE, TAKO JE ZAUSTAVLJENA VODA I ZA ZAVOD ZA MENTALNO RETARDIRANA LICA U KOJEM JE SMESTENO 920 STICENIKA;

MT/V5

- 1 x naslovu
- 2 x Ured
- 1 x a/a

* URED ZA INFORMIRANJE
* * 13. 07. HVO * *

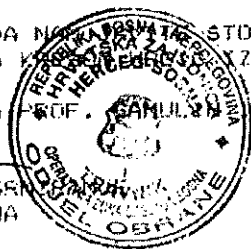
Ur.broj: 08-7-41/2/93
Dana: 23.07.1993
Vrijeme: 14.00

ureda za informiranje
K I S E L J A K

UPIT

MOLIMO VAS DA NAŠI PRAVNIŠTI STU JE SA FRA STIPANOM BULJAN IZ KRNEŽVA,
TE STU JE SA KAMILJEM ZAKOVIĆEM IZ BAKOVIĆA I ILIJOM TROGRANČIĆEM IZ FOJNICE.
ZA NJIH PIJA POF. SAMULJAN IZ SPLITA.

URED ZA INFORMIRANJE
SREDNJA BOSNA

РЕПУБЛИКА СРПСКА КРАЈИНА
The Republic of Serbian Krajina
Министарство за инострANE послове
Ministry of Foreign Affairs

KNIN, KRALJA PETRA I OSLOBODIOCA 27
TEL: 011-235-16-72
0780-60-126 / 079-719-023
FAX: (011) 235-16-72
REPUBLIC OF SERBIAN KRAJINA

OFFICE IN BELORABE
TERAZIJE No 3/1
TEL: (011) 3221-325; 3226-778; 3227-346
FAX: (011) 3224-373
YUGOSLAVIA

Broj: DT+1/93.

DRŽAVNA TAJNA

IZBOR TRENUTNIH RATNIH CILJEVA RSK I RS

- Јадран од ослобођења -

Rat traje već treću godinu. Mnogo toga je danas jasnije nego 1991 i 1992. Svet se navikava na državnost Srba zapadno od Drine. Savezništvo Muslimana i Hrvata više nije moguće obnoviti.

Muslimani nemaju koridor sa svetom. Očigledno je da im je cilj izlazak na more, u širem pojasu od onog koji im se nudi. Uzgred žele zauzeti Mostar i zavladatai dolinom Neretve. Ako im to uspe, zadaće Hrvatskoj smrtni udarac. To bi, ujedno, skinulo Srbima sa leđa najopasnijeg neprijatelja.

Zato, trebalo bi Muslimanima pomoći da ostvare ovu stratešku zamisao. Hrvatska tvrdoglavost i napad na RSK, iskoristiti i vezati im što više jedinica na ratistima oko Maslenice, Gospića, Drniša i na Peruću. U znak solidarnosti, RS bi mogla oživeti bojista oko Grahova, Glamoča i Kupresa.

Muslimani bi, tada, lako slomili poslednju liniju odbrane Hrvata u Bosni na pravcu Gornji Vakuf - Konjic i ugrozili hrvatske položaje oko Trebinja. Time bi srpski hercegovački korpus mogao da oslobodi srpske delove Hercegovine i da dosegne do granice avnojske Hrvatske. Izlaskom Muslimana na Jadran, svi Hrvati, južno od Neretve, potražili bi spas u bekstvu prema Crnoj Gori, ili bi tražili zaštitu srpske vojske.

Tada bi srpska vojska zaustavila muslimansko širenje obalom i ostavila im do 50 km obale. Politički bi odmah moglo da se pristupi dozvoli Dubrovčanima da proglašavaju nezavisnost, uz delimični otkaz gostoprimstva došljacima iz ustaških krajeva: Imotski, Livno, Duvno itd.

Osvajanje obale od strane Muslimana, Evropu će dignuti na noge, jer će se ona tome suprostaviti. Naspram sebe imaju, naravno, bogati arapski kapital i SAD.

Bila bi to izvanredna situacija za Srbe. Tada bi smo pokrenuli svoje istorijsko pravo na Jadran, pozivom na srednjovekovne srpske države u Dalmaciji.

Rusija bi, konačno, morala stati iza srpske strane, jer ne bi mogla da se svrstava ni uz Evropu, ni uz SAD.

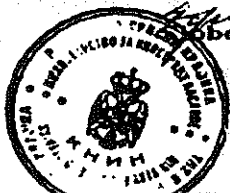
Teško je predvideti događaje, posebno u uslovima rata, pa ovu zamisao predlažem na raspravu rukovodstvu i oficirima RSK i RS.

Srpsko viđenje ratne situacije samo 30 dana prije operacije 'DŽEP-93'.

Beograd, 10.8.1993.

MINISTAR INOSTRANIH POSLOVA
REPUBLIKE SRPSKE KRAJINE

Abdolan Jarčević

SPORAZUM IZETBEGOVIĆ - KRAJIŠNIK

Hrvatska je uspješno provela operaciju 'Džep-93' i neprijatelj je odbačen od Gospića. Međunarodna zajednica vrši pritisak na Hrvatsku da se Hrvatska vojska povuče iz medačkog džepa. Dok traje operacija 'Neretva-93', u kojoj Armija BiH nastoji okupirati Mostar i daljnji prostor prema moru, u Ženevi 15. rujna 1993., predsjednik dr. Franjo Tuđman i čelnik bosanskih muslimana Alija Izetbegović potpisali su zajedničku deklaraciju u kojoj su se obvezali da će osigurati 'prekid svih neprijateljstava između postrojba Armije BiH i Hrvatskog vijeća obrane HR Herceg-Bosne odmah, a najkasnije do 18. rujna u 12 sati'.

16. rujna 1993., samo jedan dan poslije te deklaracije, u Ženevi pod pokroviteljstvom međunarodne zajednice, potpisana je 'Zajednička srpsko-muslimanska deklaracija'. Muslimanski čelnik Alija Izetbegović i predsjednik skupštine bosanskih Srba Momčilo Krajišnik potpisali su sporazum čiji je sastavni dio bila i odredba koja omogućuje Srbima izdvajanje teritorija pod njihovim nadzorom iz sastava Bosne i Hercegovine te priključenje Srbiji na temelju referenduma. Isto tako, bez pristanka Hrvata dogovorili su se da će teritorijalno razgraničenje napraviti 'vodeći računa o prirodnom pravu pristupa moru ovih dviju republika'. Ovaj je sporazum u biti politički sporazum o raspadu Bosne i Hercegovine. Sporazum su potpisali Alija Izetbegović i Momčilo Krajišnik, a supotpisnici su 'mirovni posrednici' lord Dawid Owen i Thorwald Stoltenberg.

Ovu srpsko-muslimansku deklaraciju, kao i ulogu međunarodnih predstavnika u njoj danas svi žele prešutjeti i zaboraviti. Umjesto objektivnog valoriziranja, pojedini hrvatski političari i danas u javnost plasiraju teze o navodnoj zločinačkoj organizaciji na čelu s dr. Franjom Tuđmanom, pokušajima djeljenja BiH, etničkom čišćenju, itd. Međutim, sporazum Izetbegović - Krajišnik, o kome se u javnosti jako malo zna, u vrijeme odvijanja operacije 'Džep-93' u Medačkom džepu i operacije ABiH 'Neretva-93' oko Mostara, baca jedno sasvim drukčije svjetlo na ove događaje.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ŠTAB VRHOVNE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
 S A R A J E V O

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

(116)

Str. pov. br.: 14/75-86
 Sarajevo, 13.08.1993. godine

Predmet: formiranje odreda "ELMUDŽAHIDIN"
 u zoni odgovornosti 3. Korpusa, naredenje. -

KOMANDI 3. KORPUSA

Na osnovu odluke Predsjedništva R BiH o organizaciji oružanih snaga R BiH broj 02-011-461/92 od 04.07.1992. godine, a na zahtjev Komande 3. Korpusa str. pov. br. 05/900-90 od 12.08.1993. godine,

N A R E Đ U J E M

I ORGANIZACIJSKE PROMJENE

1 FORMIRANJE

U zoni odgovornosti 3. Korpusa FORMIRATI odred "ELMUDŽAHIDIN" po prijedlogu formacije koju ste obavezni dostaviti ovom Štabu na odobrenje. Novo formiranom odredu dodjeljuje se brojni naziv T-30030, broj vojne jedinice (VJ) je 5689, trajanje mobilizacije je 12 časova, a rukovalac plana mobilizacije je Komanda 3. Korpusa.

II MOBILIZACIJSKE PRIPREME

Popunu odreda "ELMUDŽAHIDIN" izvršiti od ljudstva tj. stranih državljana -dobrovoljaca, koji se nalaza na teritoriji z/o 3. Korpusa. Navedeno ljudstvo sa sobom nosi naoružanje i druga MS, sa kojim je trenutno zaduženo.

CV ŠVK OS-KFP
 poslato u 3K:
 14/08/93 u 16:39

Haris

III LOGISTIČKO OBEZBJEĐENJE

1. Logističko obezbjeđenje RJ iz tačke I/1 ovog naređenja po svim borbenim i neborbenim potrebama vrši osloncem na Logističku bazu 3. Korpusa.
2. Finansijsko obezbjeđenje RJ iz tačke I/1 vršiti putem akreditiva kod finansijskog organa 3. Korpusa.

IV ZAVRŠNE ODREDBE

1. Sa realizacijom zadataka iz ovog naređenja otpočeti ODMAH, a završiti najkasnije do 31.08.1993. godine.
2. Novoformiranu jedinicu voditi u Pregledu mobilizacijskog razvoja Armije R BiH - Izvod za 3. Korpus.
3. Postavljenje starješina na formacijska mjesta, vršiti u skladu sa važećim propisima.
4. Naređenje zvesti u spisak mobilizacijskih dokumenata.
5. O realizaciji ovog naređenja dostaviti pismeni izveštaj ovom Štabu najkasnije do 05.09.1993. godine.

NF/MA

Dostaviti

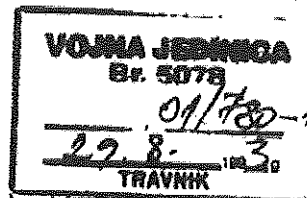
- Komandi 3. Korpusa
- a/a

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ARMIJA BOSNE I HERCEGOVINE
 KOMANDA 3. KORPUSA
 Broj: 01/2414-1
 Datum: 28.08.1993.

01
 29.08.93 *DM*

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 Strogo povjerljivo

k-di OG "Bos. Krajina"
 k-di 306.bbr
 samostalni odred
 "El Mudžahid"

NAREĐENJE, za pretpočinjavanje
 jedinica, dostavlja

Na osnovu ukazane potrebe i što uspješnijeg RiK jedinica za
 izvođenje b/d u tom cilju;

N A R E Đ U J E M:

1. Jedinica samostalni odred "El Mudžahid" sa cjelokupnim ljudstvom i MTS se pretpočinjava 306.bbr za izvođenje planiranih b/d.
2. K-dant 306.bbr i k-dir jedinice "El Mudžahid" su odgovorni za zajedničku pripremu i planiranje narednih b/d.
3. Rok za izvršenje ovog Naređenja je odmah.

DIVJAK JOVAN

Zamjenik komandanta ŠVK

Sarajevo, 28.08.1993.g.

Prigovor u vezi sa mojim

angažovanjem u radu ŠVK

OS R BiH, dostavlja.-

KOMANDANTU ŠVK OS R BiH

Gospodinu Delić Rasimu

Polazeći od nadležnosti i zadataka Zamjenika komandanta ŠVK i Vašeg uvjeravanja da ćete u rukovodjenju Armijom R BiH u punoj mjeri angažovati članove užeg kolegija komandanta, upućujem prigovor zbog mog neadekvatnog uključivanja u rad ŠVK OS R BiH.

Naime, i pored Vašeg rezolutnog stava da će angažovanje zamjenika u aktivnosti ŠVK biti u cilju našeg zajedničkog doprinosa rukovodjenju Armijom R BiH, to se, po mom mišljenju, ne ostvaruje u korist Armije R BiH, naše zajedničke borbe, odgovornosti i jedinstva Armije R BiH. Iznijeću samo nekoliko, po mom mišljenju, važnijih aktivnosti u kojima je trebalo da budem uključen.

1.-Podsjećam Vas da sam se ponudio da prilikom Vašeg ili izlaska NŠ iz Sarajeva na slobodnu teritoriju izadjem i ja i da zajednički obavljamo zadatke. Vi ste to, kako mi se činilo, rado prihvatili. Za Vaš izlazak iz Sarajeva nisam ni znao, valjda to kao zamjenik nije ni trebalo da znam, ali mi se nametnulo više pitanja, a najgore zar još jedna potvrda za nepovjerenje u dosadašnje, sadašnje i buduće moje angažovanje u Armiji R BiH. Pitam Vas, da li ste se osjećali pravim komandantom Armije R BiH kada su na referisanja u Zenici sa Vama sjedili predstavnici samo jednog naroda, a zalažete se za multinacionalnu Armiju?! Mislim da bi bili ubjedljiviji, snažniji i ponosniji da je, u razgovorima koje ste imali sa predstavnicima vlasti i vjerskih institucija na slobodnoj teritoriji, pored Vas bio neko od Zamjenika.

2.-U posljednje vrijeme, u službenoj posjeti bili su Vam general Brikmon (više puta), ambasador SAD u R BiH i drugi. Vjerovatno je i u ovim prilikama bilo neophodno da sa komandantom budu i zamjenici opet iz već navedene tvrdnje da je Armija R BiH višenacionalnog sastava.

3.-Vaši sastanci sa komandantima brigada u Sarajevu ili sa onima koji dodju u Sarajevo prilika je da se i zamjenici ne samo upoznaju sa stanjem u tim jedinicama, nego da neposredno doprinesemo traženju povoljnih rješenja na otklanjanju slabosti i neposrednije se uključimo u rukovodjenje Armijom R BiH.

Vašim postavljanjem na dužnost komandanta Armije R BiH u radu ŠVK učinjen je izvjestan napredak i uvjeren sam da će iz dana u dan taj rad biti efikasniji. Medjutim, mislim da bi se morala što prije riješiti sljedeća pitanja:

- organizaciono i kadrovsko oformljenje Uprava ŠVK,
- određivanje formacijskog mjesta gospodi Kariću i Bilajcu, jer sadašnje njihovo angažovanje stavlja se u ravan zamjenika (ako je to u korist ŠVK - aferim!),
- razrješiti probleme komandi i jedinica "DELTE" (po mom saznanju - nisu ušli u sastav l.K), "ZULFIKAR", 9. brigade, 10. brigade i dr.,
- dovršiti organizaciono, kadrovsko i materijalno ustanovljenje bVP ŠVK kao baze za uspješno suprostavljavanje narušavanju discipline, kriminalnim radnjama i dr.,
- formiranje komande stana ŠVK OS,
- zaživljavanje novoformiranog stambenog organa (znam da se ne realizuju dogovori sa sastanka užeg kolegija!).

Nepokolebljiv sam da, bez obzira na tretman u ŠVK OS, ostajem prema mogućnostima u zajedničkoj borbi za Republiku BiH. Ali, mora se prihvatiti činjenica da zamjenici komandanta ŠVK OS R BiH imaju nešto drugačije nadležnosti, prava i obaveze nego je to u drugim vojskama,

jer su oni tu da predstavljaju višenacionalni sastav Republike
Bosne i Hercegovine, a ne statistički podatak.

DJ/SO

J. -

ZAMJENIK KOMANDANTA
ŠVK OS R BiH

Jovan Divjak

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
 ŠTAB VRHOVNE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
 S A R A J E V O

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA TAJNA
 STROGO POVJERLJIVO

Str. pov. broj: 1/297-230
 Sarajevo, 29.08.1993. godine
 ARH. BR. 31-2-03-302-7/6-42/99

Primjerak br. 1

Zaključci i zadaci sa savjetovanja starješina Glavnog štaba i komandanta korpusa, održanog u Zenici 21. i 22. augusta 1993. godine

Dana 21. i 22.08.1993. godine u Zenici održano je savjetovanje na temu: "Najbitnija dostignuća, problemi i perspektive razvoja oružane borbe Armije R BiH".

Iz GŠVK prisutni:

Komandant Rasim Delić, Načelnik Sefer Halilović, Načelnik ČOK Zicro Suljević, Član ŠVK Rifat Bilajac, Član ŠVK Vehbija Karić, Zamjenik načelnika uprave rodova Zaim Backović, Načelnik uprave logistike Rašid Zorlak i Načelnik uprave za kadrove Sulejman Vranj,

Iz korpusa:

Komandant 1.korpusa Vahid Karavelić, Komandant 2.korpusa Hazim Sadić, Komandant 3.korpusa Enver Hadžihasanović, Komandant 4.korpusa Arif Pašalić i Komandant 6.korpusa Salko Gušić, Komandant VG Tuzla Mevludin B... a iz HE Zenica Ešef Nurkić, Načelnik uprave rodova Mustafa Polutak.

Prvog dana rada savjetovanja prisustvovao je i ministar UP R BiH Bakir Alispahić.

Nakon uvodnog izlaganja Komandanta GŠ referisali su komandanti korpusa o ličnoj karti korpusa i stanju borbenih dejstava u zoni odgovornosti.

I Z A K L J U Č C I:

1. Rat koji smo vodili, ovih nepunih 17 mjeseci, protiv srpsko-crnogorskog agresora i bivše JNA, bio je u suštini oslobodilački, duboko human, zasnovan na svijesti i opredjeljenju naroda BiH da brane

svoju državu dostojanstveno i da izbere pravo na goli opstanak. Nametnuti nam rat od strane ekstremnog dijela HVO je u osnovi nož u leđja Armiji R BiH po brutalnosti okrutniji od rata koji vode četnici.

Napad HVO bitno je uticao na usporavanje zamaha naše oslobodilačke borbe.

2. Ciljevi borbe naše Armije ostaju: borba za državnu BiH, jedinstvenu i u granicama u kojoj je priznata.

3. Rat za teritorije će se nastaviti i ako dodje do mira na principima Ženevskog sporazuma. Nastavak rata će biti protiv oba fašizma, srpsko-crnogorskog i hrvatskog, bilo protiv svakog pojedinačno ili protiv udruženih snaga jednog i drugog agresora.

6. Gubitak slobodne teritorije u dolini r. Drine, na prostoru opštine Trnovo, pl.Bjelašnice i Igmana nije rezultat moći agresora, već neuspješnost RIK-a u našim jedinicama, u pojedinačnom izdajstvu i kukavičluku u redovima jedinica Armije na tim prostorima.

7. Jedinice naše Armije su opterećene pojedinačnom i grupnom nedisciplinom i vojničkom neizgradjenošću u cjelini. Obuka starješina nižeg nivoa (KO, KV i KČ) je nepotpuna, što se negativno odražava na disciplinu i uspješnost izvodjenja borbenih dejstava.

8. Logističko obezbjedjenje Armije moguće je ostvariti na dosadašnjim principima. Težište u snabdjevanju ubojnim sredstvima biće i dalje iz ratnog plijena i sopstvene proizvodnje. Kupovinu naoružanja, municije i ratne opreme, bez obzira na složenost dopremanja preko agresorskih teritorija može se vršiti, angažovanjem svih raspoloživih faktora, korišćenjem mogućih načina - od prijatelja i neprijatelja, od patriote o dobrotvora do profitera i izdajnika iz neprijateljskih oružanih sastava.

9. Prikupljanje finansijskih sredstava, se do sada pokazalo vrlo neracionalno, problematično i neuskladjeno sa potrebama, a postoje sumnje i u profiterstvo ljudi koji raspolažu sa istim. Sredstva nisu pristizala u državni budžet, a količine sredstava bile su tajna. Sigurno

je da je prikupljena veća količina novčanih sredstava i da se najveći dio nalazi u Zagrebu. Kako doći do tog novca i kako ga najracionalnije upotrebiti za opremanje Armije R BiH, biće jedan od najvažnijih zadataka GŠVK u narednom vremenu.

11. Organi državne vlasti Armije R BiH su za ovo vrijeme vodjenja oružane borbe bile u neskladu sa opštim smjernicama oružane borbe. Državna vlast se samo djelimično stavila u funkciju rata, što je imalo za posljedicu nefunkcionalno logističko obezbjedjenje oružane borbe.

Državna vlast je u pojedinim krajevima destruktivno djelovala i na štetu države BiH, paktiranjem i stavljanjem u službu separatističkih snaga, posebno HVO.

8. Centar za operativno komandovanje će podnijeti svim Komandama korpusa i Upravama GŠVK novi način vođenja radne karte usrtavanjem simbola: naše snage plavom bojom, srpsko-crnogorske snage crvenom, a HVO plavom bojom sa žutom podbojom.

9. Za dosadašnjew samostalne jedinice: "Zulfikar", "Crni labudovi", "Silver-fox", "Akrepi", "Muderiz" i druge samostalne sastave biće posebnim naredjenjem GŠVK regulisan raspored ovih sastava po korpusima. Komande korpusa će, ukoliko za to ima potrebe i to navedeni sastavi zaslužuju, predložiti njihovo preformiranje i okrupnjavanje.

15. Komande korpusa i uprave ŠVK će redovno izvještavati o realizaciji zadataka sa savjetovanja.

IS/JD

Umnoženo u _____ primjeraka i
ostavljeno:

Komandi 2, 3, 4, 5. i 6.K (KZ)
Komandi 1.korpusa
Zamjenicima komandanta ŠVK (3)
Uprava za školstvo
Uprava za moral, IPD i VP
Uprava rodova
OG ŠVK
Uprava za org.i mob.
Uprava bezbjednosti
Obavještajna uprava
Uprava za kadrove
Pravna uprava
a/a

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
Štab Vrhovne komande oružanih snaga

ŠTAB VRHOVNE KOMANDE OS R BiH

Broj: 02/1594-294

01. 03 1994 godine

Kabinet komandanta

267

ODBRANA REPUBLIKE

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLJIVO

Broj: 1/297-298

Sarajevo, 17.09.1993. godine.

Prihvatajući principe Londonske Konferencije, rješeni da se prekinu neprijateljstva i stvore uslovi za mir u Republici Bosni i Hercegovini, te uvjereni da rješenje ove krize mora biti postignuto političkim a ne vojnim putem i u spremnosti da odmah pristupe normalizaciji odnosa sa hrvatskim narodom, Predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović, predsjednik takozvane SR Jugoslavije Slobodan Milošević, predsjednik R Crne Gore Momir Bulatović i predsjednik takozvane Republike Srpske Radovan Karadžić potpisali su u Ženevi, dana 16.09.1993. godine, ZAJEDNIČKU DEKLARACIJU, te u cilju njene realizacije,

N A R E D U J E M :

1. Da jedinice Armije R BiH odmah i ne kasnije od 18. septembra u 12,00 sati, obustave sva borbena dejstva protiv paravojsnih srpskih agresorskih formacija u skladu sa Sporazumom od 30. Jula 1993. god.
2. Da jedinice Armije R BiH mogu dejstvovati jedino ukoliko dode do kršenja ovog Sporazuma od strane srpskih paravojsnih formacija ili udruženih snaga srpskih paravojsnih formacija i postrojbi HVO, tj. dejstvovati je nužno u uslovima kada su ugroženi položaji jedinica i životi pripadnika Armije R BiH, teritorija i objekti koji se nalaze pod njenom kontrolom, te ukoliko dode do ugrožavanja stanovništva na teritoriji koju kontroliraju jedinice Armije R BiH od strane srpskih agresorskih paravojsnih formacija ili udruženih snaga ovih formacija i postrojbi HVO.
3. Da se iz sabirnih centara i pritvora Armije R BiH, uz posredovanje Medunarodnog Komiteta Crvenog Križa (MKCK), pristupi oslobađanju svih zatvorenika osim lica protiv kojih se vodi krivični postupak i koja su osudena. Rok za realizaciju ovog zadatka je 21. septembar 1993. godine u 12,00 sati.

4. Da se na teritoriji pod kontrolom Armije R BiH osigura neometano kretanje humanitarnih konvoja i aktivnosti dobrotvornih organizacija.

5. Da Komandanti korpusa svojim narednjima preciziraju obaveze potčinjenih K-di i jedinica u cilju realizacije ovog Naredenja.

6. Da Komande korpusa dostavljaju OCK ŠVK OS svakodnevne izvještaje o realizaciji ovog Naredenja.

7. Da se K-danti jedinica koji prekrše ovo naredenje smjene sa dužnosti, protiv njih povede postupak i poduzmu odgovarajuće mjere.

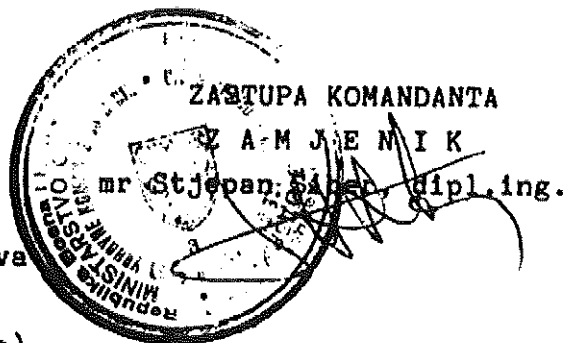
Za realizaciju ovog naredenja odgovorni su K-danti korpusa.

Naredenje stupa na snagu - o d m a h.

SM/FH

Dostavljeno:

- 1., 2., 3., 4., 5. i 6. korpusu
- Ministarstvu unutrašnjih poslova
(na znanje)
- Ministarstvu odbrane (na znanje)
- OCK ŠVK OS

KOMUNIZAM 4. KORIJUSA
 Str.pov.broj: 03-36
 Dana, 03.10.1993.god.

ODBRANA REPUBLIKE
 VOJNA JAVNA
 SROGO POVJERLJIVO

Dostavljeno:

SVIM JEDINICAMA

Uzimajući u obzir prethodne obaveze o prekidu vojnih dejstovanja tj. Deklaraciju generala Delića o jednostranom prekidu vatre od 30.09.1993.god., a na osnovu potpisanog Memoranduma od predstavnika Armije R BiH, HVO, Španskog bataljona predstavnika civilnih poslova i šefa UNHCR-a - Bečugorje 02.10.1993.god.

K R E E U J E M

1. Poštovati sporazum o potpunom prekidu vatre i svih ratnih aktivnosti između Armije R BiH i HVO od 30.09.1993.god., poštujući svoje obaveze prema Ženevskim konvencijama i dodatnim protokolima, a osobito prema IV Ženevskoj konvenciji koja se odnosi na zaštitu civila u vrijeme rata.
2. Strane će obnoviti njihovu zajedničku radnu komisiju za evakuaciju svih ranjenih, razmjena i oslobađanje ratnih zarobljenika, pomoć bolnicama kao i druge bitne teme.
3. Strane se obavezuju da će učiniti posebne napore na zaštiti c/s u Mostaru
 - a.) vojni objekti bit će odmaknuti na razumnoj distanci od bolnica, stambenih objekata kao i drugih naseljenih javnih objekata
 - b.) ICRC (Međ.kom.crv.krsta) bit će obavješten o lokacijama bolnica i znak Crvenog krsta će biti vidljivo izložen na bolnicama. Zabranjeno je izlagati zastave ili obilježja međunarodnih organizacija.
 - c.) Bolnice, stambene zgrade i drugi naseljeni i javni objekti neće biti ciljevi napada
 - d.) Namjerno ili slučajno granatiranje i snajpersko djelovanje po c/s će prestati
 - e.) U skladu sa odredbama članka 3 IV Ženevske konvencije neće se vršiti nikakvo nasilje nad životom pojedinaca, uključujući protjerivanje iz njihovih domova i teritorija

✓ Vojnici promatrači UNPROFOR-a i Španskog bataljona UNPROFOR-a nadgledat će potpisivanje ovog Memoranduma. Obezbjediti punu slobodu kretanja UNPROFOR-u uključujući i davanje pismenih odobrenja za trajan pristup ovim oblastima

5. Bilo kakvo kršenje ovog Memoranduma bit će smjesta prijavljeno Vojnim promatračima UNPROFOR-a ili Španskog bataljona
6. Ova naredba stupa na snagu O D M A H.
7. Za izvršenje naredbe odgovorni su mi komandanti OG-brigade i komandant bataljona VP

AI/ZE

Radeno u 11 primjeraka i

DOSTAVLJENO:

OG CENTAR

OG JUG-1

OG JUG-2

OG SJEVER-1

OG SJEVER-2

bataljon VP

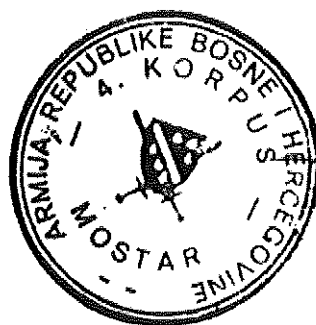
Ratna bolnica

R IUF

CZ

kao predsjedništvo

OC 4.Korpusa

KOMANDANT

Arif Pašalić

KOMANDA 4. KORPUSA

Str.pov.broj: 03-37

Dana, 05.10.1993.god.

ODBRANA REPUBLIKE

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLJIVO

Naređenje.-

Komandantu OG SJEVER-1

Na osnovu ukazane potrebe, a u cilju uspješnijeg
izvođenja b/d

N A R E Đ U J E M

1. O D M A H formirati jedinicu ojačanog voda 40 vojnika i istu uputiti u širi rejon Raške gore na pravce koji vode prema Vrdima i Đubranima i Čordinoj kuli sa zadatkom izvođenja ofanzivnih dejstava ^{u saopštenju} sa snagama OG SJEVER - 2 koje djeluju sa pravca sjevera, a u cilju nanošenja gubitaka ustaškim snagama koje se nalaze u rejonima Đubrani-Čordina kula-Vrda u ž/s i MTS u pozadini neprijatelja
2. Rok izvršenja naredbe 05.10.1993.god. do 20,00 sati
3. Za sva nejasna pitanja obračati se OC 4. Korpusa Armije R BiH tel. 21-36

AP/ZP

Rađeno u dva primjerka i

DOSTAVLJENO:

- KOMANDANTU OG SJEVER - 1
- a/a

KOMANDANT

Arif Pašalić

SENTAR VEZE SVK - Odjeljenje za Kriptu Zastitu
BARAJEVO

Datum i vrijeme :

05.10.1993, Utorka 04:15

Izvorni fajl: FACADAVA
Akt primio i obradio

molimo proslijediti hitno

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
BRUZZANE SNAGE R BiH
KOMANDA 4. KORPUSA
Upr.pov.br: CV-087-10/93
Datum, 05.10.1993.god. 02.30 h

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

WERY URGENT

U S L A V I J a . -

IKM SVK JABLANICA
n/r S. Halilovic
n/r Zulfikar A. SB.

20 vojnika iz 47. Dbr i 20 iz jed. "Zulfikar" će ujutro napasti ka
trijima iz n. Saifakovac-Jedrinje ka Vama (u ovom momentu ne znam tačan pravac
napada, orijentirno kako sam naveo). Suku i ustatak vojske koja je bila u
okolini Polju jutro ujutro posao ka Vama.

Dao sam zadatak da Karadzica učini sve da se tuče artiljerijom sa
na po dubini ustasa, južno od Vrda i van zone nasli jedinica. Takođe
policemo DG na juv (Dubrave) da se ustase razvuku .Sa A.P. će vidjeti
jutro šta se još može učiniti.

TETAK

ECV. Naziv organa	OS Jablanica
Preduze primljenog tele. br.	100/100/100
Dana	09.10.1993
TLP. TGR. TLF	RRV, ZV
Obradio:	[Signature]

KOMANDA 4. KORPUSA

Str.pov.broj: 03-40

Dana, 05.10.1993.god.

ODBRANA REPUBLIKE

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLJIVO

Naređenje.-

K-dantu OG JUG

Na osnovu ukazane potrebe, a u cilju
izvođenja koordiniranih b/d

N A R E Đ U J E M

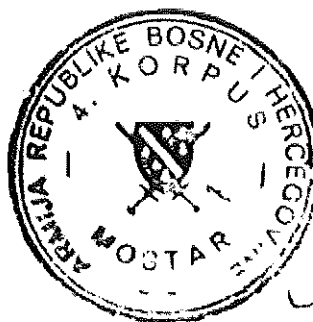
1. Iz sastava OG JUG uputiti u širi rejon Dubrava jedinicu sa zadatkom da aktivno djeluje na tom prostoru sa ciljem nanošenja gubitaka ustaškim snagama u ž/s i MTS te unošenja pomeznje u neprijateljske redove u dubini
2. Rok izvršenja naredbe 05.10.1993.god. do 20,00 sati
3. Za sva nejasna pitanja obračati se OC 4.KorpUSA Armije R BiH tel. 21-36

AP/ZP

Rađeno u dva primjerka i

DOSPAVLJENO:

- Komandantu OG JUG
- a/a

KOMANDANT

Akif Pašalić

ARMIJA REPUBLIKE BIH

VJ. 5093

Dj.broj: 01-153/93-42

Dana, 22.10.1993. godine

VOJNA TAJNA

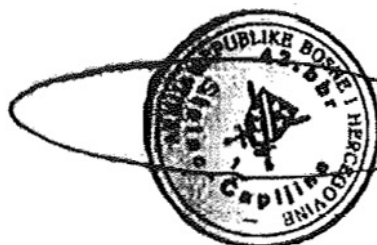
STROGO POVJERLJIVO

BORBENO NAREĐJENJE BR. 4

1. Snage brigade "Knez Domagoj" nalaze se u istom rasporedu poslije zaposjedanja rejonu, Dubrava u proteklim b/d. Glavne snage grupisao je u rejonu Trijebanj - Jasoč - Rotimlja i Gubavica - Buna - Malo Polje. Intezivno vrši ukopavanje na p/k kao i zaprečavanje. Intezivirao je doseljavanje civilnog stanovništva u Stolačku opštinu a dijelom naseljava i opštinu Čapljina u rejonu Počitelja. Povremeno djeluje dalekometnom artiljerijom po civilnim objektima u MZ Blagaj, svakodnevno djeluje PAM-ovima i drugim oružjem po p/k naše odbrane. Preko sredstava informisanja intezivno djeluje prema pripadnicima A R BiH i civilnom stanovništvu.
2. DG jačine 25 boraca ima zadatak da prodre u dubinu rasporeda ustaša, snimi stanja po dubini teritorije i na osnovu procjene k-dira grupe izvrši više napada u različitim rejonima po objektima i ž/s ustaških snaga. Po izvršenom zadatku izvući se u sadašnji rejon odmaranja VJ.
3. Prije pokreta izvršiti sve neophodne pripreme za uspješan boravak na terenu i još jednom procjeniti sastav grupe za dejstvo. Izvršiti popunu prioritetskim sredstvima.

DOSTAVLJENO:

- k-diru DG,
- a/a.-

KOMANDANT

Esad Šejtanić

MAGNETOFOŃSKI SNIMAK

I Z J A V A

PREDSJEDNIKA PREDSJEDNIŠTVA RBiH
OD 14.11.1993.GODINE

ALIJA IZETBEGOVIĆ:

Sam početak nije snimljen.

Ona ne može ovakva više biti. Ovakva može, ali ne može onakva kakva je ...Srpsko-hrvatsko-muslimanska Bosna kao neka zajednička država, sa zajedničkim vladama, sa zajedničkim Predsjedništvom u kojima bi oni delegirali četnike, ovi ustaše, unutra u tu Vladu koju smo mi pokušavali, radi legaliteta nekog da održavamo, nije moguće. Molim vas, to je moje uvjerenje nakon svih nevolja koje smo s njima preživjeli. Ovo je samo jedan detalj. Pazite, mi sastavljamo Vladu onda kažu -evo ministar finansija taj i taj, velik je Bosanac itd.itd. Onda on dodje i sad opstrukcija za opstrukcijom. Pelivan, onda guverner banke Andrijić. Naime, država u kojoj nema lojalnosti jednog velikog, ogromnog broja ljudi ne može postojati, ne može da funkcioniira. Nije samo u pitanju lojalnost, u pitanju je da jedan čitav niz ljudi je nasrnuo na tu državu. Oni koji trebaju da je brane otišli su u planine i počeli da pucaju, da ruše. I dalje se insistira na tome da je to moguće. Ja vam kažem da to nije moguće. Moguća je jedna nova Bosna i Hercegovina, jednog dana, drugačija. Ali, sa njima nije moguće. Ja sam godinu i po dana, u mirnom vremenu, godinu i po dana u ratu, moje iskustvo, mislim i vaše iskustvo, morate da budete pred sobom iskrenu, takva država nije moguća. Evo, da iskoristim priliku da vam kažem kako mislim da je moguća. Ne misli da treba da se odrekemo BiH, ne đaj Bože. Kad smo platili tolike žrtve, kad smo podnijeli tolike patnje, mi treba da nastavimo da se izborimo konačno da imamo BiH kao državu, imamo pravo na nju. Platili smo vrlo visoku cijenu. Mislim da treba da tu borbu vodimo u dvije

etape. U prvoj etapi trebamo vojno da osiguramo oslobodjenje krajeva u kojima se nalazi, u kojima živi većinski muslimanski narod. Zato što je to narod koji je podnio najviše, na koncu konaca, najviše je zainteresovan za tu BiH. Koji je sasvim sigurno lojalan, jer druge domovine nema i koji je teret rata za tu BiH platio najvišom cijenom.

Drugi dio borbe za BiH, radi integracije BiH trebao bi da se vodi, po mom mišljenju, političkim sredstvima. Nisam siguran da ćemo moći vojnim sredstvima da osvajamo Drvar, Banjaluku, Trebinje, itd. Nisam siguran. Možda ćemo moći. Čak sam siguran da bi mogli, da bi imali oružje. Ali ako ostanu iste međunarodne prilike, bolje rečeno neprilike kakve su sada, najvjerovatnije ćemo morati ovaj drugi dio voditi na jedan način uzimajući u obzir jedan faktor koji se zove vrijeme na onaj način kako je to, recimo, Zapadna Njemačka se izborila za cjelinu Njemačke. Ne vojnim putem, nego nadmoćnošću modela političkog koji je tamo vladao. Mi imamo sada, kad pogledamo Bosnu, imamo tzv. svjetle epohe i mračne. To su ove koje su u mraku, koje su pod fašizmom. Jednim ili drugim, sasvim svejedno, srpskim ili hrvatskim fašizmom. Imamo ovdje ovo što kontroliše naša Armija i naša Vlada, taj dio u kojima ...ne baš sa punim rezultatom, ali izvjesnim rezultatom da održimo neki stepen demokratije, civilizacije, neki stepen ljudskih sloboda, koji, naravno, podliježe istim ograničenjima zbog rata objektivnim, ali u kojima se uporno pokušava da je moguće graditi jedan civilizovan život. U Varešu, uprkos tome što su oni istjerali to stanovništvo, ne mi nego oni, oni su ga istjerali. Reći ću vam zašto. Tamo se nalazi 1000 Hrvata. Jedan broj Hrvata se vraća tamo. Nikome neće faliti dlaka s glave. Mi ne bismo bili ono što smo, ne bi bili ta vlast kako se nazivamo nekom demokratskom vlašću ako bi mi progonili te ljude. Mi ćemo pokušati da na

oslobodjenom dijelu BiH nikada se ne odričući i ne zaboravljajući onaj ostali dio, mi ćemo pokušati da organizujemo jednu vlast koja je dostojna i koja će poštovati neke minimalne, osnovne elementarne standarde civilizacije, civilizovanog načina življenja. A to znači, prevedeno na politički jezik, da imamo Bosnu i Hercegovinu u kojoj neće niko biti progonjen zbog svoje vjere, zbog svoje nacije i zbog svog političkog opredjeljenja. Zbog te tri stvari neće biti niko progonjen. To bi mogla da bude konstanta toga. Sve drugo će se možda tu i tamo mijenjati i biti nešto drugačije definirano, ali mislim da će to ostati i mislim da će to, udruženo sa principom slobodnog tržišta i onoga što to može da dadne, jer mi držimo najindustrijskiji dio i najrazvijeniji dio BiH, može da pobijedi ovaj mrak u kome žive danas dijelovi Bosne. To je otprilike jedan povod da vam kažem da onako ne može da se živi. Jer onakvu BiH ponovo, jer šta znači danas muslimansko-srpsko-hrvatska BiH ili Bosna tri konstitutivna naroda, pa onda naravno nismo mi ti koji ćemo odredjivati koji će biti Srbi unutra, nego su to oni koji će odredjivati. A oni će odrediti četnike. Drugi će odrediti ustaše. I kako vi možete imati jednu demokratsku Vladu plus sa ustašama i četnicima koji će onda bilo izravno rušiti tu državu, bilo opstruirati na svakom koraku. Bušiti rupe gdje god mogu tamo. A vi onda, mučite se i sipate u tu bačvu koja je šuplja na sto mjesta. I nikada nećete moći da stvorite jedan koliki-toliki stepen normalnog življenja tamo, biti neki standard jer će to stalno biti kradeno, opstruirano, itd. Mislim da moramo, ono što je rekao jedan naš dobar novinar, moramo nažalost spaliti neke drage iluzije. Ako to ne uradimo, bojim se da ćemo dalje plaćati skupu cijenu. Od nekih iluzija se moramo, ne znam kako dragih, konačno pogledati realnostima u oči i mislim da nismo nikome ništa dužni. Svi su nama dužni. Nikome mi ništa nismo dužni.

Mi ćemo radi naših vlastitih principa nastojati da na tom dijelu BiH, na kome će vladati b-h vlast, b-h Armija, osnujemo jedan sistem u kome će vladati principi demokratije, ljudskih sloboda i ono što sam rekao, više negativno određeno u kome niko neće biti proganjen zbog toga što pripada nekoj vjeri i naciji. Pokušajmo da uradimo to. Mislím da je to nešto što je nadohvat ruke, što je reno, što je moguće. Ako to sad kombinujemo sa jednom činjenicom da mi u BiH ćemo na tom teritoriju, taj teritorij-ugao poklapa se sa ipak najrazvijenijim dijelom BiH duž doline Bosne, duž doline Ner ve, onda, vjerovatno i sa činjenicom da ćemo vjerovatno mi biti oni kojima će svijet pomoći da se podigne iz ove nevolje i ovog p pela. Pomoćiće nam to je sigurno i od Istoka i od Zapada. Oni to i planiraju. Zapad zato što ima tešku grižnju savjesti za ovo što nam nije dao vojnu pomoć, stoji nam je spriječio samoodbranu. Oni spremaju neke programe rekonstrukcije BiH i vjerovatno će učiniti daće nam one pokretne impulse, daće nam kapitala nešto da se digno iz ove nevolje ovdje. A mislim da će i muslimanski svijet pomoći. On nije mogao vojno pomoći. Postoji dobra volja da nam se pomogne Odnosi snaga i sile koje ovdje vladaju itd. čine da muslimanski svijet ne može bitno pomoći sada, ali je sasvim sigurno da će on i jedan vrlo važan faktor buduće rekonstrukcije BiH. Uzimajući u obzir sve te činjenice, mislim da možemo, naravno pod uvjetom da preživimo ovih narednih teških pola godine koji nas čekaju, koje : pred sobom da iz te nevolje izadjemo, ja mislim da mi imamo razlo: da s nadom gledamo u budućnost.

X:

5:

Na Bosnu i Hercegovinu je pokrenuta velika agresorska mašinerija. Svijet nam nije davao šanse, ali mi smo preživjeli, jer odlično se odupiremo, kaže predsjednik Alija Izetbegović, pri čemu podsjeća na Karingtonove riječi da nemamo šanse sa takvom silom.

ALIJA IZETBEGOVIĆ:

On nam je govorio da moramo neposredno zaključiti mir sa četnicima. Kad sam mu rekao da mi to ne možemo uraditi, da nećemo uraditi, onda je on upitao: "A dobro, šta ćete?" Ja sam rekao da ćemo se boriti. Kaže: "Predsjedniče, znate li Vi šta vi govorite. Kako mislite, čime se mislite boriti. Jer Vi znate s kim imate posla. To je ogroman arsenal naoružanja. Vi s tim ne možete izaći na kraj. Prema tome, ne šalite se sa glavom, ne stavljajte sudbinu naroda da rizikujete, bićete uništeni, bićete pregaženi. Mi ne možemo da udjemo ovdje, ne možemo da se odupremo da mi udjemo, jer smatram da bi to bio rat u kome bi naših 100 hiljada palo u toj borbi. Vi nemate nikakvih šansi. S čime mislite da se borite?" Dakle, nije nelogično to što je on pričao. Nije neracionalno, jer je to tako i izgledalo i danas kad se ponekad vidim s tim nekim strancima, oni odmahuju glavom i na neki način odaju nam priznanje, pravo da vam kažem, čude se da smo uspjeli da se održimo do sada. 20 mjeseci mi se borimo. Čak i pod uvjetima ovog drugog nesretnog fronta kojeg smo pokušavali da izbjegnemo na svaki način.

K:

O agresiji na Bosnu i Hercegovinu sa druge strane i kratkovidosti hrvatske politike kojoj sada prijeti bosanski recept sa krajinama, predsjednik Izetbegović je posvetio prilično vremena. Najavio je naše recipročno gledanje autonomaških procesa na hrvatskom tlu.

6.

ALIJA IEZTBEGOVIĆ:

Možda je ovo prilika da vam iznesem što smo naše ponašanje prema Hrvatskoj, to je ponekad bilo kod nekih ljudi nerazumijevanje, šta više idu u taj Zagreb, što ih više ne proglašavaju agresorom, što ne kažu da su i oni tu prisutni, itd. Mi smo htjeli da izbjegnemo jednostavno ono što bi svaki pametan čovjek u ovakvim prilikama uradio, da izbjegnemo ...fronta. Smatrali smo da, ako imalo politika pameti ima, svaka politika u svakom ratu do sada nastojala je da nema dva fronta, dosta joj je jedan. Kud će gore od jednog fronta kakav smo već imali. Nametali su nam stalno drugi front i kuhano je to u Beogradu gore i ko god nam je to skuhao taj drugi front treba mu reći: alal vam vjera, naravno radeći za sebe. Odradio je za sebe ogroman posao. Sad se gore smiju kad se mi tućemo u Foynici, oni trljaju ruke i naravno, oni su to i zakuhali. Vrlo pametno, moram da im odam priznanje. Nisu bolju stvar mogli uraditi za sebe nego da nas uvuku u rat sa Hrvatima. Ovamo krvarimo na žepču, ali odradili su taj posao. Mi smo naravno, koliko god su nas oni gurali u taj rat, mi smo nastojali da ne uletimo u taj rat jer smo znali šta to znači. To znači ima dva fronta, to znači zatvoriti životnu komunikaciju Split-Sarajevo, Split-Zenica, da nema nafte, da nemaš hrane, sve to s čime smo sad suočeni. Znali smo za tu situaciju i an svaki način smo pokušali da ne uletimo u tu zamku. Onda smo pregovarali, potpisivali da izbjegnemo ako je ikako moguće. No, nije se dalo izbjeći, jer je i Hrvatska radila na svoju vlastitu štetu, što ponekad čovjek ne može da pretpostavlja. Ako hodite cestom pa neko naleti na vašu stranu, nije to vaša krivica. Otkud smo mi znali da će vozač hrvatski poletiti na našu stranu i sudariti se. Otkud smo znali? On ide na lijevu stranu i oni su prešli na lijevu stranu. To naravno nije mogao čovjek da

predvidja, jer imaju toliko pameti da vide da je to apsolutno protiv njih. Mi smo znali da oni tada gube rat u Bosni, mi ćemo njih slo-
miti u Bosni, ali otežavamo situaciju. Jednostavno ne možemo da se borimo protiv ovih drugih, protiv onih koji su nas prvi napali, uostalom. Oni su sa svojom situacijom napravili nesreću hrvatskom narodu, oni gore u Krajini ne popuštaju kao što su to oni pred-
vidjali, kao što su to neki glupi ljudi u Zagrebu predviđjali da će, žrtvujući ovdje nas u Bosni, da će gore ovi reći u Krajini, eto, mi se odričemo te republike. Naprotiv, još glasnije ponavljaju, kažu - mi hoćemo u Krajini republiku. I šta im bude na kraju krajeva, mi ćemo jednog dana vjerovatno i na prvom sastanku gore međunarod-
nom kazati - imaju pravo gore na republiku kao što su oni nama rek-
li da imaju pravo. I to ćemo reći. Jer su nam napravili svu ovu nevolju koju nam i sada ovdje čine.

X:

O neiskrenosti hrvatske strane, najbolje govori posljednji napad na Fojnicu, dok se u Sarajevu nalazio Mate Granić, dok se Zagreb ne odrekne Bobana ne može se govoriti o njihovoj dobroj volji, kaže predsjednik Izetbegović.

ALIJA IZETBEGOVIĆ:

Četnici su im dali još nekoliko tenkova za pare ili besplatno to ne znam, ali čali su im tenkove kojim pokušavaju razarati gore grad jedan. Mi smo, naravno, preduzeli neke protumje-
re. Mislím da ćemo mi sanirati tu situaciju, ali, vidite u kakvu situaciju smo došli i jednu zamku koju smo vidjeli da nam namješ-
taju ovi gore iz Beograda ili ko bi ga znao. Kad jednog dana stvore archive možda će se znati sve šta se tu radilo. Ali najpamet-
nije što su mogli četnici da povuku, najpametniju stvar, najinteli-
gentniju stvar, to je ovaj sukob između nas i Hrvata. Mi i Hrvati

odradjujemo sad za njih posao. Mi nevoljko, a Hrvati svojom vlastitom odlukom. Mi nismo to htjeli. Mi smo eskivirali koliko god smo mogli. Pa i dalje pokušavamo. Vidite, juče se Silajdžić sastao sa ovim Granićem, pokušavamo ako možemo da nadjemo nekakav izlaz. naravno, oni bi sada htjeli, sad je Granić došao u Sarajevo. Dugo vremena nisu htjeli da dodju. Sad je došao. Ne vjerujem da ima od toga hajra jer mi smo rekli za nas je odlazak Bobana mjerilo vaše dobre volje. Dok god je on tu, volje dobre nema za nas. Prema tome, to je za nas neki lakmus da puno ne kompliciramo, vidimo Boban tamo isto kao što bi ovaj hemicar, čiriba gleda je li kiselo ili ne. Tako je li dole se nešto popravljja. Boban dok je dole, mi smo njima poodavno rekli, mi ne vidimo nikakvog znaka dobre volje. Na taj način pokazali bi da imaju dobru volju da poprave situaciju, ali neće. Njega i još nekoliko zločinaca koji su dole potpuno svjesno uletili. Uradili su nam gore stvari nego četnici, moram vam reći. Ima ovdje gore elemenata... i svega toga, ali dole je potpuno smišljeno i napravljeno etničko čišćenje u Mostaru. Napravljen je plan kako će se to odraditi. Dole je Boban skontao što bi on Hrvate imao rasute od Neuma do Save, pa ga ovi gore u Centrlanoj Bosni i ovi gore u Posavini ništa ne slušaju kad on može njih potjerati u tor, uzme motku pa ih sve dole tjera prema Hercegovini. I to je uradio u Bugojnu ranije i sad u Varešu vrlo jasno. Tačno se znalo za Ahmiće. To je planirana jedna akcija. Ne Ahmiće nego Stupni Do. Onda su zavikali - evo idu Bosanci i kolju sve pred sobom. Uzimajte stvari, imate sat vremena, inače narod jadni, naš ipak bosanski narod, meni je žao da je uletio u tu stvar, ali šta ćeš, narod ne zna. Želja je da se stvori dole, dole su prvo ispraznili muslimanske kuže u Stocu i Mostaru i Počitelj su potpuno ispraznili, neka znate, do zadnjeg. Sad tu treba da se useli, prema Bobanovom planu, hrvatsko stanovništvo. Znate da

su džamiju staru od 400-500 godina srušili. TGo je, dakle, jedan zločin sa predumišljajem što kažu, mada ni onaj nije bez predumišljaja. Ali ovo je baš onako hladni zločin, hladno ubistvo.

X:

Predsjednik je zatim objasnio neke dileme i nedoumice oko budućeg koncepta BiH u smislu hoće li se sutra u novoustanovljenoj bosanskoj i građanskoj Republici ponovo javiti srpsko-hrvatski apetiti.

ALIJA IEZTBEGOVIĆ:

Moramo ovdje graditi jednu civilizovanu državu ili nemamo šansi. Dakle, ne čisto muslimansku državu ovdje napraviti. Mi to ne bi trebali da uradimo, mada će ona, kako se to kaže via fakti biti to, jednostavno, drukčije ne može. To će biti ipak država u kojoj će biti 80% Muslimana i biće onoliko muslimanska ili bošnjačka, kako hoćete, koliko je Francuska Francuska uprkos što tamo ima, isto tako, Arapa 3 miliona, itd. ali to je francuska država i tu je Francuz predsjednik Vlade i predsjednik Republike i svi su ministri Francuzi i drukčije mu ne može da bude. Prema tome, mislim da ta činjenica, da će njih biti još po 10 procenata jednih i drugih unutra, ne mijenja na stvari da narod koji je izborio tu državu ima sva prava koja, ne birajući, poštujući pravo onih njih kao manjina.

X:

Bosanski narod će polaziti od vlastitih interesa, što znači da ne treba isključiti ni drugačiju konstalaciju odnosa u ovom ratu, a predloženi koridor Bar-Sarajevo je prva potvrda toga.

ALIJA IZETBEGOVIĆ:

Ovi sad smatraju mi ne možemo s njom. Možemo. Nećemo dozvoliti da budemo blokirani. Mene pitaju hoćete li se saglasiti sa koridorom Bar-Sarajevo. Zašto ne. Ako ide Split-Sarajevo. Ne mislim da su išta gori od onih tamo. Odradićemo to i ako budemo mogli da otvorimo te koridore, otvorićemo i tu nemamo nikakvih predrasuda. Mislim da smo sazreli kao narod. Jer nezdravi narodi imaju odveć velike moralne skupove ne shvatajući šta je politika šta je moral. Odveć su nezdravi narodi. Zdravi narodi nisu baš toliko skrupulozni. Imaju mjerila za interese. Mislim da smo u tom pogledu malo odrastao narod. Odrasli smo. Nismo to bili ispočetka.

X:

Čuli ste mišljenja predsjednika Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alije Izetbegovića o političkoj budućnosti Bosne i Hercegovine. Predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović, koji se na čelu državne delegacije nalazi u posjeti Centralnoj Bosni, nastavlja dalje obilazak prostora slobodne teritorije.

TV BiH - TV Okruza Zenica.

PRIODČENJE HSS BiH

Izjava g. Izetbegovića, predsjednika Predsjedništva RBiH, izrečena 14.XI. u Zenici i odmah potom njegov interview TV BiH, 18. XI., sadržajem i porukama izazvali su u članstvu HSS i nemalom broju hrvatskog življa brojne nedoumice, pa i ozbiljna strahovanja. Ocjene i izlaganja g. Izetbegovića izrečena u ta dva navrata u HSS i kod Hrvata shvaćeni su kao zalaganja za nastavak rata, i to prvenstveno protiv Hrvata, ali i ozbiljan zaokret u definiranju državno-pravnog ustrojstva BiH.

Osim što su Izetbegovićevi istupi ostali samo na tumačenju organizacije vlasti u bosanskoj (muslimanskoj) republici, oni sadrže i niz ocjena o pojedinim narodima bez nužne distinkcije žita od kukolja, čime on više ne samo implicira, nego eksplicite govori o "najviše zainteresiranim" i "najzaslužnijim" narodima, isključujući druge i njihovo pravo i interes za BiH, kao zajedničku i demokratsku zajednicu ravnopravnih naroda s nedjeljivim kolektivnim i individualnim pravima i slobodama.

Članstvo HSS se pita što znači zalaganje za "reduciranu" BiH, i je li ona takva, reducirana, još uvijek BiH? Znači li to da g. Izetbegović odriče interes i pravo drugim narodima da BiH izgrađuju kao vlastitu državu, jer on se pita što znači danas muslimansko-srpsko-hrvatska BiH ili BiH tri konstitutivna naroda. Odgovor koji nudi nije u skladu s funkcijom koju obnaša. Naime, on kaže da "ona to ne može biti".

Možda nije umjesno, ali HSS mora upozoriti predsjednika Predsjedništva da BiH može postojati jedino kao zajednica tri ravnopravna naroda, tri konstitutivna naroda, jer pravo muslimanskog naroda na njegovu državu jednakopravno je s pravom druga dva naroda u BiH. To što su vodstva ovog ili onog naroda "otišla u planine i počela da pucaju" ne isključuje pravo i interes tih naroda da BiH bude i njihova domovina, i njihova država.

HSS ocjenjuje kao uvredljivo inzistiranje g. Izetbegovića na terminima "mi" i "oni" gdje on izbjegava da hrvatski i srpski narod nazove njihovim imenima. Pravo je g. Izetbegovića da zastupa interese muslimanskog naroda, ali ga funkcija koju obnaša još uvijek obvezuje i na zaštitu prava drugih dvaju naroda. Pogotovu je neprihvatljivo imputiranje hrvatskom i srpskom narodu da će "oni odrediti ustaše i četnike" u budućoj organizaciji BiH gdje predsjednik ne razlikuje narode i odrode. Članstvo HSS i Hrvati se nitako ne krije li se u tome namjera da netko drugi izvan tih na-

roda odredjuje podobnost ljudi koji bi trebalo da zastupaju interese hrvatskoga ili drugih naroda.

Izetbegovićev stav da "ćemo njih slomiti u Bosni" shvaćamo kao poticaj na daljnji rat protiv Hrvata i definitivno razrađivanje izmedju hrvatskoga i muslimanskoga naroda. Ćak i kad g. Izetbegović kaže da će ratom vratiti teritorije u kojima su Muslimani bili u većini, ipak ne ide na Zvornik, Foću, Kozarac, Prijedor, nego na hrvatske enklave u središnjoj Bosni. Doda li se ovome i njegova tvrdnja da su Hrvati "učinili" gore stvari nego četnici" ne možemo a da ne primijetimo da je time grubo falsificirao činjenice o broju stradalih licitirajući žrtvama i zaboravljajući ne vlastite izvještaje od prije samo koji mjesec unatrag.

Tvrdnja g. Izetbegovića da su "svi nama dužni" upućuje na zaključak da "dup" treba naplatiti, što izaziva dodatni strah od revanšizma i bojazan od progona koji neće prezati ni od nekih novih slučajeva tipa Fojnica. Pritom nisu nimalo utješna njegova "nastojanja" da se u bosanskoj (muslimanskoj) republici izgradi "neki stepen demokratske civilizacije" i poštivanja "nekih minimalnih" standarda civilizacije. Predsjednikovo nije da nastoji, nego da garantira ljudska i nacionalna prava i slobode, a i tu ne minimalne. Minimalne imamo sad!

Neumjesnim, u najmanju ruku, smatramo predsjednikovo uspoređivanje Hrvata i Srba u budućoj bosanskoj (muslimanskoj) republici s položajem Arapa u Francuskoj, jer takva ne mogu i ne smiju biti ni prava Muslimana u druge dvije buduće republike. Hrvati u BiH nisu i neće biti nacionalna manjina, nego narod pa ma koliko bili statistička manjina.

I dosada je često g. Izetbegović mijenjao stajališta. Ovaj put je novo to što se prvi put dokraja deklarirao kao muslimanski lider, najavljujući i organizaciju buduće središnje republike u BiH kao čisto muslimanske bez participacije u vlasti drugih naroda. To može imati dalekosežne političke posljedice, osim toga što dokraja oponaša model Boban-Karadžić. To obvezuje HSS da se odredi prema takvoj orijentaciji i odluči o svrhovitosti ostajanja predstavnika HSS u vlasti, a pred međunarodnom zajednicom pokreni inicijativu za zaštitu interesa hrvatskoga naroda u BiH.

HSS ne može a da ne primijeti da g. Izetbegović obećava Hrvatima koji ostaju u bosanskoj (muslimanskoj) republici demokraciju i da im neće "faliti dlaka s glave", a imamo podatke da Hrvati trpe progone, pljačke, zatvore u Travniku, Kakmaju, Zenici, Bugojnu

u koje još ni međunarodni crveni križ nije ušao, a na dolazak stranih novinara ne može se ni pomisliti.

Ne znamo što znači simplificirana priča o četnicima, ustašama i - partizanima, te izjava kako "mi nećemo ubijati žene i djecu". Znači li to otvoren lov na muškarce, tj. na ostale civile, kao što su npr. strijeljanja civila u zeničkim selima, slučaj franjevacu u Fojnici, slučajevi iz Bugojna.

Već su i svjetski mediji ozbiljno reagirali na predsjednikov posjet postrojbama "El džihad", UNHCR ukazuje na neprimjereno ponašanje "Merhameta", Hrvati Bugojna ne dobivaju humanitarnu pomoć (upućuje ih se na njihov "Caritas"), a mi sve to dovodimo u vezu s očitovanjem g. Izetbegovića na crti onoga po kome su Hrvati u Bosni kao Arapi u Francuskoj. Kako inače objasniti prvo ukidanje HVO Sarajevo, pa tek onda govor o tome kako će se to zakonski regulirati. Je li to netko iznad zakona ili je u odnosu na taj zakon privilegiran?

HSS ukazuje da je, nažalost, mnogo praktičnih ponašanja koja koincidiraju sa posljednjim istupima g. Izetbegovića, a kojima se ozbiljno sužavaju prava, dakle i sigurnost građana hrvatske nacionalnosti u Bosni. Da ono izrečeno u Zenici nisu tek slučajni lapsusi, nepreciznosti, pokazalo se u intervjuu u kome g. Izetbegović neke stvari umekšava, ali druge se nije potrudio ni demantirati. Primjećujemo da takve izjave daje u Zenici a ne npr. u Tuzli što je znak po svojoj prilici o novoj političkoj filozofiji vladajuće stranke i njezinih čelnika.

Sve ovo tjera nas na ozbiljne zaključke i novo promišljanje naše ukupne pozicije. Na ovo smo obavezni ne samo zbog svih onih Hrvata koji su poginuli za ovu zemlju u postrojbama HVO, Armije BiH i MUP-a, nego i zbog svih onih koji se za te ideale još uvijek bore, zbog svih onih institucija vjere, kulture, politike koje su založile svoj autoritet i sav moralni kredibilitet za ovu zemlju, i ne najposlije zbog naše povijesti koju Hrvati na ovom prostoru pišu dulje od svih ostalih, već više od tisuću i tristo godina.

GLAVNI ODBOR HSS

SVJEDOK TUŽITELJSTVA STJEPAN KLJUIĆ – bivši član Predsjedništva BiH i čelnik HDZ-a BiH
UNAKRSNO ISPITIVANJE SVJEDOKA OD STRANE GENERALA SLOBODANA PRALJKA
MKSJ, PREDMET: IT-04-74, PRLIĆ i dr., 09. listopada 2006.

Sudski transkript - str. 8008-8013

OPTUŽENI PRALJAK: Želim razjasniti nešto o posljedicama sastanka u Grazu. Josip Manolić, svjedok, svjedočio je pred ovim Vijećem da je, nakon sastanka u Grazu, neprijateljstvo između Hrvata i Muslimana --- oprostite, Srba, prestalo.
Molim Vas pogledajte kartu koji imate ispred sebe. Moje je pitanje sljedeće: nakon 6. svibnja i tzv. Sporazuma o podjeli, jesu li događaji koji su uslijedili bili u: prije svega, u Bosanskoj Posavini, od svibnja do lipnja, je li vojska Republike Srpske nakon intenzivne borbe s HVO-om preuzela Derventu, Modriču i Bosanski Šamac? Možete to vidjeti na karti. Možete vidjeti crte napada srpske vojske na Bosansku Posavinu. Je li to bilo 1992., od svibnja do listopada, do pada Bosanskog Broda?

O: Da, to je točno. Ali vidite li kako je apsurdan taj sporazum?

P: Pa, o tome raspravljamo, o tome pričam. Jeste li znali da je vojska republike Srpske izvela napad na Livno 23. --- od 23. do 25. svibnja 1992.? Htjeli su izbiti kroz Livno i doći do Splita.

O: Da, znam za to. Ne znam detalje, ali sjećam se operacije.

P: Hvala lijepa. Znete li da je nakon sastanka, vojska Republike Srpske izbila do Neretve, zauzela općinu Stolac, većinu općine Čapljina i istočni dio Mostara?

O: Da.

P: Jeste li znali da su sredinom lipnja 1992. HVO snage, uz neku pomoć A BiH koja još u to vrijeme nije bila potpuno ojačala, oslobodili Stolac, Čapljinu, itd. ta područja?

O: Da.

P: Hvala. Jeste li znali da je Jajce palo nakon teške borbe 29. rujna 1992., i da je vojska Republike Srpske natjerala snage HVO-a i A BiH da se povuku, i zauzela grad i općinu Jajce?

O: Da, ali nije bilo teške borbe, nažalost.

P: U redu. Raspraviti ćemo kasnije. Znete li da je tijekom 1993, kontinuirano različitim intenzitetom, bilo oružanih napada srpske vojske na području Mostar – Stolac.

O: Da.

P: Da je vojska Republike Srpske napala općine Tomislavgrad, Livno, Tomislavgrad i Bugojno?

O: Da.

P: Da je vojska Srbije napala Orašje, Posavinu?

O: Na dnevnoj bazi, da.

P: I da su jedinice HVO-a----i da su jedinice HVO-a branile Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu, Bihaću, Usori, Žepču, Varešu, Gradačcu, Brčkom, Tuzli, tim područjima. Znete li to?

O: Naravno.

P: Hvala. Sada, na karti vidimo 11 HVO brigada i jedna HVO bojna koje su uspostavljene i smještene izvan, onoga što smo kasnije nazivali provincije --- provincija 3, 8 i 10, koje su bile u provincijama 1, 5 i 9, zapravo. Zna li to? Zna li za te brigade?

O: Da. Mislite na provincije prema Vance-Owenovom planu.

P: Da. Dakle, biste li se složili sa mnom da su tih 11 brigada i bojna HVO-a koje su bile tamo, da su utemeljene i da su se borile na teritoriju koji je izvan ovoga što je tu spomenuto kao Banovina Hrvatska unutar Bosne i Hercegovine? Pogledajte kartu, molim.

O: Pomogao sam jednom od odvjetnika obrane objasniti što "Banovina" označava prošli put. Banovina nije činjenica; to je fikcija. S druge strane, sve što kažete je poprilično točno što se tiče borbe, da su Hrvati pridonijeli obrani Bosne i Hercegovine. (redigirano)
Ako, nakon njegovog dogovora, sve bude suprotno tome. I druga stvar je da smo mi u Predsjedništvu došli do odluke da osnujemo oružane snage Bosne i Hercegovine, što je značilo da svo ono branjenje Bosne i Hercegovine – i to je bio najveći problem s kojim sam se ja susreo — kako inkorporirati HVO i Armiju BiH i HOS u to vrijeme.
Dakle, problem je nastao zbog ponašanja različitih zapovjednika. Dakle, taj doprinos Hrvatske obrani BiH je bio vrlo bitan i neosporan. To je bilo puno više od samo aktivne obrane. Pomogla je logistici u različitim regijama Bosne i Hercegovine, logistička potpora Gradačcu i Tuzli, npr. gdje je bio lociran zapovjednik drugog korpusa Armije BiH i to je bio Željko Knez; i grad Gradačac, Mejačević.
Dakle, Vi samo ističete pozitivne značajke koje možemo prihvatiti. Ali, sukobi su nastali između pojedinaca, na političkoj razini, izvan sustava i institucija.

P: G. Kljuić, nema sumnje u to. To uopće ne dovodimo u pitanje.

OPTUŽENI PRALJAK: Gospodine Kljuić, samo me vrijeme spriječava da ulazim u te -- u debatu te vrste, ne možemo ići u te detalje. Inače, budite uvjereni da bih rado raščistio te odnose među ljudima i koliko je zapovjednika Armije BiH bilo prije u JNA tijekom agresije na Hrvatsku. Puno je takvih detalja.

Ali htio bih Vas zamoliti da se zadržite na nekim činjenicama, da je bilo 11 brigada koje su se borile za Bosnu i Hercegovinu izvan područja koje ovdje uvjetno nazivamo "Banovina"; je li to točno?

O: Da.

OPTUŽENI PRALJAK: Možemo li nastaviti na sljedeći dokazni predmet. Broj 3D00431. Dakle, dok čekamo dokument, pogledajte crvene linije na karti, molim. Nakon pada Jajca, je li namjera vojske Republike Srpske bila prodor prema Sarajevu?

O: Ma, oni su stalno opsjedali Sarajevo, ali oni nisu baš jako dobri vojnici i nisu uspjeli preuzeti kontrolu nad Sarajevom.

P: Nije bitno Sarajevo. To nije bit. Nego pokušaj i prodor koridora do Jajca i Travnika. Onda, pogledajte koridor Bosanske Posavine na karti, molim.

OPTUŽENI PRALJAK: Da, usporit ću. Da, da, da.

G. KARNAVAS: Samo da utvrdimo, Časni Sude, bilo bi dobro da identificiramo kartu po broju, i također kada gospodin Praljak — general Praljak spominje karte i linije, da se od svjedoka zatraži da pokaže gdje se to na karti točno nalazi, da bi to bilo u zapisniku.

G.SCOTT: I na isti način, Časni Sude, bilo bi od pomoći da se označe i točni datumi. Općenito, stalno se preskače od 1990 na 1994 ili 1995. I može li g. Praljak dati točne datume prilikom pitanja koje postavlja svjedoku.

SUDAC ANTONETTI: G. Praljak, imajte to na umu, molim.

OPTUŽENI PRALJAK: Točne datume pojedinih operacija, napominjem, i mjesec i dan: Jajce, Posavina, Livno, sve to je 1992. I imate to nabrojano, točne datume kada se što dogodilo nakon sastanka u Grazu.

Dakle, gospodine, pokažite na karti koridor koji su Srbi branili, molim.

O: Mogu ustati i pokazati. Ovo je koridor koji spaja Banja Luku i Beograd.

P: Hvala. Završio sam s kartom. Možete li sada pogledati...

LEGENDA:

BRIGADE HVO-a:

1. HVO br. "ZENIČKA" - ZENICA
2. HVO br. "J. FRANCETIĆ" - ZENICA
3. 110. br. HVO - USORA
4. 111. XP br. - ŽEPČE
5. HVO br. "KOTROMANIĆ" - KAKANJ
6. HVO br. "BOBOVAC" - VAREŠ
7. 115 br. HVO - TUZLA
8. 107 br. - GRADAČAC
9. 108 br. - BRČKO
10. HVO br. "KRALJ TVRTKO" - SARAJEVO
11. HVO br. BIHAĆ
12. HVO bojna "KOMUŠINA" - TESLIĆ

Ove brigade ostale su pod zapovjedništvom A BiH i nakon napada A BiH na HVO u Srednjoj Bosni i dolini Neretve.

➔ Pravci napada VRS nakon tzv. sporazuma u Grazu

VIDOSLOV - SABORNIK EPARHIJE ZAHUMSKO-HERCEGOVAČKE

IZLAZI TRIPUT GODIŠNJE: o Božiću, Uskrsu i Preobraženju.

Izdaje ZH Eparhija, Manastir Tvrdoš – Trebinje.

PREOBRAŽENJSKI broj, godina I, broj 3.

Urednički odbor: prota Ratko Šipovac, prota Milenko Spremo, mr Momčilo Golijanin, prof.Obren Govedarica, prof.Dragan M. Đuzulan, prof.Đuro Gudelj. Glavni i odgovorni urednik: Jeromonah Grigorije Tvrdoški (Durić).

=====
Protojerej Aleksa Zubac

**POSETA RAZORENIM SRPSKIM SVETINJAMA GRADA MOSTARA
DANA 21. JULA 1994. GODINE**

Od progona srpskog stanovništva iz grada Mostara i povlačenja JNA (krajem maja 1992), Mostar je ostao bez svoga pravoslavnog stanovništva srpske nacionalnosti, sa izuzetkom jednog malog broja koji je ostao iz raznih razloga. Među poslednjima, uoči 15. juna 1992. godine, kada je srpski deo grada granatiran i paljen, a među prvima je više puta pogođena i zapaljena Saborna crkva, i ja, starješina Saborne crkve, napustio sam Mostar. Od tada do danas Srbima nema povratka u ovaj grad. Želja za povratkom je velika, a za obilaskom stradalih svetinja još veća.

Gospodin Atanasije, Episkop Zahumsko-hercegovački i Primorski, od prvog dana njegovog dolaska u Hercegovinu želio je da obiđe mostarske i neretljanske srpske svetinje kao nadležni Arhijerej. Dolaskom u Hercegovinu (ustoličen na Vidovdan 1992. u Sabornoj crkvi u Trebinju) obišao je sve hramove na slobodnoj srpskoj teritoriji Hercegovine i odmah potom nastavio tražiti mogućnosti da obiđe i one koji su pod neprijateljskom vlašću. Saznavši u razgovoru sa Gospodinom Atanasijem da traži mogućnost da posjeti Mostar, zamolio sam ga da pođem sa njim, pošto sam bio mostarski paroh i starješina crkve punih 18 godina.

Vladika Atanasije je uložio ogroman trud, kao i nadležni organi vlasti Republike Srpske, i, Bogu hvala, na dan Sv. Velikomučenika Prokopija (21. 07. 1994. god.) ispunila se njegova i moja želja. Pošto su obezbijeđeni svi preduslovi za posjetu srpskih svetinja u gradu Mostaru, na lijevoj obali Neretve, toga jutra Njegovo Preosveštenstvo Gospodin Atanasije, arhimandrit Simeon i moja malenkost (protojerej Aleksa Zubac) krenuli smo iz manastira Tvrdoša prema Stocu. Po ranijem dogovoru, ujutro u 8 sati bili smo na punktu srpske vojske u Dolu kod Stoca, gdje je trebalo da nas preuzme UNPROFOR. Naši vezisti stupili su u vezu sa punktom Herceg-Bosne u Stocu, i nije nam poznato iz kojih razloga smo čekali dva sata dok nisu uspostavljene veze i konačno dozvoljeno da možemo krenuti.

Nakon dva sata čekanja pojavila su se kola Unprofora, a potom iza transportera i još jedna kola iz pravca Stoca. Tada smo bili sigurni da idemo u Mostar. Jedan od transportera vratio se

opet u Stolac, da bi po njegovom povratku najzad krenuli. Ispred nas su išla jedna mala kola i vojni transporter, a iza nas vojni džip sa 4 naoružana Španca i opet ratni transporter. Španski oficir skrenuo nam je pažnju da držimo što kraće rastojanje između nas i transportera, a u slučaju napada da pređemo u sam transporter (što mi nismo tražili). U tom rasporedu došli smo do hrvatskog punkta na ulazu u Stolac. Hrvatska policija je došla kolima i jedan od njih nam je prišao i službeno rekao: «Mi sa našim kolima idemo naprijed, vi za transporterom, ali bez ikakvog fotografisanja i zadržavanja kroz našu teritoriju». Njihova policija išla je naprijed. Prošli smo Stolac, Masline, Domanoviće, da bi se spustili u Tasovčiče na magistralu. Potom smo prošli kroz Počitelj, Žitomislić, Bunu, Ortiješ i stigli na muslimanski punkt kod nekadašnje «Mehanizacije», gdje su nas čekali Unprofor, muslimanska policija i dvojica Srba koji su predstavnici Srba pod muslimanskom vlašću: Obrad Lozo i Ratko Pejanović (jedan oženjen Muslimankom, a drugi Hrvaticom).

Vozeći naš eparhijski džip, cijelim putem sam razgledao i uočio da su srpska sela opljačkana i popaljena, a pogotovu od Tasovčiča do Bune i prema Mostaru. Zemljište i vinogradi od Stoca do Žitomislića su ponegde obrađeni, a prema Mostaru skoro ništa.

Prošli smo muslimansk punkt, a potom pješke otišli u španski stacionar Unprofora gdje su nas lijepo primili, poslužili nas kafom i sokovima. Španski oficiri su uzeli blagoslov od Episkopa Atanasija, što me prijatno iznenadilo. Tu je bio i njihov vojni sveštenik koji je ljubazno pozdravio Gospodina Atanasija i poklonio mu Novi Zavjet na španskom. Vladika Atanasije je oficiru poklonio domaće piće, a ostalima krstiće i ikonice Krista i Bogorodice, što su ovi sa zadovoljstvom primili. Potom smo opet vozilima krenuli magistralom ka Mostaru, iza fabrike duvana ispod Šarića harama, bivšom ulicom Titovom do Pozorišta, gdje smo ostavili vozila koja su čuvali španski vojnici.

Tako smo stigli u naš mučenički grad Mostar, gde nas je čekala tuga od viđenja pustoši rušenja. Krenuli smo pješke uz srpski Brankovac Bajatovom ulicom, u kuću pok. Džemala Bijedića, gdje je smještena Islamska vjerska zajednica. Primio nas je hodža (imam) i Fatima Leho, koja je lice za veze muslimanskog dela grada Mostara. Na pitanje Episkopa Atanasija može li se sastati sa muftijom, imam je odgovorio da je ovaj na putu i da postoji mogućnost da uskoro stigne. Kasnije se ispostavilo da muftija nije uopšte u gradu, nego na putu.

Gospođa Fatima je nazvala telefonom muslimanskog gradonačelnika Safeta Oručevića, koji je ubrzo došao. Susret njegov sa Vladikom Atanasijem i svima nama bio je tako otvoren da nas je iznenadio. U razgovoru je g. Oručević rekao: „Mostar je muslimanski i srpski grad i takav mora da ostane. Mostar je grad Alekse Šantića i Osmana Đikića. Mi znamo ko je srušio našu Sabornu crkvu. Ja je imam u kancelariji na zidu, možete doći kod mene pa ćete je videti. Saborna crkva se mora obnoviti. Predajte Vladiko, zahtjev i odmah ću vam dati dozvolu za obnovu. Mostar nije Mostar ukoliko u njemu ne budu živjeli Srbi.“ Osvrnulo se zatim i na istorijske činjenice, istorijske objekte, pominjući Žitomislić, Sabornu i Staru crkvu i ostala srpska kulturno-istorijska djela u Mostaru. „Vi, Gospodine Vladiko, dodao je, treba da dođete u Žitomislić koji je u Mostarskoj opštini i treba ga odmah obnoviti“. Napomenuo je da je srušen Šantićev a i Đikića spomenik, samo zato

što je pohvalno pisao o Srbima. „Šantića bista je izvađena iz Neretve, gdje su je Hrvati bacili, i kod nas je sačuvana“. Dao je obećanje da će se postaviti na svoje mjesto. Zahvalio se srpskoj vojsci, rekavši da su Srbi sačuvali Mostar 70%, a Muslimani 30%. Pominjao je njegov susret sa srpskim generalom Mladićem, rekavši da su zakasnili sedam dana i to ih je spriječilo da zajedničkim snagama izađu na Neretvu i čak Neum. Dodao je da je bio i sa G. Konjevićem, pominje i susret sa komandantom Novicom Gušićem i majorom Samardžićem, koji su mu pomogli u borbi protiv Hrvatskih ustaša, „koji su vas Srbe klali 1941. godine i tada i nas u to uvukli, a sada, maja 1993. klali su i nas, pa neće više nijedan Musliman sa ustašama ... Mi sa Hrvatima ne možemo, a sa Srbima hoćemo i možemo da zajednički živimo.“ Srbima je on i mostarski Muslimani mnogo, mnogo zahvalni, jer da nije bilo Srba, ne bi bilo danas ni Mostara ni Muslimana u njemu. Jasno je pozvao Srbe da dođu u Mostar.

Zamolio je da se u njegovo ime zahvalimo srpskoj vladi i vojnim licima za sve što su učinili, govoreći da se mora stvoriti Hercegovačka regija Srba i Muslimana i da mostarski Muslimani nisu kao bosanski, tvrdeći da je to rekao čak i Aliji Izetbegoviću. Na rastanku, Vladika mu je uručio litar pića, kao i 1.000 DM za mostarsku siročad koja su ostala bez roditelja. Oručević je predao novac hodži (imamu) da ovaj preda muftiji. Hodža i Fatima Leho pozvali su nas na ručak, posle obilaska crkava.

Potom smo sišli u grad i stigli na ručak kod hodže, gde su Vladiku zamolili da posreduje kod srpskih vlasti kako bi ih obavijestili o njihovih 270 nestalih lica, čija su imena dostavljena srpskoj Vladi. Takođe su zamolili da posreduje da srpska vlast dozvoli banjalučkom muftiji da posjeti Mostar, a hodža je preneo želju muftijinu da posjeti Istočnu Hercegovinu.

Tokom ručka pristigao je i španski komandant Unprofora, pukovnik Pedro Luis Brana, da pozdravi Vladiku, koji mu se srdačno zahvalio i predao flašu srpskog vina i jedan krstić. Posle ručka obišli smo Stari grad i Stari most. Dosta je objekata oštećeno, ali ih je malo spaljeno. U povratku smo išli bivšom Titovom do Zalika, a zatim magistralom na muslimanski punkt.

Srpske kuće po ovom dijelu Mostara vidi se da su namjerno zapaljene posle našeg napuštanja, a ne u borbi, što se vidi iz sledećeg: Džemalova kuća i ostale sa desne strane su neoštećene, dok su kod Sat kule na lijevoj strani popaljene kuće: Jagoša Muatovića, Sima Mrava, Vlatka Radića i drugi srpski domovi. Naselje kuća, idući iz Zalika prema crkvi gdje su Muslimani, nije zapaljeno, dok su srpske kuće pored crkve zapaljene. Tako je i u Bjelušinama i duž cijele magistrale. S bolom ističem da je uništeno sve što je srpsko, bez obzira na vrijednost, izuzev objekata koje su Muslimani iskoristili u svoje svrhe. Park iznad pozorišta pretvoren je u groblje.

Ovo je moje skromno zapažanje minulog događaja.

Na dan Velikomučenika Prokopija, 21. jula 1994.

**SUKOB A BiH I HVO-a U
USKOPLJU (GORNJI VAKUF)**

**Način na koji A BiH izaziva
sukob s HVO-om**

Činjenice

TIPIČAN PRIMJER IZAZIVANJA SUKOBA OD STRANE A BiH.

Izdvojio sam jedan broj dokumenata i A BiH i HVO-a, reprezentativni uzorak, kao i svjedočenje Zapovjednika HVO-a u Uskoplju (Gornji Vakuf) pred Sudom u Haagu.

Skrećem čitatelju pozornost na odgovor Envera Hadžihasanovića (Zapovjednik III. Korpusa A BiH) Komandi Bugojno i 307. brdskoj brigadi A BiH u Uskoplju – Gornji Vakuf, 20. 01. 1993.:

„Za sukob u svim gradovima HZ-HB je preuranjeno, mada je i ta opcija predviđena.“

Toliko o namjerama i planovima A BiH spram HVO-a i Hrvata.

Praljak: Dobar dan, gospodine Zrinko Tokiću.

O: Pozdrav, generale.

P: Možete li otvoriti set dokumenata koje ste dobili od mene, dokument 2D00211. Jeste li ga našli?

O: Da.

P: Iako nema potpisa, sjećate li se ovog dokumenta i jeste li ga vi sačinili?

O: Da, sjećam se ovog dokumenta i da, i sačinjen je u mom zapovjedništvu.

P: Neka vam se sada da karta. Evo, molio bih kartu.

P: Htio bih da obratite pažnju na sljedeće: dobili ste dokument, recite molim vas časnim sucima, da li je to bio prvi sukob između A BiH i HVO-a?

O: Da, gospodine generale.

P: Jeste li pravili specijalan plan ili konkretan plan oružanih sukoba s A BiH tada? Pitat ću vas i za kasnije.

O: U mom zapovjedništvu nikad nismo pravili plan prema potrebama A BiH.

P: Dalje, Vi na osnovu elemenata ponašanja „Zelenih beretki“ ovdje govorite da je njihovo ponašanje prema civilima, u zgradama i na ulicama, ima elemente četništva. Da li i danas ostajete pri svom stavu da je takvo ponašanje dijelova A BiH, „Zelenih elemenata“, slično ponašanju Armije Republike Srpske, odnosno Četnicima, kako ste ih vi tada zvali?

O: Generale, dopustite da objasnim. U ovom sukobu su „Zelene beretke“ blokirale ulaz kod vatrogasnog tornja. Sve Hrvate koji su se kretali stavili su u bazen, a sve stanovnike - Hrvate u podrumu, a onda im je netko pucao iznad glava.

P: Ovaj čovjek, Hanefija Prijjić, zvan Paraga, da li je on, sve do kraja — ne znam kada — 1993, 1994 — neprekidno uzrokovao sukobe i da je to rezultiralo ubijanjima, ne samo Hrvata, nego i Talijana i da je bio izvan bilo čije kontrole ili se bar tako činilo?

O: Da.

P: Gospodine Tokiću, pogledajte kartu, molim Vas. To je mapa koja je nacrtana i pokazuje raspored snaga krajem lipnja 1992. Krenimo od lijeve strane. Crveno je vojska Republike Srpske, plavo je HVO, a zeleno je A BiH. Od granice prema Hrvatskoj, u području Livna, imamo brigadu Petra Krešimira IV, a u Tomislavgradu brigadu Kralj Tomislav, pa brigadu Rama i Eugen Kvaternik brigadu. Drže li one 80 % teritorija prema Vojsci Republike Srpske?

O: Da, to možemo vidjeti iz ove karte.

P: Imate li neku drugu informaciju koja bi pobila točnost ove karte?

O: Ne, gospodine generale, nemam.

P: U području Uskoplja, imamo zeleno i plavo, ali to nije raspored snaga, to označava većinsko i manjinsko stanovništvo, iako je bilo miješano. Slažete li se da je situacija otprilike tako izgledala, da je u tim selima bilo takvo stanovništvo, Muslimani i Hrvati, kako je naznačeno na toj karti?

O: Da, slažem se s tim, gospodine generale. To je na temelju popisa stanovništva iz 1991.

- P: Gospodine Tokiću, da li je 20.-og ili između 20.-og i 21.-og lipnja 1992, za vrijeme sukoba u Vakufu, A BiH napustila crtu, tamo gdje je zelena strelica, napustila crtu kod Raduškog Kamena, prema Vojsci Republike Srpske i brzo otišla u grad?
- O: To je činjenica, utvrđena činjenica.
- P: Recite mi molim vas, gospodine Tokiću, bez obzira na buduće sukobe i na sukob u siječnju, ali to je napad A BiH 1993, nakon pada Bugojna, je li HVO ikada napustio svoje položaje prema Vojsci Republike Srpske prema vašem području Raduškog Kamena, prema jugu?
- O: Brigada dr. Ante Starčević nikada nije napustila svoje položaje prema vojsci Republike Srpske.
- P: Neovisno o tome koliko je situacija bila teška, recimo 1993., kada je A BiH, nakon Bugojna, započela sveopći napad na Gornji Vakuf, jeste li držali svoje položaje kod Raduškog Kamena prema Vojsci Republike Srpske?
- O: Da, i tada sam držao svoje jedinice kod Raduškog Kamena prema vojsci Republike Srpske.
- P: Molim Vas, potpišite kartu i stavite današnji datum.
- ***PROCEDURALNO***
- P: Prije nego pogledate ovu kartu, gospodine Tokiću, recite, koliko je vama poznato - od lipnja, tamo postoje dvije silnice, jedna koja pokušava proizvesti sukob između A BiH i HVO-a i druga koja pokušava spriječiti da se taj sukob dogodi?
- O: Gospodine generale, prije nego odgovorim na ovo pitanje, mogu li nešto pojasniti?
Časni suci, jedinice brigade dr. Ante Starčević su na ovom položaju početkom travnja 1992. u stalnim razgovorima s Fikretom Musom, zapovjednikom Armije BiH, uspio sam tek 2. lipnja 1992. uvjeriti postrojbe A BiH da iziđu na ove crte. Nakon silaska s ovih crta oni su pristupili utvrđivanju unutar svojih naselja i organizirali obranu svojih naselja meni iza leđa. Tako da je ovo jedan položaj u kojem sam ja morao prolaziti kroz njihova naselja i često su mi uzimali motorno vozilo, Caterpillar, pa sam u pregovorima to nastojao osloboditi i vratiti u inženjeriju ili u logističku postrojbu gdje im je to trebalo.
- P: Nastavno na to pitanje i u vezi s kartom koju ćemo upravo pogledati; da li je HVO, brigada Ante Starčević i Vi kako njen zapovjednik, igdje kopali rovove iza linija prema vojsci Republike Srpske? Da li je HVO, u bilo kojem selu nastanjenom Hrvatima, kopao rovove ili postavljao bilo kakve linije obrane prema bilo kome?
- O: Generale, odgovor je ne.
- P: Već od 1992, kada su, ako su ikada, počela kopanja rovova iza linija daleko od Raduše? Usput, koja je udaljenost zračnom linijom između Uskoplja i Raduškog Kamena, položaja prema VRS?
- O: Slobodnom procjenom, oko 15 km.
- P: Kada počinju, kada se nastavljaju i kada se intenziviraju kopanja rovova A BiH u selima s većinskim muslimanskim stanovništvom i na kotama u okolnom području?
- O: Započelo je u lipnju 1992 i trajalo je cijelo vrijeme sukoba između HVO i A BiH.
- P: Nisu li se o tome vodili pregovori između Armije BiH i Vas kao inicijatora, da se to zaustavi, da je to jedna vrsta stavljanja HVO-a u jednu nemoguću poziciju s linijama njima iza leđa, iza njihovih položaja? Nije li bilo pregovora i u koliko navrata?
- O: Vodili smo na desetke razgovora. Nismo uspjeli uvjeriti pripadnike A BiH, ali onda smo pokušali uključiti i UNPROFOR u te pregovore. Major Jones postavio je satnika Nicka da posreduje da zatrpaju te rovove, međutim UNPROFOR i sigurnosni razlozi nisu dopustili satniku Nicku da provede tu misiju.

- P: Na temelju vašeg saznanja, nisu li u 12. mjesecu 1992. ti razgovori intenzivirani sa zahtjevima da je kopanje tih rovova čin agresije protiv HVO-a i tako dalje?
- O: Naravno. Temeljni plan je postojao i mi smo započeli pripreme izviđanja u smjeru Kupresa i nije nam se svidjela situacija u gradu kao takva, tako destabilizirana. Ma što ja mislio kao zapovjednik, svaki moj vojnik ima obitelj i svi se boje za sudbine svojih obitelji. Istovremeno, ja sam izložio pogibelji njegov život, njihove živote, na prvoj liniji obrane prema VRS.
- P: Gospodine Tokić, jeste li znali da ste u to vrijeme u tim pregovorima u prosincu sudjelovali i Vi, i Šiljeg i Andrić, a da li znate da sam i ja bio na tim prostorima i znate li da sam, posebice ovu dvojicu, tjerao na daljnje pregovore kako bi se riješila situacija?
- O: Da, znam za to, generale. Čak sam i ja primio zapovijed da stupim u kontakt s Bošnjačkom stranom, s ciljem da se pokuša i da ih se uvjeri da surađuju s nama kako bi neutralizirali inženjerijske objekte i da zajedno idemo prema Srbima i prema Kupresu.
- P: Slažete li se sa mnom da su Repetitor i Krč dvije temeljne kote, dva važna brda i tko je njih imao pod kontrolom imao je i Uskoplje pod totalnom vojnom kontrolom?
- O: Kada govorimo o samom gradu, to su objekti koji daju ogromnu stratešku prednost onome koji ih posjeduje i ukoliko je netko gore s vatrenim oružjem, bilo je nemoguće slobodno se kretati bilo kojim dijelom grada.
- P: Dakle, tko je kopao rovove, kada i kakve su kvalitete bili ti rovovi? Govorim o te dvije kote.
- O: Gospodine generale, A BiH je pripremala rovove. Jednostavno su iskopani i onda su se betonirali prilazni putevi. Sagrađeni su i bunker i kako bi se osigurala neprobojnost zaklona od granata 120 mm.
- P: U vrijeme sukoba o kojima ja govorim kao nužnom obranom – aktivnom obranom – u siječnju 1993. jesu li postrojbe HVO-a zauzele ove dvije važne kote i brojne druge koje je prethodno zauzela A BiH?
- O: 18.-tog i 21.-og siječnja, oba objekta su bila pod kontrolom HVO-a.
- P: Usprkos tome, 23. ili 22., večer 22., da li je postojao konačan sporazum da HVO neće zauzeti Uskoplje ni pod koju cijenu, već da će poštivati naloge koji su stigli iz Ženeve?
- O: Sigurno, tako je bilo, generale.
- P: Gospodine Tokiću, je li bilo jednostavno to priopćiti jedinicama HVO-a koje su u to vrijeme mjesecima bile maltretirane i puno njih je bilo ubijeno i ranjeno od strane A BiH? DA li je Vama kao zapovjedniku ili meni kao posredniku, to bilo lako postići, bez obzira što je zapovijed napisana?
- O: To nije bila profesionalna vojska, nije djelatna. Vrlo teško je bilo objasniti nešto takvo vojnicima, da je bojno djelovanje završeno i da je situacija na terenu značila da se svi vraćamo u vojarne i nastavljamo s našim zadatkom prema VRS.
- P: Gospodine Tokiću, nakon primirja, kada je A BiH ponovo otišla u rovove na Krču i Repetitoru?
- O: Gospodine generale, to se dogodilo u travnju 1993.
- Sudac Trechsel: Jedno tehničko pitanje. Može li svjedok sjesti? Mislim da bi bilo bolje, i ne koristi više kartu. Trebate ga još? Dobro onda, da ne zaboravite, i zbog mikrofona je bolje da sjedi. Hvala.
- P: Hvala, Časni Sude. Ali to je vojnik i on može stajati koliko treba.
- Sudac Trechsel: Smatram da to nije odlučujući kriterij. Uobičajeno je da svjedoci sjede, ako je potrebno da stoji neka stoji koliko je potrebno, ali onda treba sjesti ponovno.
- O: Ako dopustite, ostao bih stajati.

- Sudac Trechsel: Ne, morat ćete sjesti, zbog mikrofona i svega. Svjedoci sjede.
- P: Gospodine Tokić, nakon Bugojna, kada je počela ofenziva prema—i u Bugojnu i dalje —da li je A BiH – nisu bili samo tamo, nego i dublje u teritoriju?
- Prevoditelj: Prevoditelj nije čuo naziv lokacije.
- O: Generale, A BiH je napravila ispad u tom području, tako da su zauzeli šire područje Mačkovca, uključujući Sivanska Livadar (tako stoji u transkriptu, pretpostavljam: Ciganske Livade)
- P: Tako je, bilo je nastojanja za primirjem i Vi ste sve to dopuštali bez uzvratnih borbi, je li tako?
- O: Da, tako je, generale. Morao sam se usredotočiti na crte. Imao sam problema s odvođenjem ljudi tamo, jer su se osjećali nesigurno nakon nereda kroz muslimanski teritorij prema Voljice i Gračac (tako stoji u transkriptu).
- P: Hvala. Možemo li se vratiti na kartu, molim Vas. Napravljena je na temelju dokumenta P01102. Dok čekamo dokument, neću vam pokazivati fotografije rovova koji su zatrpani, jer smo Vijeću ranije pokazivali takve fotografije i Vijeće je upoznato s tim. Pogledajte kartu, molim Vas. Prema Vašim saznanjima, je li A BiH – A BiH je zelena, a HV je plavo (u transkriptu stoji HV umjesto HVO). — Da li je ona bila —
- O: Generale, samo trenutak da nađem na karti.
- P: Ne, ne. U dokumentu. Ovo vam je karta, pogledajte kartu.
- Kovačić: Časni Sude, dok se traži dokument, da iskoristim priliku. Ovo je 3D03764. Imate ga u svom folderu.
- Prevoditelj: Prevoditelji nisu čuli odvjetnika, previše je mikrofona uključeno. Hvala.
- Kovačić: 01102. Hvala.
- Praljak: Karta je napravljena prema tom dokumentu, i to je razvoj sukoba koji počinje — ustvari, čak i ranije – 11. siječnja 1992. i razvija se sve do 22., kad definitivno prestaje. Slažete li se da je 1993. A BiH bila na Makljenju, da je bila na Crnom Vrhju, da je infiltrirala brigadu Neretvicu na ovom pravcu prema našim artiljerijskim položajima i jesu li ovo bile otprilike linije sukoba početkom siječnja 1993.?
- Prevoditelj: Ne možemo čuti svjedoka, previše je buke u pozadini i svjedok stoji predaleko od mikrofona. Hvala.
- Antonetti: Svjedoče, prevoditelji vas ne mogu čuti, molim vas pokušajte govoriti između dva mikrofona koji su okrenuti prema vama.
- O: Pokušat ću, Časni suče.
- P: Možete li ponoviti odgovor?
- O: Generale, takav raspored je bio uoči sukoba u siječnju 1993.
- P: Pogledajte kartu i pogledajte položaj topništva označenog s lijeve strane u pravcu nastupanja brigade Neretvice u blizini Dobroša i odgovorite — da li je to prema Vašoj

spoznaji – imate dolje, možete vidjeti neke oznake u donjem lijevom kutu, položaj topa 130 mm. Je li karta točna? Je li to ono što smo mi, što je HVO nakon izbijanja sukoba, dovukao na to područje, da tako kažem, kako bi se branio od već vojno kontroliranog teritorija Uskoplja od strane A BiH ?

O: Generale, topništvo je bilo na tim položajima i u početku je njegova jedina svrha bila da bi sudjelovalo u našim snagama duž linije obrane prema VRS. Dijelovi topništva nisu bili premješteni prema Gornjem Vakufu.

P: U redu. Pogledajte sada ovaj minobacač 120 mm kod Dobroša? Može li gađati Vakuf i Uskoplje?

O: Generale, Gornji Vakuf ne može biti u njegovom dometu s ovih položaja.

P: A što je sa tenkom T-55 koji je označen s lijeve strane, i sa 120 mm minobacačem na vrhu Makljana? Mogu li oni, bilo dometom, bilo vizualno, gađati Uskoplje?

O: Generale, s ove se lokacije ne može vidjeti grad, niti se ovo oružje može koristiti za gađanje grada s ovih položaja.

P: A što je sa topom T-30 (tako stoji u transkriptu) i njegovim položajem? Nije li on trebao gađati VRS i neke njihove postrojbe umjesto da bude dio priprema za bilo što prema Uskoplju -- tamo dolje lijevo?

O: Generale, iako je domet za ovaj top 30 km, ako vidite njegov položaj, vidi se da su Gornji Vakuf i Uskoplje dosta iznad.

P: Gospodine Tokiću, možete li mi reći je li na temelju ovoga očito, na temelju položaja topništva, da ni u jednom trenutku za vrijeme napada nije bilo nikakve vojne namjere ili djelovanja da se koristi topništvo i topovima gađa grad? Jedino što je tamo bilo – u redu, preformulirat ću pitanje.

KRUGER: Časni Sude, prigovaram na ovu vrstu pitanja.

PRALJAK: Preformulirat ću. Je li takav raspored artiljerije, a Vi kao profesionalac znate o tome, znači li to da su željeli gađati grad? Znači li to da su željeli gađati pravci duž kojih su postrojbe A BiH dolazile kao pojačanje i pomoć drugima?

O: Generale, ovaj raspored ne osigurava gađanje grada zato što je izvan dometa, a ono što on treba gađati ... to oni koji su raspoređivali topništvo znaju. On može gađati prilaze gradu, ali ne može pogoditi sam grad, to je izvan njegovog dometa.

P: Unatoč tome da imamo karte u ovom formatu, kada želite pogledati nešto na njima, nisam siguran da ćete se moći snaći na malim kartama, zato želim da ove karte potpiše g. Tokić kako bi ih mogli Vama predati. Jer ne možete imati karte A4 formata ako želite vidjeti strminu terena.

ANTONETTI: Bude li Sudsko Vijeće trebalo ove karte, vratit ćemo se na njih, ali ja sam već rekao da bi na zidu ove sudnice trebali imati velike karte kao što je to bilo u nürnbergskom procesu. Zato što ovi slučajevi uključuju vojna pitanja i teško je raditi na njima bez vojnih karata. Radimo najbolje što možemo. Ljudi koji su uređivali ovaj Sud nažalost nisu o tome na vrijeme mislili. Molim Vas, nastavite.

- PRALJAK: Sljedeća karta pokazuje obje strane u '93. godini, 22. siječnja — to je karta broj 3. I još uvijek smatram da bi bilo dobro da svjedok potpiše kartu. G. Tokiću, pogledajte ovu kartu molim Vas, i popravite ako nešto na njoj treba popraviti. To je za 22. siječnja 1993. i to sam uspio kompilirati na temelju dokumenata koje sam imao na raspolaganju i za koje sam znao.
- O: Časni Sude, trebam flomaster kako bih mogao to učiniti.
- PRALJAK: Da, ispravit će karte i potpisati ih.
- KOVAČIĆ: Dok čekamo, samo da kažem da je to broj 3D03766 i svjedok će stavljati neke oznake i onda ćemo tražiti da se uvede kao IC.
- O: Što se tiče ove karte i rasporeda na taj dan, greška je napravljena na ovom području (pokazuje), Dolac i Hrasnica, zato što su snage A BiH zauzele potpunu kontrolu nad glavnom cestom M-16-2, ali i lokalnu cestu nakon što je pruga ukinuta i sagrađen je makadamski put, tako da je komunikacija prema Pavić Polju i Humcu u potpunosti prekinuta.
- PRALJAK: Možete li to označiti na karti, molim Vas, i potpišite se i stavite datum.
- ANTONETTI: S obzirom da ova karta ima oznake koje je napravio svjedok, dat ćemo joj IC broj.
- TAJNIK: Da, Časni Sude, karta verzija dokumenta 3D0376 koju je upravo označio svjedok, dobit će broj dokaza 1060, hvala.
- ALABURIĆ: Časni Sude, kako bismo bolje razumijeli svjedočenje svjedoka, mislim da bi trebali ispraviti pogrešku u zapisniku, u redu 11. Nazivi lokaliteta koje je svjedok spomenuo su krivo zabilježeni kada je svjedok govorio o cesti koja je prekinuta. Možete li ponoviti nazive tih lokacija.
- ANTONETTI: Svjedoče, možete li nam dati točne nazive lokacija?
- SVJEDOK: Časni Sude, nazivi mjesta su: naselje Duratbegov Dolac i naselje Hrasnica. I postojale su dvije ceste: jedna je bila magistralna cesta i još danas se naziva M-16-2, to je asfaltirana cesta, a druga je stara željeznička pruga koja je ukinuta 1971. To je makadamski put koje lokalno stanovništvo koristi kao alternativni put iz Gornjeg Vakufa i Uskoplja za Voljice Polje ili Humac.
- PRALJAK: Hvala. Otvorite dokument 4D00351.
- O: Može li mi poslužitelj pomoći, ne mogu naći dokument.
- P: 4D00351. Imate ga na ekranu.
- O: Da, vidim ga na ekranu.
- P: Zna li tko je načelnik Ivan Majić ?
- O: Generale, Ivan Majić je bio načelnik Obavještajnog odjela u zapovjedništvu OZ-SZ Hercegovina.
- P: Recite nam je li spuštanje zastave bilo uvreda digniteta nacije – bilo Bošnjaka bilo Hrvata?

O: Apsolutno točno. Ako mogu objasniti, 1990. i 1991. zastave su bile spojene - muslimanska i hrvatska narodna zastava. Hrvatska zastava, povijesna hrvatska zastava, sa hrvatskim grbom, a druga zastava sa zlatnim ljiljanom ili ljiljanima, spojili smo ih – odnosno, stavili ih zajedno i okitili tako grad '90. i '91. I nije se nikada dogodilo da se jedna etnička grupa osjeća povrijeđeno što je zastava druge etničke grupe podignuta. Ovo se dogodilo prvi puta 26.12., policija je vratila tri zastave i jedna je zastava bila spaljena.

P: Sljedeće pitanje, bio je sukob u Rami, postrojbe A BiH ...

ANTONETTI: Trebalo mi je par sekundi da analiziram ovo, ali mislim da ste upravo spomenuli vrlo važan događaj. Rekli ste da su 90. i 91., dvije godine prije toga, u Gornjem Vakufu hrvatska i bošnjačka zastava bile jedna uz drugu i da nije bilo problema. Te dvije zastave su bile tamo nekoliko godina. Jeste li to rekli?

SVJEDOK: Rekao sam malo drugačije, rekao sam da bi se za određene svečanosti te dvije zastave pojavljivale zajedno, i da bi u gradu za Bajram podigli svoju zastavu, a za Božić bi mi podigli svoju zastavu.

ANTONETTI: Ako sam dobro shvatio, te dvije zastave su imale religijsku konotaciju.

SVJEDOK: Ne.

ANTONETTI: Zašto kažete 'Ne' kada ste upravo rekli da su te dvije zastave bile podizane za religijske svečanosti - Božić i Bajram.

SVJEDOK: Časni Sude, zato što su Hrvati u većini katolici, 100%, i za njih su Božić i Uskrs najveći vjerski blagdani. I zato su bile svečanosti i ceremonije, i za te svečanosti željeli su dati narodu najbolje, a to je simbol njihove nacije, njihovog naroda u mjestu gdje žive, da objese na njihovu obiteljsku kuću ili na neko drugo mjesto. Uz božićno drvce i lampice, bila je i zastava.

ANTONETTI: U redu.

PRALJAK: G. Tokiću. Jesu li hrvatski i bošnjački narod u to vrijeme slavili neki državni praznik?

O: Ne, nismo u to vrijeme imali državnih praznika.

P: Ali postojao je državni praznik bivše države, koji nitko nije htio obilježavati. Je li tako?

O: Tako je. Praznici bivše države su zapostavljeni i nije bilo novog zakona o državnim praznicima.

P: Što je sa zastavama hrvatskog i bošnjačkog naroda? Jesu li one spajane zajedno kao simbol jedinstva i zajedništva nasuprot kataklizme koja se pripremala? Jeste li to htjeli reći?

O: Da, upravo sam to htio reći.

P: Hvala, Koliko još imam vremena, Časni Sude, da mogu izabrati između materijala koji imam ispred sebe.

ANTONETTI: Ne znam, otprilike 20 minuta, reći će nam tajnik. Potrošili ste 34 min, imate još 11 min. Bio sam velikodušan kada sam rekao 20 min. Imate još 11 min.

- PRALJAK: Oh, oh, oh... pogledajmo sada ovaj dokument. Vidjeli smo taj dokument. Pogledajmo 5D0116, molim 5D01126. To je dokument 11.1.1993. Je li to Vaš dokument, g. Tokiću?
- O: Da, to je dokumet iz mog zapovjedništva.
- PRALJAK: Kažete ovdje da su zarobili zamjenika zapovjednika 1. bojne, satnika ili zapovjednika satnije, i da je situacija trenutno mirna i da su komunikacije blokirane. U to vrijeme, je li još bilo pokušaja da se smiri situacija?
- O: Jedno pojašnjenje, 11. kada sam krenuo na posao, zarobili su dvije kuharice koje su radile u mom zapovjedništvu i jednog intendanta koji radi na pripremi mesa. Nakon jutarnjeg sastanka, moji su časnici zarobljeni kada su se vraćali sa sastanka i problem je što sam se ja vraćao tim putem, i mene su pokušali zarobiti pripadnici A BiH. Klečali su uz cestu s napetim puškama, i morao sam donijeti odluku da li da se zaustavim ili da nastavim. Odlučio sam nastaviti i nisu pucali u mene.
- P: Pogledajmo sada 5D01124, molim.
- SVJEDOK: Može li mi netko pomoći, pokušavam pronaći taj dokument.
- P: Pogledajte monitor, g. Tokiću, imate ga ispred sebe.
- O: U redu, imam ga na ekranu sada.
- P: G. Tokiću, na početku, i to je nešto što se može provjeriti u Vašim dokumentima, stalno pišete "Republika Bosna i Hercegovina, Hrvatska Zajednica Herceg-Bosna, Hrvatsko Vijeće Obrane" itd... Cijelo to vrijeme dok ste bili zapovjednik te brigade, jeste li se smatrali vojskom R BiH?
- O: Generale, smatrali smo se vojskom R BiH i tada i kasnije.
- P: Niste li Vi kao i vaši vojnici smatrali da branite BiH, uključujući Hrvate, kao i druge etničke skupine i građane?
- O: Apsolutno. To je bila naša misija. I bili smo ponosni da možemo to učiniti.
- P: Pogledajte ovaj dokument koji ste poslali i Šiljegu, i u Mostar. Šiljeg kaže: "Mogu li dobiti hitan odgovor što dalje činiti?" Pitate ga o daljnjim akcijama koje trebaju biti poduzete. Ovo je najvjerojatnije Šiljegov rukopis, želi znati o čemu se radi, itd. Jeste li Vi u to vrijeme pripremali bilo kakvu ofenzivu na A BiH – 11.-og – ili još uvijek pokušavate okončati sukob?
- O: Misija zapovjednika je takva da mora pokušati sve kako bi spriječio izbijanje sukoba i cijeli naš posao se vrti oko toga da pokušamo spriječiti nastajanje sukoba.
- P: Možemo li pogledati 3D00525. Imate li ga?
- O: Da.
- P: Ovo je 12.1.1993., i ovdje kažete: "Došlo je do spontanog uzbuđivanja snaga - i naših snaga, također". Bilo je pucnjave, komunikacije su prekinute, i onda kažete da je općina bombardirana od strane Četnika. Je li točno da je u to vrijeme VRS gađala Uskoplje?

- O: Da, to je tačno.
- P: Vi ste imali neke informacije, i dalje kažete da ste primili upozorenja da ćete biti granatirani, i to ste prenijeli zapovjedništvu A BiH. 12.1.1993. još uvijek prosljeđujete informaciju vezanu za namjere VRS zapovjedništvu A BiH. Je li tako?
- O: Da. Zato što situacija u gradu nije bila dobra. I nismo ih željeli ostaviti u situaciji gdje bi mogli doći do pogrešnog zaključka.
- P: Temeljem toga, možemo li zaključiti da je 12.-og još uvijek bilo pokušaja da se prekinu sukobi i da nije bilo plana da se napadne Uskoplje ili A BiH?
- O: Apsolutno, to je tačan zaključak. Radili smo sve što je bilo u našoj moći da suzbijemo izbijanje sukoba.
- P: Također, ovdje kažete kako je bilo sporadične pucnjave od strane pojedinaca i grupa na obje strane? Da li je bilo moguće kontrolirati tako nešto, kada netko počne pucati po nekome, pa dođe do izmjene paljbe? Da li je to nešto što je zapovjednik brigade ili OZ mogao kontrolirati?
- O: Generale, kada bi to bila profesionalna vojska, možda bi to bilo moguće, ali mi smo imali samo zatečene vojne obveznike i vojska je nastala u vrlo kratkom periodu za vrijeme Domovinskog rata. Nije bilo uvijek moguće osigurati da se zapovijedi provode. Jednostavno, zapovjedniku voda ili brigade ponekad je bilo teško uspostaviti efektivnu kontrolu nad njihovim jedinicama.
- P: Pogledajmo 3D00513, datum 13.1., Republika BiH, ovo ste Vi potpisali, da li je ovo Vaš dokument?
- O: Još ga nemam.
- P: 3D00513. Pogledajte na ekranu.
- O: U redu, vidim ga.
- P: Da li je ovo Vaš dokument?
- O: Da.
- P: U zadnjoj rečenici kažete: "Materijalna šteta je u ovom trenutku neprocjenjiva, grad i neka sela su zapaljena, gore neke zgrade." Da li se ovo odnosi na obje strane, i tada i kasnije? Kad god je bilo obostrane pucnjave, sa zapaljivim mecima, jeste li bili u mogućnosti sa sigurnošću doznati tko je tačno zapalio pojedinu kuću u gradu?
- O: To je bila nemoguća misija. Kada koristite zapaljive metke, prvo što gađate su štale i nenastanjene kuće. Ponekad bi pogodili prozore i zavjese bi se zapalile, i odjednom bi nastao veliki požar.
- P: Hvala. Dalje, prema kraju 3D00796, to je dokaz...
- ANTONETTI: Generale Praljak, isteklo Vam je vrijeme.

PRALJAK: Preostala su mi još 2 ili 3 dokumenta, koje mogu i preskočiti. Mogu li dobiti još par minuta, molim Vas. Jeste li bili na sastanku spomenutom u ovom dokumentu?

O: Da, bio sam.

P: Što je s problemima spomenutim na ovom sastanku? Nije li to nešto o čemu smo cijelo vrijeme raspravljali proteklih mjeseci na sastancima i brifinzima koje bih držao kad sam bio u Rami?

O: Da, to je točno.

P: Tko je inicirao ovaj sastanak?

O: Vi. Zato što smo mi zapovjednici tražili da se napravi jedan takav sastanak, jer vojnici polako cure.

P: P02451 - - P02145, 16.5.1993. ... imate ga na ekranu, pa da iskoristimo ove dvije minute najbolje što možemo. Ovo je pismo koje ste napisali drugoj brigadi HV da Vam ostavi Vašeg časnika Matu Kunkića. Je li to točno?

O: Da, generale, točno je.

P: Nije li Mate Kunkić bio rodom iz Uskoplja ili sela pokraj?

O: Mate Kunkić je bio iz Uskoplja, rođen u Paliću, u blizini Uskoplja. Išao je na fakultet u Zagreb i javio se na dužnost drugoj gardijskoj brigadi. Meni je došao kao dobrovoljac i bio je zapovjednik višnjičke satnije.

P: Znači, ovdje ustvari tražite uslugu. Ne možete njima izdati zapovijed, da ga brigada pusti dalje, jer Vam je potreban. Da li je to točno?

O: Da, točno je. Ja sam sastavio taj dokument i potpisao.

ANTONETTI: Generale Praljak, Sudsko vijeće će prestati sa radom u 12:40. Imate još tri minute.

PRALJAK: Hvala, Časni Sude. Da li je na području Uskoplja dok ste Vi tamo bili, što vi znate, bilo ikada regularno poslano HV ili samo dragovoljaca?

O: U zoni odgovornosti moje brigade u Gornjem Vakufu i Uskoplju bili su samo Uskopljaci koji su se javili meni dobrovoljno i druge osobe koje sam ja rasporedio, a koji su svojom voljom željeli doći u moju postrojbu. Ja ću istaknuti primjer Chrisa Wilsona, koji je kao Britanac zapovijedao jedno vrijeme mojom izvidničkom satnijom.

P: Predzadnji dokument: 3D03067.

O: Da, vidim ga na ekranu.

P: Da li je ovo lijevo moj potpis? Nismo li ovo zajedno napisali, sjećate li se?

O: Generale, to je Vaš potpis.

P: Možete li reći Časnom Sudskom vijeću, kakva je bila vaša materijalna situacija, vaše brigade, u odnosu npr. na tomlavgradsku brigadu.

O: Ako mogu, htio bih nešto razjasniti. Moja postrojba se oslanjala na izvore nabave u Gornjem Vakufu i Uskoplju. Logistika nikad nije radila kako treba ili u potpunosti. Plaće za moje vojnike gotovo da nije bilo. Ponekad smo bili u mogućnosti dati našim vojnicima 100 DM za tromjesečnu službu, ali trajao je rat i oni su htjeli imati neko sustavno rješenje za tu situaciju. Razlog zbog kojeg ja nisam mogao držati svoje vojnike pod kontrolom. Jer, oni kad idu negdje na vikend, kada bi bili negdje drugdje, vide kako na tim drugim područjima ljudi dobro žive, dok im je kod kuće bio rat.

P: P00259, točka 4. Imate ga na ekranu, točka 4. Samo želim da to pogledate: "Sav MTS mora biti prikupljen i vraćen pripadnicima A BiH, kao i sredstva HVO-a". Tu je još jedan dogovor – "osobito sredstva oduzeta pukovniku Miri Andriću". Da li je gospodin pukovnik Miro Andrić bio zamjenik načelnika GS-a, u vrijeme brigadira Milivoja Petkovića?

O: Mislim da je tako. Skoro sam siguran.

P: U redu. Recite mi prema Vašem sjećanju, nije li on bio i pripadnik nedavno osnovanog zajedničkog zapovjedništva A BiH i HVO-a za SB?

O: Bio je sa mnom u zapovjedništvu. Znam da je imao takvu misiju.

P: Što se dogodilo na Ravnom Rostovu?

O: Vraćali smo se iz Travnika gdje smo imali pregovore sa A BiH. Na povratku u zapovjedništvo, tada već 7. Korpusa, na Ravnom Rostovu, u blizini skijališta, bio je kamp mudžahedina. On je bio uhićen, izvađen iz vozila, maltretiran, skinut do gola i poslan u Bugojno.

P: Od 24. nadalje, kada sam ja došao dolje posljednje pitanje, samo jedno pitanje —

TRECHSEL: Vi sada zloupotrebljavate, g. Praljak.

ANTONETTI: G. Praljak, sada je 20 do.

TRECHSEL: Dali smo Vam velikodušno dodatno vrijeme, obično to ne radimo, napravili smo iznimku Vama u korist, ali moraju postojati ograničenja na to. Žao mi je.

PRALJAK: Ne zloupotrebljavam ništa, Časni suče Trechsel. Ja ništa ne zloupotrebljavam. Moja je želja da postavim još jedno pitanje. Ali taj termin zloupotrebljavati, to implicira da varam, to zasigurno nije nešto što ja pokušavam. Samo sam želio postaviti još jedno pitanje. U redu? Zadovoljit ću se s tim.

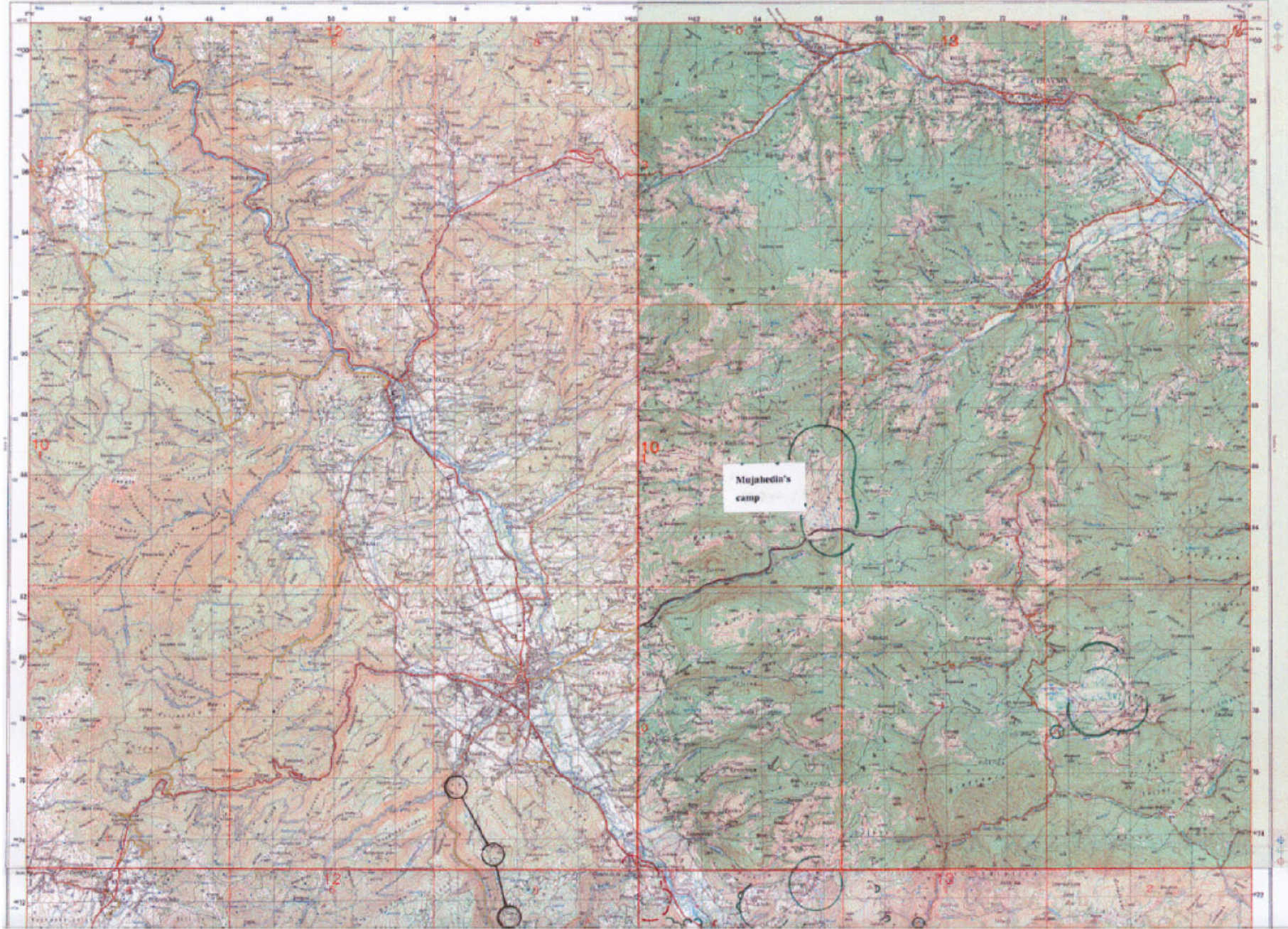
ANTONETTI: Napravimo stanku od 20 minuta. Hvala g. Tokiću.

Topografska karta 1:50 000

Jajce 4
473-4

OSKARO Stoković
SLABENA TAJAN
POVRILIV
Karta JNA 1:50 000

Zenica 3
473

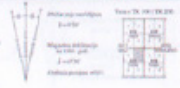

Positions of forces in area Gornji Vakuf - Bugojno before conflict in the beginning of January 1993:

- Hrvatsko vijeće obrane (HVO) - red (crveno) —
- Armija Republike Bosne i Hercegovine (ABH) - green (zeleno) —
- Defense position towards Vojaska Republike Srpske (VRS)- black circles (crni krugovi) ○

Školski Geografski Institut, Republika Hrvatska - Općina na području Općine "Dobro Polje"

1:50,000

Školski Geografski Institut, Republika Hrvatska - Općina na području Općine "Dobro Polje"

1:50,000

Školski Institut

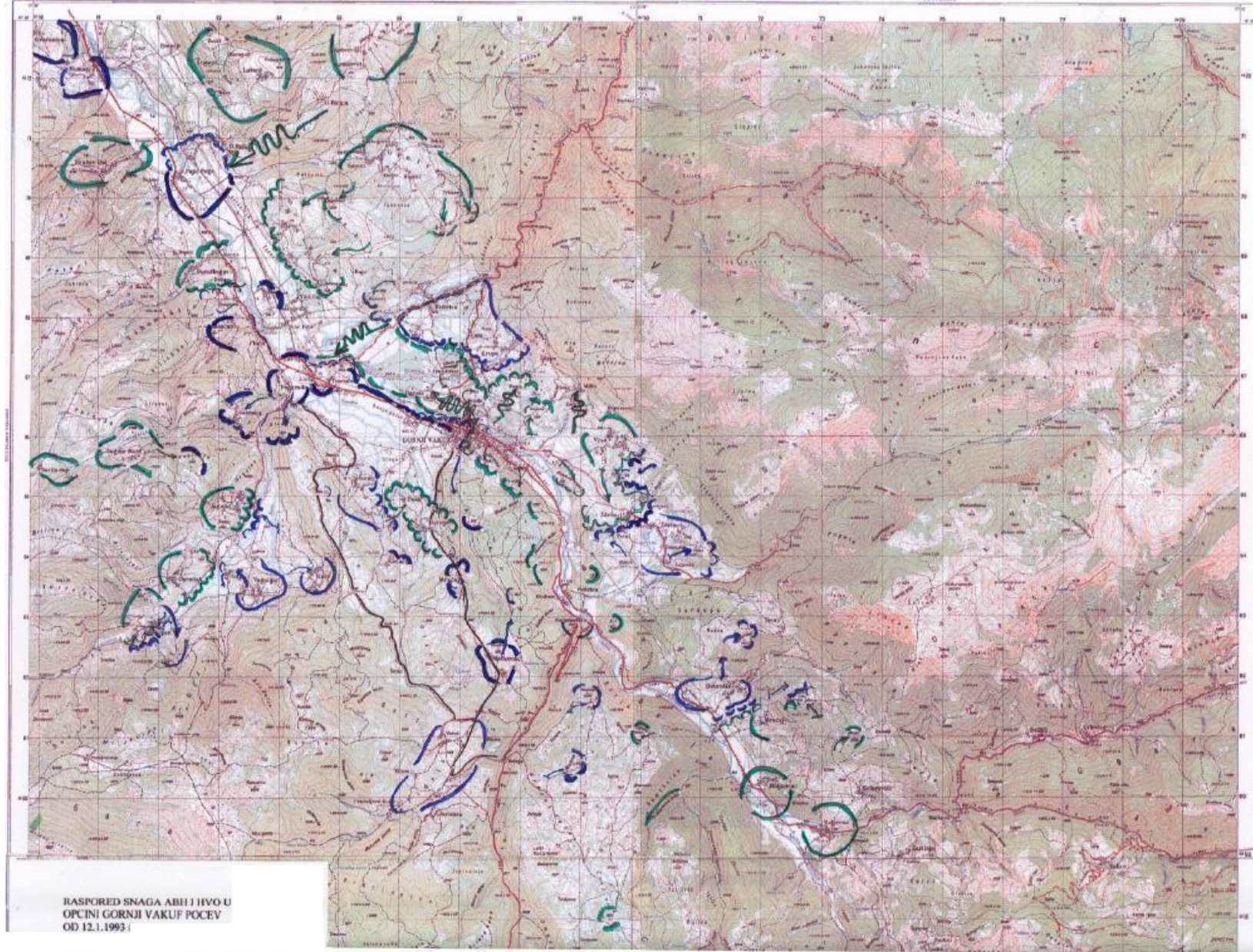
Topografska karta 1:25 000

326-1-1
Konjic 1-1
(G. Vakar)

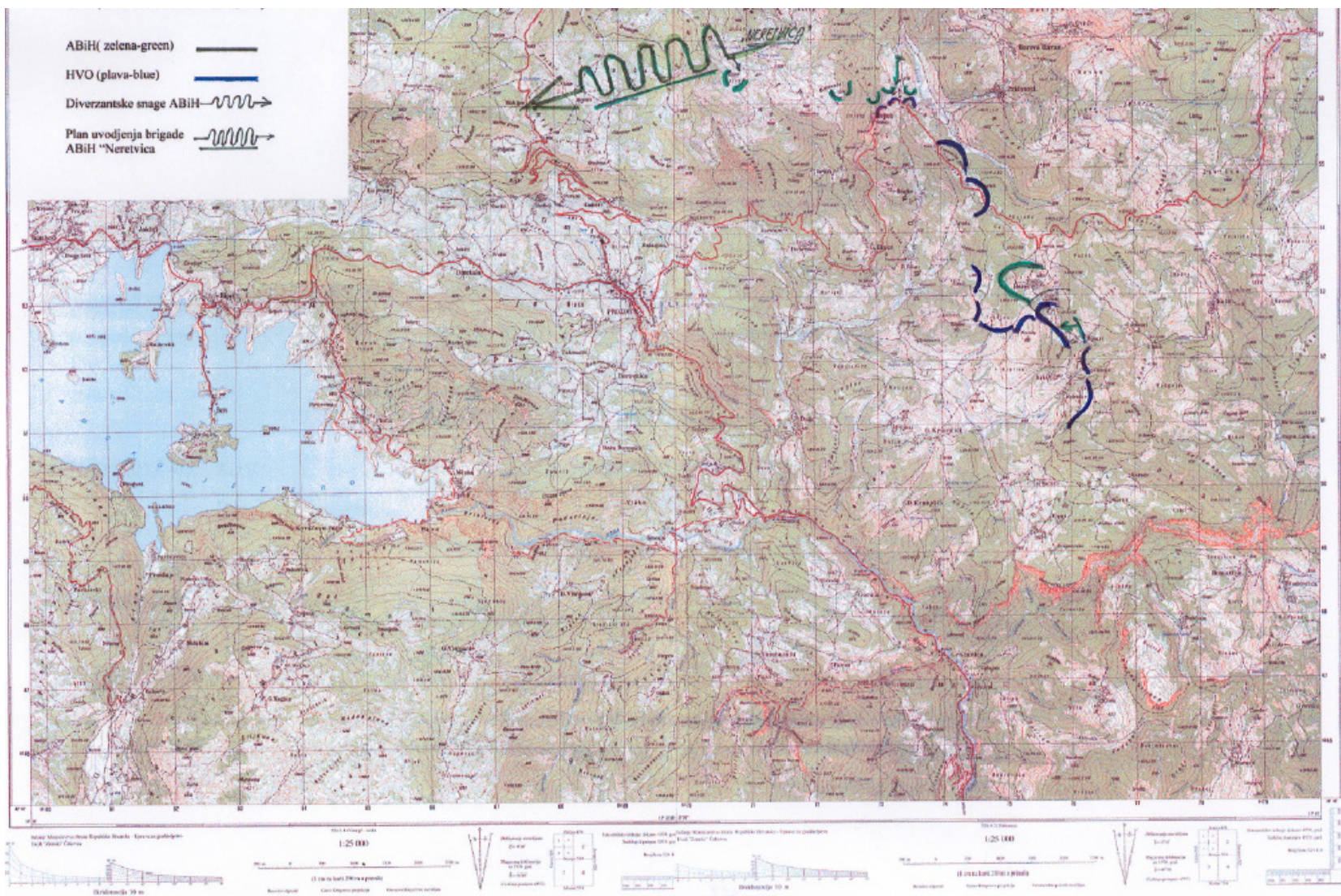
OBRAZLOŽENJE
SLUŽBENA TAJNA
POSREDOVANJE Topografska karta 1:25 000

326-1-2
Konjic 1-2
(Noćnica)

OBRAZLOŽENJE
SLUŽBENA TAJNA
POSREDOVANJE

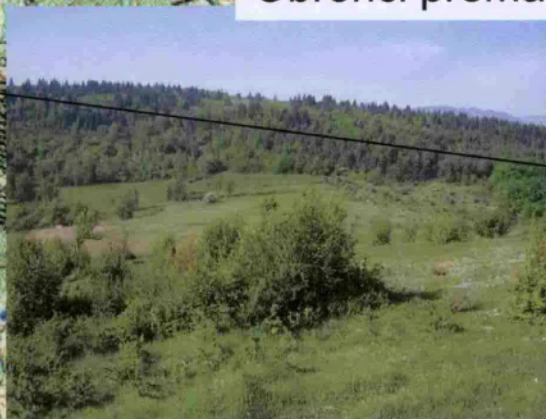
RASPORED SNAGA ABH I HVO U
OPCINI GORNJI VAKUF POCEV
OD 12.1.1993.

Mačkovac

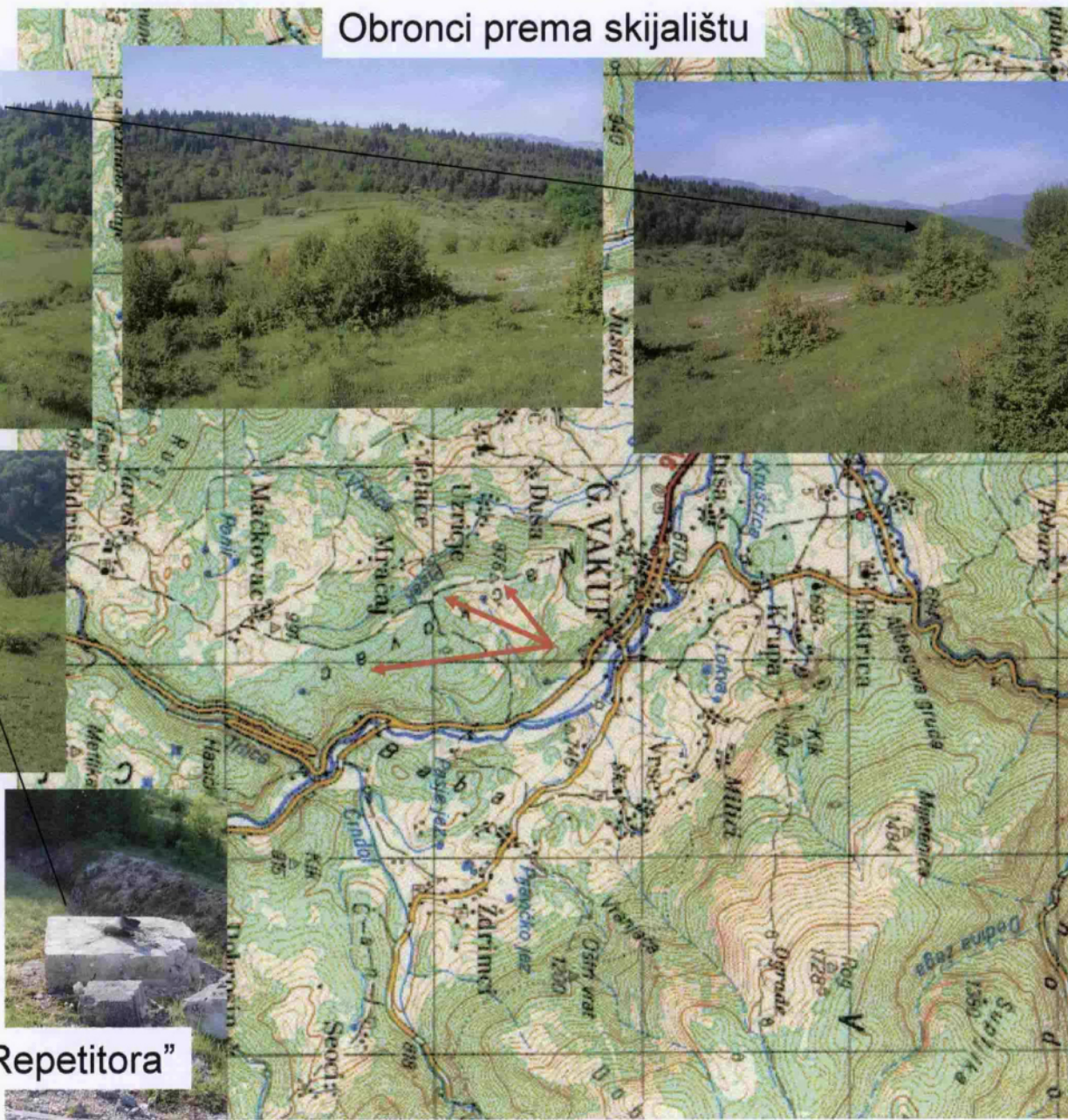

Obronci prema skijalištu

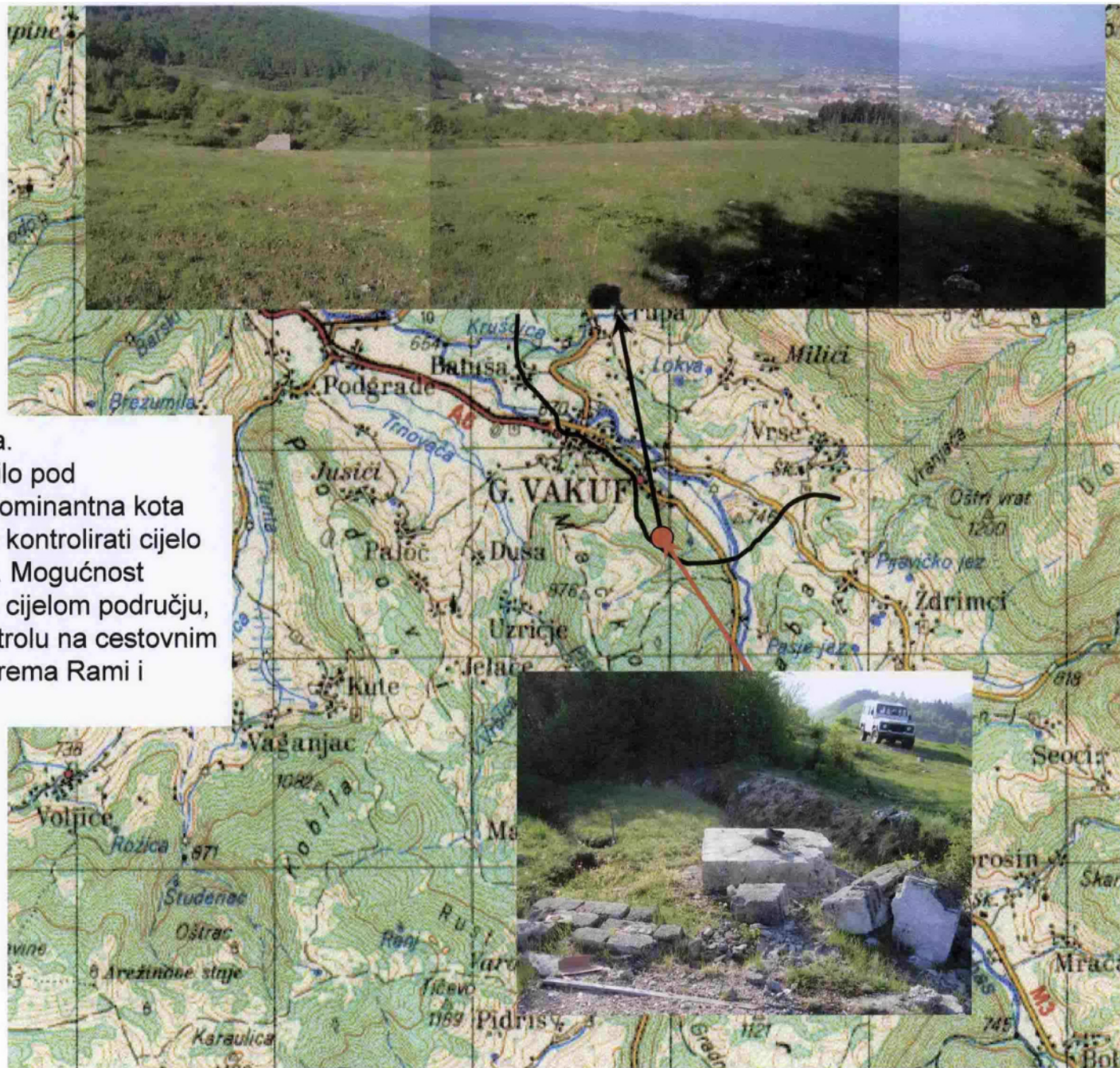
- REPETITOR
Utvrđeni položaji ABiH

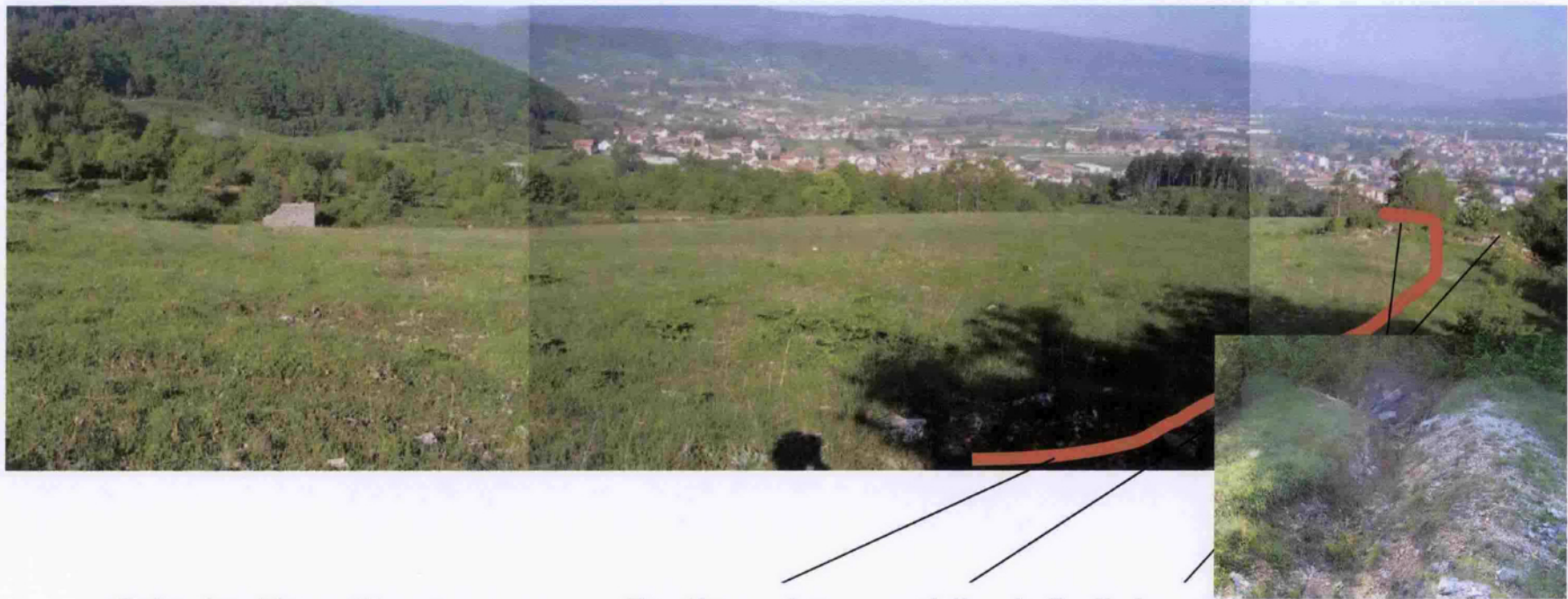
Slikano sa područja "Repetitora"

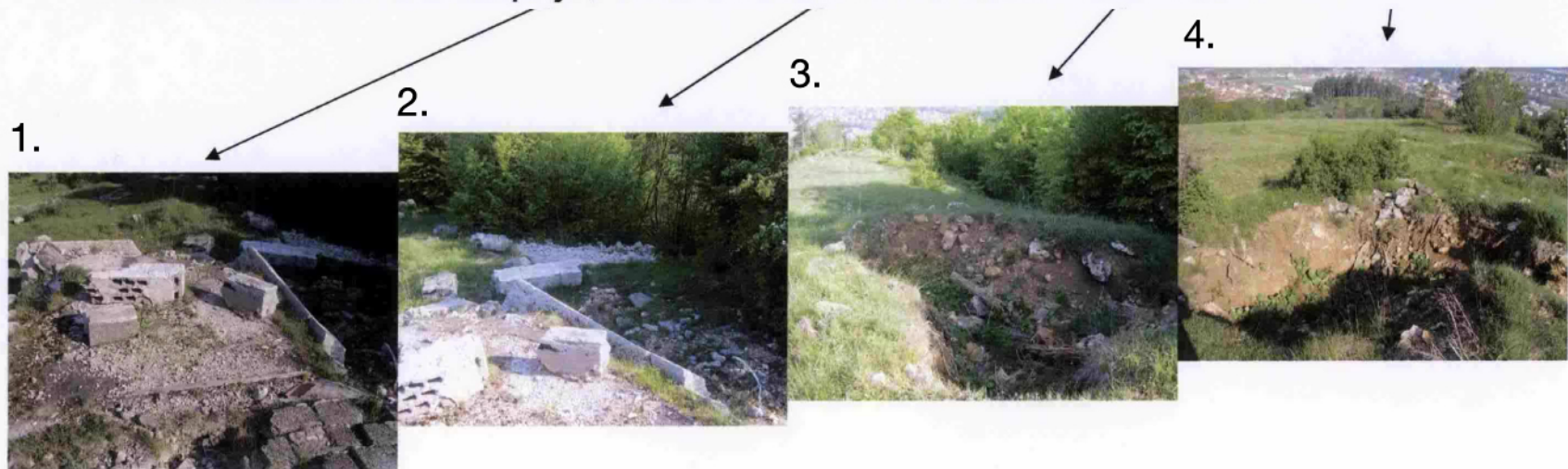
- REPETITOR
Utvrđeni položaji ABiH

Pozicija Repetitora.
Područje koje je bilo pod kontrolom ABiH, dominantna kota sa koje je moguće kontrolirati cijelo područje Uskoplja. Mogućnost topničke paljbe po cijelom području, a na isti način kontrolu na cestovnim komunikacijama prema Rami i Bugojnu.

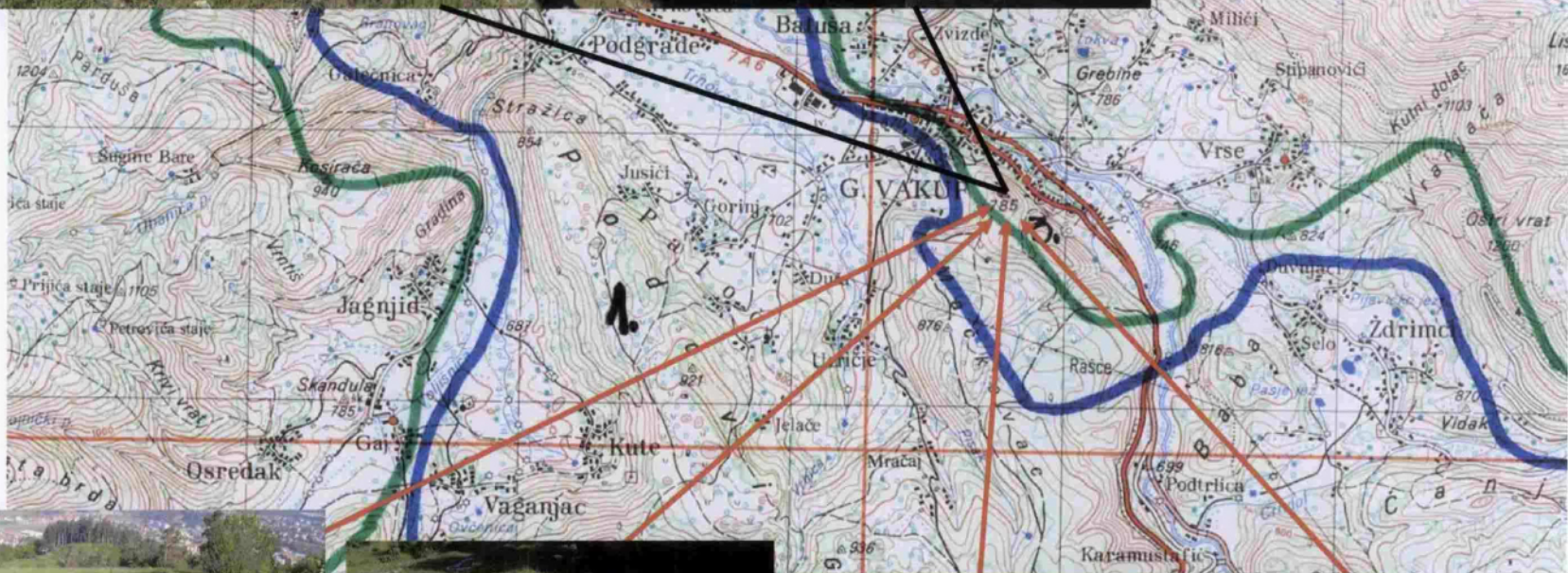

Od vrha Repetitora pa prema Partizanskom groblju duž cijelog grebena bili su Uređeni zakloni u 3 stupnju, a neki su čak bili zidani i betonirani!

Slike 1., 2., 3., 4. - ostaci utvrđenih položaja ABiH, slikano u 2008. godini

 Položaji A BiH

 Položaji HVO-a prije početka sukoba

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
BRIGADA "ANTE STAROCEVIC"
Gornji vakuf
OBAVJESSTAJNI ORGAN
DATUM...4.1.1993 GOD.

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

dostaviti !!!

OPERATIVNOJ ZONI SJEVERNOZAPADNA HERCEGOVINA

- 1) N/R IVANA MAJICCA
- 2) ZAPOVJEDNIKU O/Z S/Z HERCEGOVINA
- 3) NACELNIKU SIS-A OZ S/Z HERCEGOVINA
TOMISLAV-GRAD.
- 4) POMOCNIKU ZAPOVJEDNIKA ZA IPD OZ-S/Z HERCEGO
INA.
- 5) ODJEL OBRANE GRUDE

SAZNAJNO IZVJESICE ZA 4.1 1993 GOD. SA STANJEM U 18.00 SATI.
DANAS OKO 15 SATI POSTAVLJENA JE ZASTAVA HOS-A NA MJESTO
ODAKLE SU MUSLIMANI VECC TRI PUTA SKIDALI HRVATSKU ZASTAVU.
PRI TOME JE DOSSLO DO KRATKOTRAJNE PUCNJAVE KOJA JE ZAVRSSILA
BEZ POSLJEDICA. ZASTAVE SU POSTAVLJENE U ULICI SAVE KOVACCEVI-
CCA KOJA DIJELI HRVATSKI I MUSLIMANSKI DIO GRADA. SAM CCIN
SKIDANJA ZASTAVA GOVORI O MRZZNJI I O NJIHOVOJ ODLUCNOSTI DA
GORNJI VAKUF OBILJEZE KAO SVOJ TERITORIJ U SVOJOJ DRZZAVI TE
SVE SSTU JE HRVATSKO NEPOTREBNO I KAO TAKVO TREBA UKLONITI.
ANGAZZIRANJEM ZAPOVJEDNIKA BRIGADE I KOMANDANTA SSTABA A B I H
SUKOB JE BAR ZA SADA SPRIJECCEN, NO I SA JEDNE I DRUGE STRANE U
ULIICI SAVE KOVACCEVICCA IMA PRIPRAVNIH VOJNIKA. ZASTAVU HOS-A
SU SKINULI. ALI JE NA TO MJESTO POSTAVLJENA ZASTAVA HRVATSKOG
NARODA.
.....SADA VLADA NEKI CCUDAN MIR A POSTROJBE SU POD KONTROLOM
ZAPOVJEDNISSTVA.

Nacelnik za ob-poslove
nadporucnik
PERO MEJDANDZZIC

ECV, Naziv organa	GSHVA
Redato-primljeno teleg. br.	33
Dana	05.01. 19 93. u 0020
T.P, TGR TLF	RRV, 2V, 20
Obradio:	daic
	(potpis)

REPUBLIKA BIH
HZ HERCEG BOSNA
OZ S/Z HERCEGOVINA
BROJ:02/2-87
TOMISLAVGRAD,11.01.1993.GOD

OBRANA
VOJNA TAJNA
STR.POVJERLJIVO

GS HVO MOSTAR

REDOVNO BORBENO IZVJESSCE:

1.PODACI O NEPRIJATELJU:

U zoni brigade "A.Starcevic" situacija je prema dostavljenom izvjescu GS HVO.U 17.20 data je puna borbena spremnost.U tom vremenu snage ABiH zarobile su 7 pripadnika HVO a mozzda i visse.Zarobili su zapovjednika 1.bojne i zapovjednika satnije.Pokussava se sve ucciniti da se zarobljeni pusti, medjutim suprotna strana to kategoriccki odbija.Trenutna situacija je mirna ali su svi putevi blokirani.U zoni brigade "Herceg Stjepan" neprijatelj je u 02.00 borbeno djelovao pjessacckom i topnickom vatrom iz rajona Bijela po polozzajima s.Prevlje i s.Turija. U zonama ostalih brigada neprijatelj nije borbeno djelovao.Dalje namjere neprijatelja nisu nam poznate.

2.NASSE SNAGE:

Brigadi "A.Starcevic" poslali smo zapovijed da parti situaciju da budu spremni na obranu i nedozvoliti da se isprovociraju nasse snage te pokussati smiriti nastale tenzije napetosti i zarobljene osloboditi. Brigada "Herceg Stjepan" je uzvratila vatrom po neprijatelju sa 6 projektila.Ostale brigade u nasoj zoni izvrssavale su redovne zadacce i nisu borbeno djelovale.Raspored nassih snaga ostao je isti. Poginulih i povredjenih i nestalih nismo imali a zarobljeno je 7 pripadnika HVO od strane A BiH.

3.ZAHITJEVI:

Po iskazanim potrebama ranijih zahtjeva.

OPERATIVNI DEZZURNI
STJEPAN STRBAD

ECV, Naziv organa
Predate-primljeno teleg. br. 118
Dana 11.01. 1993. u 2245'
TLP, TGR TLF..... RRV, 24-Rv
Otkradio:
(Nbpia)

GLAVNI STOŽER HVO

Dj. broj: 01-88 /93

Mostar, 18.01.1993.god.

OBRANA

VOJNA TAJNA

S. POVJERLJIVO

Smirivanje situacije

Bugojno
Travnik
Vitez
N. Travnik

Izbjegavajte bilo kakve sukobe, jer nama i Muslimanima ne treba novo zaoštavanje.

Obratite maksimalnu pozornost na crte prema četnicima.

Za Bugojno: Prenesite gosp. Dautoviću da Muslimani ne brane HZ H-B, već svoja ognjišta u Bugojnu, isto tako mu prenesite da on utiče na smirivanje u Vakufu, a ne da upućuje snage za napad na Hrvate.

On kao vojnik za povlačenje svojih snaga neka traži odobrenje iz Sarajeva.

Prenesite mu da u provincijama dodjeljenim muslimanskom narodu postoje značajne snage HVO, koje bi i mi mogli povući, ali nećemo, jer imamo razuma i pameti više od Dautovića.

Ovim on ne ucjenjuje nas, nego izdaje svoj narod.

NAČELNIK GS HVO HZ H-B

brigadir

Milivoj Petković

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINE
KOMANDA 3. KORPUSA
SR.FOV. BR. 02/33-170
ZENICA 18.01.1993.

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POV.
URGENT

OpSSO BUGOJNO i
komandi 307 brig.

Dobro ste uradili ssto ste HVO dali ultimatum .Vodite racuna velike snag
ostavite u Bugojnu i zbog Chetnika i zbog HVO .
Izdvoji prema moguccnostima ssto visse snaga i krenite prema G. Vakufu .
Ako naidjete na otpor HVO krenite u otvoreni sukob . O preduzimanju mjer
izvijestite odmah .
Takodjer izvijesite da li je ranije upucen Div.Izv. odred krenuo dolje
iz reona Bojske i Grnice ili je tu stacioniran i ako je krenuo da li
je ostvario sadejstvo sa IG u rejonu JAGNJIDA I DRAZIEV DOCA.
Ovaj zadatak obavezno izvrsiti

JV/ND

ECV 3.korpus, broj 316
Predato Primljeno
Dane 18.01.93 u 12 časova
u 11
Obradio RW
(potpis)

KOMADANT
ENVER

HZ HB,
HVO
IZM OZ S/Z H
Prozor, 18.01.93 u 10,00

Obrana
vojna tajna
str.pov.

OZ SB IZM VITEZ
Br."Herceg - Stjepan
Konjic

IZVJESNICE

Snage A BiH u G.Vakufu duze vremena vrssila su naoruzzavanje, formiranje postrojbi, dovlaccenje snaga iz Bugojna, Travnika, Konjica, Zenice i dr.s namjerom eliminiranja Hrvata u opccini G.Vakufa pa i ssire gdje preovladava muslimansko stanovnisstvo.

U zadnjih 5-6 dana poceli su ccissccenja pojedinih naselja, napusstanje polozzaja prema ccetnicima, zarobljavanje Hrvata, napad na Hrvatska naselja blokirati saobraccak, neposstivanje dogovora svojih predstavnika, UNPROFORA i nassih predstavnika, neposstivanje odluka HZ HB, te raznih drugih njima svojstvenih potezima. Glede navedenog, a u cilju zasstite Hrvatskog puccans-tva ova zona izvrssila je odredjene pripreme (uvela neke grupe za napadna djelovanja, dovezeno topnisstvo i OMS) da bi jutros otpoceli napadna djelovanja na pravcu Makljen G.Vakuf.

I sada smo, za ovih 6 dana imali 12 poginulih i oko 30 ranjenih. U Bugojnu su muslimani sliccnog ponassanja, u nessto blazzem obliku od G.Vakufa. Otvorenih sukoba nije bilo, ali postoji moguccnost izbijanja svakog trenutka. Iz rajona u susjedstvu G.Vakufa, A BiH upuccuje pomocc u ljudstvu i TMS snagama A BiH u G.Vakufu.

Radi sagledavanja kompletne situacije u HZ HB dostavljajte i vi nama izvjesncca, a posebno u Lassvanskoj kotlini i u Konjicu i Jablanici. Javite nam, da li je jedna haubica upuccena iz OZ SB preko Bugojna za G.Vakuf.

Zapovjednik
puk.ZZeljko SSiljeg

IZM OZ SB IZM VITEZ	CU HVO Vitez
primljeno teleg.	2227/93
18.01.1993	13.03
TIP, IKS	PAROS Rrv. 2v. Rv
	Gene
	(00121)

Republika Bosna i Hercegovina
HRVATSKA ZAJEDNICA NEKAD. SRPNA
CENTRALNA ZONA
TRAVNIK

Priloga	21.01.93
VII	107-1

HZ HB
HVO
IZM: PROZOR
DANI: 19.01.93.

Odgovor na ultimatum
Senada Dautovicca

Br. Eugen Kvaternik - Bugojno

prenijeti Senadu Dautoviccu:

Ovo nismo trazili i dobro znass tko je ovo zakuhao sa Vasse strane. Nassa
zzelja nije prossiriti sukob, ali ako se prossiri moramo ga prihvatiti.
Gdje god su sa Vasse strane odnosi bili normalni i razumni ljudi sa
nasse strane, nikad nije bilo problema.

SSto se ticce sadasnjeg sukoba u G>Vakufu pokussavali smo dosta dugo i
trudili se da ne dodje do njega i da se stvari rjessavaju na miran naccin
i da niko ne strada ali taj naccin ja izigran, a da nas zajebavaju Topccic,
Agicc i slicni to zasigurno neccemo dopustiti.

ZAPOVIJEDNIK
puk. ZZELJKO SSILJEG

KABINET PREDJEDNIKA

HZ HERCEG-BOSNA

Broj: 23/93

Mostar, 19.01.1993. god.

197

ODRANA

VOJNA TAJNA

strogo povrg.

- predstojniku odjelacbrane

- načelniku GS HVO

Zabrana ofenzivnih djelovanja

- ZAPOVIJED

U cilju obustave sukoba između Hrvatskog i Muslimanskog naroda na prostorima općine Gornji Vakuf.

Z A P O V I J E D A M

1. Zabraniti snagama HVO da izvode bilo kakva ofenzivna djelovanja naspram snaga Armije BiH.
2. Snage HVO do daljnjeg da osiguraju Hrvatska nasolja od mogućnosti daljnjeg napadača postrojbi Armije BiH.
3. Svih raspoloživim snagama osigurati crtu fronte prema agresoru.
4. Tražiti od zapovijedništva Armije BiH da izdaju zapovijed svojim snagama za prestanak daljnjih ofanzivnih djelovanja na postrojbe HVO.
5. Za sprovođenje ove zapovijedi čini odgovornim načelnika GS HVO.
6. Podnositi mi redovno izvješće svaki dan do 20 sati.

Predsjednik HZ HB

gosp. Mate Doban

KOMANDA
4. KORPUS-a A BiH
STR. POVB ~~414~~ 414/93
19. 01. 93. g 1400

DOBROTA
VOJNA JAGNA
STR-POV.

VRLO HITNO

KOMANDAIF. Brigade KOPIC
LIGNO NJR PAMIC-4
KOMANDANTIA BI NERENAA

SITUACIJA U G. VAKUFU JE VRLO SLO-
JENA
NAPAD NA G. VAKUF SE VRSTI IZ PRAVCA
MAKJEVA SNAGA HVO

NAPREDUJEM:

1. Brigada "Narodna" sa jedinicom
"bojovna" protiv (NERE. SEITI; KUTE)
zadrž. MAKJEV prvoj!
PREVOJ MAKJEV DO ZAHRANJANJA ČVRSTO
DRŽATI I NEODVOLITI SNAGA HVO
PRODOR KA G. VAKUFU
2. ANGAŽOVANJE TEHNIKA, PO OBLACI
I POD POKROVSTIVOM PMS ONI PAMIC-a
3. STALNO ME IZVEŠTAVATI DO FAKTA
MA IZVRŠENJA ZADATKA

DECAIUB

KOMANDA
POV. 414/93
19. 01. 93. g

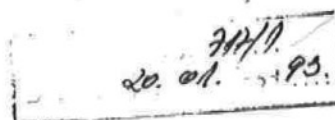

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
KOMANDA 3. KORPUSA

Broj: 02/33-178

Datum: 19.01.1993.godine

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA

OPSD NOVI TRAVNIK - na ruke Refika Lende

Objasnjenje prethodnog telegrama

Nasza ekipa je snimila telefonski razgovor pripadnika HVO u Zenici, gdje je pored ostalog recceno da znaju za Vassu namjeru da ccete napasti benzinsku pumpu u Novom Travniku. Stoga Vam skreccemo paznju, da ako je prethodno tacno, da Vas HVO Novi Travnik prisluskuje u possti, ili su Vam probili neku ssifru ako je imate. Molimo da potvrdite razumljivost ovog teksta.

Nacelnik CV 3.Korpusa

GLAVNI ŠTOŽER HVO I ŠTAB A BiH

Dj. broj: 01-III / 93

Mostar, 20.01.1993.god.

OBRANA

VOJNA TAJNA

STROGO POVJERLJIVO

Da bi se okončali besmisleni sukobi između muslimanskog i Hrvatskog naroda na prostoru Gornjeg Vakufa, i da bi se zajedničkom borbeno suprotstavili arbočetničkom agresoru GS HVO i Štab Armije BiH izdaju zajedničku

Z A P O V I J E D

1. Jednovremeno i ^{vielno} bezuslovno prekinuti sva bojna djelovanja na cijelom prostoru općine Gornji Vakuf između snaga HVO i A BiH. Realizaciju ove točke izvršiti po sljedećem:
 - po prijemu zapovjedi u roku od 2 (dva) sata obustaviti sva topnička djelovanja (topovi, MB, tenkovi),
 - odmah obustaviti bilo kakve pokrete postrojbi i izvođenje bojnih djelovanja,
 - potpuni prekid vatre i bojnih djelovanja u 15,00 sati, 20.01.1993.g.
 - preko ambasadora i LZ ugovoriti sastanak zapovjednika HVO i A BiH gdje precizirati način i vrijeme potpunog razdvajanja sukobljenih postrojbi i kontrolu obustave sukoba.
2. Sa prostora općine Gornji Vakuf povući sve snage iz susjednih općina. Rok izvršenja 21.01.1993.god. do 14,00 sati.
3. Odrediti komisiju od po 3 člana iz sastava A BiH i HVO, koja će uz pomoć ambasadora i LZ nadgledati sprovođenje ove Zapovjedi i riješiti sva sporna pitanja. Ista komisija ima zadatak da ispita uzroke, povode, posljedice i definiše krivce međusobnog sukoba. Komisija se obvezuje da svakog dana do 20,00 sati dostavi izvješće štabu A BiH i GS HVO. Sa radom otpočeti 21.01.1993.god. u 14,00 sati.

4. Izvršiti deblokadu svih puteva na prostoru Gornjeg Vakufa, uspostaviti zajedničke kontrolne punktove i omogućiti nesmetan prolaz humanitarne pomoći i ostalog transporta po uredno izdatim dokumentima.
5. Sva ostala Zapovjedništva MVO i A BiH na prostorima Srednje Bosne obvesuju se da odmah uspostave međusobni kontakt i sve sporno riješe dogovorom.

Za potpis

Za ŠTAB A BiH
po ovlaštenju NB A BiH

komadant 4. KA BiH
Arif Pašalić

Dostaviti:

G. Vakuf.

Bugojno

Vitez Mr. Tihomir Blaškić

IZM PROZOR - puk. Sijeg

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA

HRVATSKO VIJEĆE OBRANE

OZ S/Z H

IZM PROZOR

Broj : Službeno

Datum, 23.01.1993.god.

~~OB~~
OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POV.

Izvješće o događajima
na teritoriji G. Vakuf
od 19.01. 1993.god.

- PREDsjedNISTVU HZ-HB MOSTAR
- Vladi HZ- HB MOSTAR
- ODJELU OBRANE HVO HZ -HB MOSTAR
- GS HVO HZ-HB MOSTAR
- ZAPOVJEDNIŠTVU OZ SZ-H MOSTAR

Dana 19.01.1993.god odmetnute snage Armije BiH su nastavile bojna djelovanja ali su pot isnute iz s. Uzričje, odsječene u s. Voljice, s. Jagnjid i s. ~~Haratbegov~~ dolac. Više pripadnika Armije BiH je zarobljeno.

Dana 20. 01. 19 93. god. dobili smo zapovjed koju su zajednički potpisali brigadir Milivoj Petković i Arif Pašalić, međjutim snage Armije BiH i dalje nisu poštovale ni na koji način prekid vatre, tako da smo bili prisiljeni uzvratiti po svim uporištima odakle je otvarana vatra na pripadnike HVO-a. Odmetnute snage Armije BiH i dalje su naj-žilaviji otpor pružale sa kota Krč, Malo seoce na jugoistočnim prilazima gradu, Alipašića brijeg i u samom gradu.

Dana 21. 01. 1993. god. organiziran je sastanak na kojem su bili nazočni tim HZ-a, na čelu sa ambasadorom Busoom, predstavnici UMPROFORA na čelu sa pukovnikom Stjuartom, koordinator Viktor Andreev, jre, zapovjednici HVO i A. BiH u Gornjem Vakufu, te Selmo Cikotić iz zapovjedništva 3, K A BiH, koji je ovlašten da razgovara, pošto delegacija iz 4. K A. BiH iz Mostara koji su sačinjavali Asad Hamić i Emir Bijedić nije stigla iz nepoznatih razloga, što je isto čudno.

Ambasador Buso je tražio da se odmah prekine sva vatrra, sa čim sam se složio i zapovjedio trenutani prekid vatre, što je i ispoštovano sa naše strane. Zapovjed je prenešena postrojbama u 16,30 sati. Nadalje se tražilo načina da se ispoštuje zapovjed GS HVO i STABA A. BiH Dj. br. 01-111/93 od 20. 01. 1993. god., odnosno da se iznadje mogućnost tehničke provedbe te zapovjedi.

Nisam dozvolio provodjenje zapovjedi na našu štetu tako da sam se složio da razdvajanje bude samo 100 m jer bi mi većinu razdvajanjem izgubili kote koje smo u borbi osvojili.

Također nisam dozvolio realiziranje zapovjedi pod točkom 2. da povlačim sredstva sa teritorije G. Vakuf (tenkovi, topovi...), jer zapovjed precizira samo snage, a u vojničkom smislu to je samo živa sila, sa čim se predstavnik A. BiH nije složio, ali sam mu predočio da je tu točku potpisao nadređeni, a njegovo je da se realizira. Nisam nadalje dozvolio kontrolu naših snaga i sredstava van teritorije općine G. V. kao i spriječavanje pregrupiranja naših postrojbi prema četnicima, tako da ako mi treba u G. Vakufu tenkova satnija cijevi okrenutih prema Kupresu onda će ta satnija biti u G. Vakufu i niko neće moći spriječiti njezino dovodjenje u G. Vakufu.

Uglavnom dogovorio sam provođenje navedene zapovjedi koja je pripremljena za provođenje, ali se može realizirati samo u slučaju da se ostvari mir i ne otvaraju vatre na pripadnike HVO-a. Dogovor je pripremljen za potpis i da se potpiše narednog dana.

Dogovor vam u produžetku dostavljamo

1. Izvršavajući zajedničku zapovjed koja je poslana 20. januara 1993. g. iz viših zapovjedništava A BiH i HVO-a njihovim podčinjenim zapovjedništvima u G. Vakufu uz nadgledanje EUROPSKE komisije za promatranje, UNPROFOR-a zapovjedništva HVO-a i komanda A BiH se slažu:

A. Da se uspostavi trenutno obustavljanje vatre od 17,00 sati 21. januara 1993. g. prekid vatre će se nadgledati od strane UNPROFOR-a koji će patrolirati ovim područjem.

B. Sve jedinice HVO-a i A BiH treba da se povuku 100 metara u smjeru baza do 1000 22. januara 1993. god. u cilju razdvajanja zaraćenih strana,

C. A BiH i HVO će formirati i učestvovati u zajedničkoj komisiji Uloga komisije je da nadgleda zajedničke dogovore koji vode ka obnavljanju mirnijih i normalnih odnosa između HVO-a i A BiH. Komisija će imati pomoć od evropskih promatrača i UN-a. Komisija će se sastajati svaki dan u 12:00 sati u sjedištu UN-a u G. Vakufu pod predsjedateljstvom UN. Nastav ove komisije bit će zaključen 22. januara 1993. g. u skladu sa zajedničkom zapovjedi izdatom u Mos taru 20. januara 1993. g.

D. Dostaviti raspored (lokaciju) vojnih snaga na teritoriji G. Vakufa, na sastanku komisije koji treba da se održi 23. januara 1993. tako da bi se pozicije snaga, artiljerije, tenkova i minobacača mogle nadgledati uz pomoć UNPROFORA.

E. Suradljivati i razmjenjivati informacije koje se odnose na položaje i orijentaciju artiljerije, tenkova, minobacača i snaga u G. Vakufu.

F. Sve snage pod zapovjedništvom A BiH i HVO-a a koje u redovnom stanju nisu stacionirane u G. Vakufu treba da se povuku iz G. Vakufa do 01. februara 1993. g.

G. Osigurati slobodan prolaz kroz barikade i punktove za A BiH, HVO, vozila humanitarne pomoći, UN i ECOM. Prolaz vozila treba da se odvija uz minimalno zadržavanje radi uobičajnog sigurnosnog postupka na punktovima i barikadama. Ovo stupa na snagu od 12:00 sati 22. januara 1993. g.

H. Garantirati slobodno kretanje i sigurnost UNPROFORU i EVROPSKIM promatračima u provođenju njihovih respektivnih misija.

Mir je kratko trajao. Dok naše postrojbe nisu otvarale vatre, do 11⁰⁰ sati 22. 01. 1993. g. ubijena su nam 3 (tri) i 1 (jedan) vojnik teško ranjen snajperskim hičcima. Samim tim dogovor o provođenju zajedničke zapovjedi nije mogao biti realiziran, jer je nastalo novo kvalitativno stanje zbog kršenja primirja od strane A BiH koje je odudaralo od zapovjedi i od dogovora. Našim postrojbama i vojnicima nisam smio ne dopustiti da se brane.

Izvršeno je brzo pregrupiranje snaga i pripreme za osvajanje Krča, Mahalag seoceta i Alipašića brijega, 22. 01. 1993. god.

Istog dana oko 12⁰⁰ sati u G. Vakuf je došao i general Marijan koji je tražio da se sastane sa mnom, sa njim je bio i ambasador Buso. Nastojao me primoliti da prestane vatra, ali sam mu objasnio da mi nismo ni prekršili primirje, a imamo tri mrtva i jednog teško ranjenog i da se snage A BiH situaciju promjenile.

Tražio je da kažem šta da učini A BiH, pa da se nastavi mirno rješavati problem. Objasnio sam da sam prethodnog dana bio kompromisan ali da da nas tražim da se snage A. BiH povuku sa kota oko grada sa oružjem, te da se razminira minsko polje na ulazu u grad, kada se povuku sve jedinice A. BiH iz grada i neka idu gdje hoće.

Idućeg dana ću već tražiti da polože oružje, a dva dana ako protaknu neću imati šta više tražiti jer vojnika A. BiH više neće biti. Objasnio sam da rade brzo, jer ako to ne urade onda tamo više neće biti živih vojnika A. BiH, tek kada se ostvari moj zahtjev ta da tek možemo razgovarati da prekinemo vatru.

Predstavnik A. BiH je tražio da povlačenje bude obostrano, na što sam mu objasnio da nismo u ravnopravnom položaju ni političkom, ni prostornom, ni vojnom da bi smo mogli ravnopravno razgovarati. Rečeno mi je da se odluče, jer vrijeme teče. Nakon konzultiranja generala Morijona kao ni ambasadora Busoa više nije bilo jer su otišli, ali ni vojnika A. BiH na dominantnim kotama jer su naše postrojbe osvojile kote pod borbom, pa se situacija opet kvalitativno promjenila, te više nisam imao šta razgovarati o prijašnjim zahtjevima, osim da se preda oružje u grad i da i da spašimo i ljude i grad. Ostavio sam rok do 21⁰⁰ da nam obavjestite. Za vrijeme razgovora u prostoriju je iz pravca Batuške, dijela grada koji drže snage A. BiH doletio obilježavajući metak, rikošetirao nekoliko puta, ali srećom niko nije pogodjen.

Za vrijeme razgovora pitao sam Agića Fahrudina od kada su rovi i bunker i oko grada i od kada: odgovorio je da su od 23. 10. 1992. god. i to protiv HVO-a koji je napao Prozor.

Tokom dana kod zarobljenog pripadnika A BiH pronađena je karta sa svim sadašnjim položajima A BiH u G. Vakufu koju je potpisao Fahrudin Agić. Karta ne pokazuje položaje prema srbočetničkim snagama nego u samom gradu i u muslimanskim selima.

Karta vam je ranije dostavljena.

Još nemamo nikakvih odgovora od A BiH, zaustavljeni su pokreti naših postrojbi, a oni i dalje provociraju.

ZAPOVJEDNIK
pukovnik Zvezdiko Siljeg

46

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
KOMANDA 3. KORPUSA
Broj: sl.
Zenica, 24.01.1993. godine

ODBRANA REPUBLIKE

Saopštenje za javnost

Danas 24.01.1993. godine u 15,00 h završeni su pregovori između HVO i Armije RBiH. Prema informaciji koju je ~~dobila~~ naša komisija dogovoreno je i

DALA

1. Da se bezuslovno prekine vatra na području G. Vakufa između postrojbi HVO i jedinica Armije RBiH, što treba da stupi na snagu danas, 24.01.1993. godine do 18,00 časova, a ako je moguće i prije.
2. Da sve prilaze gradu G. Vakufu, iz svih pravaca, kontrolise UNPROFOR i da se sutra, tj. 25.01.1993. godine iz G. Vakufa do 14,00 časova povuku sve dovedene jedinice.
3. Obaveza obe strane u sukobe je i da se 26.01.1993. godine do 12,00 časova međunarodnom Crvenom krstu dostave liste nestalih i zarobljenih.
4. U toku realizacije dogovorenog rješavace se i sva druga sporna pitanja.

 PRESS CENTAR 3. KORPUSA
 ZA RBiH

Obidno
 171
 09 11. MAR. 21. 93
 časova
 predaju
 broj

CENTAR VEZE SVK - Odjeljenje za Kripto Zastitu
SARAJEVO
Datum i vrijeme :
24.01.1993, Nedjelja 17:25

Izvorni fajl: FAAA01UA
Akt primio i obradio

Šušić F.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
KOMANDA 3. KORPUSA
Str. pov. broj: 02/33-221
Zenica, 24.01.1993. god.

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

- SVK OS R BiH
- /Na licnost NACELNIKA
- K-di 4. KorpUSA - na znan

Republika Bosna i Hercegovina
MINISTARSTVO ODbrane
SARAJEVO
02/10-282
god.
SARAJEVO

URGENT !!!
URUCCITI - ODMAH !!!

Izvjestaj o pregovorima u G. Vakufu
dana 24.01. '93. god. u 15,00 h

9/a

D O S T A V L J A :

Od nasseg predstavnika, na pregovorima sa HVO u G. Vakufu, Selme Cikotic'a
dobili smo slijedeci izvjesstaj :

- Postignut je dogovor o bezuslovnom prekidu vatre koji treba da stupi na snagu danas do 18,00 a ako je moguće i prije.
- Navodno su postrojbe HVO dobile naredbu za prekid neprijateljstva direktno od Bobana iz Zzeneve.
- Dogovoreno je da sve prilaze gradu iz svih pravaca kontrolisise UNPROFOR
- Da se sutra do 14,00 ccasova iz G. Vakufa povuku sve jedinice *dovedede sa strane.*
- Da obe strane dostave zzalbe o ratnim zloccinima koji su pocinjeni za vrijeme sukoba
- Do 12,00 ccasova 26.01.1993. god. medjunarodnom CK dostaviti listu nestalih i zarobljenih.

II

Na osnovu ovog izvjesstaja cijenimo da bi trebalo docci do popusstanja zategnutosti, medjutim iz ranijih iskustava sve preduzete mjere zbog sukoba sa HVO u zoni odgovornosti 3. KorpUSA ostaju na snazi do daljnjeg.
Predlazemo, da IVS VK OS R BiH, izda naredbu K-dantu 4. KorpUSA da snage koje su upuccene u pravcu G. Vakufa i dalje zadrzi u ssirem rejonu sukoba, sa mogocno-ssccu njihove upotrebe u sluccaju nastavljanja sukoba.
Iste se mogu smjestiti u selima koje drzzimo pod nassom kontrolom.
Takodje od K-de 4. KorpUSA treba insistirati da cclanovi komisije, odredjeni Vassom naredbom pod hitno odu u G. Vakuf.
Iste je i danas ccekao UNPROFOR u selu Voljevac, kao i ovih predhodnih dana.
Po dobivanju orginalnog teksta postignutog sporazuma isti cce mo vam poslati.

KOMANDANT
/Enver Hadzihasanovic'/

414-398
HBO

*Popodne došlo do incidenta u Busovici, poginulo dva
bojovnika HVO. Situacija vrlo katognuta.*

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJA REPUBLIKE BiH
KOMANDA 4. KORPUSA
Djelov.broj: 01-556/93
Mostar, 24.01.1993.

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POV.

Na osnovu razvoja borbene situacije a u cilju osiguravanja zone odgovornosti našeg Korpusa kao i pružanja pomoći 317. brdskoj brigadi 3. Korpusa koja vodi borbe sa snagama HVO u G.Vakufu

N A R E Đ U J E M :

1. Prihvatiti jedinicu DIO 004 u svoj formacijski sastav i pod vašu komandu.
2. Po dolasku te jedinice u vaš sastav zajedno sa njom formirajte jedan bataljon (250 ljudi) ojačajte ga vMB 82 mm i ostalom tehnikom koju posjeduje DIO 004 i HITNO ga uputite u rejon sela Here - Šeipe i Kute.
3. Po dolasku u naznačeni rejon sa bataljonom izvršite posjedanje pomenutog rejeona u cilju ojačavanja prozorskog bataljona.
4. Po posjedanju rejona izvršite inžinjerijsko uređenje istog obrađujući posebnu pažnju na utvrđivanje vMB 82 mm i ostalih važnijih oruđa.
5. Jedinicama izdati precizne borbene zadatke, osnovne i rezervne položaje za odbranu, osnovne i dopunske zone dejstva, organizovati pravilan sistem vatre kao i ostale uslove neophodne za izvođenje uspješne odbrane.
6. Za vrijeme utvrđivanja jedinica obavještajni oficir bataljona stupiti u kontakt sa komandantom prozorskog bataljona gosp. Ruvić Salihom radi razmjene obavještajnih podataka o neprijatelju i zemljištu.
7. Uputiti izviđačke grupe u cilju preciznog izviđanja pravaca koji izvode na objekat "Makljen" gdje u sadejstvu sa mjesnim jedinicama izvidjeti karakteristike zemljišta, kapacitete pravaca, raspored, sastav i jačinu snaga HVO na tim pravcima kao i na samom objektu Makljen.
8. Nakon detaljnog izviđanja, procjene i odluke izdati precizne zadatke jedinicama radi izvršenja aktivnih dejstava sa ciljem nanošenja gubitaka neprijatelju, preuzimanja borbene tehnike i zauzimanja objekta "Makljen" radi sprječavanja dovođenja svježih snaga iz Zapadne Hercegovina na G.Vakuf. Prevoj "Makljen" držati, utvrditi se na istom i po mogućnosti ispoljiti aktivna dejstva sa ciljem ulaska naših snaga u Prozor.
9. Prije polaska u aktivna dejstva detaljno isplanirati logistiku kao i evakuaciju ranjenika. Imate prioritet u snabdjevanju logističkim potrebama u logističkoj bazi Korpusa u Čelebićima o čemu smo poslali akt upravnika Baze.
10. Posebnu pažnju posvetiti na plan veze kao i tajnost izvršenja zadatka.

11. Ova naredba stupa na snagu odmah i ima se izvršiti što prije zašto mi je odgovoran k-dant brigade "Neretvica".
12. O toku akcije slati mi redovne izvještaje svakog dana do 19.00 sa stanjem u 17,00 a vanredno po potrebi.

DOSTAVLJENO:

- a) komandantu brigade "Neretvica"
- b) a/a

KOMANDANT

gospodin
ARIJ Pašalić

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
KOMANDA 3. KORPUSA
Str. pov. br. 02/33-181
Zenica, 20.01.1993. godine

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

38

Angazovanje snaga prema
3. Vakufu, - odgovor -

Komandi staba odbrane Bugojno
i 307. bbr

Ovazavamo vasa razmisljanja i prijedloge, ali skrecemo vam paznju na obavljanje dobijenih zadataka u zoni odgovornosti. Nemojte se baviti poslovima koji nisu u vasem domenu. Izvjestaje pisite tako da odrazavaju borbenu situaciju, a ne da budu politicke lekcije.

za sukobu u svim gradovima HZ Herceg Bosna je preuranjeno, mada je ta opcija predvidjena. Nastojte da ucinite sve sto mozete i pomognete Vakufu.

KOMANDANT
Enver Hadzihasanovic

Ovjereno pecatom

3. KORPUS

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
ARMIJA R BiH
DRZAVNA KOMISIJA
G.VAKUF:21.02.1993. god.

ODBRANA REPUBLIKE
VOJNA TAJNA
STR.POVJERLJIVO

02

ZAPOVJEDNIŠTVO
4. korpusa
br. 02-126/93
Datum 22.02.93

K-DANTU 4. KORPUSA
K-DANTU 3. KORPUSA

DNEVNI IZVJESSTAJ:-

-Danas je komisija ponovo radila u dva dijela.
Jedan dio sa promatracima EZ i UN-om issli su u Pajicc Polje da sa lokalnim komandirima A BiH i HVO preciziraju zadatke u vezi povlaccenja domaccih jedinica i zatrpavanja poloZZaja. Dat im je je rok zavrsetka radova koji je preciziran planom. Drugi dio komisije issao je u ssiri rejon sela Bistrica da prekontrolissu zajedniccki da li su svi zakloni i bunkerii zatrpiani i jedinice povuccene jer je dogovoreni rok protekao. Tamo je konstatovano da obostrano nisu svi zadaci u potpunosti realizovani te smo za sutra dogovorili precizne zadatke i mehanizme koordinacije i kontrole da se dovrssi posao u tom rejonu. Ostatak rada za sutra odvijat cce se po usvojenom planu. Od petorice juppe pussternih nassih ljudi saznamo da ima joss mnogo zatvorenika u Prozoru i da je tretman prema njima katastrofalno loss.

-Za gosp. Fassalicca:

-Danas se na sastanku dozapovjednik brigade HVO-a "Rama" iz Prozora zzalio da je sinocc izvrssen zvestok napad A RBiH iz pravca s. Here, Sccipe i Kute i zatrazzio da UN, EZ i mjesovita komisija ode na taj rejon. Cijenim da se napad treba obustaviti i da ljudi koje ste poslali treba da rade na organizaciji odbrane i jaccanju vojne organizacije a ne da napadaju, jer su dejstva u G. Vakufu obustavljena.

Clan komisije:
Esad Ramicc

4. KORPUS -- CENTAR VEZE
CARRL20C

KAKO JE SRUŠEN STARI MOST

Analiza rušenja Starog mosta

Činjenice

SADRŽAJ:

Što se točno dogodilo 9. studenoga 1993.?

Uvod u poglavlja s izvornim dokumentima

Pitanja

Izvorni dokumenti vezani uz događaje

Raspored snaga sučeljenih u studenome 1993.

Položaj tenka koji je gađao Stari most

Analiza uništenja Starog mosta prema dostupnim video snimcima

Stari most u Mostaru nakon što je srušen i nakon što je obnovljen

Most, biser otomanske arhitekture XVI. stoljeća, koji je kao malo koje djelo svjetske arhitekture dao ime gradu u kojemu je podignut, srušen je 9. studenoga 1993. godine u sukobu dviju vojski upućenih da se bore jedna protiv druge, iako su obje u tom ratu bile zapravo branitelji, žrtve agresije osvajača koji je želio pokoriti cijelo područje i njime dominirati, a njegovo izvorno stanovništvo pretvoriti u ljude nižega reda.

Njegovu izgradnju naručio je 1557. godine sultan Sulejman Veličanstveni od majstora Mimara Hajrudina, učenika velikog otomanskog arhitekta Sinana. Legenda kaže da je njegova gradnja trajala devet godina, jer je dan kad je most bio završen bio i dan smrti njegova graditelja; tajne tog jedinstvenog elegantnog luka morao je ponijeti sa sobom u grob.

U tjeskobnom trenutku ratne borbe za preživljavanje na skućenom životnom području bio je to jedini most koji je povezivao obje obale. Svi ostali brojni mostovi na Neretvi nadaleko već su bili srušeni.

Istoga dana kada se taj most 9. studenoga 1993. stropoštao u bujice Neretve, zajedno sa žaljenjem zbog uništenja arhitektonskog remek djela svjetske baštine, svijetom je pronesena vijest da ga je dokrajčila hrvatska strana, imenom "vojska generala Praljka".

I to je posvuda primljeno kao svršena činjenica.

U domaćem i svjetskom mnijenju to je važno i kada je 22. srpnja 2004. godine otvoren rekonstruirani most iz svih dostupnih njegovih ostataka i uz zajedničke graditeljske napore Republike Bosne i Hercegovine, Hrvatske, turskih graditeljskih eksperata i međunarodne zajednice.

No, poslije medijske osude izrečene na dan kada se luk, temeljito načet ranijim borbama, sručio u Neretvu, nitko nije uložio truda da se ustanovi istina. Ostalo je važiti da ga je dokrajčila hrvatska strana.

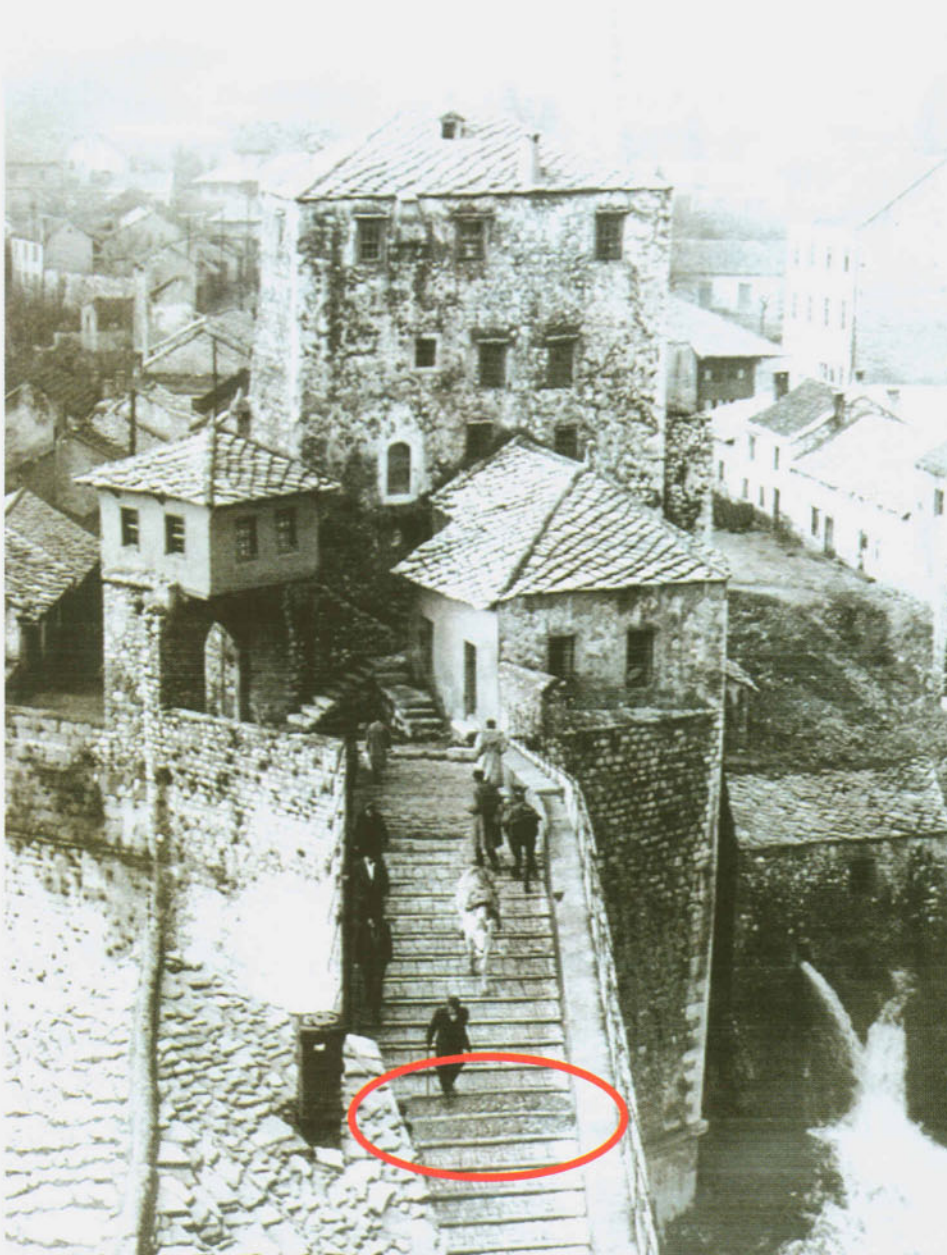
Međutim, to nije tako!

Ova je knjiga prvi sustavni napor da se sakupe činjenice, pregleda sva dostupna građa i izloži je vjerodostojno nepristranim stručnjacima da mogu zaključiti što se točno dogodilo 9. studenoga 1993. godine. Ovdje je priloženo izvješće ekspertne skupine koja je pregedala tu građu, a svoje zaključke provjerila je i pokusom. I ti su dokumenti u ovoj knjizi.

Čitatelju prepuštamo da i sam zaključi što se sa Starim mostom u Mostaru doista dogodilo tog 9. studenoga 1993.

Mostarski most u pedesetim godinama prošlog stoljeća: tadašnje komunističke vlasti uklonile su eksploziv koji su na statički najranjivijem mjestu u vrijeme okupacije Mostara ugradili Talijani.

Mjesto gdje je u mostarskom mostu bio ugrađen eksploziv

Mostar je grad mnogih mostova kojima se komunicira između zapadne i istočne obale

Carinski most, već srušen u trenutku rušenja Starog

Vijadukt i most srušeni u trenutku rušenja Starog

Titov most, već srušen u trenutku rušenja Starog

Žitomislić, most oštećen u trenutku rušenja Starog

Popis mostarskih i ostalih mostova na Neretvi, te oštećenja koja su pretrpjeli. Sve mostove srušile su ili oštetile snage JNA, odnosno četničke snage. Stari most u trenutku rušenja bio je jedini mostarski most preko kojega je bila moguća komunikacija između lijeve i desne obale Neretve. Ostale mostove srušila je JNA i Vojska Republike Srpske.

1. **Most «Aleksića han»** sadašnji naziv most «Begića i Begovića» oštećen u ratu.
2. **Most u Drežnici**, nije rušen u ratu.
3. **Most «Jasen»**, srušen u ratu.
4. **Most «Bijela»** srušen u ratu.
5. **Most u Vojnu**, u ratu srušen.
6. **Željeznički most u Raštanima**, srušen u ratu.
7. **Most «Carinski most»**, srušen u ratu.
8. **Most «Titov most»** ili «Most cara Franje Josifa», sadašnji naziv most «Musala», srušen u ratu.
9. **Most «Stari most»**, srušen u ratu, gađan tenkom s položaja koje je kontrolirao HVO, srušen eksplozivom s lijeve obale Neretve koju je kontrolirala A BiH.
10. **Most «Lučki most»**, srušen u ratu.
11. **Most «Hasana Brkića»**, srušen u ratu.
12. **Most «Avijatičarski most»**, sadašnji naziv «Most Franje Blaževića», srušen u ratu.
13. **Željeznički most u Baćevićima**, srušen u ratu.
14. **Most «Maslenica»** napravljen tijekom rata na mjestu ušća Bune u Neretvu.
15. **Most u Žitomislicima**, znatno oštećen u ratu.
16. **Most «Željezni most»** u Čapljini, nije bio srušen u ratu.
17. **Most «Čapljinški most»**, sadašnji naziv «Most Franje Tuđmana», srušen u ratu.

ZNAMO LI ISTINU O RUŠENJU STAROG MOSTA U MOSTARU?

Nastanak imena Mostar vezuje se uz Stari most, *most+star*.

Evlija Čelebija 1664. piše u svojim *«Putopisima»*: *«Mostar znači varoš s mostom»*.

Povjesničari Ćorović i Smodlaka misle da je grad Mostar dobio ime po *«čuvarima mosta»* - *«mostarima»* koji su čuvali most.

U blizini kamenog mosta pronađeni su ostaci drvenog mosta koji je sagrađen 80-tak godina prije Staroga mosta.

(Izvor: *«Stari most, s mjesta događaja»*, Miroslav Landeka, HKD Napredak Sarajevo – HKD Napredak Split, Mostar 2005).

Uz drveno-lančani most stajale su kule koje je za obranu mosta najvjerojatnije dao sagraditi Herceg Stjepan Kosača. Jedna od njih, iako u ruševnom stanju, postoji i danas (kula *«Herceguša»*). Taj stari most sagrađen je prije 1452. jer u Arhivu grada Dubrovnika postoji pisani dokument iz 15. stoljeća (3. travnja 1452.) u kojem se spominju *«dviije kule uz most na Neretvi»* (*«duo castelli al ponte de Neretva»*). Dakle, drveno-lančani most i kule postojali su u predotomansko doba.

Putopisac Evlija Čelebija spominje ga mnogo kasnije u svom *«Putopisu»*.

Nakon opisa kamenog (Starog) mosta naznačuje da je skoro na istom mjestu *«...prema pričanju latinskih historičara u ovom šeheru (je) u starinsko vrijeme bio most preko rijeke Neretve s jedne strane na drugu, i to na jakom gvozdenom lancu...»* (Evlija Čelebija, *«Putopis»*).

Mostar 1468. postaje dio Otomanskog carstva, 1477. u otomanskim knjigama se spominje kao *«naselje od 19 kršćanskih domaćinstava i garnizon*

od 25 ljudi muslimanske vjere iz različitih mjesta na Balkanu» koji su čuvali most s kulama.

Po zapovijedi sultana Sulejmana Veličanstvenog 1566. na istom mjestu se gradi kameni most. Zamislio ga je i njegovu izgradnju vodio Mimar Hajrudin, učenik najpoznatijeg graditelja Otomanskog carstva Kodže Mimar Sinana, a podizali su ga dubrovački graditelji i klesari iz Popova, Dubrovnika i Korčule.

Nakon 473 godine postojanja 9. studenog 1993. most je srušen. Rušenje mosta su objavili gotovo svi mediji svijeta.

Stari most je kroz povijest, posebice novovjeku, mnogo puta bio izložen opasnostima rušenja:

- u travnju 1941. vojska Kraljevine Jugoslavije je postavila eksploziv pod most koji su demontirali rudari Hrvati,
- talijanska vojska je 1943. za vrijeme partizanske ofenzive (tzv. «Četvrta ofenziva») postavila eksploziv u unutrašnjost mosta, kad je prošla opasnost eksploziv je uklonjen,
- kao i ostali mostovi u Mostaru još prije početka rata u BiH 1991/1992. Stari most je bio napunjen eksplozivom i pripremljen za rušenje,
- u listopadu 1992. most je oštećen od druge srpske granate,
- Armija BiH je 1993. skinula zastavu UN-a sa Starog mosta i izvjesila zelenu zastavu,
- Jozo Marić, predstojnik Odjela za školstvo, znanost i kulturu Hrvatske zajednice Herceg-Bosne uputio je apel UNESCO-u za

hitnu pomoć i spašavanje Starog mosta (*Arhiv HR HB, 0183/93. od 8. srpnja 1993.*)

Trenutak rušenja Starog mosta sniman je s više različitih mjesta, i s obale Neretve, kao da je više snimatelja unaprijed znalo da će most biti srušen,

- poznata su neka od imena snimatelja: Hadži Nedžad Kasumović; bivši engleski vojnik pa dragovoljac HVO-a i Armije BiH, slobodni novinar, navodni James Wilson, poznat pod nadimkom Škot (Scott); Eldin Palata,
- postoje njihovi iskazi,
- dokaz je videokaseta «*Rat u Mostaru*», BBC Video Production, koja je u Velikoj Britaniji prodavana 2000.,
- «*video snimka potvrđuje sumnju da Stari most nije srušen granatama nego golemom količinom postavljenog eksploziva*» - to je bilo prvo stručno mišljenje kojim je prof. dr. Goluža doveo u pitanje prihvaćenu istinu o rušenju (*Prof. dr. Božo Goluža: «Tko je uistinu srušio Stari most», «Stari mostovi u Mostaru», Mostar 2004.*)

Kome je koristilo rušenje Staroga mosta?

Okružno vojno tužilaštvo je već 23. studenog u Mostaru pokrenulo zahtjev za pokretanje istrage protiv trojice pripadnika HVO-a zbog osnovane sumnje da su sudjelovali u rušenju Starog mosta (*Okružno vojno tužiteljstvo Mostar, br. KT. 2843/93. od 23. 11. 1993. potpisao okružni vojni tužitelj Mladen Jurišić.*)

Temeljem izvješća SIS-a HR HB ustanovljeni su navodni izvršitelji tog djela, posada tenka koju su činila dva Hrvata i jedan Musliman (Tomo

Topić, Dragan Rezić i Senaid Čavčić) i protiv njih je pokrenut istražni postupak.

Pokrenuta je istraga, dokaz je Izvješće Okružnog vojnog suda u Mostaru upućeno Uredu predsjednika HR HB (*Arhiv HR HB, Okružni vojni sud u Mostaru, br. KT. 173/93 od 21. 12. 1993., koje je potpisao predsjednik Suda Velimir Marić*).

Sudski spor se vodio još 1995., dokazi za tu tvrdnju su zahtjevi Suda za stručnom raščlambom rušenja Staroga mosta od Građevinskog fakulteta u Mostaru i Instituta građevinarstva u Zagrebu, kao i odgovori na zahtjev obje stručne institucije. One su, od Suda zahtijevale dodatne podatke na temelju kojih bi mogle donijeti

stručno mišljenje. Jedno od pitanja/sumnji prof. dr. Hrvoje Soče s Građevinskog fakulteta u Mostaru je bilo: *«Jesu li Stari most srušile topovske ili druge granate ispaljene s desne obale Neretve kobnog dana (9. studenog 1993. godine) i ranije, ili je uzrok rušenja mosta nešto drugo (primjerice, prethodno postavljeni i aktivirani eksploziv i sl.)?»*

Suđenje nije privedeno kraju. Ne zna se sudbina trojice okrivljenika. Ne zna se tko je obustavio proces.

«Ne zna se tko ga je obustavio. O razlozima i načinu obustave možemo samo nagađati. Ne izvođenje na čistac ovog pitanja hrvatskom narodu nikako ne ide na ruku». (Prof. dr. Božo Goluža, *«Tko je uistinu srušio Stari most»*, *«Stari mostovi u Mostaru»*, Mostar 2004, priredio dr. Ante Pavlović).

Kome je stalo da se istina ne dozna? Zar već drugo stručno mišljenje, ako je prvo mišljenje prof. dr. Bože Goluže, kod istinoljubivih ljudi ne

izaziva potrebu za pozivom neovisnim stručnjacima da provjere ove nove navode. UN/UNESCO ili neka druga respektabilna međunarodna organizacija trebala bi osnovati povjerenstvo koje će provjeriti nove dokaze i teze, te donijeti pravorijek u koji se više ne bi smjelo sumnjati. Nova, neovisna i uvjerljiva provjera je jedino za što se zalaže ova zbirka dokumenata i ovo stručno mišljenje o rušenju Starog mosta.

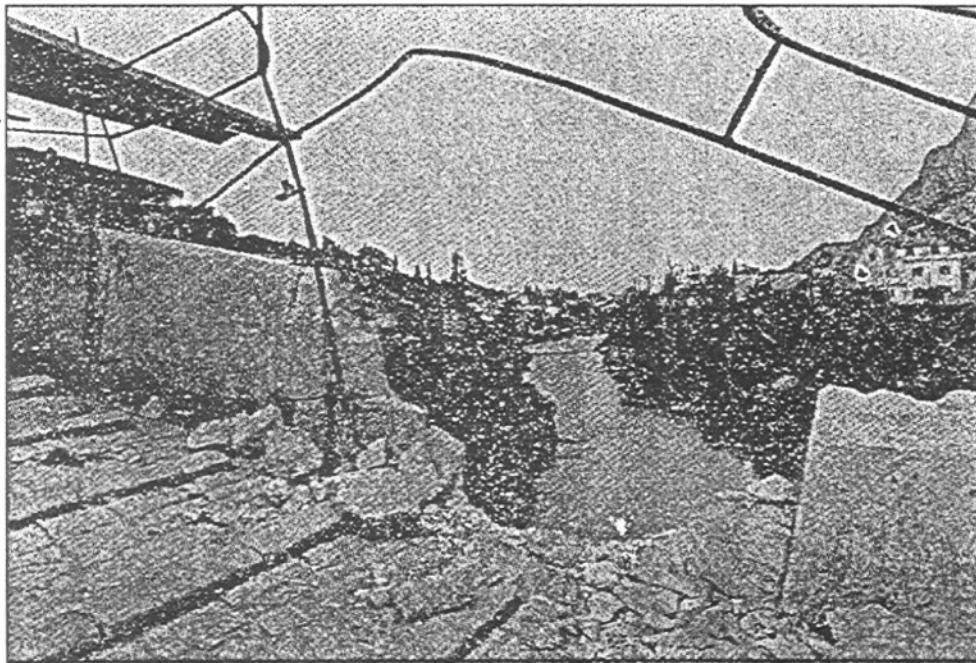
1. Kada su JNA i četnici okupirali istočnu Hercegovinu?
2. Koliko je Hrvata i Muslimana-Bošnjaka izbjeglo i gdje su se smjestili?
3. Jesu li četnici i JNA 10. svibnja 1992. godine zauzeli u cijelosti lijevu obalu Neretve i jesu li protjerali preostalo muslimansko-bošnjačko stanovništvo na desnu obalu Neretve?
4. Koliko je to ljudi bilo i gdje su smješteni?
5. Koliko mostova na Neretvi je JNA srušila do tada?
6. Je li 11. lipnja 1992. godine "Kažnjenička bojna" oslobodila "Orlovac"?
7. Je li Slobodan Praljak (a jer je akcija bila brza i uspješna i jer je pratio akciju na terenu) dao zapovijed svim jedinicama HVO-a da krenu prema Neretvi?
8. Jesu li bojovnici HVO-a do navečer istog dana oslobodili okupirani dio desne obale rijeke Neretve — Hum, Čule, Heliostrom, Aluminijski kombinat, tvornicu Soko..?
9. Je li brzina odluke i vrhunska bojna spremnost i motiviranost vojnika HVO spasila Aluminij i Soko od već pripremljenog razaranja eksplozivom?
10. Nakon bijega, jesu li JNA i četnici digli u zrak posljednji most za prometovanje, Avijatičarski most?
11. Je li Slobodan Praljak donio odluku i zapovjedio 14. lipnja 1992. godine prelazak Neretve i oslobađanje Mostara i područja do Dubravske visoravni (oslobođena sa Stocem nešto ranije)?
12. Je li Slobodan Praljak odmah nakon uspostavljanja mostobrana oko Starog mosta zapovjedio zaštitu mosta?
13. Koliko ljudi je radilo na zaštiti Staroga mosta,
 - tko su ti ljudi
 - je li se pucalo oko mosta
 - je li mostobran bio veći od parsto metara oko mosta
 - koliko je kubika daske od pet centimetara debljine trebalo donijeti
 - koliko je željeznih cijevi trebalo pronaći i donijeti zajedno s priborom
 - koliko sati je trebalo raditi da se most zaštiti od minobacačke vatre
 - je li most već bio oštećen
 - jesu li tijekom rada padale granate oko mosta
 - zašto je zapovjednik Slobodan Praljak izložio svoje ljude pogibelji da bi sačuvao jedan ARTEFAKT
 - zašto su ga ti ljudi poslušali
 - jesu li ga poslušali zato što je imao čin, ili zato što je to zaslužio, a ako je to zaslužio, čime je to zaslužio..?
14. Kako to biva i zašto to tako biva da u takvim situacijama nikada nema tankočutnih intelektualaca i ostalih ljubitelja LIJEPOG koji naknadno s toliko lakoće govore što je i kako trebalo napraviti, a posebno lako govore o bezvrijednosti ljudskog života s nadnaravnim LJEPOTAMA — kad taj ljudski život nije njihov?
15. Tko je i zašto skinuo zaštitu koju je tada HVO stavio na Stari most?
16. Je li nakon sukoba HVO-a i A BiH most služio u vojne svrhe
 - je li A BiH preko Starog mosta prebacivala naoružanje
 - jesu li prelazili vojnici u ratnoj opremi?

17. Postoje li o tome jasni i višekratni video zapisi?
18. Je li po međunarodnim ratnim pravilima dopušteno pucati po svakom ratnom cilju i
 - je li svaki ljudski ARTEFAKT ratni cilj ako drugoj strani služi kao ratno sredstvo?
19. Možete li se sjetiti Monte Casina ili muzeja u Bagdadu?
20. Zašto HVO nije srušio Stari most, a imao je na to ratno pravo?
21. Da je zapovjednik HVO-a Slobodan Praljak odlučio srušiti Stari most, kako bi to i čime napravio i koliko bi to rušenje trajalo?
22. Nije li najbolje vrijeme da se to učini prelazak noći u jutro ili prelazak dana u noć, nije li najbolje postaviti tenk tamo gdje je bio i neki top na HUM, nije li najbolje napuniti te cijevi granatama s usporenim djelovanjem i posao oko rušenja bio bi gotov za jednu minutu?! To zbog toga jer je Stari most šupalj.
23. Provjeravao je ovu tvrdnju jedan novinar DIE ZEITA kod topnika u BUNDESWEHRU, provjerite i vi!
24. Ako je tome tako, a tome tako jest, zašto je netko pucao iz tenka dvadeset i četiri sata neprekidno,
 - zašto je ispaljeno više od 80 granata
 - zašto te granate nisu imale usporeno djelovanje da uđu u konstrukcijski šupalj most i da onda eksplodiraju
 - zašto je sve to snimano s tri kamere
 - zašto nitko sa strane A BiH nije ničim pucao na tenk koji je bio tako vidljiv i tako blizu njihovim položajima
 - zašto nitko nije nazvao Španjolski bataljun i tražio da se prekine razaranje
 - zašto je to rađeno baš onda kada je Slobodan Praljak obavještavao Antu Rosu o stanju na bojišnici (8. studeni 1993.) i formalno mu u jutro 9. studenog 1993. u 7.40 sati predao dužnost i oputovao?
25. Što je u cijeloj toj priči radio nezaobilazni Englez nadimka "ŠKOT" (osim što je snimao rušenje), koji odmah nakon rušenja žuri u Sarajevo iz, kako tvrde, blokiranog Mostara; ne prevozi li ga ekipa IV. korpusa A BiH, ne urcava li se odmah u zrakoplov i ne leti li odmah u domaju Englesku?
 - kako se to vojnik A BiH, "ŠKOT", tako lako ukrcava na UNPROFOR-ov avion u Sarajevu i odleti u Englesku?
26. Obzirom da je sigurno da ni Slobodan Praljak niti neki drugi zapovjednik HVO-a, a time niti HVO, nije imao nikakve veze s tenkom koji je razarao Stari most, tko je imao?
27. A kako je jasno da tenk nije srušio Stari most, tko ga je srušio?
28. Zašto je prekinuta istraga koja je trebala utvrditi sve činjenice? Ako pravni sustav nije bio to u stanju privesti kraju tada, zašto istraga nije nastavljena kad su došli pravnici iz međunarodne zajednice,
 - zašto istragu nije tražio UNESCO
 - gdje su ljudi koji su osumnjičeni da su sačinjavali posadu tenka, da li su još živi, kakva je bila njihova sudbina..?
29. Ostaje zaključiti:
 - a) jedni su pucali da razaraju most i da to razaranje traje i da je atraktivno za snimanje
 - b) drugi su srušili Stari most
 - c) netko je sve to organizirao
30. Pod a) su neki Hrvati, pod b) su neki Muslimani-Bošnjaci, a vi istražite tko se krije pod c)
31. Istražite kome je i u koje svrhe odgovaralo izazivanje i produbljivanje hrvatsko-muslimanskog sukoba, kome je sve odgovaralo da se Hrvati izjednače sa Srbima u krivici proizvodnje rata i načinu vođenja rata!

PROF. DR. BOŽO GOLUŽA, *Tko je uistinu srušio Stari most?*

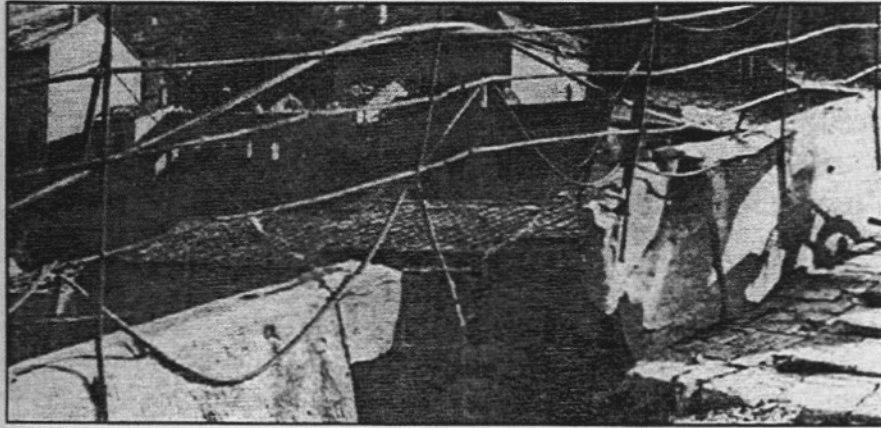
- U listopadu 1992. objavljena je fotografija i oštećenja od druge srpske granate, a list Riječ objavio je u lipnju 1992. oštećenje od prve granate, a u listopadu 1992. oštećenje od druge granate (fotografije br. 3 i 4).¹⁹

- Uslijedio je sukob između Hrvata i muslimana i rušenje Staroga mosta 9. studenoga 1993. U vezi s tim rušenjem mogu se navesti činjenice. Prvo: Eksplziv koji je u Stari most postavila JNA (što dokazuje i citirani *Vidoslov*) nije izvađen iz mosta. Drugo: Trenutak eksplozije je sniman s nekoliko mjesta, što dokazuju snimke prikazane na TV, kao i kasnije objavljeni albumi i videokaseta s naslovom

Fotografija br. 3. Objavljena u listu Riječ, lipanj 1992. Oštećenje od prvoga srpskog granatiranja. (List Riječ je kao mjesečnik izlazio 1992. god. u Mostaru. Vrlo brzo prestao je s izlaženjem. Izdavalo ga je Hrvatsko vijeće obrane Herceg Bosne, Općinski stožer Mostar).

¹⁹ U međuvremenu je Jozo Marić, predstojnik Odjela za školstvo, znanost i kulturu Hrvatske zajednice Herceg Bosne uputio apel UNESCO-u za hitnu pomoć u spašavanju Staroga mosta. Usp. Arhiv HRHB, 0183/93., od 8. srpnja 1993.

*Fotografija br. 4. Objavljena u listu Riječ, listopad 1992.
Oštećenje od drugoga srpskog granatiranja.*

Primjedba: Donja slika prikazuje oštećenje mosta poslije povlačenja Srba s lijeve obale Neretve. Granate su učinile veću štetu nego ranije (gornja slika). Na slikama koje su muslimani objavljivali kao razglednicu 1997. god. ovo je oštećenje otklonjeno montažom, kako bi se prikazalo da je do rušenja mosta 1993. god. most bio neoštećen.

Rat u Mostaru, proizvod BBC Video Production, koja je bila u prodaji 2000. god. Ovoliki broj snimatelja, u trenutku eksplozije, na tako opasnom mjestu u vrijeme sukoba, nikako ne može biti slučajan. Zbog toga se rađa sumnja da je sve to bilo unaprijed pripremljeno.

- Ostaje činjenica da je tom prilikom Stari most tukla artiljerija HVO-a, ali i druga činjenica da je to ustvari bila eksplozija većih razmjera nego što može učiniti jedna granata, što dokazuju i oni prethodni pogoci srpske artiljerije koja je pogodila most. Kako je to organizirano da zapuca topništvo HVO-a u određenom momentu kada je zatrebalo i kada su izvršene sve pripreme za snimanje događaja, i to s nekoliko mjesta, još uvijek ostaje tajna. Međutim, video snimak potvrđuje sumnju da Stari most nije srušen granatama nego golemom količinom postavljenog eksploziva.

most u koji je ugrađeno devet godina rada, devedeset i devet stepenica i devedeset i devet tisuća jaja umjesto betona.²⁶

Mogli su mostarskoga diva potresi zdrmati, poplave kroz ljuta nevremena odnijeti, kao npr. polovicom 19. st.: "Nedavno se, naime dogodilo - piše fra Petar Bakula prije 136 godina - da je poplava noseći drveće iz Bosne zatvorila svu visinu luka. Dok je mostu prijeto rušenje trebalo je spustiti u korpi nekoga odvažna čovjeka, da otpila nekoliko grana i tako oslobodi most od žalosnog udesa. Taj junak bio je Ante Ančić iz Mostara."²⁷ Opet Ante.

Mogao je pasti u vodu u travnju 1941. kada ga je Kraljevina Jugoslavija kanila uništiti. Eksploziv su uklonili rudari iz Cima: Mijo Knezović, Tomo Mijan i Jozo Petrović. Opet Hrvati.²⁸

Sve je bilo spremno da odleti u zrak 1943. god. kada su ga Talijani minirali. Slučajno ostao, a eksploziv je odstranio hrvatski domobran, inače ilegalac - Grgo Papac.²⁹

Bio mu je ugrađen eksploziv uoči ovoga prošlog rata, zajedno sa svih ostalih šest mostarskih mostova, kada je jugo-vojska stavila rasprna sredstva i kada je u lipnju 1992. Malopoljac D. Piljević bio poslan aktivirati napravu pod jedinim preostalim, Starim mostom. On poginuo, a eksploziv iz 1991. god. ostao do eksplozije u studenome 1993.³⁰

Mogao je biti oboren u lipnju 1992. kada ga je srpska vojska granatirala i vidljivo oštetila, pa onda HVO zaštitio daskama i vrećama. Pero je poginuo na samome zadatku. Opet Hrvati.

Mogao je biti srušen u listopadu 1992. kada ga je srpska vojska još vidljivije oštetila, a neki ga monter s njegove lijeve strane "popravili"

²⁶ B. ŽIGO, *Kad je čovik tica*, u: *Nedjeljna Dalmacija*, 8. srpnja 1979., ondje, str. 36.

²⁷ P. BAKULA, *Hercegovina prije 100 godina*, Mostar, 1970., str. 96.

²⁸ K. D. MILETIĆ, *Stari most*, rukopis, str. 23.

²⁹ Usp. B. GOLUŽA, *Tko je uistinu srušio Stari most?*, u: *Motrišta*, Mostar, br. 28/2003., str. 63-64. Autor uz tekst (str. 58-67), koji u najmanju ruku pobuđuju ozbiljne sumnje u dosadašnje sustavno generaliziranje i klevetu, donosi i grafičke crteže i fotografije (str. 67-75).

³⁰ Usp. *Vidoslov*, službeno glasilo Zahumsko-hercegovačke i primorske eparhije, Trebinje, 10/1997., str. 49.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
SKUPŠTINA OPĆINE MOSTAR

Krizni štab općine

Broj: 427/92

Datum: 29.04.1992. godine

ODLUKA

Na temelju Naredbe Republičkog štaba za civilnu zaštitu, kao i zaključka Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine donesenih 04.04.1992. godine i 10.4.1992. godine i Odluke o proglašenju neposredne ratne opasnosti na području općine Mostar broj 1/92 od 09.04.1992. godine, kao i Odluke o povlačenju jedinica JNA sa teritorije Republike Bosne i Hercegovine, koju je donijelo Predsjedništvo Republike BiH od 27.04.1992. godine, Krizni štab općine Mostar, polazeći od činjenice da se općina Mostar nalazi u stanju djelimične okupacije od strane jedinica takozvane Jugoslavenske narodne armije i paravojnih formacija koje u saradnji sa njom vrše oružana dejstva po civilnim objektima, istovremeno pljačkajući privredne subjekte i porodične kuće i odvođeći u zarobljeništvo stanovnike ove općine, kao i činjenicu da takozvana JNA i druge paravojne formacije koje izvršavaju skupa s njom ne priznaju legitimne i legalne organe vlasti Republike Bosne i Hercegovine niti općine Mostar donosi sljedeću

ODLUKU

I

Takozvana Jugoslavenska narodna armija i druge paravojne formacije koje djeluju skupa s njom proglašavaju se kao neprijateljske i okupatorske formacije na području općine Mostar.

II

Zaštita i odbrana grada Mostara od formacija iz člana 1. povjerava se Hrvatskom vijeću obrane - Općinskom stožeru Mostar, te pripadnicima Ministarstva unutrašnjih poslova - centar Mostar.

III

Hrvatsko vijeće obrane čine pripadnici muslimanskog i hrvatskog naroda, te pripadnika drugih naroda i narodnosti koji priznaju legalne or-

užane vlasti Republike Bosne i Hercegovine i kojima iskažu svoju lojalnost.

Muslimani mogu formirati sopstvene oružane formacije koje se stavljaju pod jedinstvenu komandu HVO Općinski stožer Mostar.

IV

Nacionalni sastav komandnog kadra Hrvatskog vijeće obrane će odgovarati nacionalnom sastavu aktivnih vojnika.

Kod formiranja novih obrambenih snaga komandni kadar će biti zastupljen na paritetnom principu. Ova odredba važi za snage koje se formiraju poslije 1. maja 1992. godine.

V

Zadatak Hrvatskog vijeća obrane - Općinskog stožera Mostar je oslobađanje cjelokupnog prostora općine. Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar će radi izvršenja zadataka iz predhodnog stava koordinirati sa ostalim obrambenim snagama susjednih općina.

Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar dužno je izvršiti ustrojstvo i organizaciju svojih oružanih snaga koje će garantirati građanima mir, slobodu i sigurnost.

Ovu funkciju obavlja vojna policija.

VI

Radi ostvarenja funkcije pravosuđa iz domena Ratnog prava Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar dužno je osnovati i ustrojiti, te organizirati rad vojnog tužilaštva i vojnog suda za područje općine Mostar.

Nacionalni sastav u ovim institucijama će odgovarati nacionalnom sastavu aktivnih vojnika.

VII

Radi obrane općine Mostar Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar dužno je koordinirati sa općinskim kriznim štabom, Mini-

starstvom unutrašnjih poslova i drugim legalnim organima Republike Bosne i Hercegovine kada to okolnosti nalažu.

Na zajedničkim sjednicama Kriznog štaba Skupštine općine Mostar i Hrvatskog vijeća obrane, Općinskog stožera Mostar rješavati će se problematika od zajedničkog interesa.

Sva dokumenta za kretanje ljudi i roba izdaje Hrvatsko vijeće obrane - Općinski stožer Mostar.

VIII

Krizni štab općine Mostar se obavezuje da u najkraćem roku formira privremeni izvršni odbor koji će obezbjediti funkcionisanje organa uprave Skupštine općine Mostar.

IX

Po prestanku ratnih dejstava odnosno oslobođenja općine Mostar i stvaranja uvjeta za normalno funkcionisanje legalnih organa vlasti regulisat će se ostala pitanja i politička rješenja u pogledu kompetencije rješenja koja budu donesena u legalnim organima Republike Bosne i Hercegovine

ČLANOVI KRIZNOG ŠTABA:

1. M. Gabor
2. Ismet H. Osmanović
3. Zijad Desirović
4. Borislav Puljić
5. Josip Krutor
6. Mehmed Bahmen
7. Ilija Filipović
8. Niket Bajrić
9. Jole Musa

Odluka Kriznog stožera općine Mostar od 29. travnja 1992. godine o tome da se odbrana grada prepušta Hrvatskom vijeću obrane.

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
HERCEGOVA ZAJEDNICA HERCEGO-BOSNA
INVAZIVNO VILJICE OBRANE MOSTARA
JAVNO PODUZETJE ZA OBRANU I IS-
GRADNJU MOSTARA

Broj: 214/92-R
Mostar, 24.9.1992. godine.-

~~Temeljem Odluke o osnivanju Javnog poduzeća za obnovu i iz-~~
~~gradnju Mostara, donesla zajednica~~

R J E Š E N J E

I

U Komisija za privremenu zaštitu objekata kulturno-graditeljskog naslijeđa, imenuje se:

1. Šećo Babić, dipl. ing. gradj. - projektantski nadzor
2. Edin Prašo, dipl. ing. gradj. - izvedjački nadzor
3. Prof.dr. Džepir Milišević, dipl. ing. gradj. - član.

II

Zadatak Komisije je da u okviru poslova planiranja obnove i izgradnje Mostara ~~ig~~ ~~ne~~ ~~zaštita~~ ~~stanja~~ i zaštita ~~stanog~~ ~~mosta~~ od udara granata, kao i da predvidi sve zahvate koje je potrebno izvršiti na mostu radi sprečavanja uticaja atmosfere.

III

Komisija može u svom radu koristiti i spoljne suradnike odnosno eksperte iz odredenih oblasti sa komadno formiranje stručnog osobljenja. Zakladje Komisija ima slobodu izbora izvedjača pojedinih radova.

IV

Nakon završenih analiza i uradjenog elaborata ista će ~~ve~~ ~~ni~~ ~~izraditi~~ ~~poslove~~ ~~na~~ ~~ovim~~ ~~lokalitetima~~.

Dostaviti:
- Glavnom Komisija
- Direktor JP
- a/a

Direktor,
Boro Puljić, dipl. ing. a

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
CSS - SJS M O S T A R

VOJNA TAJNA
STROGO POV.

P L A N
FIZIČKOG OBEZBJEDENJA OBJEKATA I PROSTORA STAROG MOSTA

Mostar, 03.01.1993.

Plan MUP-a BiH, SJS Mostar, o fizičkom osiguranju objekata i prostora Starog mosta, od 1. siječnja 1993.

Obzirom na važnost objekta i prostora Starog mosta te njegovu trenutnu funkciju, realno je očekivati u najsvježijoj konstalaciji političkih odnosa, da se jedina veza sa lijevom stranom presiječe.

Imajući u vidu činjenicu da je sam objekat u ruševnom stanju, da pretrpio granatiranje, cijenimo da i mala količina eksploziva dovoljna da se "dovrši posao".

Sa aspekta bezbjednosti najosjetljivije tačke Starog mosta su njegov luk, kao najuži dio, zatim dijelovi koji se naslanjaju na obale Neretve, a sa aspekta samog obezbjeđenja i svi prilazi objektu i prostorima sa lijeve i desne strane Neretve. Ovo iz razloga što se u njegovoj neposrednoj blizini mogu parkirati putnička i teretna vozila, koja mogu biti potencionalne "bombe".

Frekvencija u toku dana, a ponekad i u noćnim satima, je izuzetno velika (misli se na kretanje građana i vojnika), preko objekta se prenosi građevinski materijal, oružje i municija, hrana, ranjenici itd.

Postojeće fizičko obezbjeđenje koje daju radnici MUP-a R BiH, a imajući u vidu sve naprijed navedeno, nije dovoljno za kvalitetnu kontrolu i čuvanje objekta i prostora Starog mosta tim prije što se nadležnost policije MUP-a ograničava samo na kontrolu kretanja civilnih osoba.

S tim u vezi predlažemo sljedeće mjere, radnje i aktivnosti u suradnji sa vojnom policijom Armije BiH, koje će sigurno rezultirati potpunom preventivnom kontrolom svih prostora, a posebno Starog mosta i na taj način odvratiti svakog eventualno potencijalnog izvršioca diverzije.

a) OBEZBJEĐENJE OBJEKTA PO DUBINI

Za ovu vrstu obezbjeđenja predlažemo formiranje tri mješovita punkta, i to:

- punkt kod zgrade Simfonijskog orkestra (punkt broj 2.);
- punkt na raskrsnici Ulice Oneščukova - Gojka Vukovića (punkt br. 1);
- punkt na ulasku u Ulicu Jusovina iz Ulice Gojka Vukovića

(punkt broj 3);

Istovremeno, tokom dana i noći, predlažemo da zajedničke patrole obilaze šire područje Starog mosta, te da se redovno spuštaju na obale rijeke Neretve, lijevu i desnu. Ovakav način rada pogodan je u toku dana, a u toku noći patrole se trebaju stacionirati u objekte Bara ili Muzeja, odnosno na nekom pogodnom mjestu sa koga se može ostvariti kontrola objekta.

b) OBEZBJEĐENJE OBJEKTA

Za ovu vrstu obezbjeđenja predlažemo da se već formirani punktovi sa obje strane Starog mosta (punkt broj 4. i 5.) pojačaju vojnim policajcima te tokom svih 24 sata vrše kontrolu lica koja prelaze Stari most kao i prtljage koje nose. Obavezno je da jedan od policajaca tj. jedan od punktova tokom dana i noći vrši kontrolu na samom mostu ili na mjestu pogodnom za to, te na taj način onemogućiti svako nepotrebno zadržavanje na mostu ili ostavljanje bilo kakvih predmeta na mostu. Za ovu svrhu potrebno je osposobiti jedno rasvjetno tijelo na sredini mosta ispod dasaka a koje je tu bilo i donedavno funkcionisalo.

c) DUŽNOST POLICAJACA NA OBEZBJEĐENJU

Policajci na punktovima izvršavat će svoje zadatke bez obzira na vremenske uslove, tokom 24 sata, svaki dan a osnovna dužnost je nepropustiti vozila, vojnike ili građane prema objektu Starog mosta kad ovi nemaju za to potrebnog odobrenja ili potrebe. Ovo se posebno odnosi za vrijeme trajanja policijskog sata kada je zabranjeno svako kretanje osim za ona lica koja za to imaju potrebno odobrenje, a uniformisana lica za taj period moraju znati važeću lozinku. U slučaju zaustavljanja lica bez znanja lozinke ili potrebnih odobrenja na jednom od punktova ista zadržati i privedi u vojnu policiju, a ako je u pitanju civilna osoba u policijsku stanicu II.

Strogo se zabranjuje propuštanje vozila prema Starom mostu kao i njihovo parkiranje u neposrednoj blizini mosta. Od ove zabrane izuzimaju se vozila sa oznakama Armije RBiH, HVO-a, Policije kako vojne tako i civilne, vozila hitne pomoći, te vozila koja dopremaju logističku podršku jedinicama na liniji, a što će u svakom konkretnom slučaju cijeniti policajci na punktu. Dužnost policajaca je da evidentiraju sva propuštena vozila kako po vrsti, boji i reg.oznaci tako i po broju lica koja su se nalazila u njima. Potrebno je takođe evidentirati i vrijeme prolaska i povratka vozila.

Policajci na punktovima u neposrednoj blizini Starog mosta su pored nabrojanih dužnost obavezni da evidentiraju i sva lica koja su prošla preko Starog mosta, te da upišu adrese njihovog stanovanja, razloge prelaska na lijevu obalu te vrijeme prolaska i povratka sa lijeve obale. (misli se na civile)

OP.A. ZAŠTO SARO NA LIJEVU OBALU ?

Istovremeno vojni policajci na punktovima sa obadvije strane mosta vrše kontrolu kretanja vojnih lica, odnosno svih uniformisanih lica sa zadatkom da sva lica koja ne posjeduju važeću iskaznicu pripadnosti vojnoj formaciji zadrže i razoružaju.

d) REKAPITULACIJA

Za uspješno preventivno nadziranje i kontrolu prostora i objekta Starog mosta, te saobraćajnih sredstava neophodno je kako slijedi:

Punkt broj 1., 2. i 3.	- jedan vojni policajac
	- jedan policajac MUP-a
Punkt broj 4. i 5.	- dva vojna policajca
	- dva policajca MUP-a

Ovaj prijedlog podrazumjeva rad u smjenama tokom 24 sata s tim da punktovi 1. 2. i 3. rade u smjenama od po 6 sati, a punktovi 4. i 5. rade u turnusima (12 - 24 - 48). Takođe predlažemo da se smjena obavezno vrši na punktovima te da se zabrani svako udaljavanje policajaca sa punkta bez dolaska smjene odnosno naređenja neposrednog starješine.

Što se tiče rada patrola on ostaje isti kao do sada dakle zajedničke patrole tokom noći, a tokom dana patroliranje vrše policajci MUP-a RBiH.

Policajska stanica II će za rad punktova svaki dan obezbijediti i to za sve punktove po četiri policajca, za noćne patrole tri policajca svaki dan, a za dnevne patrole 12 policajaca. Dnevne patrole će raditi po zapovjedi Zapovjednika Policijske stanice II.

Vojna policija Armije RBiH treba obezbijediti dnevno za punktove od jedan do pet po četiri policajca, a za noćnu patrolu tri policajca.

Predlažemo zajednički sastanak zapovjednika Policijske stanice II i Zapovjednika Čete vojne policije Armije BiH te ljudstva koje će provoditi fizičko obezbjeđenje prostora i objekta Starog mosta sa ciljem konkretnih dogovora na realizaciji predloženih zadataka.

PRILOG: Skica Starog mosta
sa obilježenim punktovima

ZAPOVJEDNIK

PS II

Ibrulj Senad

Razbijena četnička uporišta

Četnička »vojska« razbijena ili se predala, ili panično bježi prema Nevesinju

MOSTAR – Hrvatski i muslimanski borci pod jedinstvenom komandom Hrvatskog vijeća obrane u utorak su razbili posljednja uporišta SDS-ovih terorista na lijevoj strani grada. Sjeverni logor Carina, Mazoljica, zloglasna vojarna Konak, Bjelušine, Šehovina, tzv. »južni logor«... sve je to sada u rukama oslobodilaca. Srbočetnička »vojska« koja je dva mjeseca sa tih položaja terorizirala grad je razbijena ili se predala, ili je, što je najčešći slučaj – u paničnom bijegu prema Nevesinju. Prethodnog dana, kako su javile izviđačke postrojbe oslobodilaca, došlo je i do međusobnog obračuna između terorista.

Sukobili su se domaći Srbi koji su očekivali kako će lijeva strana grada doista ostati u sastavu nekakve tzv. »srpske republike BiH« i SDS-ovi teroristi pridošli iz drugih mjesta. Kada su napljakali dovoljno robe u Mostaru, namjeravali su otići i izvući živu glavu zajedno sa svojim »prijenom«. Međutim »domaći« teroristi shvatili su to kao »ostavljanje na cjedilu«, pa je došlo do sukoba u kojem je bilo i poginulih.

Ni »braća« Srbi iz ostalih mjesta nisu došli u pomoć mostarskog subraća, a izostala su i obična pojačanja »šešeljevac« iz Nevesinja. Napušteni i totalno kompromitirani zbog svojih zločina, mostarski Srbi koji su se priklonili SDS-ovoj divjičkoj i genocidnoj politici, pružili su očajnički otpor braniocima HVO-a, ali ništa nije moglo zaustaviti naše borce u njihovom silovitom naletu. Srpska uporišta iz kojih su »srpski teroristi« razarali i ubijali Mostar i Mostarce, padala su jedno za drugim. Vojna policija, još uvijek ne dopušta dolazak civilima pa ni novinarima. Na tek oslobođenom dijelu grada teroristi su ostavili mnoštvo mina. U borbama za konačno oslobođenje grada, na žalost, živote je dalo 18 hrabrih boraca HVO – Hrvata i Musli-

Granate nisu mimošle ni mostarski Stari most, ali je ipak sačuvan od većih razaranja

mana. Zajedno su se rame uz rame borili protiv zajedničkog neprijatelja ne žaleći svoje živote. Utjehe za poginulim nema, i kako reče zapovjednik Općinskog stožera Jasmin: »To je obaveza više da istrajemo na našem putu«.

Srbočetničke postrojbe su, ako je to ikakva utjeha, imale mnogo više poginulih, a broj zarobljenih je velik. Manji dio neprijateljskih snaga pobjegao je u šume Veleža. Za njima su krenule postrojbe HVO. No, zasad opuštanju i slavlju još uvijek nema mjesta. Srbočetnici, naime, posjeduju dalekometno topništvo u i oko Nevesinja od kojeg se može očekivati još poneki »uobičajeni pozdrav Mostaru i Mostarcima«.

ERMIN KREHIC

»To je Hirošima!«

»To nije Vukovar, to je Hirošima!«, riječi su kojima je dr. Džemal Džudža, predsjednik Kulturnog društva Muslimana »Preporod«, opisao stradanje starog dijela Mostara, čuvenog Kujundžiluka. Prijeko Čaršije, nedavno restauriranog kompleksa Taphane, naselja Donja Mahala, Luka... Riječ je o kulturno-povijesnim cjelinama nastalim u osmanlijskom razdoblju, dijelovi kojih su pod zaštitom Unesca. »Vodeći stručnjaci za restauraciju već temeljito obrađuju problem, koji je daleko složeniji nego što je stanje na lijevoj obali grada«, ističe dr. Džudža. (E. K.)

Poginuo SMB-pukovnik Pusara

SMB-pukovnik Tomislav Pusara doživio je, po prvim informacijama, sudbinu koju je njegov zločinački um ramijenio čuvenom Starom mostu. Obavještajna služba HVO posjeduje magnetofonsku vrpcu s njegovim naredbama za rušenje 400-godišnjeg starca. No, žrtvujući svoje živote, pod kontinuiranom neprijateljskom paljbom, borci HVO su obložili Stari most daskama i drugim materijalom potrebnim za njegovu zaštitu. Pukovnik Pusara, po svemu sudeći, neće odgovarati pred sudom za zločine koje je počinio Mostarcima i Mostaru, jer je poginuo u borbama za oslobođenje Mostara.

Četnički štab u crkvi

Posljednjeg dana borbi za konačno oslobođenje Mostara zapaljen je i posljednji neosjećeni sakralni objekt na tlu Mostara – pravoslavna crkva.

Postoje pouzdani dokazi da je to učinio sam neprijatelj, u povlačenju. Uostalom, tijekom cijelog rata u i oko Mostara, premda su imali i načina i sredstava – branitelji grada nisu djelovali čak ni u blizini pravoslavne crkve, premda su za to imali itekakvog razloga jer je u podrumu te crkve bio četnički štab, a oko nje postrojbe neprijateljskog topništva. Branitelji se nisu željeli izjednačavati sa SDS-teroristima. (E. K.)

Zapalili čak i vlastitu crkvu

MOSTAR [od stalnog dopisnika Novog Vjesnika] – Nema niti jednog katoličkog ili islamskog vjerskog objekta u Mostaru koji je ostao pošteđen od terorističkog divljanja srpskog topništva. Svi su potpuno ili djelomično uništeni. Biskupijski ordinarijat je posve spaljen. Franjevačka crkva Svetog Petra i Pavla izgorjela je do temelja. Katedrala je bombardirana, odnosno raketirana u gotovo deset navrata. Objekt Islamske zajednice, koji se ubrajaju u najvrednije kulturno-povijesne spomenike grada, kao što su Karadževova džamija (1557) ili Džamija Mehmed-paše Koske (1612-18), također su sustavno uništavani. Cilj je, očito, potpuno zatiranje tragova postojanja hrvatske i muslimanske zajednice na ovim prostorima. Čak su teroristi kod odlaska zapalili i vlastitu – pravoslavnu crkvu!

U Mostaru stradale sve katoličke crkve i džamije; biskupijski Caritas osigurava pomoć za 7000 ugroženih obitelji

»To je zasluga katoličkog i islamskog svećenstva«, kaže don Ivan Vuksić, župnik u mostarskoj katedrali. »Koji su od obrane grada tražili da nipošto ne pokušaju srušiti pravoslavnu crkvu. Stalno smo ih opominjali kako bi se tim aktom izjednačili s tim zločincima. Smatram da bi pravoslavna crkva trebala ostati kao znak dostojanstva hrvatskog katoličkog i muslimanskog naroda, koji znaju cijeniti sve što je vrijedno, sveto i lijepo, ali i kao pečat sramote narodu kojem ta crkva pripada.«

O uništavanju crkava i džamija don Vuksić kaže: »Sustavno rušenje vjerskih objekata govori i o siromaštvu

duha jednog naroda koji se u posljednjih pola stoljeća na ovom tlu nije hranio duhovnim sadržajima. Koliko mi je poznato, SPC u posljednjih 50 godina nije ovdje održala niti jedan sat vjeronauka za svoje mlade naraštaje.«

Jasno da onda ljudi siromašni duhom ne mogu cijeniti vrednote ljudskog duha. A ljudi koji nisu u stanju cijeniti tude svetinje, ne mogu cijeniti ni svoje. Ovaj rat nam je upravo o tome posvjedočio.«

Don Vuksić smatra kako sve vjerske zajednice moraju preuzeti i podnijeti »svoj dio odgovornosti za sve što nam se dogodilo.«

Ponaoprije, to bi morala učiniti SPC.«

Unatoč nevolji koja ih je snašla pošto je Biskupija nestala u požaru, a katedrala bila posve uništena, biskupijski Caritas svakodnevno pruža pomoć svima kojima je to potrebno. Na njihova vrata dolaze stotine osoba raznih vjersko-povijesni i nacionalnosti, i Hrvati, i Muslimani, i Srbi, i nitko se ne vraća praznih ruku. Njihov direktor don Andrija Ilić stalno je u Zagrebu i pokušava što više hrane i drugog materijala prevesti u Mostar, koji je sve do neki dan bio okoljen grad.

»Hrana se dijeli ponedjeljkom, utorkom, četvrtkom i petkom,

kaže don Vuksić. »Evidentirani su svi koji primaju darove, podijeljene su im kartice s kojima svakih 15 dana mogu doći u Caritas i preuzeti prispjelu hranu, robu i higijenski materijal. Kartice smo uveli zato da se građani ne bi skupljali u velikim skupinama, iz straha da se ne ponovi ono što se zbilo u Sarajevu. Biskupijski Caritas pomoć dijeli svima: Hrvatima, Muslimanima, pravoslavcima, ateistima... Prema našoj evidenciji, pomoć najviše dobivaju Muslimani.« Biskupijski Caritas redovito opskrbljuje sedam tisuća mostarskih obitelji hranom, robom i higijenskim potrepštinama.

Don Vuksić je izrazio posebnu zahvalnost Hrvatskom vijeću obrane i njegovim vozačima, koji iz skladišta u zapadnoj Hercegovini dovode hranu u grad, prolazeći doslovce između granata.

ERMIN KREHIC

17 lipnja 1992 OA

Reportaža u Vjesniku 17. lipnja 1992. o borbama protiv srpskih snaga u Mostaru

DAN U REPORTAŽI

NAKON VELIKOG RATNOG USPJEHA TREĆE MOSTARSKJE BOJNE

Ganga nad bojištem

»Naš uspjeh je u tome što mi idemo srcem, a oni tehnikom. Mi ćemo tehniku otići ili nabaviti – a oni srce ne mogu«

Za oslobađanje sjevernih prilaza Mostaru – prigradskog naselja Bijelo Polje, vodila se odlučna bitka. Lavovski dio zadatka dobila je Treća bojna Stožera HVO Mostar, u čijem sastavu su najbrojniji borci iz naselja Cim, uglavnom Hrvati. Pred odlučnim i dobro pripremljenim borcima HVO, SDS-ovi teroristi su bezglavo bježali. U povlačenju su stigli do sela Lješka, u kojem su se malo konsolidirali i pružili očajnički otpor. U prjelomnim trenucima bitke, kada je zapovjednik bojne Lija Vrljić osjetio da bi, zbog nestatnog otpora, udarnom sastavu trebala podrška, izdao je neobično naredenje dubinskim linijama svojih postroja: »Ganga« (Ganga je specifična zapadnohercegovačka pjesma posebne melodioznosti i načina pjevanja) i zapjevali su lijni borci koliko ih je bilo. Nađajući su pučnjeve i eksplozije, a bojnim poljem se prolomila ganga.

»Ne rušite zida u Berlinu, precijet će ga Cimijani na Drinu«.

Kada su borci iz prve borbeno linije začuli pjesmu, prihvatili su je i sami, još začu pucajući u pravcu dobro utvrđenih četnika. Tko zna što su u tom trenutku pomislili srpski teroristi, kada se na njih sručila nevidentna žiža metaka i granata, a ganga im zaparala uši, činilo se, pedesetak metara od njih? Bez obzira što su mislili, tek, razbježali su se kao začevci. Nisu uspjeli ponijeti sa sobom ni stvari koje su unaprijed pripremili u slučaju evakuacije.

Turbe s osobnim stvarima, robu opljačkaku u prethodnim pohodima, te ogromne količine naoružanja i municije, hrane... Sve su to ostavili. »Gangaši« su, što je najvažnije, potpuno protjerali četnike s područja njihovog djelovanja!

A trebalo je dosta smiči snage te pjevati i juriti u uvjetima u kakvim je to radila Treća bojna. Do prvog uporišta SDS-ovih terorista došli su propješačivši deset kilome-

tara. To je bila najbliža točka do koje se moglo doći vozilima. Deset kilometara od prve točke dodira sa četnicima ostalo je i sanitetsko vozilo! Svi su »gangaši« toga bili svjesni i nitko nije odustao od postavljenog zadatka. Trz »srpske teritorijalce«. Treća bojna mostarskog stožera je iznenadila popevši se uz jednu gotovo okomitu liticu iznad koje četnici nisu postavili osiguravajuće buduce da su »zaključili« kako »nema teorije« da se bilo tko uz nju popne. Možda »nije bilo teorije«, ali u praksi to je učinila čitava bojna.

Treća – mostarska! Prvi je počeo s penjanjem osobno zapovjednik Lija Vrljić.

»Litica je bila takva da se mojim ljudima činilo kako se ni divokozar ne može popeti«, prisjeća se Vrljić.

»Osjetio sam nevjericu u njihovim glasovima i stoga sam, bez riječi, počeo s penjanjem. A čekalo nas je još 30 kilometara koje smo, po za-

Za vrijeme borbi u Mostaru

Povratak Mostaraca u razrušeni grad

datku, trebali prijeći pod borbeno, i punom ratnom opreom.

Zbog terena, nisu mogli računati na sanitet u prvom, ni drugom, ni trećim borbenim linijama. A kad je

riječ o logistici, nije im bila ni potrebna.

U srpskim kućama iz kojih su protjerali četnike bilo je toliko naoružanja i opreme, da je samo

Biser Mostara i dalje ponosno nad Neretvom

DARKO BANDIĆ

manji dio od toga bio dovoljan za popunu Treće bojne. Trideset kilometara, pod borbeno, sve pještice, prešla je u predviđenom roku uz trojicu ranjenih boraca.

»Naš uspjeh je u tome što mi idemo srcem, a oni tehnikom. Mi ćemo tehniku otići ili nabaviti – a oni srce ne mogu«.

ERMIN KREHIĆ

Reportaža u Vjesniku 5. srpnja 1992. s fotografijom koja svjedoči da se most koristio za vojno djelovanje

11 - 11 - 1993

Povijest potopljena u Neretvi

**MOSTAR: NAKON
RUŠENJA STAROGA
MOSTA**

SLOBODNA DALMACIJA

MOSTAR — Rušenje već prije oštećenog Staroga mosta u Mostaru izazvalo je veliku pozornost, pa je u Mostar stigao veći broj domaćih i stranih novinarskih ekipa. Međutim, nikakvih pouzdanijih informacija o okolnostima u kojima je došlo do pada najpoznatijega simbola ovoga grada još uvijek nema. HVO je već u utorak izvijestio da je most srušen tijekom topničkih borbi hrvatskih i muslimanskih snaga, te da su novi projektili samo dovršili ono što je započeto još prošle godine tijekom srpske agresije na Mostar. Sudeći po tom izvješću, ni jednu ni drugu stranu ne može se direktno optužiti za uništavanje ovoga znamenitog spomenika kulture iz 1566., djelo turskoga graditelja Hajrudina. U svakom slučaju, sada je, nakon što su Srbi pri povlačenju srušili ostalih pet mostova, Neretvu moguće prijeći još jedino preko montažnoga mosta koji su izgradile međunarodne organizacije. Uz to, s brda Hum, odakle se jedino relativno sigurno mogu vidjeti ostaci Staroga mosta, vidljiv je i prijelaz kojim cijevi i kabeli prolaze s jedne na drugu obalu, ali je on izuzetno opasan. Kako su nam rekli pripadnici HVO-a na Humu, urušavanje kamenog luka počelo je zapravo već u ponedjeljak, da bi se u utorak ujutro sve srušilo i sada se na tome mjestu mogu vidjeti samo kule na dva kraja nekadašnjeg mosta.

Muslimansko viđenje rušenja mosta moguće je doznati samo slušanjem njihova ratnog radija u Mostaru, a i to vrlo teško, jer se njegov program vrlo slabo čuje na desnoj obali. Ipak, može se kazati da oni za rušenje mosta optužuju HVO, a čuje se i poruka »starcu«: »Rahmet mu beskrajni, pokoj vječni i lake mu bile vode Neretve.«

Od časnika zaduženog za odnose s javnošću u španjolskome bataljunu UNPROFOR-a u Međugorju pukovnika

HVO izvijestio da su novi projektili samo dovršili razaranje znamenja Mostara započeto još u vrijeme srpske agresije na grad — Mostarski muslimanski radio poručuje: Rahmet mu beskrajni, pokoj vječni i lake mu bile vode Neretve — UNPROFOR o rušenju mosta još ništa ne zna

Antonia Castra saznali smo da njegovi vojnici nisu bili prisutni u trenutku rušenja mosta, pa ne mogu reći s čije su strane došli projektili. Jedino što »plavci« službeno izjavljuju jest to da je most uništen protutenkovskom municijom i s nekoliko minobacačkih granata, a njihove patrole koje krstare Mostarom dobile su od zapovjedništva Španjolaca nalog da ispitaju sve okolnosti, ali samo do granice do koje se osjećaju sigurnima. Na naše pitanje jesu li imali kontakata s muslimanskom stranom nakon ovoga događaja, pukovnik Castro je odgovorio niječno, pa stoga nije želio komentirati navode s njihova radija o hrvatskoj krivnji za rušenje Staroga mosta.

Ako se može govoriti o posljedicama koje će za mostarsku gradsku bojišnicu imati ovaj događaj, onda je najuočljivija ona da će sada muslimanske strane na desnoj obali Neretve biti potpuno odsječene i teško će i dalje biti opskrbljivane streljivom i hranom.

I. PROFACA

Izveštaj u Slobodnoj Dalmaciji od 11. studenoga 1993. o rušenju Staroga mosta

Pismo Vladislava Pogarčića Butrosu Galiju

Zatražena neovisna istraga o rušenju Staroga mosta

MOSTAR – U povodu događaja vezanih za sudbinu Staroga mosta u Mostaru, predstojnik Ureda predsjednika HR Herceg-Bosne mr. Vladislav Pogarčić, uputio je pismo glavnom tajniku UN Butrosu Galiju, u kojemu se, kako prenosi Habena, kaže:

•Hrvatsko pučanstvo Bosne i Hercegovine duboko je potreseno rušenjem Staroga mosta sagrađenoga 1586. godine u gradu Mostaru, jer su hrvatski klesari iz Dalmacije i Dubrovnika sagradili to nepovljivo historijsko remekdjelo. Zločin počinjen protiv arhitektonskog blaga je bolno pitanje, ali pismo koje je uputio Muhamed Šaćirbej Vijeću sigurnosti UN 12. studenoga, čista je obmana i ljubazno zahtijevam od Vaše Ekselencije da razmotri sljedeće činjenice:

Jedinice bosanskih Srba neprestano su granatirale grad Mostar od travnja do srpnja 1992. godine koristeći teško topništvo i minobacačke granate. Stari most bio je pogođen nekoliko puta topničkim granatama, što je proizročilo oštećenje kamene ograde, navodi se u pismu Vladislava Pogarčića Butrosu Galiju.

•Dana, 8. srpnja 1993. godine, profesor Jozo Marić, sadašnji ministar za prosvjetu, znanost i kulturu HR Herceg-Bosne, poslao je apel UNESCO-u, tražeći hitnu pomoć za zaštitu tog spomenika jer su muslimanske snage na istočnoj obali Mostara koristile taj most u vojne svrhe, a pod most su postavile eksploziv. Nažalost, naše vlasti nisu

dobile nikakav odgovor od UNESCO-a. Nadalje, brojni apeli poslani su Unproforu i promatračima Europske zajednice, ukazujući na kritičnu situaciju glede tog mosta. Na dan kad je Stari most srušen, 9. studenoga 1993. godine, vođeni su minobacački dueli između hrvatskih i muslimanskih snaga u Mostaru. Muslimanske snage na desnoj obali Neretve u Mostaru bile su u povlačenju, a vrijeme rušenja mosta poklapa se s njihovim povlačenjem. Treba, također, naglasiti da su muslimanske snage kontrolirale Stari most i njegovu neposrednu okolinu nekoliko mjeseci prije njegova rušenja, ističe se u pismu mr. Pogarčića i dodaje:

•Samo eksploziv podmetnut pod most i teško topništvo mogli su srušiti most. Još jedamput moram naglasiti da su snage HVO tog dana koristile samo minobacače. Minobacački projektili, pa radilo se i o izravnim pogocima, mogu pričiniti samo manja oštećenja Staroga mosta (kao što to pokazuje srpsko granatiranje od travnja do srpnja 1992.). Hrvati BiH oštro osuđuju optužbe muslimanske Vlade BiH, hipokriziju njihova pisma Vijeću sigurnosti UN, i traže hitnu i neovisnu istragu kako bi se utvrdilo kako je srušen Stari most. Vjerujem da je ova informacija rasvijetlila događaje vezane za sudbinu Staroga mosta, ističe se na kraju pisma predstojnika Ureda predsjednika Hrvatske Republike Herceg-Bosne mr. Vladislava Pogarčića upućenog glavnom tajniku UN Butrosu Galiju. (Habena/Hina)

Izvještaj u Vjesniku od 19. studenoga 1993. o pismu pročelnika Ureda Predsjednika HR H-B Vladislava Pogarčića generalnom sekretaru UN Butrosu Galiju kojim traži neovisnu istragu o rušenju Staroga mosta

Mr. Vladislav Pogarčić

MOSTAR: PREDSTOJNIK UREDA PREDSEDNIKA HR HERCEG-BOSNE mr. VLADISLAV POGARČIĆ U PISMU BOUTROSU GHALIU TVRDI: 20

Stari most nisu srušili Hrvati!

SLOBODNA DALMACIJA

«Na dan kad je Stari most srušen vođeni su minobacački dueli između hrvatskih i muslimanskih snaga u Mostaru. Muslimanske snage na desnoj obali Neretve bile su u povlačenju, a vrijeme rušenja mosta poklapa se s njihovim povlačenjem. Treba, također, naglasiti kako su muslimanske snage kontrolirale Stari most i njegovu neposrednu okolinu nekoliko mjeseci prije njegova rušenja»

20-11-1993

MOSTAR (HABENA/Hina) — U povodu događaja vezanih za sudbinu Staroga mosta u Mostaru, predstojnik Ureda predsjednika Hrvatske Republike Herceg-Bosne, mr. Vladislav Pogarčić uputio je pismo glavnom tajniku UN Boutrosu Ghaliu. U pismu, kako prenosi Hercegbosanska novinska agencija (HABENA), se kaže:

«Hrvatsko pučanstvo Bosne i Hercegovine duboko je potreseno rušenjem Staroga mosta sagrađenoga 1566. godine u gradu Mostaru, jer su hrvatski klesari iz Dalmacije i Dubrovnika sagradili to neponovljivo historijsko remek-djelo. Zločin počinjen protiv arhitektonskog blaga je bolno pitanje, ali, Vaša Ekscelencijo, pismo koje je uputio Muhamed Sacirbey Vijeću sigurnosti UN, 12. studenoga, čista je

obmana i ljubazno zahtijevam od Vaše Ekscelencije da razmotri sljedeće činjenice:

Jedinice bosanskih Srba neprestano su granatirale grad Mostar od travnja do srpnja 1992. godine koristeći teško topništvo i minobacačke granate. Sam Stari most bio je pogođen nekoliko puta topničkim granatama, što je prouzročilo oštećenje kamene ograde», navodi se u pismu Vladislava Pogarčića Boutrosu Ghaliu.

«Dana, 8. srpnja 1993. godine, profesor Jozo Marić, sadašnji ministar za prosvjetu, znanost i kulturu HR Herceg-Bosne, poslao je apel UNESCO-u tražeći hitnu pomoć za zaštitu toga spomenika, jer su se muslimanske snage na istočnoj obali Mostara koristile tim mostom u vojne svrhe, a pod most su postavile

eksploziv. Nažalost, naše vlasti nisu dobile nikakav odgovor od UNESCO-a. Nadalje, brojni apeli poslani su UNPROFOR-u i promatračima Europske unije, ukazujući na kritičnu situaciju glede toga mosta. Na dan kad je Stari most srušen, 9. studenoga 1993. godine, vođeni su minobacački dueli između hrvatskih i muslimanskih snaga u Mostaru. Muslimanske snage na desnoj obali Neretve u Mostaru bile su u povlačenju, a vrijeme rušenja mosta poklapa se s njihovim povlačenjem. Treba, također, naglasiti da su muslimanske snage kontrolirale Stari most i njegovu neposrednu okolinu nekoliko mjeseci prije njegova rušenja», ističe se u pismu mr. Pogarčića i dodaje:

«Samo eksploziv podmetnut pod most i teško topništvo mogli

su srušiti most. Još jedanput moram naglasiti da su se snage HVO-a toga dana koristile samo minobacačima. Minobacački projektili, pa radilo se i o izravnim pogocima, mogu pričiniti samo manja oštećenja Staroga mosta (kao što to pokazuje srpsko granatiranje od travnja do srpnja 1992.). Hrvati u BiH ostro osuđuju optužbe muslimanske Vlade BiH, ~~hipokriziju njihovih~~ pisma Vijeću sigurnosti UN i traže hitnu i neovisnu istragu kako bi se utvrdilo kako je srušen Stari most. Vjerujem da je ova informacija rasvijetlila događanja vezana za sudbinu Staroga mosta», ističe se na kraju pisma predstojnika Ureda predsjednika Hrvatske Republike Herceg-Bosne mr. Vladislava Pogarčića upućenoga glavnome tajniku UN Boutrosu Ghaliu, javlja HABENA.

Razgovor s predstojnikom Ureda Predsjednika H-B Vladislavom Pogarčićem u Slobodnoj Dalmaciji 20. studenoga 1993. u kojemu je s argumentima javno izrečena tvrdnja da hrvatske snage nisu srušile Stari most

Dr. FRANJO TUĐMAN: UEC, L. 16.7.94

»Zajednički ćemo obnoviti mostarski most«

Sa zadovoljstvom sam pozdravio predsjednika Demirela i njegovu državnu delegaciju. U razgovorima koje smo vodili došla je do izražaja velika suglasnost u pogledima na bitna pitanja kojima su zaokupljene ne samo dvije zemlje, nego i cijeli suvremeni svijet. To je cjelovito rješavanje krize na tlu bivše Jugoslavije, pri čemu Hrvatsku prije svega zanima rješavanje okupiranih područja i rješavanje krize u Bosni i Hercegovini.

Zadovoljno smo zaključili da su i Turska i Hrvatska svojom politikom pridonijele potpisivanju washingtonskih sporazuma i njihovom oživotvorenju u okviru federacije u Bosni i Hercegovini i konfederacije s Hrvatskom. Posebno smo razgovarali i mnogo toga dogovorili o daljnjoj bilateralnoj suradnji. Mislim da će javnost pozdraviti našu odluku da Hrvatska i Turska zajedno obnove mostarski most. (maš)

UP. 00115/93

Mostar, 27.07.1993.god.

Temeljem odredbi članka 34. stavka 1. točke 1. Uredbe o oružanim snagama ("Narodni list HZ H-B" broj: 6/92) Hrvatske zajednice Herceg-Bosna, predsjednik HZ H-B, donosi

Z A P O V I J E D
O P O S T A V L J E N J U

U GLAVNOM STOŽERU H V O

1. general-bojnik SLOBODAN PRALJAK
postavlja se na dužnost:
Zapovjednika Glavnog stožera HVO

Datum stupanja na dužnost 27.07.1993.god.

Dostaviti:

1. GS HVO
2. Osobno
3. Personalna uprava
4. a/a.

P R E D S J E D N I K

mr. MATE BOBAN

GLAVNI STOŽER HVO HR HB

Ur.br. 022/101-3216 /93
Citluk, 29.10.1993

RAZRIJEŠENJE S DUŽNOSTI

VRHOVNI ZAP. OS HR HB

gosp. Mate Boban

MINISTAR OBRANE HR HB

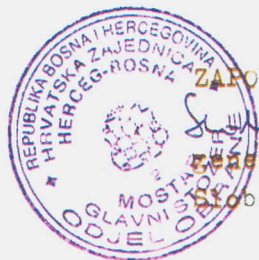
gosp. Bruno Stojić -na znanje

Z A H T J E V

Aritmija srca i diskopatiija uzrok su mog vrlo lošeg zdravstvenog stanja.

Kako su navedene boljke nespojive s funkcijom koju obavljam tražim da me do 5.11.1993. razriješite dužnosti. Zapovjednika GS HVO.

Do tog datuma izvršiti ću primopredaju dužnosti Zamjeniku zapovjednika GS HVO generalu Milivoju Petković ili časniku kojeg odredite.

ZAPOVJEDNIK GS HVO HR HB

General

Slobodan Praljak

Predsjednik

Broj: UP.00242/93.
Mostar, dne. 08. studenog 1993.

Temeljem odredbi članka 34. stavka 1. točke 1. Uredbe o oružanim snagama ("Narodni list" broj: 6/92.), Vrhovni zapovjednik oružanih snaga i Predsjednik Hrvatske Republike Herceg Bosna, donosi

ZAPOVIJED

U GLAVNOM STOŽERU HRVATSKOG VIJEĆA OBRANE
HRVATSKE REPUBLIKE HERCEG BOSNA

o razrješenju

I

1. general-bojnik SLOBODAN PRALJAK, Zapovjednik Glavnog stožera HVO, razriješava se dužnosti na osobni zahtijev, Ur. br. 02-2/1-01-3216/93. od 29. listopada 1993. zbog bolesti.

II

1. Temeljem Zapovjedi o imenovanju broj: UP.00241/93. od 08. studenog 1993. general-bojnik SLOBODAN PRALJAK predat će dužnost general-pukovniku ANTI ROSI, Zapovjedniku Glavnog stožera HVO.

2. Ova zapovjed stupa na snagu odmah.

mr. MATE BOBAN

UNIJA REPUBLIKA BOSNE I HERCEGOVINE
HRVATSKA REPUBLIKA HERCEG BOSNA

GLAVNI STOŽER HVO
Ur.broj: *11-211-01-3544/93*
IZM Čitluk, 09.11.1993.god.

Primopredaja
dužnosti.-

Po Zapovijedi gosp.Bobana izvršena je primopredaj dužnosti
Zapovjednika GS HVO između general-bojnika Slobodana Praljak, kao
predavaoca i general-pukovnika Ante Roso, kao primaoca.

Predana operativna i ostala dokumenta kaoja se vode u GS HVO.

Primaoc upoznat sa situacijom na bojišnici HR H-B.

Primopredaj izvršena dana 09.11.1993.god.

DUŽNOST PREDAO

Slobodan Praljak
general-bojnik
Slobodan Praljak

DUŽNOST PRIMIO

general-pukovnik
Ante Roso

Ante Roso

MUKE AUTORA FILMA O RUŠENJU STAROG MOSTA

U ovaj fotos je presnimljen sa TV

Original protiv stotinu kopija

Šta je prošao Mostarac koji je snimio rušenje Starog mosta da bi dobio parnicu protiv TVBiH i RTV Mostar

Hadži Nedžad Kasumović treba da dobio tideset hiljada maraka za svoj video-zapis umiranja Starog mosta. Ova odluka mostarskog Višeg suda, tvrdi nam Kasumovićev advokat **Mehmed Šator**, na lijevoj obali je dočkana kao i svaka druga, pravedna odluka. On, ipak, naglašava: "Mi ćemo se žaliti". Zašto?

"U pitanju je ekstra ekskluzivni film". Šator je precizan. Na ime naknade štete (dosad) učinjene Kasumoviću, eksploatacijom pomenutog filma bez njegovog znanja i dozvole, on će tražiti da tužena strana (TVBiH Sarajevo i RTV Mostar) isplati - 100.000 maraka.

TVBiH diktira cijenu

Zamjenik direktora RTV Mostar **Senad Efića** kaže da ce se njegova "kuća" takođe žaliti: "Mi od ovog filma nismo ostvarili nikakvu korist. Bože sačuvaj! Većir ba o tome uvreda je. Uost naša TV je dobila svoj s 10. oktobra '95. Bili smo srednici prikloni p kasete, stoga što htio da preda e Efića nam u vrijeme vojni sr bila

"Gospoda je rekla da je njoj stalo da se svi nesporazumi što prije oklone", tvrdi Nedžad (38), bivši pripadnik 441. brigade Četvrtog korpusa. Na tom obećanju Omersoftičeve je cijeli njihov razgovor i - ostao.

Kasumović i sada naglašava, a to je činio i prošle godine, kada smo istim povodom pravili prvi tekst o ovom sudskom procesu, i kada je iza njega već bio nekoliko vještačenja, da pare nisu najvažnije. Nego?

"Most nisam mogao spasiti, ali sam na traci zabilježio njegovo rušenje", kaže ovaj Mostarac, koji se godinama amaterski bavi snimanjem filmova. Rođen je, inače, pored mosta. U Jusovini se nalazio i ONIH ratnih dana kada je istočna obala već bila hrpa kamenja i gareži. Na zapadnoj obali, opet, "ustaše su", svjedoči, "u megafon prijetile da će srušiti most".

I zaborav

...vrdle (TVBiH i RTV e anonimni autor sni- u kojem je zabilježeno je Starog mosta, malo govje konačne smrti, og kišnog, hladnog dana, novic je, "uhvativši" kame- paljbu što se završavala na slom luku, sa na brzini spako- anom kasetom, da joj voda mak- ar ne može ništa, prešao preko vsehog mosta u Donjoj mahali. U ratnom studiju naše armije njego- va kasete je presnimljena. ("Nara- vno da nisam nikome htio dati ori-

ginal"). Među onima koji su je prvi gledali bio je i general Arif Pašalić, koji je i sam rekao hrabrom Mostarcu da ce sa ovim snimkom "ući u istoriju". On je - ušao u palatu pravde.

Da bi dokazao, između ostalog, da je te iste večeri, kada je, mokar do kože, donio suhi snimak tadašnji komandant IV korpusa **Sulejman Budaković Tetak** dao zadatak **Ameru Bilanoviću**, nepoštenom pripadniku Obavještajnog odjeljenja, da kasetu odnese u Sarajevo. Učeno prvom komandantu Armije u ruke.

Kako bi se, možda, most sačuvao Amer se, stoga, takođe pojavio na sudu. Govorio je o svom putu za bosansku prijestonicu, i samo jednoj sopstvenoj misli. Da OVO što je na traci svijet mora vidjeti. Bo je u blizini Bradine kada je čuo da je most - srušen.

U trenutku u kojem se to desilo, kameru je prema Mostu ustremio jedan Škot, koji se u ovom gradu nalazio kao pripadnik britanske armije. I on je, prema naredbi Budakovića, potom krenuo za Sarajevo, u pratnji pripadnika vojne bezbjednosti komande IV korpusa. Ali, umjesto da dragocjeni dokument, kako je bilo dogovoreno, preda ondašnjem direktoru RTVBiH, on se dočepao prvog Unproforovog aviona, i odletio iz Bosne.

I misli pritom na ono veče kada su rmu govorili da ce "ući u istoriju" i iz poštovanja prema njemu tenom mu sušili noge. (Struje je u štubu, naravno, bilo.) A, kada je odjednom sve postalo sporno, i to veče, u kojem se prvi put vrlo sporni film, pa i taj film, baš sve, onda se "tužena strana" uhvatila za posljednju slamku. Rekli su advokati: O, da, zaboravili smo. Kasumović jeste autor, ali cijena koju traži (što li je uopće traži, to su se pitali u sebi) previsoka je. Oni, na RTVBiH, imaju cjenovnik. U njemu sve lije- po piše. Koliko koju minut košta, i, naglasili su advokati, mi ćemo svoj dug, kad smo već dužni, naplatiti prema tom cjenovniku. Tako se i došlo do 30.000 DM.

Ko koristi autorstvo?

"To je malo. Premalo", tvrdi Mehmed Šator. I misli na to da je ovdje riječ o uzetom ratnom materijalu, misli na pare koje je RTVBiH dobio po osnovu ugovora sa BBC, prilikom snimanja serije "Smrt Jugoslavia", kada je, između ostalog, korišten i Kasumovićev film.

Naravno, i najneupuebenji znaju da je snimak umiranja mosta upotrebljavan ne samo u pomenutoj seriji nego i u brojnim drugim emisijama, domaćim i stranim, i da je, na osnovu precizno sklopljenih ugovora, od svakog od tih prioga RTVBiH imala koristi. Kasumović, slušajući za to, doo mrvice ove dolazi putem suda. Zato on ponizavanju: "Nije li to bit- im morao dokazivati da komandant IV korpusa naredio da uzmem su tvrdili advokati m Budaković je posvjedočio. ralna slika k Slobod- enju, a Sule- tiu

U trenutku u kojem se to desilo, kameru je prema Mostu ustremio jedan Škot, koji se u ovom gradu nalazio kao pripadnik britanske armije. I on je, prema naredbi Budakovića, potom krenuo za Sarajevo, u pratnji pripadnika vojne bezbjednosti komande IV korpusa. Ali, umjesto da dragocjeni dokument, kako je bilo dogovoreno, preda ondašnjem direktoru RTVBiH, on se dočepao prvog Unproforovog aviona, i odletio iz Bosne.

Dok je Škot dobio naplatio

znije, Nego?

"Most nisam mogao spasiti, ali sam na traci zabilježio njegovo rušenje", kaže ovaj Mostarac, koji se godinama amaterski bavi snimanjem filmova. Rođen je, inače, pored mosta. U Jusovini se nalazio i ONIH ratnih dana kada je istočna obala već bila hrpa kamenja i gareži. Na zapadnoj obali, opet, "ustaše su", svjedoči, "u megafon prijetile da će srušiti most".

Osmoog novembra '93. godine

PREDMET : Stari most, podaci o rušenju.-

Dana 9.11.1993.godine, točno u 10:16 sati, pao je Stari most u Mostaru. Dogodilo se to u jeku žestokih topničkih i pješačkih djelovanja u gradu, u sukobu između Hrvata i Muslimana.

Prema operativnim saznanjima Centra, most je korišten u vojne svrhe od strane pripadnika 4.korpusa A BiH, unatoč više izrečenih upozorenja od strane vojnih predstavnika HVO-e, pripadnicima međunarodnih snaga sa sjedištem u Medugorju.

Ovaj Centar ne raspolaže validnim podacima o tomu tko su počinitelji, odakle se točno pucalo, a niti tko je zapovijedio to. Međutim, analitički odsjek Centra je pratio "medijsku obradu" rušenja Starog mosta od strane informativne službe 4.korpusa, dopisnika "Oslobođenja" - Omera Vatrića i Alije Behrama, zatim Izeta Sahovića i dr. Teško je shvatiti a kamo li prihvatiti sve optužbe iznesene na račun sveukupnog hrvatskog naroda i njegova vodstva u HR HB i RH !

Dalje, analitički odsjek Centra raspolaže novinskim izvješćima "Večernjeg lista" od 20.11.1993.godine s nizom fotografija mostarskih mostova i "Slobodne Dalmacije" od 22.12.1993. godine u kojoj se pod naslovom: "Rušitelji Starog mosta pod istragom", od strane Okružnog vojnog suda u Mostaru ističe da je otvorena istraga protiv trojice pripadnika HVO-e, koji su gađajući iz tenka ispalili više granata, od kojih su neke pogodile i srušile Stari most.

U izvješću Okružnog vojnog suda u Mostaru, kojega prenosi HABENA, stoji da je poveden istražni postupak protiv slijedećih osoba:

- Tomo Topić, sin Marka, rođen 1963.godine u Širokom Brijegu
- Dragan Rezić, sin Marina, rođen 1969.godine u Širokom Brijegu
- Senaid Cavčić, sin Muhameda, rođen 1970.godine u Rogatici, nastanjen u Mostaru.

"Ovo je učinjeno zbog osnovane sumnje da su počinitelji kaznenog djela uništavanja >kulturnih i historijskih spomenika< iz članka 151 preuzetog KZ bivše SFRJ. To djelo su počinili na taj način što su kao pripadnici tenkovske posade postrojbi HVO-e, na desnoj obali Neretve u Mostaru, 9.11.1993.godine, oko 10:00 sati, u vrijeme trajanja žestokog sukoba između HVO-a i MOC-a u trenutku kada su snage muslimanske vojske preko Starog mosta prebacivale pripadnike muslimanske vojske i tešku ratnu tehniku s lijeve na desnu obalu Neretve samoinicijativno - bez izdavanja zapovijedi odgovornog zapovjednika - iz tenka koji su opsluživali, ispalili više granata od kojih su neke pogodile Stari most...te je došlo do rušenja mosta." /*

Mišljenje i prijedlozi:

Mislimo da ovaj događaj nije dovoljno i sveobuhvatno operativno obrađen niti dokumentiran. Stoga se ne može niti izraditi validan pregled saznanja.

Predlažemo, u cilju proširenja saznanja, pozvati se na izvješće Okružnog vojnog suda u Mostaru, kao i angažiranje na operativnom prikupljanju podataka, a također tražiti podatke o vojnoj uporabi mosta, od strane PD i zapovjedništva ZP Mostar.

Podaci se odnose na snimanje rušenja Starog mosta u Mostaru.

Izvjesni Kasumović iz dijela Mostara poš končevim KDF-a, dana 01.12.1993. godine oko 22,00 sata, telefonom zove izvjesnog Antu u Dalmaciji, te poslije srdačnog i prijateljskog razgovora objašnjava istom da je on snimao rušenje Starog mosta.

Ante kaže da će on prepoznati snimke Kasumoviće og aparata a s' e se sa Kasumovićem,, da je to "Ustaški vandalizam".

Istog dana oko 22,10 sata Kasumović zove majku u nekom izbjegličkom centru u Dalmaciji te i njoj objašnjava da je on snimao rušenje Starog mosta i kako je stajao samo pedeset metara dalje od istog.

Kasumović još kaže majci kako mu je žena Snježana rodila curicu

Ⓢ prije točno šest dana, dakle 25.11.1993. godine, te kako liči na Olju, kad je bio mali. Olja je vjerojatho njegov brat, koji je, po priopćenju njegove majke, prije izvjesnog vremena otišao iz izbjegličkog centra u Zagrebu i pohađa Medresu, a to su sve organizirali Arapi iz "IGASE".

Mišljenje djelatnika:

Treba utvrditi ime Kasumovića te identificirati njegove roditelje a zatim izvjesnog Antu, kako bi se saznalo na koji je način Kasumović poslao slike u Dalmaciju, kao i šta ovaj namjerava sa njima.

OKRUŽNO VOJNO TUŽITELJSTVO MOSTAR

BROJ.KT:2843/93

Mostar,22.studeni 1993.godine

SLUŽBENA ZABILJEŠKA

Na traženje predstojnika Ureda predsjednika HR HB Mate Bobana,Vladislava Pogarčića,da se predsjedniku dostave imena osoba koja su sa strane HVO-a učestvovala u granatiranju i rušenju Starog mosta u Mostaru, zajedno sa Marić Velimirom,predsjednikom Okružnog,vojnog suda u Mostaru,otišao sam do načelnika SIS-a,Lučić Ivica,a nakon razgovora na ovu temu,isti nam je dao imena trojice osumnjičenih osoba za rušenje Starog mosta,uz napomenu da SIS i dalje radi na rasvjetljavanju ovog događaja.

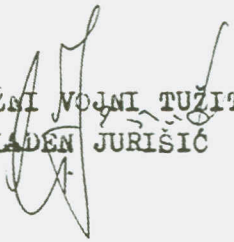
Prema navodima koje smo dobili od SIS-a,osumnjičene osobe su:Topić Tomo,sin Marka,rođen 22.10.1963.godine u Širokom Brijegu,gdje je i nastanjen,Rezić Dražen sin Marina,rođen 28.6.1969.godine u Širokom Brijegu,gdje je i nastanjen i Čavčić Senaid,sin Muhameda,rođen 21.9.1970.god. u Rogatici,nastanjen u Mostaru.

Prema podacima kojima raspolaže SIS, isti su dana 9.11.1993.godine bili u posadi tenka HVO-a,koji je sa desne obale Neretve kontrolirao lijevu obalu,pa su oko 10 sati,u vrijeme trajanja žestokog sukoba između MOS-a i HVO-a u momentu kad su muslimanske snage preko Starog mosta prebacivale ljudstvo i tešku ratnu tehniku sa lijeve na desnu obalu Neretve samoinicijativno i bez izdavanja zapovjedi odgovornog zapovjednika,ispalili točno neutvrđen broj granata po muslimanskim snagama od kojih su neke pogodile Stari most koji se tom prilikom srušio,pošto je već bio u fazi rušenja zbog oštećenja od srpske strane,a posebno muslimanske strane koja je za cijelo vrijeme trajanja sukoba preko mosta prevozila ratnu tehniku.

...

Pošto postoji osnovana sumnja da su imenovani počinili krivično djelo uništavanja kulturnih i historijskih spomenika iz članka 151. preuzetog KZ SFRJ, to će ovo tužiteljstvo od Okružnog vojnog suda Mostar tražiti provođenje istrage protivu istih, te se ova službena zabilješka ima smatrati krivičnom prijavom protivu istih.

Od službe SIS-a, ovo tužiteljstvo će zatražiti cjelovitu informaciju u svezi rušenja Starog mosta u Mostaru, te eventualno proširiti istragu i na druge osobe.

OKRUŽNI VOJNI TUŽITELJ
MLADEN JURŠIĆ

OKRUŽNO VOJNO TUŽITELJSTVO MOSTAR

BROJ:KT.2843/93

Mostar, 23.11.1993 godine,

OKRUŽNOM VOJNOM SUDU

M O S T A R

Temeljem članka 45. stavak 2. točka 3. i članka 158. stavak 1. preuzetog ZKP-a, stavljam

Z A H T J E V
za sprovođenje istrage

PROTIV:

1. TOMO TOPIĆ sin Marka, rođen 22.10.1963 u Širokom Brijegu, nastanjen u Širokom Brijegu,
2. DRAŽEN REZIĆ sin Marina, rođen 28.6.1969 godine u Širokom Brijegu, nastanjen u Širokom Brijegu.
3. SENAID ČAVČIĆ sin Muhameda, rođen 21.9.1970 u Regatici, nastanjen u Mostaru.

Zbog osnovane sumnje da su:

Kao pripadnici postrojbi HVO-a, dana 9.11.1993 godine oko 10 sati, kao tenkovska posada, u vrijeme trajanja oružanog sukoba između MOS-a i HVO-a u gradu Mostaru, u momentu kada su snage MOS-a preko Starog mosta u Mostaru prevezile vojnike i tešku ratnu tehniku sa lijeve na desnu obalu Neretve, samocijativno i bez izdavanja zapovjedi odgovornog zapovjednika, iz tenka kojeg su posluživali, ispalili više granata na muslimanske snage od kojih su neke pogodile Stari most koji se uslijed tih pogodaka, a i uslijed ranije oštećenosti, srušio u rijeku Neretvu.

...

Dakle, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba uništili kulturni i historijski spomenik i građevinu,

Čime bi počinili krivične djela na uništavanje kulturnih i historijskih spomenika iz članka 151. preuzetog KZSFRJ, pa

P R E D L A Ž E M

1. Da istražni sudac pozove i kao okrivljene sasluša
- Topić Tomu, Dražena Rezić i Senaida Čavčić, svi pripadnici "Kaznjeničke bojne" iz Širokog Brijega, na sve okolnosti izvršenja djela iz izreke ovog zahtjeva, a posebne na okolnosti tko im je bio zapovjednik na tenku, da li im je natko naredio da gađaju Stari mest, da li su imali namjeru da sruše Stari mest ili su gađali muslimanske snage, koliko su granata ispalili, da li je još netko gađao mest i sl.

2. Da istražni sudac od okrivljenih sazna identitet zapovjednika okrivljenih, te istog pozove i sasluša kao svjedoka na sve okolnosti izvršenja djela od strane okrivljenih.

3. Da istražni sudac od Operativne zone-jugeistok pribavi podatak da li je dana 9.11.1993 godine oko 10 sati bile borbenih dejstava i oružanih sukoba između MOS-a i HVO-a u rejonu Starog mesta, kao i podatak da li su snage MOS-a koristile Stari mest u taktičke-operativne svrhe za prijevoz ljudstva i borbene tehnike.

4. Da istražni sudac naredi vještačenje po vještaku građevinske struke na okolnosti koliko je i u kojoj mjeri Stari mest bio oštećen na vrijeme srpske agresije i koliko je na njegove nosive i statičke stanje uticao prijevoz teške ratne tehnike od strane MOS-a.

5. Da se preduzmu i druge istražne radnje za kojim se ukaže potreba.

...

O B R A Z L O Ž E N J E

Osnovanost sumnje da su okrivljeni počinili krivične djelo iz izreke ovog zahtjeva proizilazi iz podataka dobijenih u Upravi SIS-a HR HB navedenih u službenoj zabilješci ovog tužiteljstva.

Na osnovu snimaka koje je snimila muslimanska strana, je netočno da je Stari most srušen pogocima granata koje su dolazile sa zapadne strane mosta, a zbog velikog publiciteta inozemne javnosti i velikog kulturno-historijskog značaja Starog mosta, je potrebno provesti detaljnu istragu i utvrditi da li je Stari most planski i umišljajno srušen ili je njegovo rušenje plod slučajnosti i ranije detrajalesti mosta, što bi bitno uticalo i na pravnu kvalifikaciju djela.

Na temelju naprijed navedenog, ovaj zahtjev je opravdan i na zakonu zasnovan.

OKRUŽNI VOJNI TUŽITELJ

MLADEN JURIŠIĆ

otp. 23.11.1993

Zi

Prof.dr. HRVOJE SOĆE
GRAĐEVINSKI FAKULTET
ul. Ante Zuanica 14
M O S T A R

22-94/95

VOJNI SUD U MOSTARU
n/r ISTRAŽNI SUDAC
(gosp. Ivan Hrستیć)

Predmet: vještačenje u istražnom predmetu
protiv okr. Tome Topića i dr.

Na osnovu Vašega dopisa broj: Ki 173 od 24. studenog 1994. godine određen sam za koordinatora u predmetu vještačenja uzroka i pada Starog mosta u Mostaru, a sve u svezi istražnog predmeta koji se vodi protiv okr. Topić Tome i dr., zbog krivičnog djela iz čl. 151 preuzetog KZ bivše SFRJ. U skladu sa naredbom imenovao sam povjerenstva za vještačenje.

Vještačenje treba dati odgovore na sljedeća pitanja:

Stupanj ranije oštećenosti Starog mosta (prije rušenja).

Je li i u kojoj mjeri već ranije došlo do smanjenja mehaničke otpornosti i stabilnosti mosta, te koliko je na to smanjenje mogao utjecati prijevoz teške ratne opreme preko njega?

Jesu li Stari most u Mostaru srušile topovske ili druge granate ispaljene s desne obale Neretve kobnog dana (9. studenog 1993. godine) i ranije, ili je uzrok rušenja mosta nešto drugo (primjerice, prethodno postavljeni i aktivirani eksploziv i sl.)?

Međutim na osnovu pregleda istražnog spisa ne može se donijeti utemeljen zaključak o uzrocima rušenja mosta. Zato molimo Vojni sud da nam, radi omogućenja donošenja valjana zaključka, dostavi, prije očevida sljedeće podloge:

- video zapis o rušenju mosta.
- možebitne snimke (ili koje druge podatke) stanja prije rušenja mosta.
- detaljne nacрте nosećeg sklopa mosta.
- podatke o granatama (i drugim eksplozivnim sredstvima) kojima je most gađan kako bi se, na osnovi podataka iz prethodnih redaka i uz pomoć vojnog eksperta za djelovanje projektila utvrdili uzroci rušenja mosta.

Mostar, 30. siječnja 1995. godine

Prilog: izvješće članova povjerenstva
br. 21-93/95 od 30. siječnja
1995. godine
Institut građevinarstva Hrvatske

Članovi povjerenstva:

Ministar obnove i razvitka HR H-8

1. Zulfa Robović, dipl. elek. inž.

Dekan Građevinskog fakulteta:

2. Dr. Hrvoje Soče

Direktor D.G.P. "Hercegovina"-visokogradnja

3. Zvonimir Lucović, dipl. građ. inž.

INSTITUT GRAĐEVINARSTVA HRVATSKE

CIVIL ENGINEERING INSTITUTE OF CROATIA

41000 ZAGREB, JANKA FAKULIĆA 11B, 1000
TELEFON 041 624 434
TELEFAX 041 624 337, 100 884
TELEX 22275

VAŠA OZNAKA: Ki. 173/93

NAŠA OZNAKA: 21-93/95.

VOJNI SUD U MOSTARU
n.r. istražni sudac Ivan Hršćić

Predmet: vještačenje u istražnom predmetu
protiv okr. Tome Topića i dr.

U Zagrebu, 30. siječnja 1995.

Na osnovi Vašega dopisa broj Ki. 173/93 od 24. studenoga 1994. dr. Petar Đukan, direktor Instituta, imenovao nas je članovima povjerenstva za vještačenje u istražnom predmetu protiv okrivljenih Tome Topića i dr. Naše vještačenje treba dati odgovore na sljedeća pitanja:

- stupanj ranije oštećenosti Staroga mosta (prije rušenja),
- je li i u kojoj mjeri već ranije došlo do smanjenja mehaničke otpornosti i stabilnosti mosta, te koliko je na to smanjenje mogao utjecati prijevoz teške ratne opreme preko njega,
- jesu li Stari most u Mostaru srušile topovske ili druge granate ispaljene s desne obale Neretve kobnoga dana (9. studenoga 1993.) i ranije, ili je uzrok rušenja mosta nešto drugo (primjerice, prethodno postavljene i aktivirane eksploziv i sl.).

Osim spomenutoga dopisa dostavljen nam je samo istražni spis o dotičnom predmetu. Međutim, na osnovi pregleda istražnog spisa, a u prvom redu zapisnika o ispitivanju okrivljenih te zapisnika o saslušanju svjedoka, **ne može se donijeti utemeljen zaključak o uzrocima rušenja mosta.** Zato molimo Vojni sud da nam, radi omogućenja donošenja valjana zaključka, dostavi, prije očevida, sljedeće podloge:

- video-zapis o rušenju mosta,
- možebitne snimke (ili koje druge podatke) stanja prije rušenja mosta,
- detaljne nacрте nosećega sklopa mosta,

- podatke o granatama (i drugim eksplozivnim sredstvima) kojima je most gađan kako bi se, na osnovi podataka iz prethodnih redaka i uz pomoć vojnog eksperta za djelovanje projektila utvrdili uzroci rušenja mosta.

Članovi povjerenstva:

1. dr. Dražen Aničić

2. đr. Zvonimir Marić

3. mr. Petar Sesar

Aničić

Z. Marić

Petar Sesar

Zgb; 23.10.1997. godine

Predmet: Rušenje Starog mosta,
■ proširenje saznanja, traži se

Dostaviti potpuna saznanja o osobama kako slijedi:

1. **Tomo Topić**, rođen 22.10.1963. godine u Širokom Brijegu
2. **Dražen Rezić**, rođen 22.06.1969. godine u Širokom Brijegu
3. **Senaid Čavkić**, rođen 21.10.1997. godine u Rogatici

Za prethodno navedene osobe dostaviti saznanja o njihovom sudjelovanju u postrojbama HVO-a, posebno u vrijeme rušenja mosta (postrojba, hijerarhijska crta zapovijedanja, njihova uloga u "rušenju" Starog mosta), njihov sadašnji status,

Dostaviti sva Vaša raspoloživa saznanja o samom činu rušenja mosta, te posebno saznanja o upozorabama koje je HVO upućivalo međunarodnim organizacijama i promatračima o uporabi mosta od strane MOS-a u vojne svrhe (prevoženje ljudstva i tehnika preko istoga, skidanje zaštite s istoga, saznanja o njegovoj oštećenosti tijekom ratnih razaranja grada Mostara od strane srpskih postrojbi, ...).

Ukoliko raspolazete širim saznanjima o osobama: Nijazimu i Snježani Kasumović, također nam ih dostavite.

Kako je granatiranje mosta trajalo duži period, a tijek granatiranja snimljen VHS kamerom, počevši od 08.11.1993. godine u 9,57 sati sa završetkom 09.11.1993. godine u 10,16 sati (kada je most u potpunosti srušen), potrebno je u tom smislu pokušati utvrditi međusobnu povezanost snimatelja (par Kasumović ili netko drugi) sa hrvatskom stranom.

Za sada **ne obavljati** razgovore sa gore navedenim pripadnicima HVO-a.

U Zagrebu dana 14. listopada 1997.

Gospodine Predsjedniče!

U dva ste navrata u razgovoru o Bosni i Hercegovini izrekli tvrdnju da sam srušio Stari Most u Mostaru.

Nisam srušio Stari Most u Mostaru niti s rušenjem imam ikakve veze.

Zamolio sam trominutni prijem kako bih Vam mogao reći točnu informaciju i time smanjiti mogućnost da budete "supotpisnik" moguće tužbe haškog suda za to djelo, protiv mene.

Odbili ste me primiti pa Vam pišem.

Zatražite, molim, od gospodina Miroslava Tuđmana, od gospodina Markice Rebića, od gospodina Ive Lučića da Vam odgovore na slijedeća pitanja:

- a/ Tko je to uradio;
- b/ Da li je to bio vojni ili politički čin;
- c/ Ako je bio politički cilj, što se time željelo postići;
- d/ Zašto je most rušen po danu i to u vrijeme kad položaj sunca pruža najbolje mogućnosti video snimanja;
- e/ S koliko je kamera snimano rušenje mosta;
- f/ Zašto Sari most nije rušen gađanjem po sredini /trajanje rušenja do 30 sec./, nego je gađan s desne strane, pri samoj obali, tamo gdje je najdeblji;
- g/ Koliko dugo je trajalo rušenje i koja svrha se željela postići;
- h/ Zašto nije dovršena započeta istraga, zašto je prekinuta;
- i/ Što se dogodilo s ljudima koji su sačinjavali tenkovsku posadu;
- j/ Zašto je svima bilo zgodno da ja budem rušitelj iako sam odmah i službeno i javno izrijekom rekao da s tim nemam ništa, zašto i dalje svi ustrajavaju na takvom stavu iako znaju o čemu se radi?

Iskreno

Prof. Slobodan Praljak, dipl.ing.

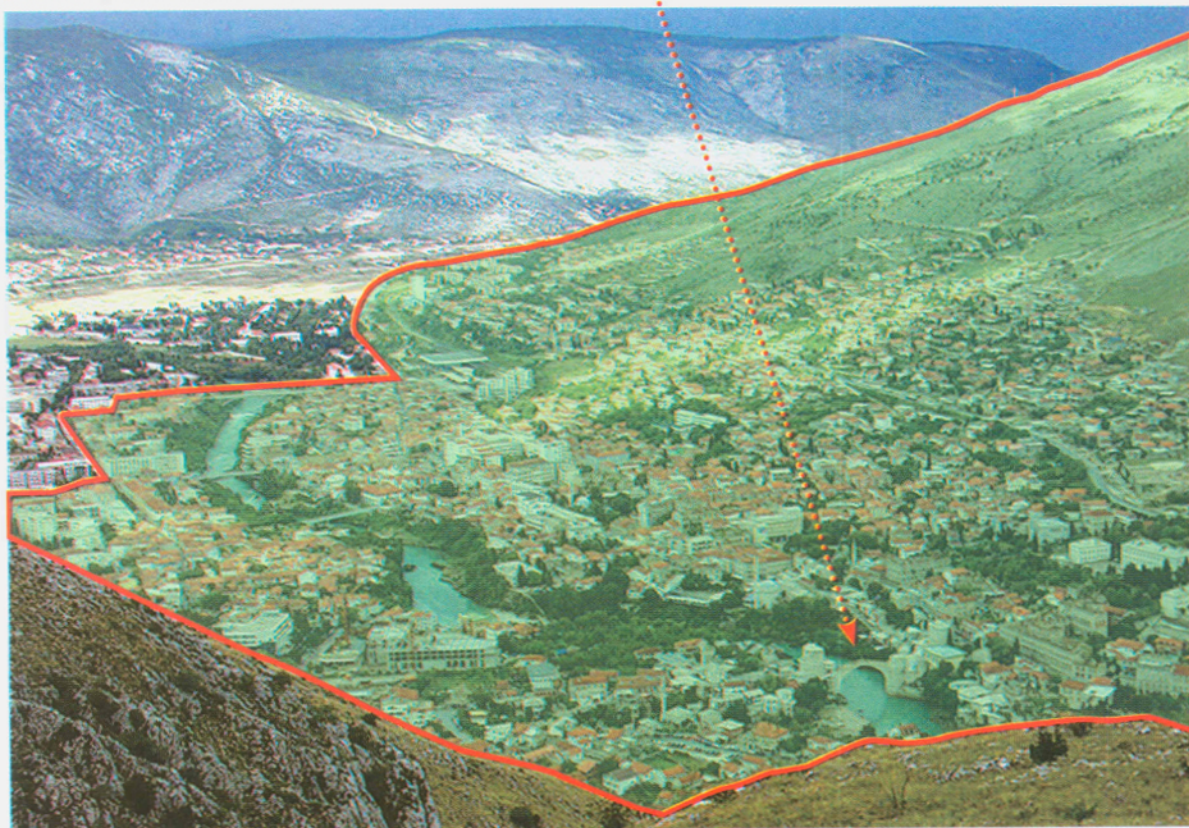
RASPORED SNAGA SUČELJENIH U STUDENOME 1993.

Pogled na Mostar i Stari most s Huma

 Područje pod nadzorom ABiH

 Stari most

Pogled na Mostar i Stari most s Huma

POLOŽAJ TENKA KOJI JE GAĐAO STARI MOST

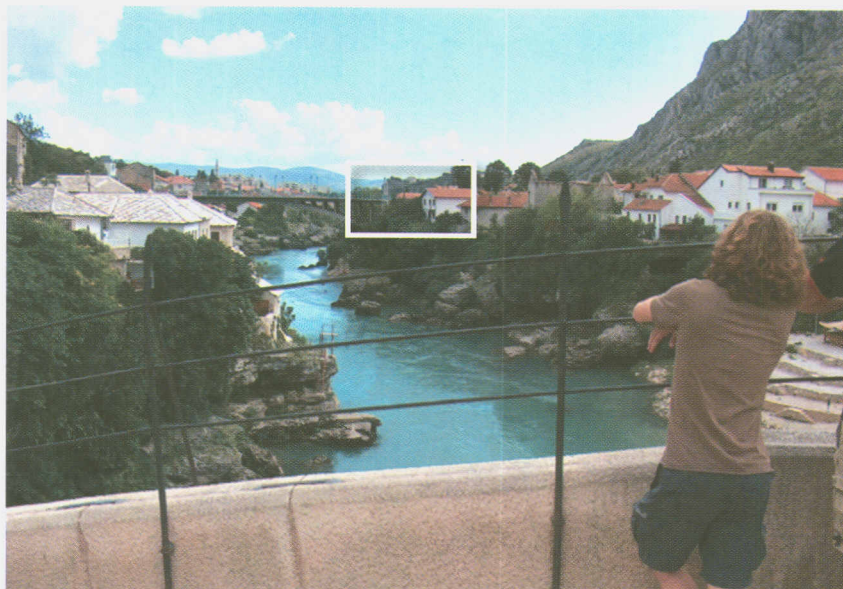

 Područje pod nadzorom ABiH

Udaljenost tenka od položaja Armije BiH

Pogled sa Staroga mosta
na položaj tenka koji je
gađao Stari most

ANALIZA RUŠENJA STAROG MOSTA
PREMA DOSTUPNIM VIDEO SNIMCIMA

**ANALIZA RUŠENJA STAROG MOSTA
PREMA DOSTUPNIM VIDEO SNIMCIMA**

Dr. sci. Muhamed Sućeska, dipl. ing. kem.

Prof. dr. sci. Slobodan Janković, dipl.ing. str.

Dr. sci. Aco Šikanić, dipl. ing. str.

Zagreb, siječanj 2006

Dr.sc. Muhamed Sućeska
Ljerke Šram 4
10000 Zagreb
Tel. 6504-140; 098-315-618
E-mail: suceska@hrbi.hr

ŽIVOTOPIS

1. Osobni podaci

Rođen sam 10.12.1954. godine u s. Krivače (Han-Pijesak, Bosna i Hercegovina). Oženjen sam i otac sam dvoje djece. Zaposlen u Brodarskom institutu u Zagrebu kao voditelj Laboratorija za termičku analizu i ujedno predsjednik Znanstvenog vijeća.

2. Školovanje

Osnovnu i srednju školu završio sam u mjestu rođenja. Nakon toga završio sam tadašnju Tehničku vojnu akademiju u Zagrebu, usmjerenje Kemijsko-tehnološko, specijalnost Pirotehnologija (1997. godine).

1986. godine završio sam poslijediplomski studij na Prirodoslovno matematičkom fakultetu u Zagrebu, odsjek Kemija, s magistarskim radom "*Dinamička mehanička analiza čvrstih raketnih baruta*".

Doktorsku disertaciju pod nazivom "*Reološka i detonacijska svojstva lijevanih kompozitnih eksploziva s poliuretanskim vezivom*", obranio sam početkom 1991. god. na tadašnjoj Tehničkoj vojnoj akademiji u Zagrebu i stekao zvanje doktora vojno-tehničkih znanosti (područje Eksplozivi).

Služim se engleskim i ruskim jezikom.

3. Znanstvena i nastavna zvanja

1993. godine sam izabran u znanstveno zvanje *znanstveni suradnik* na Kemijsko-tehnološkom fakultetu u Zagrebu; 1999. godine sam izabran u zvanje *višeg znanstvenog suradnika*, a 2004. godine u zvanje *znanstvenog savjetnika* u Brodarskom institutu.

4. Zaposlenja

U razdoblju od 1977. do 1982. godine radio sam u tadašnjoj JNA na poslovima vezanim uz skladištenje i održavanje streljiva. Od 1982. do sredine 1991. godine radio sam u tadašnjoj Vojnoj akademiji u Zagrebu kao asistent (do 1986. godine), a potom nastavnik kolegija "*Fizika eksplozivnih materija*".

Od 1991. do 1993. godine radio sam u poduzeću "Pires" koje je radilo na razvoju i proizvodnji streljiva. Kao konstruktor - tehnolog u tom poduzeću sam radio na razvoju streljiva i eksplozivnih sredstava.

Od 1993. godine radim u Brodarskom institutu kao vodeći istraživač na području eksplozivnih tvari. Od 1996. god. voditelj sam Laboratorija za termičku analizu materijala.

Početkom 2000. god. izabran sam za predsjednika Znanstvenog vijeća Brodarskog instituta. U dva navrata (2002. i 2004. godine) ponovno sam biran na istu funkciju, koju obnašam i danas.

ŽIVOTOPIS

dr. sci. Slobodana Jankovića

Rođen je 1932 u Bruxellesu Belgija. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u bivšoj Jugoslaviji, a studirao je i diplomirao na vojnoj politehnici u Bruxellesu 1958. Poslijediplomske studije iz mehanike fluida završio je na Prirodno-matematičkom fakultetu u Beogradu 1964 godine, a doktorirao je u oblasti mehanike leta na Strojarskom fakultetu u Beogradu 1968 godine.

Počeo je raditi kao časnik-inženjer u tvornici precizne mehanike Vlado Bagat u Zadru 1960, a zatim u Vojnotehnički Institut u Beogradu gdje je radio na problemima vanjske balistike. Istovremeno bio je asistent za na Mašinskom fakultetu u Beogradu za predmet "Vanjska balistika".

Od osnivanja Vojno-tehničke akademije u Zagrebu 1967 bio je načelnik združenih katedara naoružanja, raketne tehnike i automatskog upravljanja, a 1973 prestaje biti djelatni časnik i postaje izvanredni profesor na Strojarskom fakultetu u Beogradu gdje je predavao "Aerodinamiku projektila" i "Dinamiku leta projektila". U to vrijeme surađuje s vojnom industrijom i s Vojnotehničkim Institutom na aerodinamičkom projektiranju rakete GROM.

1979 prelazi ponovo na rad u Vojnotehnički Institut kao glavni aerodinaičar u sektoru za vođene rakete, i nastavlja predavati na Strojarskom fakultetu. Kada je aerodinamički projekt rakete GROM bio gotov 1984 vraća se u Zagreb gdje je izabran za redovitog profesora na Visokoj vojnotehničkoj školi u Zagrebu. gdje predaje "Aerodinamiku" i "Mehaniku leta" i vodi katedru raketne tehnike. Suraduje s vojnom industrijom (Pretis, Energoinvest, Makpetrol, i dr.) i s Hrvatskim meteorološkim zavodom na problemima protugradne obrane kao stalni vanjski suradnik zavoda. Na Fakultetu strojarstva i brodogradnje 1990 izabran je za znanstvenog savjetnika. Bio je tajnik Znanstvenog savjeta za promet Akademije znanosti i ekspert ministarstva obrane (bivše Jugoslavije) za probleme aerodinamike i mehanike leta projektila.

Od 1991 do 1995 radio je u Brodarskom institutu na izradi tablica gađanja i na softveru za upravljanje vatrom, a zatim odlazi u mirovinu. Kao umirovljeni profesor predaje mehaniku leta zrakoplova i aerodinamiku na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu. Radio je na izradi modela vođenih raketa u trenažerima za obuku poslužioca i na modelu leta zrakoplova MIG21 u trenažeru za obuku pilota.

Objavio je više naučnih radova, i napisao šest udžbenika iz oblasti aerodinamike i mehanike leta. Predavao je na raznim postdiplomskim studijima, bio voditelj nekoliko magistranta i doktora. 1994 bio je gost profesor na katoličkom Sveučilištu u Leuvenu, tijekom 1993-99 bio je vanjski znanstveni suradnik katedre naoružanja vojne politehnike u Bruxellesu, a 2000 bio je po pozivu učesnik savjetovanja "European Forum on Ballistics of Projectiles".

Za teoretski rad u bivšoj Jugoslaviji dvaput je nagrađivan najvišom nagradom za znanstveni rad "22 decembar" u području vojno-tehničkih znanosti.

Govori francuski a slušim se engleskim i ruskim. Rimo katoličke je vjeroispovijesti.

ŽIVOTOPIS

Dr. sc. Aco Šikanić, dipl. ing. str., rođen je 1954. u Brvniku, kod Bos. Šamca. Diplomirao je na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu 1979. godine, na usmjerenju Mehaničke konstrukcije.

Potkraj studija bio je vojni stipendist, te je nakon odsluženja vojnog roka raspoređen na rad u vojnu industriju "MMK Bratstvo" u Novom Travniku. Tamo je proveo nepunih deset godina, najprije kao konstruktor i tehnolog, a zatim kao voditelj projekata, te voditelj razvoja novih proizvoda. Neki od tih projekata su: tenkovski, protivoklopni, obalski i dalekometni topovi, haubice 122, 152 i 155 mm, te dalekometni raketni lanser. Kao glavni inženjer na projektu bio je oko godinu dana u Iraq-u, kod predaje na uporabu novoprojektirane tvornice. U više navrata je bio predavač i mentor studentima-inženjerima, pretežno stranim, koji su specijalizirali konstrukciju oružja.

Uz rad je pohađao poslijediplomski studij na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu, smjer Teorija konstrukcija, te je 1989. godine obranio magistarski rad pod naslovom "Dinamička analiza uređaja za ovješene artiljerijskog oruđa". Potkraj iste godine dolazi u Brodarski institut u Zagreb, i radi na istraživačkim i projektantskim poslovima za ratnu brodogradnju, kao što su idejno rješenje brodske varijante raketnog lansera, te broskog sustava za upravljanje paljbom.

Od rujna 1991. godine, kada se Brodarski institut stavio na raspolaganje samostalnoj Republici Hrvatskoj, aktivno sudjeluje u pronalaženju i realizaciji rješenja nužnih za sustav obrane zemlje. Vodi projekte osposobljavanja, rekonstrukcije, usvajanja, modifikacije, razvoja i uvođenja u naoružanje raketa i raketnih oružja, te topničkog oružja i streljiva, kao i oklopnih vozila, minobacača 120 mm na kotačima, MOL-a i drugih. Instruira inženjere iz hrvatske industrije. Radi na problematici i prijemu naoružanja i streljiva. Sudjeluje u ekspertizama i ispitivanjima, kao član komisija Ministarstva obrane. Jedan je od glavnih sudionika izrade niza studija za opremanje, rješavanje pouzdanijeg načina mjerenja i ispitivanja razvijenih ili kupljenih sustava naoružanja.

Od početka 1995. do početka 1998. godine, obnaša dužnost direktora Sektora za razvoj specijalnih sustava u Brodarskom institutu, čija je zadaća razvoj novih projekata za obranu.

Od školske 1995/96 godine izvodi nastavu iz predmeta Konstrukcija oružja, na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu na konstrukcijskom usmjerenju, a od 1996/97. godine i na Strojarskom fakultetu u Slavonskom Brodu. Napisao je sveučilišni udžbenik za taj predmet. Nastavu izvodi i na Hrvatskom vojnom učilištu.

Početak 1998. godine prijavio je doktorsku disertaciju na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu, pod naslovom „Istraživanje dinamike nesimetričnih višeečlanih mehaničkih sustava“, koju je uspješno obranio u lipnju 2000. godine.

Vodio je niz složenih tehničkih projekata, objavio više znanstvenih i stručnih radova, sudjeluje u izradi znanstvenih i tehnoloških projekata Ministarstva znanosti i tehnologije. Trenutno radi na mjestu voditelja djelatnosti Primijenjene tehnologije u Brodarskom institutu, koja se bavi složenim tehničkim sustavima, novim tehnologijama u zaštiti okoliša i obnovljivim izvorima energije.

Izabran je u znanstveno zvanje znanstvenog suradnika. Oženjen je, ima dvoje djece, služi se engleskim, njemačkim i ruskim jezikom.

U Zagrebu, veljača 2006. godine.

ANALIZA RUŠENJA STAROG MOSTA PREMA DOSTUPNIM VIDEO SNIM- CIMA

Dr. sci. Muhamed Sućeska, dipl. ing. kem.
Prof. dr. sci. Slobodan Janković, dipl. ing. str.
Dr. sci. Aco Šikanić, dipl. ing. str.

Zagreb, siječanj 2006.

1. ZEMLJOVIDNI PRIKAZ MJESTA RUŠENJA STAROG MOSTA

Na donjoj slici je prikaz dijela zemljovida
Mostara na kome su ucrtani položaji ob-
jekata.

Slika 1. Dio zemljovida Mostara

ANALYSIS OF THE DESTRUCTION OF THE OLD BRIDGE ACCORDING TO AC- CESSIBLE VIDEO TAPES

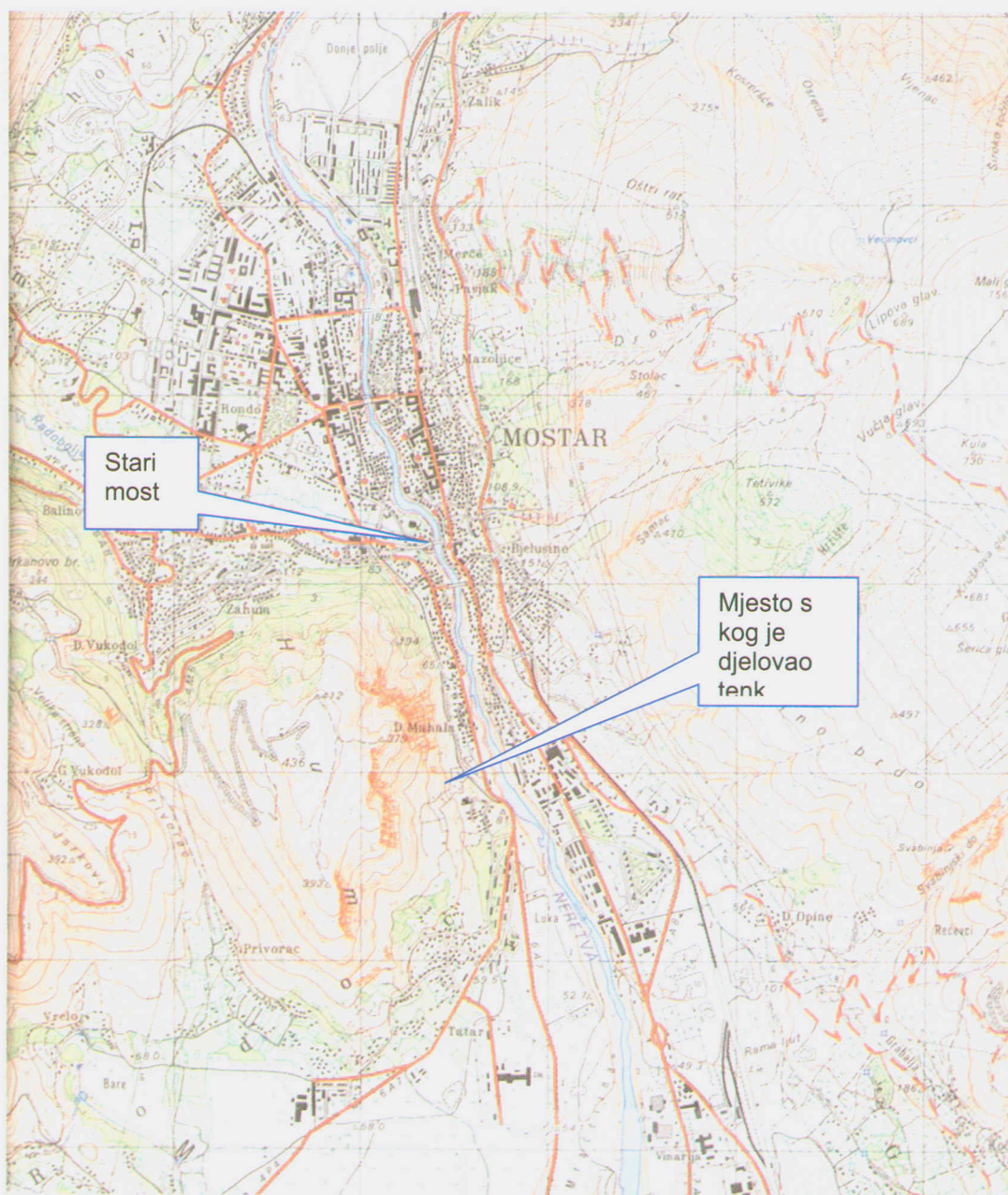
Muhamed Sućeska, PhD. C. E.
Slobodan Janković, PhD. M. E. prof. retired
Aco Šikanić, PhD. M. E.

Zagreb, January 2006

1. GEOGRAPHICAL MAP OF THE LO- CATION WHERE THE OLD BRIDGE HAS BEEN DESTROYED

The picture below displays part of the
geographical map of Mostar in which the
positions of the objects are marked.

Picture 1. Part of the map of Mostar

Analizirajući video dokumentaciju koja nam je stavljena na raspolaganje u svezi s događajima u studenom 1993. godine, vezano uz borbena djelovanja oko Starog mosta u gradu Mostaru u Bosni i Hercegovini, uočene su neke činjenice koje se moraju uzeti u obzir ako se želi objektivno objasniti rušenje Starog mosta. Iz ukupne dostavljene video dokumentacije izdvojili smo dvije sekvence koje prikazuju rušenje mosta i događaje neposredno prije rušenja mosta. Prva je snimka prijenosa HRTa emisije TV ORF 2, a druga u trajanju od 16 s., porijeklom s video kasete TV Mostar. Obije sekvence nalaze se na DVD-eima u prilogu ovog izvješća.

Rušenje Starog mosta u gradu Mostaru je pripisano djelovanju paljbe iz tenka snaga HVO-a, koji se nalazio južno na zapadnoj, odnosno desnoj obali rijeke Neretve, udaljene 1,40 km od samog mosta (slika 1). Iz snimaka nekolicine televizijskih kuća, koje su zabilježile navedena događanja, vidi se da je tijekom prijepodneva (u 09.57 sati) i poslijepodneva (u 15.52 sati), 8.11.1993. godine, Stari most bio izložen udarima različitih projektila, pa vjerojatno i tenkovskih. To se može zaključiti na temelju zabilježenog vizualnog efekta eksplozije. Istodobno na nekim se snimkama može vidjeti projektil u letu. To je logično s obzirom da je tipična brzina snimanja 25 snimaka/sekundi, što znači da se projektil koji se giba brzinom od 800 m/s može registrirati/snimiti na svakih 32 metara putanje, a projektil koji se giba brzinom 300 m/s na svakih 12 metara putanje itd.).

Međutim, snimke na slici 2, porijeklom TV ORF2 koje neposredno prethode samom činu rušenja Starog mosta, upućuje na drugi mogući zaključak rušenja Starog mosta, koji se dogodio 9.11.1993. godine oko 10.00 sati

By analyzing the video documentation, which has been made available to us, on the incidents in November 1993 and connected to the military actions around the Old Bridge in the city of Mostar in Bosnia and Herzegovina, some facts have been noticed which must be taken into consideration if the destruction of the Old Bridge wants to be explained from the objective point of view. We have taken out two sequences from the received video documentation which show the destruction of the bridge and the happenings which immediately preceded the destruction of the bridge. The first tape is a broadcast by HRT of a TV ORF 2 news show, while the second one is originating from a video tape belonging to TV Mostar which lasts 16 seconds. Both sequences are annexes to this report.

The fire of a military tank of the Croatian Defence Council is being held responsible for the destruction of the Old Bridge in the city of Mostar. The tank was located south at the west, that is the right bank of the Neretva River at 1,40 kilometres distance from the bridge itself (picture 1). The tapes of several TV stations which have recorded the afore-mentioned happenings show that the Old Bridge has been exposed to attacks of various projectiles, even to tank attacks, during the morning (09.57 hours) and in the afternoon (at 15.52 hours) on 08.11.1993. This conclusion can be drawn on the basis of the recorded visual effect of the explosion. Flying projectiles are also visible on some tapes. This is logical with regard to the fact that the typical speed of recording is 25 shots per second, which means that a projectile flying at a speed of 800 meters per second can be noticed/recorded every 32 meters on its flight path, while a projectile flying at a speed of 300 meters per second can be noticed/recorded every 12 meters on its flight path, etc.

However, the recordings on picture 2 from TV ORF 2, which immediately precede the destruction of the Old Bridge itself, indicate another possible conclusion of the destruction of the Old Bridge, which happened on 09.11.1993 around 10.00 hours.

t = 0 s

t = 40 ms

t = 80 ms

t = 120 ms

t = 160 ms

t = 200 ms

Slika 2

Prema ovim snimcima vidi se stup vode po crti koja polazi od istočne obale, južno od mosta, i ide do istočnog oslonca mosta. Stup vode diže se približno do pola visine mosta. Istodobno se u istočnom osloncu mosta uočava oblak crnog dima. Neposredno poslije ruši se most, što se vidi na snimcima slike 3 isto s video zapisa TV ORF 2

Picture 2

According to these recordings, a water pillar is visible in relation to the line which runs from the east bank, south of the bridge, to the east support girder of the bridge. The water pillar rises almost up to the half of the bridge height. At the same time, a cloud of dark smoke is noticeable at the east support girder. Immediately after the occurrence of the water pillar, the bridge collapses, which is visible on the recording of picture 3, also from the video recording of TV ORF 2.

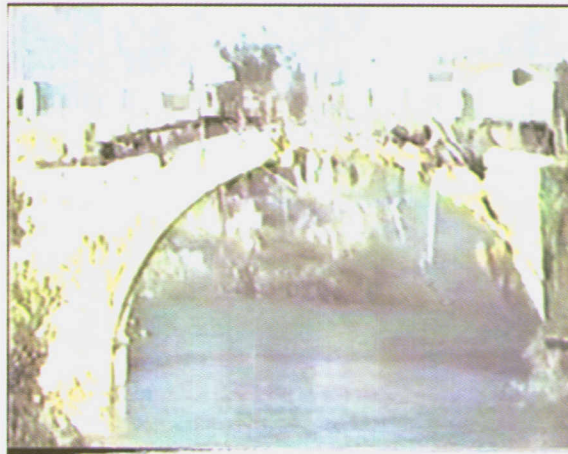
Slika 3

Picture 3

$t = 0 \text{ s}$

$t = 40 \text{ ms}$

$t = 80 \text{ ms}$

$t = 120 \text{ ms}$

$t = 160 \text{ ms}$

$t = 200 \text{ ms}$

Slika 4

Picture 4

t = 1,40 s

Slika 4

U međuvremenu se ne vidi da je ni jedan projektil udario u most. Uzdužni stup vode može biti posljedica aktiviranja detonirajućeg štapina koji je bio u vodi južno od mosta od istočne obale do istočnog stupa mosta, a oblak crnog dima u istočnom osloncu mosta može biti posljedica aktiviranja eksplozivnog naboja.

Još se bolje u vremenskom slijedu vide ovi događaji na snimcima video zapisa TV Mostar na slici 4.

2.1 OBRAZLOŽENJE

Činjenica da se u vodi na snimcima TV ORF2 i TV Mostar, pojavljuje duž istočne obale «vodoskok» u dužini od kojih 30-50 metara i praktički istodobna eksplozija vidljiva u donjem dijelu mosta, upućuje na slijedeći zaključak:

Karakteristični «vodoskok», tj. vodeni stup duž toka rijeke Neretve može biti uzrokovao detonacijom detonirajućeg štapina u vodi. Naime, ekspanzija plinovitih produkata nastalih detonacijom štapina pod vodom podigla je vodu koja se uočava kao karakterističan «vodoskok». Istodobna detonacija u donjem dijelu mosta (vidljiva po oblaku crnog dima) može značiti da je eksplozivni naboj (ili neko minskoeksplozivno sredstvo) aktivirano putem tog detonirajućeg štapina kako je to naznačeno na slici 5 iz kadrova TV ORF2, a shematski prikazano na slici 6. Na slici 7 to isto je prikazano paralelno na snimcima TV ORF2 i TV Mostar.

t = 1,88 s

Picture 4

In the meantime, not even one projectile can be seen to hit the bridge. This longitudinal water pillar could be a consequence of an activation of a detonating cord, which has been in the water south of the bridge from the east bank to the east bridge pier. The cloud of dark smoke at the east support girder could be a consequence of the activation of the explosive charge.

These happenings are even better visible on video recordings of TV Mostar as shown in picture 4.

2.1 EXPLANATION

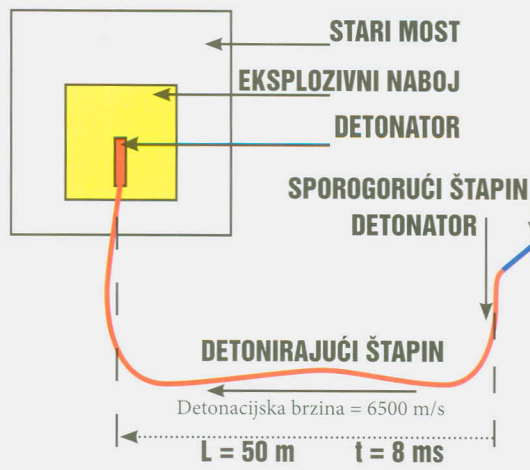
The fact that a “water fountain” of 30-50 meters length is appearing in the water along the east bank on the recordings of TV ORF 2 and TV Mostar, and at the same time, an explosion is visible at the lower part of the bridge, indicates the following conclusion:

The characteristic “water fountain”, that is the water pillar along the stream of the Neretva River, could have been caused by a detonation of the detonating cord in the water. The expansion of gas-like products, arisen by the detonating cord under the water, has raised the water which is then visible as the characteristic “water fountain”. The detonation at the lower part of the bridge (visible by the cloud of dark smoke) at the same time could mean that the explosive charge (or any mine-explosive mean) has been activated by that detonating cord, as marked on picture 5 from the records of TV ORF 2, and schematically displayed in pictures 6 and 7 which have been shown on the recordings of ORF 2 and also TV Mostar.

Slika 5. Snimka Starog mosta TV ORF2

Picture 5. The Old Bridge by TV ORF 2

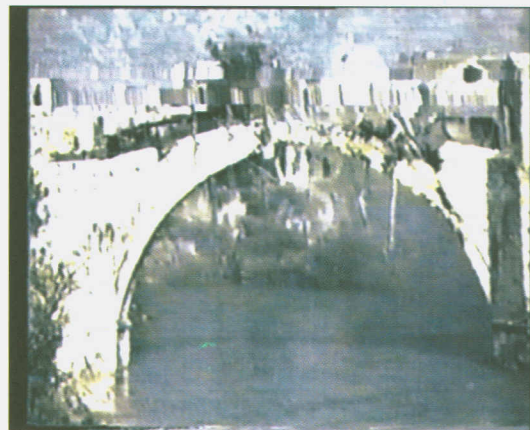

Slika 6. Shema mogućeg rušenja mosta

Picture 6. Scheme of the possible destruction of the bridge

Slika 7. Vremenski slijed pojave uzdužnog vodenog mlaza i eksplozije u dnu luka mosta

Picture 7 Chronological sequence of the occurrence of the water gush and the explosion at the bottom of the bridge arch.

Detonirajući štapin, mogao je biti aktiviran ili putem sporogorećeg upaljača ili električnim putem.

S obzirom da je brzina detonacije detonirajućeg štapina na bazi pentrita (PETN), odnosno brzina kojom detonacijski val putuje duž detonirajućeg štapina, oko 6500 m/s, to znači da je put oko 50-ak metara (koliko se, otprilike, vidi na snimci) detonacijski val prešao za ~0.008 sekundi, tj. ~8 ms. S obzirom a brzinu snimanja kamere (25 snimaka/sekundi) između dva uzastopna snimka prođe 40 ms., može se uočiti samo kadar neposredno prije detonacije i kadar nakon kompletne detonacije detonirajućeg štapina i eksplozivnog naboja. Kamera, dakle, nije bila u stanju registrirati neki trenutak tijekom gibanja detonacijskog vala kroz detonirajući štapin.

Navedeni zaključak potvrđen je i eksperimentalno. Eksperiment je postavljen tako da simulira aktiviranje eksplozivnog naboja kroz vodu kao što to pretpostavljeno na shemi slike 6.

2.2 OPIS EKSPERIMENTA

Eksperiment je imao za cilj potvrditi da je uočeni stup vode izazvan djelovanjem detonirajućeg štapina koji je bio postavljen kroz vodu, duž istočne obale rijeke Neretve, a eksplozija u istočnom luku mosta detonacijom eksplozivnog naboja koji je bio postavljen kao što je to označeno na slici 8-a.

Slika 8-a/Picture 8-a

Zato je na umjetnom jezeru je postavljen detonirajući štapin s jezgrom od pentrita, mase eksploziva 20 g/m, u duljini oko

The detonating cord, as displayed on the recording of picture 5 and schema of picture 6, could have been activated either by a safety fuse or electrically.

With regard to the fact that the detonation speed of the detonating cord is on the basis of PETN (respectively the speed in which the detonation wave is running along the detonating cord) about 6500 meters per second, this means that the detonation wave runs approximately fifty meters (which is somehow visible on the tape) in 0.008 seconds or 8 milliseconds. Taking into account that the speed of the camera recording (25 shots per second) between two consecutive shots is 40 milliseconds, only the shot of the situation just before the detonation is visible and the shot immediately after the complete detonation of the detonating cord and explosive charge.

This afore-mentioned conclusion has also been proven experimentally. The experiment has been set up in a way to simulate the activation of the explosive charge through water as assumed in schema of picture 6.

2.2 DESCRIPTION OF THE EXPERIMENT

The experiment has aimed to proof that the noticed water pillar has been caused by the effects of the detonating cord, which has been positioned in the water along the east bank of the Neretva River, while the explosion in the eastern arch of the bridge by a detonation of the explosive charge, which has been set up at the bottom part of the east arch of the bridge as displayed on Picture 8-a.

Slika 8-b/Picture 8-b

For this reason, a detonating cord has been set up at an artificial lake (with a core made out of PETN with an explosive mass of

20 metara, a na dubini oko 50 cm ispod površine vode kao što je označeno na slici 8. Taj detonirajući štapin aktiviran je s desnog kraja pomoću električnog detonatora. Na lijevom kraju štapina postavljen je eksploziv - TNT, mase 200 g. Proces detonacije sniman je TV kamerom postavljenom okomito na pravac prostiranja štapina. Korištena je TV kamera brzine snimanja 25 snimaka u sekundi.

2.3 REZULTATI EKSPERIMENTA

Kompletan eksperiment snimljen je kamerom iste brzine i nalazi se na video zapisu u DVD 3 u prilogu ovog teksta. Na donjim slikama pokazane su bitne činjenice koje potvrđuju gornju pretpostavku.

- Nakon 40 ms (što je najkraći vremenski interval koje kamera može zabilježiti) uočava se «plamena lopta» na lijevoj strani slike 9-b, koja predstavlja detonaciju eksploziva, 200 g. TNTa.
- na slijedećem snimku slika 9-c, nakon 80 ms, jasno se uočava pojava uzdužnog vodenog stupa, koji čine vodene kapljice koje je u vis izbacio udarni val plinova produkata detonacije štapina.
- Dizanje linijskog vodenog stupa, zbog inercije vodene mase, kasni u odnosu na detonaciju štapina pa se zato vidi prvo eksplozija 200 g. TNTa, a zatim dizanje vodenog stupa slika 9-d.

20g/m along a distance of 20 meters and at a depth of approx. 50 cm under the surface as marked on picture 8.

That detonating cord has been activated from the right end with an electric detonator. The explosive - TNT of mass 200g - has been set up at the left end of the cord.

The detonation process has been hereby recorded by camera vertically to the direction of the cord laying. A TV camera has been used for recording with a speed of 25 shots per second.

2.3 RESULTS OF THE EXPERIMENT

The entire experiment has been recorded by a camera of the same speed and is attached to this text as a video record on DVD 3. The pictures below show important facts which confirm the afore-mentioned assumption.

- After 40 milliseconds (which is the shortest time interval a camera can record), a "fire ball" at the left corner of picture 9-b is noticeable, which presents the detonation of 200g TNT.
- at the following shot on picture 9-c, after 80 milliseconds, the occurrence of a longitudinal water pillar is clearly noticeable. This pillar is made of water drops that have been thrown into the air by a flood wave of gas products resulting from the detonation of the cord.
- The raising of the in-line water pillar due to inertia of the water mass comes late in relation to the detonation of the cord. Therefore, the 200g TNT detonation is firstly visible and then the raising of the water pillar, picture 9-d.

a) $t = 0$ s

b) $t = 40$ ms

c) $t = 80$ s

d) $t = 120$ ms

Slika 9. Rezultat eksperimenta

Picture 9. The result of the experiment

2.4 USPOREDNA ANALIZA EKSPERIMENTA I SEKVENCI RUŠENJA STAROG MOSTA

Usporedna analiza sekvenci prije i za vrijeme rušenja Starog mosta i rezultata eksperimenta, potvrđuje opravdanost pretpostavke da je Stari most srušen miniranjem kao što je to označeno na slici 5, a ne pogotkom topničkog projektila.

Na slikama 10, 11 i 12 prikazani su događaji u istom vremenu i to a) prema TV ORF2 i b) na eksperimentu. Na temelju usporedbe tih istodobnih nameće se zaključak:

- da je uzdužni vodeni mlaz duž istočne obale rijeke Neretve posljedica detonacije detonirajućeg štapina postavljenog kroz rijeku,
- da je eksplozija u donjem dijelu istočnog luka mosta, neposredno prije dizanja linijskog vodenog stupa, posljedica detonacije eksplozivnog naboja koji je prouzrokovao rušenje mosta.

2.4 COMPARATIVE ANALYSIS OF THE EXPERIMENT AND SEQUENCES OF THE OLD BRIDGE DESTRUCTION

The comparative analysis of the sequences before and during the destruction of the Old Bridge and the results of the experiment proof the justification of the assumption that the Old Bridge has been destroyed by mine action as marked on picture 5, and not by hits of artillery projectiles.

Pictures 10, 11 and 12 show events happening at the same time according to a) TV ORF 2 and b) according to the experiment. Based on the comparison of these simultaneous events, the following conclusion poses itself:

- that the longitudinal water gush along the east side of the Neretva river is a consequence of a detonation of the detonating cord, which has been set up in the river.
- that the explosion in the bottom part of the eastern bridge arch, just before the raising of the in-line water pillar, is a consequence of the detonation of explosive charge which has caused the destruction of the bridge.

Ove paralelne slike ukazuju na veliku sličnost efekta dobivenog tijekom eksperimenta i u kadrovima rušenja Starog mosta koje je snimila TV ORF2 i TV Mostar.

These parallel pictures indicate a high similarity of the effects, which have been gained during the experiment, and the scenes of the destruction of the Old Bridge on the recordings of TV ORF 2 and TV Mostar.

Stari most (TV ÖRF 2)
Old Bridge (TV ÖRF 2)

Eksperiment
Experiment

Slika 10 $t = 0$ s Picture 10

Slika 11 $t = 80$ ms Picture 11

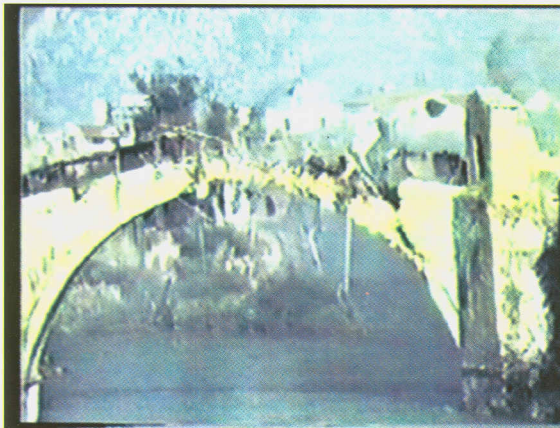

Slika 12 $t = 120$ ms Picture 12

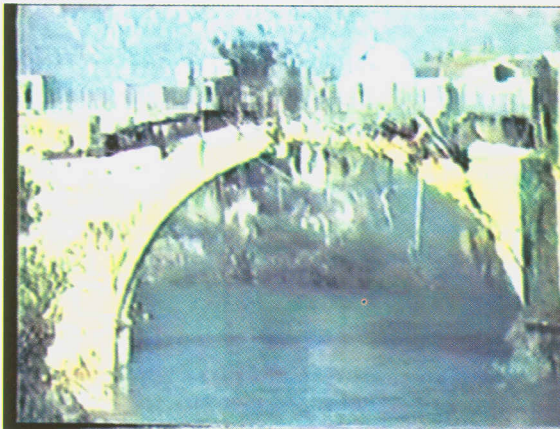
Isto tako i paralelni snimci a) sekvence od TV Mostar i b) rezultati opita, istodobnih događaja na slikama 13, 14 i 15 ukazuju na sličnost efekata, tj. na veliku vjerojatnost da je Stari most srušen miniranjem a ne topničkim projektilom.

In addition to that, the parallel shots of a) the sequence of TV Mostar and b) the results of the experiment of the same events on picture 13, 14 and 15 point to the similarity of effects. This means that there is high probability that the Old Bridge has been destroyed by mine action and not by hits of artillery projectiles.

Stari most (TV Mostar)
Old Bridge (TV Mostar)

Slika 13 $t = 0$ s Picture 13

Slika 14 $t = 80$ ms Picture 14

Slika 15 $t = 120$ ms Picture 15

Eksperiment
Experiment

3. MIŠLJENJE

Na temelju proučavanja dostupne video dokumentacije i izvršenog eksperimenta može se konstatirati sljedeće:

- a) Velika je vjerojatnost da rušenje Starog mosta nije izvršeno paljbom iz tenkovskog topa, nego detonacijom eksplozivnog naboja (ili minskoeksplozivnog sredstva) postavljenog u donjem dijelu luka mosta. Samo aktiviranje naboja izvršeno je preko detonacionog štapina koji je aktiviran iz blizine Starog mosta, i to najvjerojatnije s lijeve, odnosno istočne obale Neretve.
- b) Na takav zaključak ukazuje detaljno promatranje snimki TV ORF 2 i TV Mostar, koje su snimale spomenute događaje, neposredno prije rušenja i samo rušenje Starog mosta. Dio kadrova promatranih snimaka TV ORF2 prikazan je na slikama 2 i 3, a dio kadrova promatranih snimaka TV Mostar prikazan je na slici 4.
- c) Pravilan uzdužni stup («vodoskok») vidljiv u mirnoj vodi duž istočne obale, neposredno prije samog rušenja Starog mosta, s velikom vjerojatnošću je bio uzrokovan detonacijom detonirajućeg štapina postavljenog u vodi. Naime, ekspanzija plinova, koji su produkt detonacije štapina pod vodom, imaju za posljedicu dizanje vodenog stupa u obliku karakterističnog «vodoskoka» čije su dimenzije ovisne o vrsti i količini eksplozivnog naboja i dubini na kojoj je postavljen. Ovu tvrdnju zorno potvrđuje eksperiment prikazan na DVD 3 u prilogu ovog teksta.
- d) Vremenski gledano, zbog sporosti kamere, vodoskok se pojavljuje praktički istodobno kada i eksplozija u donjem dijelu mosta, koja je vidljiva po crnom oblaku
– produktima detonacije eksplozivnog naboja.
- e) Eksperiment koji je proveden u cilju potvrde navedene teze, i organiziran tako da simulira pretpostavljeni način rušenja Starog mosta posredstvom detonirajućeg štapina, pokazao je da je s velikom vjerojatnošću rušenje Starog mosta moglo biti obavljeno aktiviranjem eksplozivnog naboja u donjem dijelu luka mosta, posredstvom detonirajućeg štapina.

3. OPINION

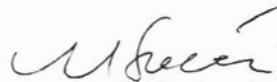
Based on the studying of the accessible video documentation and the conducted experiment, the following can be concluded:

- a) There is a high probability that the Old Bridge has not been destroyed by attacks of gun tanks, but by a detonation of the explosive charge (or mine-explosive means) which has been placed in the bottom part of the bridge arch. The activation of the charge itself has been done through a detonating cord which has been activated from the close vicinity of the Old Bridge. This happened most probably from the left, respectively, the east bank of the Neretva River.
- b) A detailed study of the recordings of TV ORF 2 and TV Mostar, which have recorded the afore-mentioned events immediately before and during the destruction of the Old Bridge itself, point to this conclusion. A part of the examined scenes of TV ORF 2 is shown on pictures 2 and 3, and part of the examined scenes of TV Mostar is shown on picture 4.
- c) The proper longitudinal pillar (“water fountain”) that is visible in calm waters along the eastern bank just before the destruction of the Old Bridge itself, has most probably been caused by a detonation of the detonating cord set up in the water. The expansion of gases, which are a product of the cord detonation underneath the water, lead to the raising of a water pillar in form of a characteristic “water fountain” which dimension depends on the type and quantity of explosive charge and the depth where it is placed. This statement is realistically confirmed by the experiment shown on DVD 3, which is annex to this text.
- d) Looking at the time perspective and due to the slowness of the camera, the water fountain practically appears at the same time as the explosion at the bottom part of the bridge, which is noticeable by the dark cloud- this is a product of the detonation of the explosive charge.
- e) The experiment which has been conducted with the aim to confirm the afore-mentioned thesis and which has been

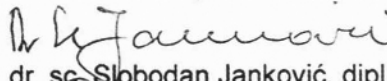
- d) Vremenski gledano, zbog sporosti kamere, vodoskok se pojavljuje praktički istodobno kada i eksplozija u donjem dijelu mosta, koja je vidljiva po crnom oblaku – produktima detonacije eksplozivnog naboja.
- e) Eksperiment koji je proveden u cilju potvrde navedene teze, i organiziran tako da simulira pretpostavljeni način rušenja Starog mosta posredstvom detonirajućeg štapina, pokazao je da je s velikom vjerojatnošću rušenje Starog mosta moglo biti obavljeno aktiviranjem eksplozivnog naboja u donjem dijelu luka mosta, posredstvom detonirajućeg štapina.

U prilogu ovog teksta nalaze se:

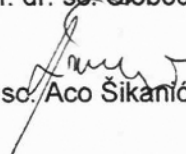
- DVD 1 koji prikazuje sekvencu koju je snimila TV ORF2 i to neposredno prije rušenja mosta i rušenje Starog mosta. Prvi video prikaz je u realnom vremenu, a drugi je usporen taj isti prikaz.
- DVD 2 prikazuje sekvencu koju je snimila TV Mostar i to neposredno prije rušenja mosta i rušenje Starog mosta (u kontinuitetu). Prvi video prikaz je u realnom vremenu, a drugi taj isti prikaz usporeno.
- DVD 3 prikazuje eksperiment prvo u realnom vremenu, a zatim usporeno.

Dr. sc. Muhamed Sućeska, dipl. ing. kem.

Prof. dr. sc. Slobodan Janković, dipl.ing. str.

Dr. sc. Aco Šikanić, dipl. ing. str.

**Ured za planiranje rušenja građevinskih objekata
Dr. Reiner Melzer, diplomirani inženjer građevine
Službeno i pod zakletvom postavljeni vještak za probleme urušavanja, vibracija i šteta pri
rušenju građevinskih objekata
Omsewitzer Höhe 7, D-01157 Dresden**

**tel.: +49 351 421 820 1
fax.: +49 351 421 820 2
Mob.: +49 172 3570 179**

**Odvjetnik gđin. Božidar Kovačić
Prins Mauritsplein 28
NL-2582 ND The Hague
The Netherlands**

Vaš br.

**Vaš dopis od
10.9.2007.**

**Naš br.
Me**

Dresden, 4.10.2007

Okolnosti rušenja mosta „Stari most“ u Mostaru, moja stručna potvrda i CV

Poštovani gospodine Kovačić,

U prilogu je moj profesionalni CV te moja tehnička potvrda „Analize rušenja Starog mosta prema dostupnim video snimcima“ koju su napisali Sućeska, Janković i Šikanić u siječnju 2006.

Iskreno Vaš,

Dr. Melzer

Dr. Rainer Melzer, diplomirani inženjer građevine
Ured za planiranje rušenja građevinskih objekata
Službeno i pod zakletvom postavljeni vještak za probleme urušavanja, vibracija i šteta pri rušenju građevinskih objekata

Omsewitzer Höhe 7, D-01157 Dresden
Telefon: + 49 351 421 18 201
Fax: + 49 351 421 8202
Mobilni telefon: + 49 172 357 0179

Profesionalni tijek i opis mojih sadašnjih aktivnosti

1. Profesionalni tijek

Period	Profesionalna djelatnost
1972 – 1976	Studij i diploma građevinarstva, smjer- konstruktivni inženjering u gradnji na Tehničkom Sveučilištu u Dresdenu
1976 – 1979	Projektant u gradnji u projektom uredu Wismut Ag-a u Chemnitzu
1979 – 1990	Znanstveni asistent na Tehničkom Sveučilištu u Dresdenu, docentura u polju dinamike gradnje, eksperimentalna i tehnička dinamika gradnje, inženjering u vibracijama, istraživanja u procesima pri dizanju u zrak građevinskih objekata; podučavanje statistike i dinamike
1985	Promocija A, «Identifikacija dinamičnih parametara u gradnji»
1991 – 1994	Znanstveni suradnik na Sveučilištu Ruhr u Bochumu; istraživački projekt «dizanje u zrak i rušenje dimnjaka»; savjetovanje pri dizanju u zrak građevinskih objekata
1994 – sadašnjost	Ured za planiranje rušenja građevinskih objekata; planiranje rušenja i dizanja u zrak s tehničkih i mehaničkih aspekata
1997 – sadašnjost	Službeno postavljenje vještaka za odnose urušavanja, vibracija i šteta pri rušenju građevinskih objekata; sudske i privatno stručno mišljenje o rušenju građevinskih objekata, stručno mišljenje o vibracijama kao i o mjerenjima istih

2. Trenutno polje djelatnosti

Do sad sam odgovorno planirao eksplozije više stotina industrijskih dimnjaka, više različitih pogona, 34 nebodera kao i 46 mostova.
Promatrajući i ocjenjujući ove eksplozije, dobio sam detaljne spoznaje o djelovanju eksplozije, pri čemu sam postao stručnjak za vibracije u eksplozijama, pritisak odnosno djelovanju eksplozije pri razaranju. Zahvaljujući tim spoznajama, uspjelo mi je uostalom da, zajedno s ostalim stručnjacima, primjenim mnoštvo novih procesa u polju eksploziva pri rušenju građevinskih objekata.

Osим toga se bavim dinamičnim problemima u gradnji, stručnim mišljenjima po pitanju vibracija i mjerenjima titraja. Obavljaо sam ove djelatnosti u Njemačkoj, iako rjeđe u zemljama Europske Unije, djelavaо sam i u Švicarskoj te u Skandinaviji.

Kroz djelatnosti stručnjaka pod zakletvom povjereni su mi kriteriji nepristrane, odnosno objektivne obrade stručnog mišljenja.

Dresden, 22.09.2007.
Rainer Melzer
/u potpisu/

Dr. Rainer Melzer, diplomirani inženjer građevine
Ured za planiranje rušenja građevinskih objekata
Službeno i pod zakletvom postavljeni vještak za probleme urušavanja, vibracija i šteta pri
rušenju građevinskih objekata

Omsewitzer Höhe 7, D-01157 Dresden
Telefon: + 49 351 421 18 201
Fax: + 49 351 421 8202
Mobilni telefon: + 49 172 357 0179

Stav prema analizi razaranja mosta «Stari Most» u Mostaru na temelju video-snimaka

Sadržaj:	Stranica
1. Činjenice	1
2. Situacija	1
3. Opis mosta	1
4. Vlastita interpretacija video-snimaka	2
5. Stav o raspoloživoj analizi	2

Dresden, 04.10.2007.
Rainer Melzer
/u potpisu/

/pečat vještaka/

1. Osnova

- (1) Sućeska, M., Janković, S., Šikanić, A. : Analiza rušenja Starog Mosta prema dostupnim video-vrpama; Zagreb, siječanj, 2006
- (2) Cramer, H.: video-snimak : «Kasumović-vrpca» od 08.11.1993.
- (3) Cramer, H.: video-snimak : «Scott-vrpca» od 09.11.1993.
- (4) Cramer, H.: video-snimak : «Pačata-vrpca» od 09.11.1993.

2. Situacija

Analirale su se okolnosti pada povijesnog mosta (u obliku luka) «Stari Most» preko rijeke Neretve u gradu Mostaru. U sljedećoj analizi zauzet ću stav stručnjaka za rušenje građevinskih objekata. Moje će mišljenje, unatoč dramatičnom procesu i osobnom gađenju prema ovom «ubojstvu mosta», isključivo sadržavati činjenične odnosno tehničke aspekte, te će biti u potpunosti bez predrasuda.

3. Opis mosta

Povijesni i vrijedni most u obliku luka preko rijeke Neretve podignut je od kamenih blokova koji su međusobno bili spojeni metalnim šipkama. Odnos između raspona širine i visine luka (takozvani stupanj odvažnosti) bio je malen. Zahvaljujući tom malenom «stupnju odvažnosti»

i postojećoj, šipkama vezanoj, masivnoj površini potporanja, u svakom je slučaju posjedovao veliku stabilnost, koja mu je omogućivala otpor prema udarcima granata.

4. Vlastita interpretacija video-snimaka (2) do (4)

Video s nimak broj (2) jednoznačno pokazuje dugotrajan udarac granate na most iz oružja, koje je bilo smješteno niz rijeku. Udarac je doduše dosta oštetio most, međutim, on nije doveo do pada mosta. Granate su propriješno letjele prema pravcu dužine mosta i zbog toga su jasno i isključivo udarile u bočni zid mosta koji je smješten niz rijeku.

U sljedećim video-snimkama jasni učinci nastaju ispod luka, odnosno na poprečnom zidu mosta, koji leži točno paralelno s prijašnjim pravcem iz kojega je pucano. Takvi učinci ne mogu, iz balističkih razloga, biti proizvedeni granatom iz prijašnje pozicije pucanja.

Video-snimak (3) sljedećeg dana pokazuje prvu eksploziju na desnom (istočnom) mosnom potpornju koji je već bio oštećen dan ranije. Ta prva eksplozija ne dovodi do pada mosta. Tek druga, kasnije jasna eksplozija učinila je da most padne. Pad i druga eksplozija snimljeni su s drugog položaja na videu 4.

U (3) je prije prve eksplozije vidljiv jasan ali prostorom ograničen i vrlo kratak bljesak na strani rijeke desnog potpornja pod lukom mosta. Nekoliko trenutaka kasnije voda Neretve se čisto linearno diže u zrak i u isto vrijeme događa se eksplozija jedne površine potpornja, gdje je ranije viđen bljesak.

Upravo nastup bljeska prije eksplozije zapravo, prema mom mišljenju, isključuje djelovanje granate.

Ovakvi procesi jasno ukazuju na eksploziju eksplozivnog naboja na potpornju mosta. Eksplozivni naboj upaljen je preko ne-električnog okidača, međutim s kratkotrajnim oklijevanjem. Okidač je potaknula eksplozivna uzica, a koja je, velikom većinom bila pod vodom i tako je omogućila daljinsko okidanje s položaja toka Neretve.

Eksplozivna uzica nastavlja detonirati brzinom od nekih 6000 m/s, odnosno, detonacija se nastavlja dešavati nekih 6 metara u širinu po milisekundi. Dizanje linije vode u zrak događa se zahvaljujući tromosti vode u nekoliko desetina sekunde, što je mnogo sporije nego detonacija eksplozivne uzice, tako da bljesak od detonirajuće eksplozivne uzice osim vode na kraju te uzice, odnosno, na njenom cilju, što će reći, na mostu, biva vremenski vidljiv prije djelovanja vode.

U takvom vremenskom poretku od nekoliko desetina sekunde, dozvoljava se i vrijeme oklijevanja okidača u eksplozivnom naboju tako da vidljivo djelovanje eksploziva na mostu počinje u otprilike isto vrijeme s vidljivim vodenim linijama.

5. Stav prema raspoloživoj analizi (1)

Nakon detaljnog studiranja analize (1), stranice od 1 do 15, ne prepoznajem nikakve bitne tehničke nepravilnosti.

U (1) prvi bljesak na potpornju se ne prepoznaje. Također se ne može sa sigurnošću reći da su se do pada mosta umjesto jedne, zaista dogodile 2 odvojene eksplozije. Razlog tome je vjerojatno smanjena frekvencija slike (25 slika u sekundi) i tehnika rezanja raspoloživog materijala (u video koji je meni dan na raspolaganje, rekonstruirane su i takozvane polu-slike, što je zapravo efektivno 50 slika u sekundi).

Zaključci izvedeni u analizi (1) su u svakom slučaju tehnički ispravni.

Stoga se, i prema osobnom promatranju raspoloživih video-materijala svakako i u potpunosti mogu priključiti izjavama u (1).

Helge Kramer

Graisch 1

91278 Pottenstein

Tel; 09244-7285

Fax; 09244-1545

Helge.cramerlanet-interkom.de

Slobodan Praljak
Kraljevec 35 a
10 000 Zagreb

Scott video

Pottenstein, 23.07.2005.

Poštovani gospodine Praljak,

Britanica, u Mostaru poznatog kao Scotta, koji je 9.11.93. snimio rušenje Starog mosta, nisam mogla pronaći; ostao je zagonetna figura a njegovo se nedavno nestajanje navodno povezuje s kaznenim djelom u Južnoj Americi. Prema ovim posljednjim informacijama, ja sam u proljeće 2004. godine krenula u potragu za tajnovitim «Scottom». Od tada, imam sljedeće informacije:

Izvor i materijali

Filmska prava na «Scottov» materijal u posjedu su londonske produkcijske kuće Mentorn; ne mogu sa sigurnošću tvrditi ima li ova tvrtka-nasljednik jedinstvena prava na snimak britanske tvrtke iz Mostara 1993 ili posjeduje samo kopiju. Pri Mentornu sam se potrudila dobiti kopiju sirovog materijala, međutim dobila sam samo isječak iz jednog njihovog filma za BBC, koji sadrži Scottove scene rušenja mosta. Na temelju materijala ne mogu u potpunosti tvrditi da su to zaiste sve Scottove snimke rušenja, ali sam uvjerena da to nije sve. Materijal je isječen i ukazuje na jednu neobičnost; nakon različitih scena pada granata počinje odlučujuća scena ali ona ne počinje s pogotkom odnosno eksplozijom koja ruši most, već počinje skoro sekundu kasnije; prva je scena stabilna, stoga smatram, da je u momentu uključenja nespretno izrezano dva, tri ili čak i više «frames» (isječka). Smatram da ovaj rez dramatičnu scenu više ne čini tako dinamičnom kakva bi ona inače bila da prvi kadrovi nisu tako mutni. To je pogreška u rezanju koju si jedan dobar montažer nije mogao dopustiti. Što materijal doista sadrži, može se ustanoviti samo na temelju originala. Film mora da se

prikazivao u Engleskoj 1994. Isječak koji ja imam pokazuje jednog mladića, koji nastupa pred kamerom u Mostaru, a u studiju komentira scene iz vlastitih saznanja. Tog mladića se van etera često naziva «Jim Wilson», a na jednom ga se mjestu spominje kao «ex-service-čovjeka» kome je nakon bosanskog zadatka ucijenjena glava. Ne mogu sa sigurnošću tvrditi da je «Wilson» upravo «Scott» koji je snimio pad mosta. U vezi toga mi u Mentornu također ništa nisu odgovorili.

«Scott» i situacija pred mjestom

«Scott» je nakon informacija iz Mostara koje se podudaraju navodno James Wilson, rođen 1972. u Edinboroughu: sa 17 godina se priključio britanskoj vojsci, s 18 je sudjelovao u zaljevskom ratu, sa svojom je jedinicom s američkim bombarderima dospio u «prijateljsku vatru» i preživio kao jedini neozlijeđeni. Napustio je vojsku i navodno je postao mirovni aktivist na Mirovnom Institutu u Bradfordu (moja tamošnja istraživanja o Jamesu Wilsonu nisu urodila nikakvim plodom). Navodno se od lipnja 1992 do ožujka 1993 u Mostaru borio kao dobrovoljac, najprije u HVO-u protiv Srba; nakon toga zajedno s još deseticom zamijenio strane i priključio se mostarskoj brigadi na muslimanskoj strani; navodno je u ožujku 1993 napustio Mostar i vratio se u Englesku.

U rujnu 1993 Wilson se u Mostar navodno vratio kao kameraman britanske filmske postave; navodno je ostao u Mostaru s ručnom kamerom za produkciju, nakon što se njegova ekipa vratila u London.

8.11.1993. Wilson je navodno snimio prve snimke raketiranja mosta s Hi8 Kamerom, koje je jedan vojnik Armije BIH donio u Sarajevo te su tamo emitirani preko TVBIH 10.11.1993.

Ujutro, 9.11.1993. Wilson je oko 9 sati došao na mjesto događaja otkuda je snimao pad mosta: bilo je to isto mjesto odakle je dan prije vojnik Kasumović snimio raketiranje sa VHS kamerom. Na tom stepeništu bombardirane kuće već je poziciju zauzeo vojnik Eldin Palata sa svojom VHS kamerom koji je živio u neposrednom susjedstvu te koji je nakon prvih raketiranja tog drugog dana napustio poziciju, jer je računao na to da već teško oštećeni most neće doživjeti sljedeći dan. Palata je Škota poznao letimično, međutim znao je da pripada okruženju britanske TV postaje, ali mu je više ostao u sjećanju kao nezavisni suradnik koji je potpomogao TV ekipe informacijama o mjestu (gradu) i koji je također dobio Hi8 Kameru nakon što je ekipa ponovno napustila Mostar. Toga je jutra Wilson došao sam ali je, za razliku od Palate i Kasumovića dana prije, imao stativ za kameru, s kojim se mirne duše postavio ispred Palata na najbolju poziciju. Palata je nakon toga napustio poziciju i snimio svoj materijal s drugog mjesta.

Wilson je nadalje svoje snimke o urušavanju mosta odmah presnimio na VHS na RTV-u Mostar i s originalnim materijalom odmah, 9.11.1993. odletio za Sarajevo, prenoćio u TVBIH i sljedeći dan napustio Bosnu. Negdje oko 15.11.1993. jedan je suradnik RTV-a Mostar s VHS-kopijom Wilsonovog materijala došao u Sarajevo, gdje je to onda emitirala TVBIH. Wilson je u Londonu pokušao dati svoj materijal na Channel 4, međutim, tamo nije bilo zainteresiranih: kasnije je te snimke prikazao austrijski program.

Toliko o priči u Mostaru. Ona sadrži razne neobičnosti: TVBIH mora da je više nego uspavana, kada je već tamo, 9.11. postojao kameraman s aktualnim i senzacionalnim snimkama rušenja mosta, a koje se nisu emitirale. Kameraman sam po sebi mora da je bio zbunjen, ako je ostavio VHS kopiju u Mostaru (otkud nije moglo biti emitirano), a zatim dva sata kasnije kod odašiljačatelja u Sarajevu ne čini to isto, već na originalni film «zalijepi» tek jedan okretaj i drugi dan ga neemitiranog iznese iz zemlje. Austrijska televizija nije prikazala

Scottove snimke kasnije, već ubrzo nakon pada mosta (ako ne već i navečer 9.11.). I britanska se televizija pokazala nejasnom, poslavi produkciju u Mostar, a zatim se pravila nezainteresiranom za senzacionalne snimke koje donosi vanjski dopisnik s mjesta događaja.

Smatram da informacije iz Mostara nisu u potpunosti točne niti se može odrediti ocjena filma. Prema vlastitoj interpretaciji Mentornovih filmskih isječaka, Wilson je svoje snimke pada mosta stavio u isti film, na čijoj je obradi radio u Mostaru. Konačni snimak će o tome dati informacije (sigurno se do njega može doći u Londonu): oko toga se više nisam trudila jer mi na kraju «Scott» kao i njegovi snimci za moj projekt više nisu bili relevantni. Šaljem vam VHS kopiju isječaka koje imam preporučenom poštom kao i jednu kopiju dokumentarnog filma koji sam izrezala iz skupljenog materijala o Mostaru. Zadnji dio u trajanju od cca. 93 minute (prva skica je još 15 minuta duža) završit ću u kolovozu zajedno sa Stefanom Urlassom: VHS vrpca pokazuje dio kako bi sad trebalo biti. Na televiziji o ovoj temi gotovo da uopće više ne postoji interes, ne može se posuditi primjerak čak ni nakon mnogo truda tako da će sve ostati na prikazivanju na festivalima dokumentarnog filma. Dokumentarni film je na kraju svega ipak jedan skupi hobby.

S Mentornom sam pregovarala preko sljedećih adresa:

Nick Vance

Voditelj prodaje, Sunset + Vine & Music Box

Televizijska kuća

30 sackville street, London, W1S 3DY

direktna linija

+ 44 (0) 20 7478 73 56

Fax: + 44 (0) 20 7478 7356

Helge Kramer

Graisch 1

91278 Pottenstein

Tel; 09244-7285

Fax; 09244-1545

Helge.cramerlanet-interkom.de

Slobodan Praljak
Kraljevec 35 a
10 000 Zagreb

Mostar- video

Pottenstein, 23.09.2005.

Poštovani gospodine Praljak,

Nisam zaboravila na potragu za video materijalima o rušenju mosta; međutim ne mogu Vam se pohvaliti s nikakvim uspjehom. Engleski TV film sa «Scott-videom» i intervjuiima s navodnim kameranom James Wilsonom u Londonu sam naručila još početkom kolovoza, u međuvremenu sam se više puta o tome raspitivala, također sam dobila obavijest da su mi poslali VHS materijal, međutim, vrpca još uvijek nije stigla. To sličí situaciji u Sarajevu; budući da s bosanskom televizijom nemam nikakvih direktnih kontakata, pokušavam dobiti bolju BetaSP kopiju preko jednog kamermana u Sarajevu s kojim sam se sprijateljila. Danas sam saznala da se on prije nekoliko tjedana «vrtio» po susjednoj državi te da se uopće nije pobrinuo za ovo pitanje; sada će to napokon učiniti.

Beta kopija trake, koju sam dobila pri RTV Mostar , je nadam se, kod Vas (direktno sam je iz studia Dresden poslala za Zagreb); kvaliteta je nezadovoljavajuća, tako da se samo nadam, da ću preko posrednika u Sarajevu doista dobiti bolju kopiju. Toliko od mene samo kao međuvijest, eto; nadam se da ću se uskoro javiti s boljim vijestima.

Srdačan pozdrav, Helge Cramer

BOŽO PEHAR

Ja, Božo Pehar, sin Mate, rođen 8.4.1937 u Humcu, općina Ljubuški, sa prebivalištem u _____ i boravištem _____, na traženje obrane Slobodana Praljka, protiv kojeg se pred Međunarodnim kaznenim sudom za zločine počinjene na prostoru bivše Jugoslavije, vodi kazneni postupak, upozoren da istinito govorim samo o meni poznatim činjenicama, dajem slijedeću

IZJAVU

U lipnju 1992.g. uživio sam u Mostaru, a u to vrijeme Mostar je bio pod stalnim napadom JNA. Bio sam pripadnik inženjerijske postrojbe HVO –a u Mostaru, operativne zone Jugoistočna Hercegovina.

Sjećam se dobro da je dana 7.6. 1992. g u prostorije HVO-a, koje su se nalazile na Pravnom fakultetu u Mostaru, došao meni nepoznat vojnik i rekao mi da je Slobodan Praljak dao naredbu da se zaštititi Stari most. Taj vojnik rekao je da treba nabaviti daske za zaštitu mosta. 8.6. 1992 g. Ante Ivanković koji je bio moj nadređeni, rekao mi je također za naredbu Slobodana Praljka i zatražio me da osiguram daske za zaštitu mosta i da tijekom noći zaštitim most. Naredba da radimo tijekom noći izdata je radi naše zaštite jer smo se mogli približiti mostu sa većom sigurnosti nego li po danu.

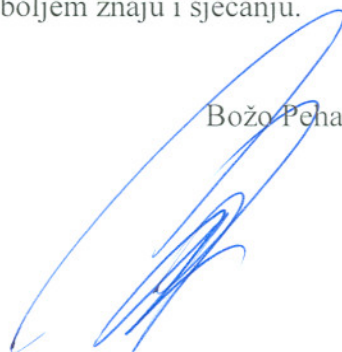
Unatoč kaosu u gradu zbog stalnog granatiranja od strane JNA , nabavio sam potreban materijal za izvršenje naredbe i uspio sam osigurati kamion dasaka. Daske su bile debljine 5 cm, najdeblje koje sam mogao naći.

Noću, 8.6.1992, oko 22 sata zajedno sa inženjerskom grupom u kojoj je bilo nas 40, radio sam na zaštiti mosta, oblažući ga daskama. Za vrijeme rada oko nas su padale granate, ali zadatak smo izvršili u 01 sat 9.6.1992.g..

Upozoren sam na posljedice davanja neistinite izjave pa potpisom potvrđujem da sam Izjavu dao istinito, dobrovoljno, prema mojem najboljem znaju i sjećanju.

U Mostaru, 13.5.2005.g.

Božo Pehar.

**SRUŠENE I OŠTEĆENE
KATOLIČKE CRKVE I
VJERSKI OBJEKTI U BiH U
RATU 1991. – 1995.**

**Srušeno i devastirano od nekih
postrojbi A BiH**

Činjenice

Biskupije u Bosni i Hercegovini

SRUŠENI I OŠTEĆENI VJERSKI OBJEKTI	Broj objekata
Neke postrojbe A BiH	290

SRUŠENI I OŠTEĆENI VJERSKI OBJEKTI	Broj objekata
Neke postrojbe A BiH	1

SRUŠENI I OŠTEĆENI VJERSKI OBJEKTI	Broj objekata
Neke postrojbe A BiH	3

Intervju Gorana Milića i predsjedavajućeg predsjedništva gosp. Sulejmana Tihića

**Mjesto: Slavonski Brod
Ante Prkačin – Domaćin**

Član Hrvatskog narodnog vijeća BiH - Petar Jozelić

Veleposlanik BiH u Zagrebu - Zlatko Dizdarević

Šefica kabineta predsjednika predsjedništva BiH - Sehada Kolenović

Predsjednik predsjedništva BiH - Sulejman Tihić

•Tihić: Terorizam u BiH, nikada u BiH nije počinjen niti jedan teroristički čin, međunarodne snage, civilne i vojne postrojbe u BiH od Daytonskog sporazuma, nikada niko, na onom dijelu barem gdje je bila Armija BiH, a i u cijeloj Bosni u krajnjem slučaju nikada nitko nije bacio kamen na stranca, stranog vojnika, na međunarodnog predstavnika, a kamoli da je pucao ili nekoga povrijedio.

INTERVJU SULEJMAN TIHIĆ I GORAN MILIĆ - HRT

•Tihić:Da li postoji leglo terorizma u Bosni, možda postoji u Njemačkoj, možda postoji u Hrvatskoj, no to su sve samo pretpostavke.

•Tihić:Bosna i Hercegovina je, Bosanski narod, ako se asocira na Bošnjački narod, su najveće žrtve u prošlom ratu. Oni su pretrpili najveće i najviše ih je ubijeno, **nikada nismo posegli za odmazdom, nikada nismo posegli za osvetom.** I kada se desila Srebrenica u Bosni i

Hercegovini, nije bilo odmazde i osvete. **Nikad se nismo koristili terorizmom kao metodom borbe.** To je suprotno našem biću, suprotno politici koju mi vodimo u BiH. Tako da, mislim da su to uglavnom političke špekulacije, da BiH nije pogodno tle, bosanski muslimani, oni su europski autohtoni narod, oni nemaju te sklonosti, **to je narod koji je naučio na jednu toleranciju, uvažavanje drugoga i drugačijega, to je rat pokazao, uostalom tamo gdje su bili bošnjaci u jačini ni jedna crkva nije srušena, znate.** Tamo bogami na drugim područjima u republici srpskoj znate da je sve srušeno, pa tamo gdje je bio HVŌ, također uglavnom.

INTERVJU SULEJMAN TIHIĆ

Tihić: Tada na onom samom početku i BiH i Hrvatska bile su izložene agresiji, da bi se kasnije neke stvari promjenile kada su neki htjeli da se pridruže Miloševiću u podjeli Bosne.

U Hercegovini je nažalost došlo i do sukoba, nešto i u Srednjoj Bosni. To su otprilike one teritorije koje su po nekom Karađordevskom sporazumu trebale da pripadnu Hrvatskoj, ali tu su bili sukobi uglavnom.

PREDGOVOR

Dva su pitanja

1. Da li gospodin Sulejman Tihic laže?
(LAŽ – svjesno zanemarivanje činjenica)
2. Da li gospodin Sulejman Tihic ne govori istinu?
(Zbog toga jer ne poznaje činjenice)
A uz drugo pitanje treba nam odgovor – kako to da član Predsjedništva BiH, predsjednik SDA – najjače bošnjačko – muslimanske stranke ne poznaje činjenice ?!

A činjenice su :

1. Njegov i njihov vođa je u “Islamskoj deklaraciji “ – političkom projektu “tolerantnog naroda“ napisao:

“ Polazući pravo da sam uređuje svoj svijet, Islam jasno isključuje pravo i mogućnost djelovanja bilo koje strane ideologije na svom području. Nema dakle laičkog principa, a država treba da bude izraz i da podržava moralne koncepte religije”.
2. I taj je ideološko – politički projekt jednog od tri ravnopravna naroda u BiH tiskan u više od 200.000 primjeraka, 1990. godine.
3. On je i oni su pokušavali sklopiti “Historijski sporazum” između Muslimana i Srba o ostanku BiH u Jugoslaviji a da pritom Hrvate nisu niti spominjali, niti pitali, kao da ih nema.
4. On je, Alija Izetbegović, grmio na predizbornim skupovima “građanska država ili građanski rat”, kako to prenosi “Oslobođenje” iz 1990. a sve to u skladu s tezama “Islamske deklaracije”.
5. On je i oni su JNA smatrali snagom koja će BiH (čitaj Muslimane) spasiti od rata i onda kada je ta brahijalna sila ubijala i palila diljem Hrvatske.
6. On je, Alija Izetbegović, Tihicev Parteigenosse, sela Uništa i Ravno, kada su ih popalili JNA rezervisti i ini Ravnogorci, smatrao hrvatskim problemom.

A zašto ?

Zato jer je u tim selima, teritoriju BiH, živjelo hrvatsko življe. Taj atak, ta agresija, to paljenje i ubijanje u tim selima BiH, za te ustavno – pravne stručnjake nije početak agresije na tu zemlju – BiH.
“To nije naš rat” – reći će Predsjednik Predsjedništva A. Izetbegović i početak rata u toj zemlji datirati u onaj dan kad JNA napadne njega u Sarajevu.

7. Pet stotina oficira (časnika) Tihiceve vojske (A BiH) “koja nikad nije posegnula za osvetom “ (BLAGI BOZE!!), uredno je, u okviru visih komandi moralnih normi kojima se u ime naroda diči Sulejman Tihic, sudjelovalo u agresiji JNA na Hrvatsku, kao pripadnici te vojske. Te su oficire osjecaji i spoznaja pravde prozeli tek onda kada je JNA, vojska kojoj su tako revno sluzili u vrijeme napada na Hrvate u Hrvatskoj i BiH, pocela masovno bombardirati njihove kuce i ubijati njihove bliznje. I tada, tek tada, prešli su u A BiH i postali saveznici uvijek regularnom HVO-u.

8. Ti su politicki vođe, tada MUSLIMANSKOG NARODA, primili u regularne postrojbe svoje A BiH 2.700 mudzahedina.

Ostalih 2 – 2.5 tisuće “bozjih ratnika” samostalno su zastupali ideje Bin Laden, sirili su ideje humanog ratovanja, i cijela je vojska klicala Allahu ekber u ime BiH i jednakopravnosti njenih naroda. Poginuli su postajali shehidi. A sve to u okvirima Ustava BiH, ravnopravnosti i suverenosti naroda Hrvata, Bošnjaka i Srba.

9. Gospodin Tihic, u skladu sa svojim spoznajnim mogućnostima, nema pojma tko je i kako i kada ubio 1.147 (tisućstočetrdeset sedam) civila i zarobljenih vojnika HVO-a, u 21 (dvadeset i jednoj) općini Središnje Bosne i Hercegovine.

I tako dalje i tome slicno.

A gospodin Tihic, nakon što je prošao srpske kazamate, utočište našao u Hrvatskoj, u Rijeci i uz svesrdnu pomoć hrvatskog vodstva, pomagao opstanku A BiH i onda kada joj je glavni protivnik postao HVO.

To je tome tako !

Pisac bi ovih redaka sada mogao naširoko razglabati o mislima i spoznajama Aristotela i Platona, Hegela i Kanta i Tome Akvinskog, mogao bi tražiti rješ enje “ Opće zagonetke “ u okviru kvantne mehanike i Heisenbergovog načela neodređenosti, teorije determiniranog kaosa i Drugog zakona termodinamike (A I PRVI JE ZAKON VAŽAN I ZNAČAJAN), a NEWTON i MAX WEBER, Starčević i KONRAD LORENZ, ne bi se smio zaobići ni FREUD i njegovo bratstvo....

I sve to bi trebalo krčkati na laganoj vatri u loncu i lagano podgrijavati tangentama i lukovima dijalektickog materijalizma, uz dodavanje velikih misli Stipe Šuvara, Predraga Matvejevića i inih nastavljača “ Kratkog kursa SKPB-a”.*

A sve to na kraju vodi tome da se obična mala, jedna istina izgubi u opsjeni lažne pameti.

*SKPB - Svesavezna Komunistička Partija Boljševika

A o čemu se zapravo radi ?

Gospodin Sulejman Tihić po svemu sudeći je uljuđena i prostojna osoba i ja tog čovjeka nikako ne želim uvrijediti.

Ali:

Ono što je gospodin Tihić izrekao jest laž, i vulgarna i bezočna, hladna i smišljena. Laž!

Gospodin Sulejman Tihić laže, on laže vulgarno, bezočno, hladno i smišljeno. On je, gospodin Tihić, član Predsjedništva BiH, tog dana, na tom mjestu, pred hrvatskim novinarima, izvadio svoga pišu iliti svoje pišalo i popišao se na ČINJENICE !

TIHIĆ TAKO

Nije za ne shvatiti i ne razumijeti čovjeka, glavnog predstavnika jednog od tri naroda koji obitavaju u BiH.

Ali Hrvati i svi podskupovi tog naroda; političari, povjesničari, intelektualci, (pošteni i nepošteni), novinari, akademici, radnici i seljaci i studenti, umjetnici, istinoljupci, ljudi od vjere i nauka vjere, europejci, udruge razne, trideset tisuća raznih nevladinih udruga šute...

Svi šute !

Nerazumljivo i jadno, udvornički i gospodski šute.

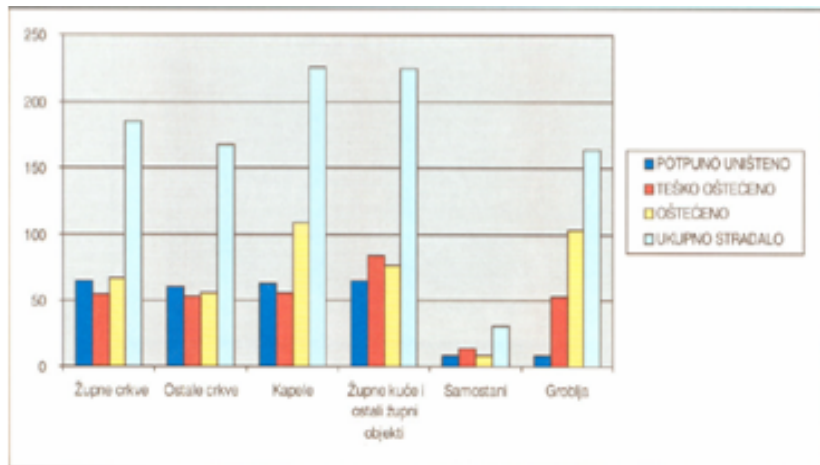
Šute s osjećajem nerazumljive povijesne krivnje.

Kukavički šute.

Slobodan Praljak

OBJEKTI	POTPUNO UNIŠTENO	TEŠKO OŠTEĆENO	OŠTEĆENO	UKUPNO STRADALO
Župne crkve	65	54	66	185
Ostale crkve	60	53	55	168
Kapele	63	55	109	227
Župne kuće i ostali župni objekti	65	84	77	226
Samostani	8	14	8	30
Groblja	8	53	103	164
UKUPNO:	269	313	418	1000

PODRUČJE JAJCA

SRUŠENE I OŠTEĆENE KATOLIČKE CRKVE I VJERSKI OBJEKTI	Potpuno uništeno	Teško oštećeno	Oštećeno	UKUPNO
Župne crkve	0	0	0	0
Ostale crkve	0	0	0	0
Kapele	0	0	0	0
Župne kuće i ostali župni objekti	0	0	0	0
Samostani	0	0	0	0
Groblja	0	0	1	1
UKUPNO:	0	0	1	1

KLJUČ, župa Ključ – rimokatoličko groblje “Latini” u gradu. Oštećeno i devastirano tijekom listopada 1996. i ožujka 1997. godine.

PODRUČJE MOSTARA I JUŽNE HERCEGOVINE

SRUŠENE I OŠTEĆENE KATOLIČKE CRKVE I VJERSKI OBJEKTI	Potpuno uništeno	Teško oštećeno	Oštećeno	UKUPNO
Župne crkve	0	0	1	1
Ostale crkve	0	0	0	0
Kapele	0	0	0	0
Župne kuće i ostali župni objekti	0	0	0	0
Samostani	0	2	0	2
Groblja	0	0	0	0
UKUPNO:	0	2	1	3

PODRUČJE MOSTARA I JUŽNE HERCEGOVINE

MOSTAR, župa sv. Petra i Pavla – župna crkva sv. Petra i Pavla i franjevački samostan . Crkva je višestruko devastirana od strane JNA i VRS, a 12.05.1993. god. u samostan je ubačena eksplozivna naprava koja je počinila najveću štetu, a od travnja do početka listopada 1993. godine pripadnici muslimanskih snaga ispalili su na samostan i crkvu dvadeset i sedam granata različitog kalibra.

JABLANICA, župa Jablanica – župna crkva Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije. Uz sakristiju eksplodirala je 21.12.1992. god. eksplozivna naprava koja je oštetila crkvu, a od 20.03.1993. godine područje župe je pod nadzorom muslimanskih snaga.

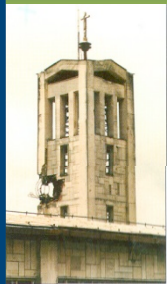
KONJIC, župa KONJIC – župna crkva sv. Ivana Krstitelja i franjevački samostan.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

SRUŠENE I OŠTEĆENE KATOLIČKE CRKVE I VJERSKI OBJEKTI	Potpuno uništeno	Teško oštećeno	Oštećeno	UKUPNO
Župne crkve	1	14	22	37
Ostale crkve	7	13	17	37
Kapele	19	23	52	94
Župne kuće i ostali župni objekti	9	19	21	49
Samostani	0	3	2	5
Groblja	8	26	34	68
UKUPNO:	44	98	148	290

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

BISTRICA, župa Bistrice – župna crkva sv. Terezije i župna kuća. Tijekom srpnja i kolovoza 1993. godine crkva je izravno pogođena topničkim projektilom i unutrašnjost je u cijelosti devastirana.

BISTRICA, župa Bistrice – kuća časnih sestara Kćeri Božje ljubavi. Kuća je u potpunosti opljačkana i spaljena

BISTRICA, župa Bistrice – grobljanska kapela i groblje. Kapela je devastirana, a groblje teško oštećeno.

BRISTOVI, župa Bugojno – filijalna crkva i groblje. Crkva je demolirana, ostali su samo zidovi, a groblje je uglavnom uništeno.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

BUGOJNO, župa Bugojno – župna crkva sv. Ante Padovanskog. Pripadnici muslimanskih postrojbi podmetnuli su eksplozivnu napravu koja je uništila vitraje i vanjski zid.

BUGOJNO – ČAUŠLIJE, župa Bugojno – grobljanska kapela sv. Mihovila i groblje. Kapela je opljačkana i teško oštećena, a sve nadgrobnne ploče su porušene.

DONJA RIČICA, župa Skopaljska Gračanica - grobljanska kapela. Kapela je opljačkana i devastirana, te petnaestak nadgrobnih spomenika je porušeno.

BUGOJNO, župa Bugojno – grobljanska kapela sv. Ivana Krstitelja i groblje. Kapela i groblje je teško oštećeno i srušeno je oko 180 nadgrobnih ploča.

GRAČANICA-HUMAC, župa Skopaljska Gračanica - filijalna crkva Srca Marijina. Crkva je tijekom 1993./94. godine demolirana, a 14.07.1996. godine spaljena je unutrašnjost crkve. S groblja su odneseni nadgrobnni križevi.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

DONJI VAKUF, župa Bugojno –filijalna crkva. Nakon što je A BiH preuzela nadzornad tim područjem eksplozivnom napravom oštećena je unutrašnjost crkve.

DRVETINE, župa Bugojno – filijalna crkva sv. Ante Padovanskoga. Crkva je spaljena i sve oko nje je u potpunosti uništeno tijekom 1995. godine.

GLAVICE, župa Glavice – župna crkva Srca Isusova i župna kuća. Crkva je u potpunosti opljačkana, a župnu kuću su opljačkali i dijelom spalili.

GLAVICE, župa Glavice – grobljanska kapela i groblje. Kapela je u potpunosti uništena, a nadgrobni spomenici su razbijeni i srušeni.

GORNJA RIČICA, župa Skopaljska Gračanica - grobljanska kapela. Kapela je uništena, a groblje lakše oštećeno.

GRAČANICA-HUMAC, župa Skopaljska Gračanica - filijalna crkva Srca Marijina. Crkva je u potpunosti opljačkana i devastirana, a župna kuća je opljačkana i spaljena.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

GORNJI VAKUF/USKOPLJE, župa Gornji Vakuf – župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije i župna kuća. U vremenu od 23.10.1992. do 31.12.1993. godine teško oštećena granatiranjem.

GORNJI VAKUF/USKOPLJE, župa Gornji Vakuf – dom sv. Ante. Dom sv. Ante je granatiran i spaljen 05.02.1993. godine.

GRAČANICA-HUMAC, župa Skopaljska Gračanica-župna crkva Prečistog Srca Marijinog. Crkva je u potpunosti opljačkana i devastirana, a župna kuća je opljačkana i spaljena.

GRAČANICA, župa Skopaljska Gračanica-kuća časnih sestara Služavki malog Isusa. Kuća je opljačkana i spaljena.

GRNICA-TREBARE, župa Bistrica-grobljanska kapela i groblje. Kapela je djelomično devastirana.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

KANDIJA, župa Kandija - župna crkva sv. Ilije i župna kuća. Crkva je teško devastirana, a župna kuća je u potpunosti spaljena zajedno s knjižnicom u kojoj se nalazilo oko 8.000 knjiga.

KANDIJA, župa Kandija - grobljanska kapela i groblje "Grabovi". Kapela i groblje su djelomično oštećeni, a teška oštećenja su počinjena na grobnici kandijskih svećenika.

KRUPA, župa Bistrica - kapela i mjesno groblje. Kapela je devastirana, a 01.03.1993. godine teško je oštećeno groblje, te ponovo 1996. godine.

LENDEROVINA, župa Bugojno – grobljanska kapela i groblje. Kapela i groblje su jako devastirani.

LUŽANI, župa Skopaljska Gračanica – grobljanska kapela i groblje. Kapela i groblje su lakše oštećeni.

PAJIĆ POLJE, župa Skopaljska Gračanica- kapela i groblje. Kapela je u potpunosti opljačkana i skinut je krov, gotovo svi nadgrobni spomenici su uništeni.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

VRSE -župa Gornji Vakuf - grobljanska kapela. Kapela je opljačkana i devastirana, a nadgrobni spomenici su porušeni.

VOLJICE, župa Gornji Vakuf – filijalna crkva sv. Ante. Crkva je oštećena granatiranjem.

BILIĆI, župa Deževica – grobljanska kapela. Kapela je opljačkana i oštećena.

BRESTOVO, župa Brestovo – župna crkva Rođenja Blažene Djevice Marije i župna kuća. U travnju 1993. godine oštećena je crkva, a župna kuća pretrpjela je manja oštećenja.

BRESTOVO, župa Brestovo – samostan časnih sestara klarisa. U travnju 1993. godine granatiranjem je zapaljeno krovšte.

BRNJACI, župa Kiseljak – filijalna crkva. Oštećena tijekom granatiranja.

BUSOVAČA, župa Busovača – župna crkva sv. Ante Padovanskog. Od 25.01. do 25.12.1993. godine granatiranjem oštećena je crkva

FOJNICA, župa Fojnica - župna crkva Duha Svetoga i franjevački samostan. U vremenu od 02.-15. 07.1993. godine samostan i crkva bili su izloženi granatiranju. Četvorica pripadnika A BiH ubili su 13.09.1993. godine gvardijana fra Nikicu Miličevića i vikara fra Leona Migića.

DEŽEVICE, župa Deževica – župna crkva Gospe Snježne i župna kuća. Crkva je devastirana, a cjelokupan inventar je opljačkan.

KAĆUNI, župa Busovača – filijalna crkva sv. Nikole Tavelića. Crkva je devastirana.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

KAZIJEVIĆI, župa Fojnica – filijalna crkva Procijunkula. Crkva je srednje devastirana.

KISELJAK, župa Kiseljak – župna crkva sv. Ilije Proroka. U vremenu od 18.04. do 31.12.1993. granatiranjem crkva je oštećena.

LIJEŠEVO, župa Gromiljak – grobljanska kapela. Kapela je potpuno uništena i zapaljena.

MILODRAŽ, spomen kapela (na “AHD-NAMU” iz 1463.) i groblje. Kapelu su oštetili, a dio nadgrobnih spomenika su odnijeli.

PROSJE, župa Busovača– grobljanska kapela i groblje. Kapela je spaljena između 25. i 31.01.1993. godine.

ŠĆITOVO, župa Fojnica – filijalna crkva Presvetog Srca Isusova. Zajedno s inventarom u potpunosti je spaljena.

DOLJANI, župa Doljani – grobljanske kapele. Koncem srpnja 1993. godine dvije grobljanske kapele djelomično su oštećene.

ZABRĐE, župa Banbrdo/ Lepenica – filijalna crkva. Tijekom ljetnih mjeseci crkva je u potpunosti pljačkana i devastirana.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

HUDUTSKO, župa Gračac–filijalna crkva.
Sredinom 1993. godine crkva je u potpunosti uništena.

KOMIN, župa Uzdol – kapela sv. Ante.
Znatnije je oštećena.

KOSNE LUKE, župa Doljani – groblje. Koncem srpnja 1993. godine nadgrobne spomenike i križeve porušili su pripadnici A BiH.

PROZOR, župa Prozor – župna crkva Presvetog Srca Isusova i župna kuća. Oštećena uslijed granatiranja.

KOSTAJNICA, župa Obri–filijalna crkva.
Unutrašnjost crkve je opljačkana i devastirana.

OBRI, župa Obri – zavjetna kapela sv. Ive.
Kapela je oštećena, a stari nadgrobni spomenici su razbijeni.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

OBRI, župa Obri – župna crkva Presvetog Srca Isusova. Crkva je u potpunosti opljačkana i devastirana.

UZDOL, župa Uzdol – župna crkva sv. Ivana Krstitelja i župna kuća. Crkva je znatnije oštećena tijekom 1993. godine, a tako i župna kuća.

ŽITAČE, prostor župe Podhum/Žitače – grobljanske kapele. U vremenu od 02.05. do 02.10.1993. godine oskvrnute su i opljačkane sve grobljanske kapele.

SOLAKOVA KULA, župa Solakova Kula – župna crkva sv. Ilije Proroka. Crkvu je u potpunosti opljačkana, a kipove svetaca obezglavili.

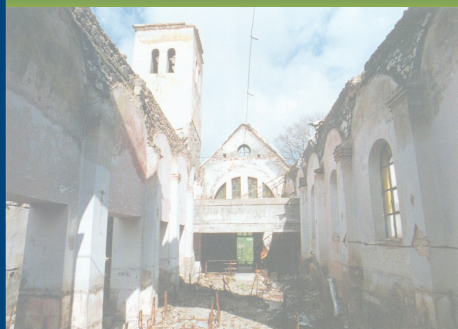

ŽITAČE, prostor župe Podhum/Žitače - župna crkva sv. Ante Padovanskoga. U vremenu od 02.05. do 02.10.1993. godine crkva je oskvrnuta i opljačkana i djelomično spaljena. Župna kuća i dom su devastirani.

BRNJ, župa Kakanj – kapela. Kapela je djelomično oštećena.

BJELAVIĆI, župa Kraljeva Sutjeska – filijalna crkva. Nakon okupacije mjesta 13.06.1993. godine crkva je devastirana i opljačkana.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

BOROVICA, župa Borovica – župna crkva Preobraženja Gospodinova, župna kuća i vjeronaučna dvorana. Crkva je minirana i u potpunosti uništena sa svim crkvenim vrijednostima. Župna kuća je u potpunosti uništena, spaljen župni arhiv, knjižnica i sav inventar, a potom su zgradu minirali.

BUKOVLJE, župa Kakanj – kapela. Kapela je opljačkana, a potom spaljena.

BULČIĆI, župa Kakanj – kapela. Kapela je devastirana i ukradeno je zvono.

CRNAČ, župa Kakanj – kapela. Kapela je djelomično oštećena.

DONJI BANJEVAC, župa Kakanj – kapela. Kapela je djelomično oštećena.

GORNJA BOROVICA, župa Borovica – grobljanska kapela. Kapela je opljačkana i djelomično devastirana.

DUBOŠTICA, župa Vareš – filijalna crkva. Tijekom listopada/studenog 1993. godine unutrašnjost crkve je oskrvnuta.

HALJINIĆI, župa Haljinići – župni centar Velike Gospe. Župni centar opljačkan i devastiran.

GRMAČE, župa Kraljeva Sutjeska – filijalna crkva. Nakon okupacije mjesta 13.06.1993. godine crkva je spaljena.

GORNJI BANJEVAC, župa Kakanj – kapela. Kapela je oštećena.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

KAKANJ - BJELICA, župa Kakanj – kapela.
Kapela je opljačkana i uništena.

JUKE, župa Kakanj – kapela. Kapela je opljačkana i uništena, a groblje djelomično oštećeno.

MIR, župa Vareš – kapela i groblje. Kapela je u dva navrata devastirana, a nadgrobne spomenike su porušili.

KRALJEVA SUTJESKA, župa Kraljeva Sutjeska – župna crkva sv. Ivana Krstitelja i samostan. Potkraj 1993. godine u više navrata oskrvnuta, a početkom 1997. godine oštećena granatom.

OĆEVIJE, župa Vijaka – filijalna crkva. U drugoj polovici 1993. godine potpuno je opljačkana i oštećena.

OLOVO, župa Vijaka – crkva – svetište Majke Božje (Olovska Gospa) i župna kuća. Opljačkana od strane A BiH.

MANDOVINA, župa Kakanj – kapela. Kapela je u potpunosti opljačkana i devastirana.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

PAVLOVIĆI, župa Kraljeva Sutjeska – filijalna crkva. Nakon okupacije mjesta 13.06.1993. godine crkva je spaljena.

POPE, župa Kakanj – kapela. Kapela je djelomično oštećena.

VARDA, župa Kakanj – kapela. Kapelu su djelomično oštetili, a nadgrobnne spomenike porušili.

POLJANI, župa Kraljeva Sutjeska – filijalna crkva. Nakon okupacije mjesta 13.06.1993. godine crkva je opljačkana i devastirana.

POGAR, župa Vareš – filijalna crkva. Početkom studenog 1993. godine pogođena dvjema tromblonskim minama, a unutrašnjost devastirana.

PRŽIĆ, župa Vareš – filijalna crkva. Crkva je teško oštećena.

VAREŠ MAJDAN, župa Vareš – filijalna crkva. Pripadnici 3. Korpusa muslimanskih snaga 02.09.1993. godine crkvu su oštetili, a unutrašnjost devastirali.

SEOCE, župa Kraljeva Sutjeska – filijalna crkva. Nakon okupacije mjesta 13.06.1993. godine crkva je opljačkana i devastirana.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

**ZGOŠĆA, župa Kakanj – kapela i groblje.
Kapela je oštećena, a groblje devastirano.**

VUKANOVIĆI, župa Vukanovići – župna crkva sv. Ante i župna kuća. Crkva je opljačkana i devastirana.

VIJAKA, župa Vijaka – župna crkva Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije i župna kuća. U drugoj polovici 1993. godine crkva je manje oštećena, a župna kuća opljačkana.

BRAJKOVIĆI, župa Brajkovići – župna crkva sv. Petra i Pavla i župna kuća. Crkva je uslijed granatiranja oštećena, a župna kuća devastirana.

BUKOVICA, župa Guča Gora – filijalna crkva i groblje. Crkva i groblje su devastirani.

ŽITELJ, župa Kakanj – kapela i groblje. Kapela je oštećena, a spomenici porušeni.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

ČUKLE, župa Brajkovići – filijalna crkva i groblje. Tijekom travnja i svibnja 1993. god. crkva i groblje su oštećeni. Opljačkana je ljekarna Caritasa. Do listopada 1997. god. crkva je paljenjem uništena.

DOLAC/BILA, grobljanska kapela na “Bajinom” groblju. Odljeta 1993. godine područje je pod nadzorom muslimanskih postrojbi. Kapela je opljačkana, a nadgrobne ploče porušene.

ČUTURE, grobljanska kapela na groblju “Sviba”. Kapela je devastirana, a nadgrobne ploče porušene.

DOLAC, župa Dolac – župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije i župna kuća. Dana 03.06.1993. godine crkva je tijekom granatiranja oštećena, a župna kuća opljačkana i devastirana.

DJAKOVIĆI, župa Novi Travnik – filijalna kapela. Kapela je devastirana.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

GORICA, župa Guča Gora – groblje. Groblje uništeno i dio nadgrobnih spomenika.

GOSPINO VRELO, župa Ovčarevo – kapela – zavjetno svetište Rođenja Blažene Djevice Marije. Kapela je devastirana i uništena.

GOSTUNJ, župa Dolac – filijalna crkva i groblje. Crkva je oštećena početkom lipnja 1993. godine, a oko 50% nadgrobnih spomenika je uništeno.

HADŽIĆI, župa Novi Travnik – grobljanska kapela. Kapela je devastirana.

GUČA GORA, župa Guča Gora – župna crkva sv. Franje Asiškoga i franjevački samostan. Nakon zauzimanja mjesta 08.06.1993. godine samostan je opljačkan kao i crkva koja je još i devastirana.

GUČA GORA, župa Guča Gora – grobljanska kapela i groblje. Teško oštećena kapela i groblje.

KASAPOVIĆI, župa Novi Travnik – grobljanska kapela. Kapela je devastirana.

KRALJEVICE, župa Guča Gora – grobljanska kapela i groblje. Kapela i groblje su uništeni.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

MALJINE, župa Guča Gora – grobljanska kapela i groblje. Kapela i groblje su devastirani.

MARGETIĆI, župa Novi Travnik – grobljanska kapela. Kapela je devastirana.

NOVI TRAVNIK, župa Novi Travnik – župna crkva Uzašašća Gospodinova. Crkva je oštećena tijekom granatiranja.

OVČAREVO, župa Ovčarevo – župna crkva sv. Mihovila Arkandela i župna kuća. Nakon zauzimanja mjesta 07.06.1993. crkva je opljačkana i devastirana, kao i župna kuća.

NOVA BILA, župa Nova Bila – župna crkva Svetog Duha, župna kuća i vjeronaučna dvorana. U drugoj polovici 1993. godine tijekom granatiranja oštećena je crkva, vjeronaučna dvorana i župna kuća.

OVČAREVO, župa Ovčarevo – grobljanska kapela i groblje. Kapela i groblje djelomično oštećeno.

STOJKOVIĆI, župa Dolac – grobljanska kapela i groblje. Kapela je oštećena tijekom granatiranja.

PRIĆI, župa Ovčarevo - grobljanska kapela i groblje. Kapela i groblje je oštećeno.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

PEĆINE, župa Pećine – župna crkva Presvetog Srca Isusova i župna kuća. Teško devastirana crkva i župna kuća.

PUTIČEVO, župa Dolac – filijalna crkva Kristova Uznesenja i vjeronaučna dvorana. Početkom lipnja 1993. godine crkva je temeljito opljačkana i oštećena, koncem 1996. godine miniranjem je uništen zvonik.

ROSTOVO, župa Rostovo – župna crkva sv. Ilije Proroka i župna kuća. Crkva je oštećena, a župna kuća devastirana i opljačkana.

SEBEŠIĆ, župa Rostovo – filijalna crkva. Crkva je u potpunosti opljačkana i devastirana.

TRAVNIK, župa Travnik – župna crkva sv. Ivana Krstitelja i župna kuća. Crkva je devastirana, a župna kuća oštećena.

ŠENKOVIĆI, župa Novi Travnik – grobljanska kapela. Kapela je devastirana.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

TRAVNIK, župa Travnik – sjemenišna crkva sv. Alojzija. Crkva je devastirana, a u sjemenište su uselili muslimanske izbjeglice.

TRAVNIK, župa Travnik – grobljanska kapela i groblje Bojna. Kapela je devastirana i oštećeno 39 nadgrobničkih spomenika.

VITEZ, župa Vitez – grobljanska kapela na groblju “Krčevine”. Kapela i groblje oštećeno.

VITEZ, župa Vitez – župna crkva sv. Jurja Mučenika i župna kuća. Crkva je oštećena 06.07.1993. god. tijekom granatiranja. Tijekom siječnja 1994. god. izravno je pogođena granatom.

BILJAČIĆ, župa Zavidovići – kapela. Kapela je opljačkana.

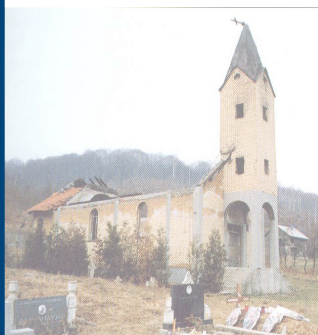
TEŠANJ, župa Jelah – filijalna crkva. Lakše devastirana.

BREZOVO POLJE, župa Žepče – groblje. Groblje lakše oštećeno.

ČAJDRAŠ, župa Čajdraš – župna crkva Srca Isusova. Crkva je lakše oštećena.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

DOLINA, župa Zavidovići – filijalna crkva i groblje. Crkva je opljačkana i devastirana, a groblje oštećeno.

ZAVIDOVIĆI, župa Zavidovići – župna crkva sv. Josipa i župna kuća. Lakše oštećeno tijekom granatiranja i neuspio pokušaj miniranja tornja crkve.

GOLUBINJA, župa Žepče – filijalna crkva i groblje. Crkvaje u potpunosti spaljena sa svim inventarom, a groblje lakše oštećeno.

LOVNICA, župa Lovnica – župna crkva sv. Petra i Pavla i župna kuća. Crkva je u potpunosti opljačkana i devastirana, a župna kuća opljačkana, kao i ostale zgrade.

MAGLAJ, župa Maglaj – župna crkva - svetište sv. Leopolda Bogdana Mandića i župna kuća. Crkva je teško oštećena tijekom granatiranja, a župnu su kuću zaposjele muslimanske izbjeglice.

PODRUČJE SREDNJE BOSNE

ZAVIDOVIĆI, župa Zavidovići – gradsko groblje. Groblje je oštećeno.

LOVNICA, župa Lovnica – grobljanska kapela i groblje. Kapela je opljačkana i devastirana.

ZENICA - PODBREŽJE, župa sv. Ilije – kapela sv. Roka. Dana 14.05.1993. godine lakše je oštećena kapela, a groblje je oskrvnuto.

ZAVIDOVIĆI, župa Zavidovići – Kapela sv. Vida. Kapela je spaljena.

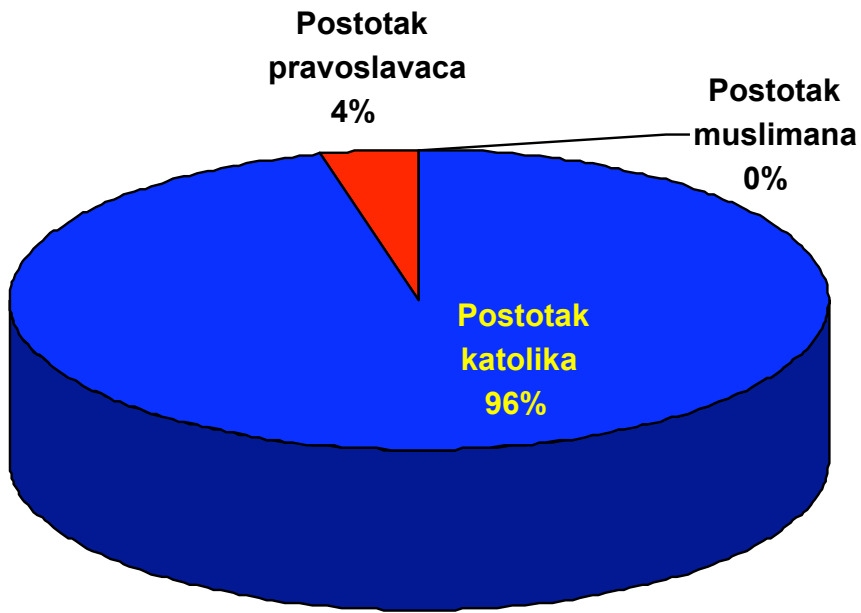
ZENICA - STRANJANI, župa sv. Ilije – filijalna crkva. Crkva je devastirana, a na groblju srušeno 50 nadgrobnih spomenika.

ŽEPČE – župa Žepče – župna crkva sv. Ante Padovanskog, stara i nova župna kuća. Crkva je oštećena tijekom granatiranja.

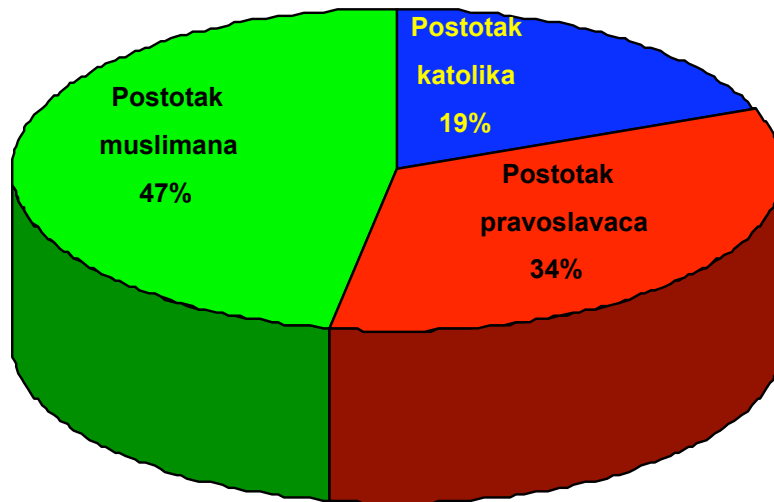

ZENICA - TRAVNIK, župa sv. Josipa – kapela. Kapela je oštećena.

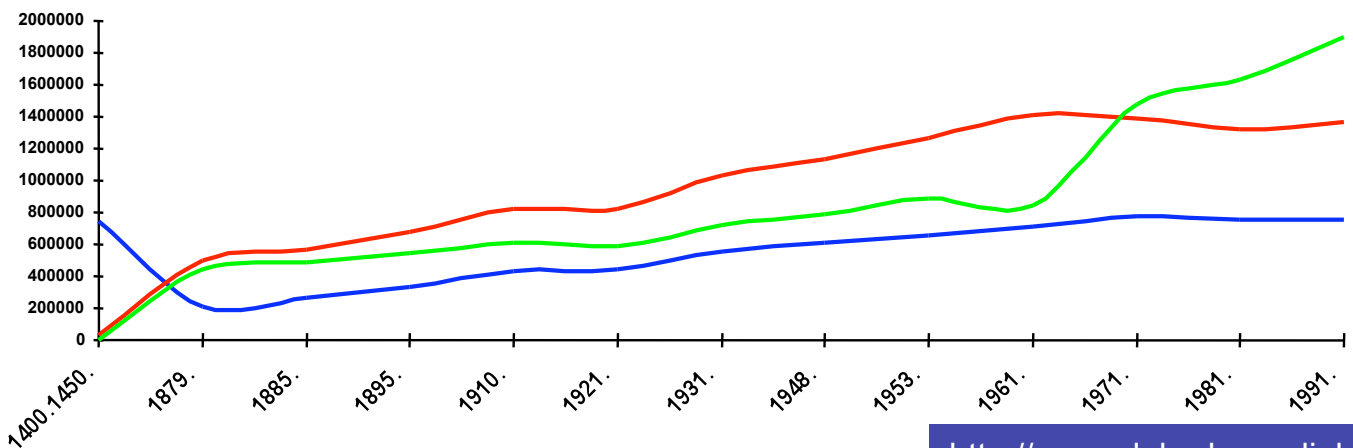
Postotak vjernika u BiH 1400.god. – 1450.god.

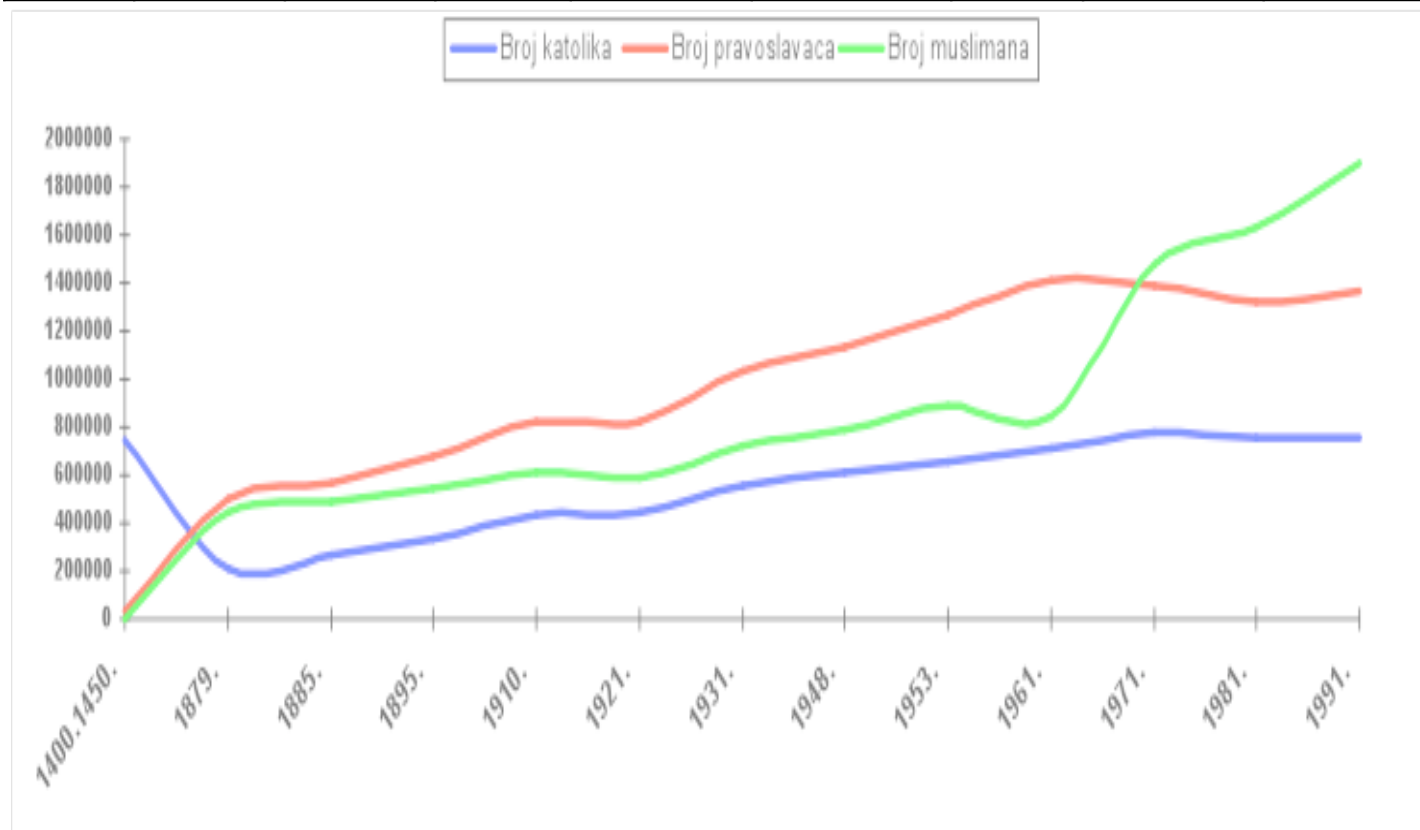
Postotak vjernika u BiH 1991.

— Broj katolika — Broj pravoslavaca — Broj muslimana

Godina	Broj katolika	Postotak katolika	Godina	Broj pravoslavaca	Postotak pravoslavaca	Godina	Broj muslimana	Postotak muslimana
1400. 1450.	750.000	87,21%	1400. 1450.	30.000	3,49%	1400. 1450.	0	0,00%
1879.	209.391	18,08%	1879.	496.485	42,88%	1879.	448.613	38,75%
1885.	265.788	19,88%	1885.	571.250	42,76%	1885.	492.710	36,88%
1895.	334.142	21,31%	1895.	673.246	42,94%	1895.	548.632	34,92%
1910.	434.061	22,87%	1910.	825.918	43,49%	1910.	612.137	32,25%
1921.	440.431	23,48%	1921.	820.731	43,75%	1921.	586.151	31,24%
1931.	557.836	24,01%	1931.	1.028.723	44,29%	1931.	717.562	30,89%
1948.	614.123	23,90%	1948.	1.135.147	44,30%	1948.	788.403	30,70%
1953.	654.227	23,00%	1953.	1.264.045	44,40%	1953.	891.798	31,30%
1961.	711.665	21,70%	1961.	1.406.057	42,90%	1961.	842.248	25,70%
1971.	772.491	20,60%	1971.	1.393.148	37,20%	1971.	1.482.430	39,60%
1981.	758.140	18,40%	1981.	1.320.738	32,00%	1981.	1.630.033	39,50%
1991.	760.852	17,40%	1991.	1.366.104	31,20%	1991.	1.902.956	43,50%

UKUPAN BROJ STRADALIH SAKRALNIH OBJEKATA U BOSNI i HERCEGOVINI

OBJEKTI	POTPUNO UNIŠTENO			TEŠKO OŠTEĆENO			OŠTEĆENO			UKUPNO STRADALO		
	od muslimanskih snaga	od srpskih snaga	Ukupno	od muslimanskih snaga	od srpskih snaga	Ukupno	od muslimanskih snaga	od srpskih snaga	Ukupno	od muslimanskih snaga	od srpskih snaga	Ukupno
Župne crkve	1	64	65	14	40	54	23	43	66	38	147	185
Ostale crkve	7	53	60	13	40	53	17	38	55	37	131	168
Kapele	19	44	63	23	32	55	52	57	109	94	133	227
Župne kuće i ostali župni objekti	9	56	65	19	65	84	21	56	77	49	177	226
Samostani		8	8	5	9	14	2	6	8	7	23	30
Groblja	8		8	26	27	53	35	68	103	69	95	164
UKUPNO:	44	225	269	100	213	313	150	268	418	294	706	1000